

T.C
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

(HAZIRLIK, 9,10,11 VE 12. SINIFLAR)

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2024

İÇİNDEKİLER

2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2.1. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI

2.2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

2.3. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

2.3.1. ÜNİTELER, ÖĞRENME ÇIKTI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

2.3.2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI

2.4. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

HAZIRLIK

9. SINIF

10. SINIF

11. SINIF

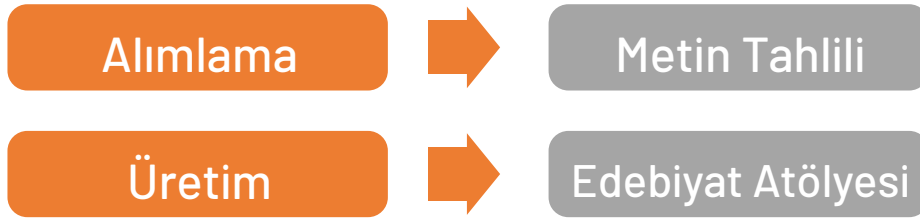
12. SINIF

2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2.1. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI

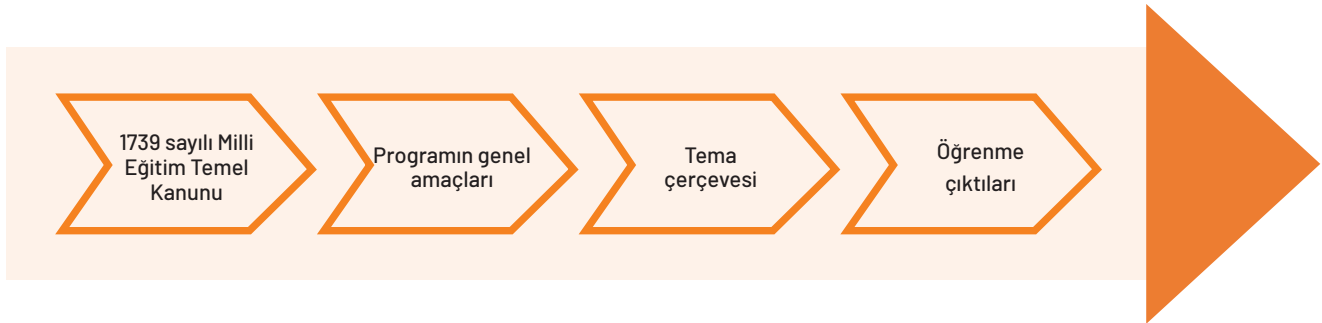
Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, metinler aracılığıyla öğrencilerin edebiyatla tanışmaları, Türk dilinin inceliklerini keşfetmeleri, dil becerilerini etkin kullanmaları, edebiyat aracılığıyla olay ve olgulara eleştirel bir bakış açısıyla bakmaları ve estetik zevk edinmelerini amaçlamaktadır. Öğrencilerin sadece edebî metinlerle değil aynı zamanda kültürel, tarihsel, toplumsal ve felsefi açılardan da donanımlı bireyler olmaları öngörülmektedir. Bu nedenle programda, tematik yaklaşım benimsenerek öğrencilerin edebiyata karşı daha bütüncül bir bakış açısı kazanmaları hedeflenmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, alımlama ve üretim olmak üzere iki temel beceri üzerine yapılandırılmıştır. Programın doğasına uygun olarak alımlama becerileri (okuma ve dinleme/izleme) metin tahlili, üretim becerileri (yazma ve konuşma) edebiyat atölyesi başlığı ile ifade edilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda içerik, tematik bir yaklaşım benimsenerek düzenlenmiştir. Programda tema, programın genel amacını ve hedeflerini yansıtan, programın tüm içeriğini kapsayan ve programın bütünlüğünü sağlayan bir kavramdır. Tematik yaklaşım sayesinde program içerikleri arasında ilişki sağlanarak program daha anlaşılır ve uygulanabilir hâle gelir. Ayrıca bu yaklaşım, öğrencilerin farklı disiplinler arasında bağlantı kurmalarını ve daha derin bir anlayış geliştirmelerini sağlayabilir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda içerikler belirlenirken öncelikle her bir sınıf düzeyinde kazandırılması gereken bilgiler ile geliştirilmesi gereken beceriler bağlamında genel amaçlar oluşturularak genel amaca ulaştıracak temalar belirlenmiştir. Her sınıf düzeyinde dört tema bulunmaktadır. Her bir temanın öğrenme çıktısına ve genel program amacına katkısına yönelik bir örüntü oluşturulmuştur.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin edebiyat alanındaki bilgi birikimlerini yapılandırma sürecine odaklanmaktadır. Bu yapılandırma, öğrencilerin yeni metinlerle karşılaşmaları, bu metinler üzerinden düşünme yeteneklerini geliştirmeleri ve edebî kavramları bir araya getirerek bilgiyi inşa etmeleri üzerine kurulmuştur. Program, öğrencilerin edebiyata yönelik edindikleri bilgi, beceri ve tutumla kendi yeteneklerini keşfetmelerini ve bunları, diğer derslerde ve günlük hayatlarında kullanmalarını amaçlamaktadır. Bu bağlamda öğrenciler, çeşitli metinleri anlamlandırmaya ve dilin inceliklerini fark etmeye teşvik edilmektedir.

Türk dili ve edebiyatı dersinde, öğrencilerin merkeze alındığı aktif öğretim yöntem ve teknikleri temele alınmaktadır. Söz konusu yöntem ve tekniklerin öğrenci etkileşimini sağlayan ve bilgiyi keşfetmesine destek veren iş birlikli öğrenmeler, tartışma, problem çözme, proje tabanlı öğretim ve farklılaştırılmış öğretimin kullanılabileceği öğrenme ortamları örneklenmektedir. Böylece öğrencilerin etkileşim içinde öğrenmelerini, birlikte çalışarak bilgiyi derinleştirmelerini ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu süreç izleme ve değerlendirme

çalışmalarıyla kontrol edilerek öğrencilere geri bildirim verilmesi sağlanmaktadır.

Türk dili ve edebiyatı dersi, dilin evrensel ve yerel boyutlarını ele alarak öğrencilerin edebî eserler aracılığıyla düşünsel ve duygusal zenginlik kazanmalarını hedeflemektedir. Bu amaçla Program, öğrencilerin edebiyat alanındaki bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirirken aynı zamanda onların bütüncül bir şekilde gelişmelerine olanak tanıyacak ve derinlemesine öğrenmeyi teşvik edecek şekilde tasarlanmıştır. Program, geleneksel Türk edebiyatı ile modern Türk edebiyatı arasında bağlantı kurarak öğrencilerin geçmişle günümüz ve edebiyat ve gerçek yaşam arasında köprüler kurmasını; bu bağlamda Türk kültürüne ait unsurları kavramalarını sağlayacak bir içerik üzerine inşa edilmiştir. Ayrıca dersin içeriğinde son dönemdeki yenilikleri takip ederek öğrencilerin çağdaş edebî eserlerle etkileşime girmeleri ile çağın dil ve edebiyat anlayışını fark etmeleri amaçlanmıştır.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda disiplinler arası bir yaklaşım benimsenerek sosyoloji, tarih, felsefe gibi alanlarla Türk dili ve edebiyatı dersinin kesişim noktaları belirlenmiş ve öğrencilere farklı disiplinlerdeki bakış açılarının edebiyata nasıl yansıdığı gösterilmiştir. Programlar arası bileşenler açısından ders; öğrencilerin analitik düşünme yeteneklerini geliştirmeyi, metinler arası ilişkileri keşfetmeyi, eleştirel okuma ve yazmayı alışkanlık hâline dönüştürmeyi amaçlanmıştır. Edebî eserler yoluyla öğrencilerin programın içeriğinde belirtilen sosyal duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerinden elde ettikleri kazanımları günlük hayata aktarmaları hedeflenmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, öncelikli olarak öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerini geliştirmeye, edebiyatı günlük hayatla ilişkilendirerek edebiyat sevgisi edindirmeye odaklanmıştır. Buradan hareketle metin tahliliyle okuma ve dinleme/izleme becerilerini geliştirirken, öğrencilere etkin okur kimliği kazandırmayı; edebiyat atölyesi ile etkin yazar kimliği oluşturmaya hedeflemiştir. Metin tahlili süreci, öğrencilerin özgün içerikler oluşturmalarına ve zengin bir söz varlığı edinerek üst düzey düşünme becerilerini geliştirmesine odaklanmıştır. Öğrencilere edebiyat atölyesi ile kendi özgün ürünlerini oluşturma fırsatı sunulmuştur. Ayrıca öğrencilerin alımlama ve üretim becerilerini eşit oranda geliştirmelerine fırsat tanıyacak çeşitli öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Öğrenci merkezli bir yaklaşımla öğrenme süreci farklılaştırılarak öğrencilerin hazır bulunuşluk, ilgi ve yeteneklerine uygun öğrenme ortamları oluşturulmak istenmiştir. Programda edebiyatın farklı disiplinlerle ilişkisini vurgulayarak öğrencilerin çok yönlü kavrayışlarını derinleştirmek amaçlanmıştır. Aynı zamanda ölçme ve değerlendirme sürecinde bireysel farklılıkları dikkate alan hem sonuç hem süreç temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. Böylelikle tematik yaklaşımın ele alındığı ve öğrencilerin dil becerilerini, edebiyatı ve disiplinler arası ilişkileri kavramalarını destekleyen bir ders programı hayata geçirilmiştir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ile Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanan Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin

1. Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmesi,
2. Okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle söz varlığını zenginleştirebilmesi,
3. Okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sorgulama, yorumlama, değerlendirme becerilerini geliştirebilmesi,
4. Okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle millî ve manevi değerleri edinmeleri ve bu değerleri içselleştirerek yaşantılarına taşıyabilmesi,
5. Okumayı alışkanlığa dönüştürerek etkin okur kimliği edinebilmesi,
6. Konuşma ve yazma kurallarına uygun etkili iletişim kurabilmesi,
7. Belirlediği tür ve içerikte metin oluşturarak yazılı ürün ortaya koymayı alışkanlık hâline getirebilmesi,
8. Belirlediği tür ve içerikte sözlü ürün ortaya koymayı alışkanlık hâline getirebilmesi,
9. Kültürel, bilimsel ve sanatsal etkinlikleri dinleme/izleme zevki ve alışkanlığı kazanabilmesi,
10. Çoklu medya kaynaklarından ve basılı materyallerden, amacına uygun bilgiye erişip bu bilgiyi kullanabilmesi,
11. Sanatsal değerleri fark edip estetik zevk geliştirebilmesi,
12. Türk ve dünya edebiyatından metin örnekleri inceleyerek evrensel farkındalığını geliştirebilmesi,
13. Türk kültürü ve diğer kültürler arasında ilişki kurarak kültürel duyarlılık geliştirebilmesi amaçlanmaktadır.

2.2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

- Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda öğretim programlarının temel öğeleri, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni'nin benimsediği ilke ve yaklaşımlarla bu modelin bileşenlerine göre şekillendirilmiştir. "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni"; Türk Dili ve Edebiyatı dersinin öğretme-öğrenme süreçlerinin planlanması, öğretme-öğrenme uygulama ve yaşantılarının tasarlanması, ölçme değerlendirme süreçlerinin planlanması, hazırlanacak materyal ve kitap yazım süreçleri için referans kaynak olarak kullanılacaktır. Tüm eğitim ve öğretim süreçleri ile kitap ve materyallerin tasarım süreci, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni"nde yer alan öğrenci profilinin hayata geçirilmesine hizmet edecek şekilde planlanmalı ve yürütülmelidir.
- Tüm eğitim ve öğretim süreçleri; Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile hedeflenen öğrenci profiline uygun, millî ve manevî değerlerimizi tanıyan, geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak geleceğe yön veren yetkin ve erdemli öğrencilerin yetiştirilmesine hizmet edecek şekilde planlanmalı ve yürütülmelidir.
- Türkçemizin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.
- Öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı bir öğrenme ortamı ve düşüncelerin özgürce paylaşılabildiği, sosyal ve duygusal becerilerin gelişiminin desteklendiği bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.
- Araştırma ve sorgulama, deney, gözlem gibi bilimsel faaliyetler disiplinler arası ve bağlam temelli bir yaklaşımla zümre öğretmenler kurulu tarafından planlanmalı ve işletilmelidir.
- Ünitelerin işleniş sırası ve ünitelere ayrılan süre öğretim programında belirlenmiştir. Bununla birlikte zümre öğretmenleri, öğrenci düzeylerini ve çevresel şartları dikkate alarak planlamalarını yapmalıdır.
- Bilgi ve beceriler içerik çerçevesiyle yeni anlamlı bütünler oluştururken programlar arası bileşenler (Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerler, Okuryazarlık Becerileri), öğrenmenin anlamlı bir parçası hâline getirilmelidir. Değer, eğilim, okuryazarlık ve sosyal duygusal öğrenme becerilerinin notla değerlendirilmesi gerekmemeyle birlikte gelişimi değerlendirmek amacıyla performans görevleri, ödev vb. ölçme araçlarında ve dereceli puanlama anahtarlarında dikkate alınan ölçütler arasında bu program bileşenlerine de yer verilmelidir.
- Programda yer alan öğretme-öğrenme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini işe koştan, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran, kapsamlı bir çerçevede sunulmalıdır. Kitap yazım sürecinde, öğrenme yaşantılarında verilen içerikler dışında güncel içeriklere ve farklı ilişkilendirmelere de yer verilmelidir.
- Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak öğrenme çıktılarıyla tutarlı olan farklı öğretim materyalleri (bilgi notu, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje, okuma parçaları vb.) yapılandırılmalı ve kullanılmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleriyle ve diğer branşlarda çalışan öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır.
- Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde ilgi çekici, günlük yaşamla ilgili, uzak ya da yakın çevrede karşılaşılabilecek problemlere dair görevler verilmeli; öğrenciye yönelik yargısal nitelik taşımayan ve motive eden geri bildirimler sağlanmalı, dijital teknolojilerden ve oyunlardan yararlanılmalıdır.
- Zenginleştirme ve/veya destekleme bölümünde yer verilen içeriklere ders kitaplarında yer verilmeyecek olup sadece e-içerik olarak sunulabilir. Zenginleştirme ve/veya destekleme uygulamaları, ihtiyaç hâlinde sınıftaki farklı öğrencilerin gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde planlanmalıdır.
- Öğretim programında önemli şahsiyetlere vurgu yapılmaktadır. Bu nedenle önemli şahsiyetlerin biyografileri verilirken ezber yönteminden kaçınılmalı, bu kişilerin söz konusu alana katkılarına ve ortaya koydukları eserlere vurgu yapılmalıdır.
- Sosyal Bilimler liselerinde zenginleştirme bölümünde yer alan öneriler bağlamında içeriklerin ele alınması/işlenmesi zorunludur.
- Program; alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, programlar arası bileşenler (sosyal duygusal öğrenme becerileri, değerler) okuryazarlık becerileri, disiplinler arası ilişkiler, beceriler arası ilişkiler, içerik çerçevesi,

anahtar kavramlar, öğrenme kanıtları, öğretme-öğrenme yaşantıları (temel kabuller, değerlendirme süreci, köprü kurma, öğretme-öğrenme uygulamaları), farklılaştırma (zenginleştirme, destekleme) ve öğretmen yansımaları göz önünde bulundurularak hazırlandığı için öğrenme çıktıları temalarda belirtilen sarmallık ve ardışıklık ilkeleri doğrultusunda ele alınmalıdır.

- “Üç aşamadan oluşan köprü kurmanın ilk aşamasında temanın işlenmesini kolaylaştıracak ön bilgiler ile başlanmalı, ikinci aşamasında öğretme- öğrenme uygulamalarında yapılacaklar özetlenmelidir. Son aşamasında ise öğrencinin bu tema aracılığı ile geliştireceği bilgi ve becerileri Türk dili ve edebiyatı dersinin hangi temasında ön bilgi olarak ele alınabileceği ya da hangi disipline aktaracağı ve özellikle yaşamında hangi alanlarda kullanabileceği belirlenmelidir.” ifadesi eklenecek.
- Program, dört temel dil becerisini odağa aldığından özellikle okuma ve dinleme/izleme becerisi dil girdisini (söz varlığı, dil yapısı gibi) sağlayan öğrenme alanı olarak ele alınmalı; bu becerilerde edinilenlerin edebiyat atölyesinde konuşma ve yazma becerilerinin kullanımıyla üretime dönüşmesi sağlanmalıdır.
- Program’da tam metin okutulması ve bu metnin tahlil edilmesi söz konusudur. Bu bağlamda öğrencilerin farklı metinlerle karşılaşabilmesini sağlamak için tema ve tahlil edilecek metinle ilişkili “ara metin/metinler” kullanılmasına dikkat edilmelidir. Ara metin vurgusu olmayan temalarda da öğrencinin içerikle ilişkili ara metinlerle metinler arası ilişki kurması sağlanmalıdır. Metinler aracılığıyla kültürel etkileşim sağlanırken derinlemesine bir edebiyat tarihine girilmemelidir. Edebiyat tarihi ve türler, dersin tamamlayıcı öğeleri olarak kullanılmalı ve öğrenciler, metinlerin yazıldığı bağlamların önemini kavramaya teşvik edilmelidir.
- Metin tahlili sırasında bilim ve sanat disiplinlerinin yöntem ve teknikleri kullanılmalı böylece öğrenciler, becerileri günlük yaşamla ilişkilendirmelidir. Metinler, disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alınmalıdır.
- Dersin işleyişinde değerler, belirlenen metinlere göre ve ders işleme sürecinde şekillendirilmeli ve öğrencilere bu değerler, ders materyalleri ve öğretmen rehberliği ile aktarılmalıdır. Değerler eğitimi, metin tahlili ve edebiyat atölyesi sürecinde örtük bir şekilde işlenmelidir.
- Program’da belirlenen tema ve öğrenme çıktıları ihtiyaç ve işlev temelli olarak ele alınmalıdır. Bu nedenle dil bilgisi ile ilgili kuralların ancak dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin gelişimine katkı sağladığı sürece gerekli olduğu unutulmamalıdır.
- Bilgi ve beceri içeren bu dersin içselleştirilmesinde öğrencilerin motive olması ve derse yönelik olumlu tutum geliştirmesi öncelenerek her sınıf düzeyinde öğrencilerin edebiyat atölyesinde gösterdiği performanslar takdir ve teşvik edilmelidir. Bu bakımdan öğrencilerin basit telaffuz ve yazım hatalarının düzeltilmesinde onların öz güvenlerini kırarak tutum ve davranışlardan özellikle kaçınılmalıdır.
- Türk dili ve edebiyatı sadece ders içi etkinliklerle değil ders dışında ve günlük hayatın her safhasına yayılan uygulamalarla gelişen aşamalı bir süreçtir. Bu nedenle dersle ilişkili sınıf dışı etkinlik ve görevler tasarlanmalı, bu sürece ailelerin de katılımı desteklenmelidir.
- Program’da öğrenme çıktılarının öğrenciye nasıl sunulabileceği öğrenme yaşantıları bölümünde örneklendirilmektedir. Sınıf uygulamalarında öğrenme çıktılarının öğrenciye iş birliğine dayalı etkinliklerle sunulmasına dikkat edilmelidir.
- Program’ın uygulama aşamasında öğrenme kanıtları, ölçme ve değerlendirmeye yönelik araçlar öğrencilerin sınıf düzeyine uygun yapılandırılmalıdır.
- Program’da belirlenen öğrenme çıktılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde sadece sonucu değil öğrencilerin hazır bulunuşlukları ve öğrenim sürecini de değerlendirecek araçlar kullanılmalıdır. Ayrıca öğrencilerin kendilerini ve akranlarını değerlendirmelerine imkân tanıyacak ölçme araçlarından yararlanılmalıdır.

Programlar Arası Bileşenler

Programlar Arası Bileşenlerin Rolü

Programlar arası bileşenler, öğretim sürecinin dinamik bir yapıda ilerlemesini sağlar ve eğitimin örtük hedeflerini özetler. Bu bileşenler, konuları ve kavramları farklı disiplinler bağlamında anlama ve gerçek dünya ile bağlantı kurma fırsatı sunar. Her öğrenme alanı ya da tema, programlar arası bileşenlerin kazanılmasını ve kullanılmasını teşvik

etmektedir. Bu bağlamda metinler aracılığıyla öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabileceği ve toplumsal yaşayışı düzenleyen değerler, eğilimler, sosyal duygusal öğrenme becerilerinin vurgulanması amaçlanmaktadır.

Okuryazarlık Bağlamında Öğrenme Süreçleri

Öğrencilerin bilişsel, duygusal, ahlaki, kültürel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamak adına okuryazarlık, sadece bilgi kazandırma odaklı değil, aynı zamanda beceriler, değerler, kültürel unsurlar ve disiplinler arası etkinlikleri içeren zengin içeriklerle desteklenmelidir. Bu bağlamda öğrencilerin kendilerini yeni durumlara adapte edebilme, değişimi fark edebilme, öğrenme yetenekleri ve teknolojiye gelişmeleri uygulayabilme becerilerini geliştirmek için okuryazarlık, bütüncül bir modelin temel hedeflerinden biridir. Becerilerin işlevselliği, konu ve kavramların genişleyerek öğrencilerin farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeylerini artırarak daha derin bir anlayışa ulaşmasını sağlamaktadır. Öğrencinin toplumun bir ferdi olduğu göz önüne alındığında farklı dil kullanım alanlarında okuryazarlık becerilerine ihtiyaç duyacağı bir gerçektir. Türk dili ve edebiyatı dersinde karşılaşılabilecek içerik ile öğrencinin okuryazarlık becerilerini kazanmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

Değerler

Edebiyat dersinde değerlerin vurgulanması metin seçimiyle başlar, öğrenme yaşantılarında organik süreçte devam eder; öğrencilere değerleri pozitif örneklerle sunarak karakterlerin, olayların ve temaların değerlerle uyumlu olduğu eserler tercih edilir. Metin tahlilinde öğrenciler, değer odaklı düşünmeye teşvik edilir ve metindeki karakterlerin değerlere uygun davranışlarını anlamaları için empati geliştirirler. Atölye çalışmaları, öğrencilerin kendi eserlerini oluşturarak değerleri içselleştirmelerini sağlanacak şekilde yapılandırılmalıdır. Öğretmenler, değerlere saygıyı modelleyerek rol modeller olurken farklı kültürleri ve değerleri anlamalarına olanak tanımalı böylece öğrenciler evrensellik ve farklılıkların zenginliğini keşfedebilmelidir. Bu unsurlar, öğrencilerin edebiyat aracılığıyla değerleri daha derinlemesine anlamalarına, kişisel gelişimlerine ve günlük hayatta kullanmalarına katkıda bulunur.

Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri

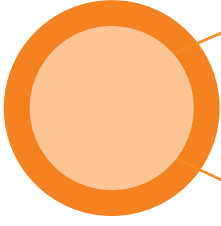
Metin seçiminde karakterlerin duygusal zenginliği ve sosyal ilişkileri göz önünde bulundurularak sosyal duygusal öğrenme becerileri de işe koşulmalıdır. Ders işleniş sürecinde bu beceriler organik olarak işlenir. Öğrenciler metinler üzerinden empati geliştirmeye teşvik edilmeli, karakterlerin duygusal dönüşümleri ve toplumsal ilişkileri analiz edilerek değerlendirme yapmaları sağlanmalıdır. Atölye çalışmaları ve tartışmalar, öğrencilerin metinlerdeki duygusal tonu anlamalarına ve sosyal etkileşimleri kavramalarına yardımcı olmalıdır. Bu, öğrencilerin duygusal zekâ, empati ve iletişim becerilerini güçlendirmesine olanak tanırken aynı zamanda edebî eserlerle duygusal bağ kurmaları ve insan doğasını keşfetmesi sağlanır.

İçerik Çerçevesi

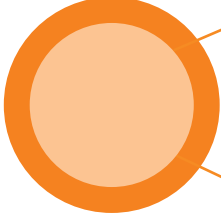
Temalar belirlendikten sonra her bir temaya ulaştıracak içerikler metin tahlili ve edebiyat atölyesi bağlamında belirlenmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nın metin tahlili içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Edebî Metin: Edebî metinler; sanatsal değeri olan, duygu ve düşünceleri ifade eden, okura estetik haz veren metinlerdir. Bu metinler, her okunduğunda veya söylendiğinde yeniden kurulup anlamlandırılabilir. Edebî metinlerin anlamı, okurun bakış açısına ve kişisel deneyimlerine göre değişebilir. Edebî metinler, dönemi temsil eden ve dönemin dilini yansıtan belge niteliğinde de olabilir. Örneğin bir şiir, o dönemin kültürel ve sosyal değerlerini yansıtabilir.
- Öğretici Metin: Öğretici metinler; bilgi vermek, ikna etmek, kanıları değiştirmek, sorgulatmak, yönlendirmek, tanıtmak gibi amaçlarla yazılan metinlerdir. Bu metinler konu, amaç, bakış açısı, ana düşünce, yardımcı düşünceler gibi unsurlardan oluşur. Öğretici metinlerde tanımlama, açıklama, sınıflama, sıralama, karşılaştırma, problem-çözüm, sebep-sonuç, örnekleme, betimleme gibi anlatım teknikleri kullanılabilir.
- Çok Modlu Metin: Çok modlu metinler; dilsel, görsel ve işitsel gibi birden fazla duyuya aynı anda hitap eden metinlerdir. Dinleme/izleme becerisi için kullanılacak bu metinler, edebiyatın yanı sıra bilgi ve medya okuryazarlığını geliştirmeye yardımcı olur.

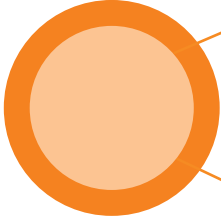
Metin Tahlil Sürecinin Aşamaları

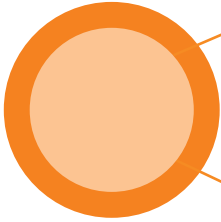
Öğrencilerin metni okumaya başlamadan önce metnin dış özelliklerinden (başlığından, görsel unsurlardan vb.) hareketle tahminde bulunması istenir. Metnin türüne göre okuma yöntemi ve stratejisi belirlenerek öğrencilerin metni okuması ve metnin konusu hakkında genel bir bilgi edinmesine yönelik soruları cevaplandırması istenir.

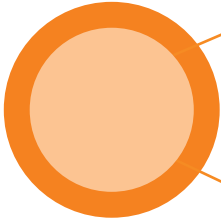
Öğrencilerden konu, tema, yardımcı fikirler ve ana fikrine yönelik incelemelerde bulunması istenir. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi, metindeki bilgilerin sunuluş şeklini sorgulaması; metne kendi duygu ve düşünceleriyle yaklaşması amacıyla öğrenciye sorular yöneltilir ve öğrencinin soruları cevaplandırması sağlanır.

Öğrencilerin okuduğu metnin türüne göre yapı unsurlarına ilişkin sorgulamalar yapması ve metnin yapı unsurlarının metnin içeriğine olan katkısını değerlendirmesi amaçlanır. Bu amaçla oluşturulacak sorulara öğrencinin cevap vermesi sağlanır.

Öğrencilerin okuduğu metnin türüne göre dil ve anlatım özelliklerini belirlemesi, yazarın üslup seçiminin sorgulaması amaçlanır. Bu amaçlara ulaştırılacak sorulara öğrencinin cevap vermesi sağlanır.

Öğrencilerin okuduğu metni, metnin tahlili aşamalarına göre (içerik, yapı ve üslup bakımından) inceleyip bir sonuca ulaşması istenir. Bunun yanı sıra öğrencilerin metnin oluşturulduğu dönem, yazarı, manevi ve evrensel değerlerle ve diğer disiplinlerle ilişki kurması istenir. Bu amaçlara ulaştıracak sorulara öğrencilerin cevap vermesi beklenir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nın edebiyat atölyesi içerik çerçevesi şu şekildedir:

- **Sözlü Üretim:** Bireysel ya da grupla sunumlar, canlandırmalar, hikâye anlatımları, şiir dinletileri, röportaj yapma, münazara vb. grup tartışmaları gibi bireysel ve etkileşimli sözlü görevler.
- **Yazılı Üretim:** Betimleyici paragraf yazma, şiir oluşturma, afiş hazırlama, film şeridi hazırlama, çevrim içi yazma, blog oluşturma, e-posta, dilekçe yazma gibi bireysel ve etkileşimli yazma görevleri.

Sınıflar	Tema İçeriği	1.Tema	2.Tema	3.Tema	4.Tema
Hazırlık	Öğrencilerin edebiyat ile tanıştığı; edebiyatın güzel sanatlar içindeki yerini belirlediği, insan deneyimlerinin edebiyata yansıma şekillerinin incelendiği dönemdir.	Sanatın Dili	Sözün Peşinde	Okurun Dünyası	Sözün Ebrusu
9. Sınıf	Öğrencilerin edebiyat ile tanıştığı; edebiyatın güzel sanatlar içindeki yerini belirlediği, edebiyatın önemi ve işlevinin, edebî metinlerdeki metin ve yapı unsurları ile üslup özelliklerinin incelendiği dönemdir.	Sözün İnceliği	Anlam Arayışı	Anlamın Yapı Taşları	Dilin Zenginliği
10. Sınıf	Türk edebiyatındaki değişim ve dönüşümlerin ele alındığı, Türk edebiyatına ilişkin dönemlerin kendilerine özgü özellikleri olduğunun incelendiği dönemdir.	Sözün Ezgisi	Kelimelerin Ritmi	Dünden Bugüne	Nesillerin Mirası
11. Sınıf	Öğrencilerin Türk edebiyatındaki dil farkındalığını edinmesinin istendiği, Türk dünyası ve kültürü ile farklı dönemlerdeki dil yansımalarının incelendiği dönemdir.	Bir Diyeceğim Var	Kültür Yolculuğu	Yaşamın İzinde	Hayatın Aynası
12. Sınıf	Türk edebiyatının günlük yaşamla bire bir ilişki kurularak öğrencilerin kişisel gelişim, toplum ve mesleki gelişim bağlamında kendini etkili bir şekilde ifade etmesine yönelik uygulamaların yapıldığı dönemdir.	Benim Dünyam	Toplumun Âhengi	Sürdürülebilir Yaşam	Hayalimdeki Yarın

Sınıf düzeyinde temalarda okuma ve dinleme/izlemede kullanılabilecek metin türleri ile konuşma ve yazmaya yönelik edebiyat atölyesi çalışmaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

HAZIRLIK SINIFI

SINIF	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI				
	İşlemler	1.TEMA	2.TEMA	3.TEMA	4.TEMA
		Sanatın Dili	Sözün Peşinde	Okurun Dünyası	Sözün Ebrusu
HAZIRLIK SINIFI Temaların Doğası: Edebiyat ile Tanışma	Alımlama (Metin Tahlili)	Okuma *Şiir *Anı Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Röportaj)	Okuma *Tiyatro *Gezi yazısı Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Şiir)	Okuma *Hikâye *Şiir: Ara metin *Deneme Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Belgesel)	Okuma *Roman *Fıkra Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Biyografi)
	Edebiyat Atölyesi	Konuşma *Bir fotoğraftan yola çıkarak bir anısını anlatabilme Yazma *Dinlediği metne bağlama uygun sorular ekleyip cevaplayabilme	Konuşma *Gezip gördüğü yeri anlatan bir sunum hazırlayabilme Yazma *Temaya uygun bir şiir yazabilme	Konuşma *Belgenin içeriğine yönelik görüş beyan edebilme Yazma *Okuduğu hikâyenin bir bölümünü yeniden yazabilme	Konuşma *Okuduğu roman karakterlerini sadeleştirerek tanıtması Yazma *Öğrenilen söz varlığından hareketle arkadaşının biyografisini yazma
	Notlar	Öğrencilerin edebiyat ile tanıştığı bu temadaki metinler Cumhuriyet Dönemi'nden seçilir.			

9. SINIF

SINIF	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI				
	İşlemler	1.TEMA	2.TEMA	3.TEMA	4.TEMA
		Sözün İnceliği	Anlam Arayışı	Anlamın Yapı Taşları	Dilin Zenginliği
9. SINIF Temaların Doğası: Edebiyat ile Tanışma	Alımlama (Metin Tahlili)	Okuma *Şiir *Deneme Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Röportaj-sanatçıyla yapılan)	Okuma * Hikâye * Anı Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Şiir)	Okuma * Hikâye Şiir (Ara metin) * Gezi Yazısı Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Belgesel)	Okuma * Roman * Eleştiri Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Otobiyografi)
	Edebiyat Atölyesi	Konuşma *Edebiyatın psikoloji ve sosyoloji ilişkisini içeren bir münazara yapabilme Yazma *Dinlediği metne bağlama uygun sorular ekleyip röportaj metnine cevaplar oluşturabilme	Konuşma *Sevdiği edebî karakteri tanıtan bir sunum hazırlayabilme Yazma *Temaya uygun bir şiir yazabilme	Konuşma *Okuduğu metinlerdeki mekânları kendi çevresiyle karşılaştıran bir konuşma yapabilme Yazma *Belgeseli infografik metne dönüştürebilme	Konuşma *Sosyal medya dilini edebî dilin özellikleri açısından eleştiren bir sunum hazırlayabilme Yazma *Otobiyografisini yazabilme
	Notlar	Öğrencilerin edebiyat ile tanıştığı bu temadaki metinler Cumhuriyet Dönemi'nden ve tam metin olarak seçilir.			

10. SINIF

SINIF	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI				
	İşlemler	1.TEMA	2.TEMA	3.TEMA	4.TEMA
		Sözün Ezgisi	Kelimelerin Ritmi	Dünden Bugüne	Nesillerin Mirası
10. SINIF Temaların Doğası: Türk Edebiyatında Değişim ve Dönüşüm	Alımlama (Metin Tahlili)	Okuma *Koşuk Koşma (Ara metin) *Türkü Ninni (Ara metin) Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Masal)	Okuma * Gazel * Şiir (saf şiir) Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Sohbet)	Okuma * Destan Halk hikâyesi (Ara metin) * Mesnevi Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Fabl)	Okuma * Dede Korkut * Şiir (Tanzimat) Roman (Ara metin: Servet-i Fünun'dan roman) Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Hikâye-Millî Edeb.)
	Edebiyat Atölyesi	Konuşma *Bir şiir dinletisi hazırlayıp sunabilme Yazma *Dinlediği masalı film şeridi hâline getirebilme	Konuşma *İz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü tanıttığı bir podcast hazırlayabilme Yazma *Bir bilgilendirici metni edebî metne dönüştürebilme	Konuşma *Türk destanlarıyla ilgili bir sunum yapabilme Yazma *Temaya uygun bir fabl yazabilme	Konuşma *Dede Korkut hikâyelerinden birini seçip canlandırabilme Yazma *Dinlediği şiiri betimleyici paragraf hâline getirebilme
	Notlar	Öğrencilerin Türk edebiyatındaki değişim ve dönüşümü fark ettiği bu temadaki metinler temaya özgü seçilir. Bu sınıfta her dönem Türk edebiyatına ilişkin kronolojik bir sıra ile metinler incelenerek bu değişimin bir kronoloji oluşturduğu sonucuna da ulaşılmış olur.			

11. SINIF

SINIF	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI				
	İşlemler	1.TEMA	2.TEMA	3.TEMA	4.TEMA
		Bir Diyeceğim Var	Kültür Yolculuğu	Yaşamın İzinde	Hayatın Aynası
11. SINIF Temaların Doğası: Türk Edebiyatında Dil Farkındalığı	Alımlama (Metin Tahlili)	Okuma *Karagöz *Mektup *Ara Metin: Dilekçe Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (İletişim ve e-posta)	Okuma * Hikâye (Türk dünyası) Anı (Ara metin) * Orhun Abideleri DTL (Ara metin) Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Âşık edebiyatı atışması)	Okuma * Roman * Biyografi Tezkire (Ara metin) Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Radyo tiyatrosu)	Okuma * Tiyatro * Küçürek hikâye Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Belgesel)
	Edebiyat Atölyesi	Konuşma *Sözlü iletişim engellerini konu alan bir canlandırma yapabilmek Yazma *E-posta yazabilmek	Konuşma *Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapabilmek Yazma *Çevrim içi müze gezisi yapıp izlenimlerini yazabilmek	Konuşma *Mülakat yapabilmek (romandaki bir karakterle) Yazma *Metinde etkilendiği bir diyalogu yeniden yazabilmek	Konuşma *Okuduğu tiyatroyu dramatize edebilmek Yazma *Belgele afiş hazırlayabilmek
	Notlar	Öğrencilerin Türk edebiyatındaki dil farkındalığını edindiği bu dönemde kendi konuşma ve yazar kimliğini de oluşturabilmesi amaçlanır. Türler temalara özgü seçilir.			

12. SINIF

SINIF	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI				
	İşlemler	1.TEMA	2.TEMA	3.TEMA	4.TEMA
		Benim Dünyam	Toplumun Âhengi	Sürdürülebilir Yaşam	Hayalimdeki Yarın
12. SINIF Temaların Doğası: Türk Edebiyatının Günlük Yaşamla İlişkisi	Alımlama (Metin Tahlili)	Okuma *Günlük Ara metin: Blog * Şiir *Hikâye Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Kişisel gelişim)	Okuma * Roman * Makale Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Haber metni)	Okuma * Gezi yazısı Ara metin: Broşür * Hikâye Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Teknoloji ve çevre konulu metin)	Okuma * Hikâye * Makale (meslek seçimi) Ara metin: öz geçmiş Dinleme/İzleme *Çok modlu metin (Mülakat)
	Edebiyat Atölyesi	Konuşma **Kişisel gelişimi etkileyen unsurlar hakkında konuşabilmek Yazma *Geleceğe dair planlarını bir forumda anlatabilmek	Konuşma *İçeriğini hazırladığı haber metnini sunabilmek Yazma *Okuduğu metinle ilgili bir eleştiri yazısı yazabilmek	Konuşma *Çevre ve teknolojiyle ilgili güncel bir sorun hakkında sunum hazırlayabilmek Yazma *Anket hazırlayıp uygulayabilmek ve sonuçlarını yazılı paylaşabilmek	Konuşma *Öz geçmiş hazırlayabilmek Yazma *İsteddiği meslekle ilgili en az 3 kişiyle röportaj yaparak onu sınıfta sunabilmek
	Notlar	Öğrencilerin Türk edebiyatı dersinde öğrendiklerini günlük yaşamına tam olarak aktardığı dönemdir. Metinler bu doğrultuda ilgili temaya göre belirlenir.			

Temalar arasında bir örüntü olmasını sağlamak için her sınıf düzeyinde bir örüntü kurulmaya çalışılmıştır. Her tema 2 okuma 1 dinleme metni üzerinden kurgulanmıştır. Öğrencilerin farklı metin türleriyle karşılaşabilmesi için alımlamada özellikle okuma becerisinde ara metinlerle metinler arası ilişki kurulması hedeflenmektedir. Temalarda yer verilecek ara metinler belirtilmiştir.

Edebiyat atölyesinde öğrencinin karşılaşabileceği etkinlik türlerini çeşitlendirmek amacıyla ana ve ara türlerin verilmesine, alımlamada girdi ne ise çıktının eşgüdümlü olmasına dikkat edilmiştir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

- **Öğrenci Merkezli Yaklaşım:** Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına, ilgi alanlarına ve öğrenme profillerine uygun olarak öğrenme etkinlikleri düzenlenmelidir. Öğrenciyi aktif kılacak farklı öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri (örneğin 5E modeli, okuma çemberi, farklılaştırılmış öğretim, tartışma yöntemleri vb.) öğrenme-öğretme sürecinde işe koşulmalıdır.
- **Anlamlı ve Bağlamsal Öğrenme:** Öğrencilerin günlük hayatlarından ve deneyimlerinden yola çıkarak anlamlı öğrenme deneyimleri sunulmalıdır. Öğrenme ortamı öğrencinin edindiği bilgi, beceri ve tutumu, kendi yaşantısında kullanmasına fırsat verecek şekilde düzenlenmelidir.
- **Öğrenme Çıktılarının Belirlenmesi:** Öğretim süreci, öğrencilerin edinmesi gereken temel bilgi, beceri, değer ve tutumlar üzerine odaklanmalıdır.
- **Öğrenci Katılımı ve Etkileşimi:** Öğrenme sürecinde öğrencilerin aktif katılımını destekleyecek şekilde planlanmalıdır. Dersin başlangıcı, öğrencinin dikkatini çekecek nitelikte ve öğrencinin ön bilgileri üzerine kurgulanmalıdır. Bu süreçte öğrencinin konuya ilişkin hem ön bilgileri belirlenmeli hem de derse ilişkin öğrenci motivasyonu sağlanmalıdır. İçerik, öğrencinin bilgiyi keşfetmesini sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Özellikle bilginin keşfedilmesinde ve inşa edilmesi sürecinde öğrencilerin birbirleri arasında etkileşim hâlinde olması sağlanmalı böylece öğrenciler arasında deneyim paylaşımı desteklenmelidir. Dersin sonunda öğrencinin öğrendiği bilgi, beceri ve tutumu yaşamına aktarmasını destekleyecek etkinliklerle yer verilmelidir.
- **Farklılaştırılmış Öğretim:** Öğrencilerin farklı öğrenme hızları, beceri düzeyleri ve ilgi alanları göz önünde bulundurularak öğretim içeriği, süreç ve ürünler çeşitlendirilmelidir.
- **Değerlendirme ve Geri bildirim:** Sürekli ve adil bir değerlendirme süreci tasarlanmalı, öğrencilere etkili geri bildirim sağlanmalı ve bu geri bildirim öğrenme sürecini destekleyici olmalıdır.
- **Öğrenci Çeşitliliği:** Öğrencilerin farklı hazır bulunuşluklara, yeteneklere, öğrenme profiline ve kültürel geçmişe sahip olduğu kabul edilmeli ve öğrenme-öğretme sürecinde söz konusu bireysel farklılıklar dikkate alınarak öğretim ortamı çeşitlendirilmelidir. Öğretimin çeşitlenmesi için öğrencilerin bireysel farklılıklarını destekleyecek yöntem ve teknikler işe koşulmalıdır.
- **Esneklik:** Öğretim etkinliklerinin belirlenmesinde, materyallerin seçiminde ve öğretim sürecinde öğrenci ihtiyaçlarına göre esnek olunması önemlidir.

Bu esaslar ve kabuller, Türk dili ve edebiyatı dersi için öğrenme yaşantılarını düzenlerken dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin edebî eserleri daha derinlemesine anlamalarını sağlamak, dersin içeriğini günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmek ve etkili bir öğrenme süreci sağlamak için bu noktalar önemlidir.

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

Öğrenmelere ilişkin kanıt toplamak; kazandırılması hedeflenen bilgi ve beceriler konusunda öğrencilerin ne durumda olduğunu ve öğrenmelerini geliştirmeye yönelik yapılabilecekleri belirlemede önemli bir adımdır. Bu yönüyle ölçme ve değerlendirme uygun öğretim ve öğrenme kararlarının alınması için bir temel oluşturur. Mevcut öğrenmelerin derinliğini doğru bir şekilde ortaya koyabilmek için öğrenmelerle ilgili birden fazla kanıt toplamak öğrencilere sürekli ve etkin geri bildirim alma fırsatı sağlar. Bu hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin öğretim ve öğrenme süreci ile ilgili güvenilir bir yargıya varmasına yardımcı olan bir süreçtir.

Öğretim programlarının genel amaçlarına ve Türk dili ve edebiyatı dersinin özel amaçlarına ulaşabilmesi ve öğrencilerin alan becerilerini geliştirebilmesi için ders, metin tahlili ve edebiyat atölyesi şeklinde iki aşamalı olarak yürütülmelidir. Öğrenme kanıtları da bu iki aşama dikkate alınarak işe koşulmalıdır.

Metin Tahlilinin Ölçme ve Değerlendirme Süreci

- Türk dili ve edebiyatı dersi kapsamında öncelikle öğrencilerin ön bilgilerinin kontrol edilmesine yönelik uygulamalar yapılır. Bu uygulamalar sayesinde öğrencilerin hazır bulunuşlukları ve ön bilgileri belirlenerek uygulama için eksiklikler varsa giderilerek derse başlanır.
- Metin tahliline yönelik yazılan her öğrenme çıktısına ilişkin öğrenme kanıtları yazılmalıdır. İyi yapılandırılmış bir metin, istenilen öğrenme kanıtlarına ulaşmada birinci belirleyicidir. Metnin konu, ana fikir, anlatım, üslup vb. özellikler bakımından iyi yapılandırılmış olmasının yanı sıra öğrencinin seviyesine uygun, ilgisini çeken, okumaktan keyif alacağı metinler kullanılması önemlidir.
- İzleme ve biçimlendirme amacıyla yapılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarında amaç; öğrencilere not vermek değil, bir sonraki aşamaya geçmeden öğrenci gelişimlerini ve varsa eksikliklerini belirlemektir.
- Metin tahlilleri sürecinde öğrenme çıktılarına ilişkin tüm süreç bileşenlerine yönelik uygulamalar yapılması gerekir. Her bir bileşenin kazandırılması kadar ölçülmesi de önemlidir.
- Metin tahlilinin ölçme değerlendirmesinin ikinci aşamasında da öncelikle öğrencilerin dinleyecekleri/izleyecekleri metnin seçimine önem vermek gerekir. Öğrencilerin metni dinlemeyebilmeleri/izleyebilmeleri için seçilen metinleri önceden görmesi uygun değildir. Ancak öğrenciler ölçme ve değerlendirme araçlarını dinleme/izleme öncesinde görebilir. Başka bir anlatımla öğrenciler seçici dinleme yapacaksa test öğrencilere kısa bir süre öncesinde verilebilir.
- Uygun ölçme araçlarıyla öğrencinin herhangi bir becerinin süreç bileşenlerindeki gelişimini sistematik olarak izlenmesi ve bu doğrultuda öğrencinin desteklenmesi gerekir. Öğrencilerin de kendi öğrenmelerini değerlendirmede aktif katılımcılar olarak sürece dahil olması teşvik edilmelidir. Becerilere ilişkin süreç bileşenlerinin aşamalı olması öğrencilerin kendi öğrenmelerinin bir sonraki adımını ön görmelerine de yardımcı olacaktır. Bu doğrultuda ölçme ve değerlendirme, öğretme ve öğrenme sürecini destekleyici geri bildirim sağlayan yapıcı bir rol oynamalıdır.
- Metin tahlilleri sürecinde öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri ile eğilim ve değerler gibi duyuşsal gelişimlerinin desteklenmesi, estetik zevk kazanmaları için de ölçme ve değerlendirme uygulamalarından yararlanılmalıdır. Bunun için yansıtıcı günlük tutma, edebî materyaller hazırlama, duyuşsal ölçekler, gözlem formu gibi araçlardan yararlanılabilir. Burada öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin gelişiminin uzun zaman aldığı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Metin tahlili sürecinde çalışma yaprakları, öğrenci sunumları, rol yapma, sınıf içinde uygulanan hızlı teknikler, karşılaştırma tabloları, yapılandırılmış grid, öğrenme günlükleri, çıkış kartları, yansıtıcı yazılar, bilgi haritaları, grafiği panoları vb. kanıtlar kullanılabilir. Öğrencilerin grup çalışması sırasında bireysel olarak veya başkalarıyla birlikte öğrenme sürecinde neler yaptığı gözlemlenebilir. Kanıtlar; kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarları, gözlem formları vb. yoluyla değerlendirmeleri içerebilir. Öz değerlendirme, akran değerlendirme ve öğretmen değerlendirme bir arada yapılarak değerlendirmede çeşitlilik sağlanır.

Edebiyat Atölyesinin Ölçme ve Değerlendirme Süreci

- Edebiyat atölyesinde sözlü ve yazılı üretim ile ilgili iki ayrı performans görevi verilir.
- Performans görevleri sonunda elde edilen ürün/gerçekleştirilen performans dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilir. Süreç içerisinde öğrencilere geri bildirim verilir. Değerlendirme sürecinde çeşitlilik sağlanarak ürün/gerçekleştirilen performans öğrencinin kendisi, akranı ve öğretmeni tarafından değerlendirilir. Öğretmen tarafından yapılan değerlendirme sonunda öğrenciye elde ettiği ürün/gerçekleştirilen performans ile ilgili not verilir.
- Puanlama anahtarı, öğrencilere edebiyat atölyesi öncesinde verilir. Öğrencilerin sözlü üretim ve etkileşimlerinin değerlendirilmesinde, konuşmanın bitmesi beklenmeli, geri bildirimler öğrenciler kendini ifade ettikten sonra verilmelidir. Değerlendirme sürecinde çeşitlilik sağlanarak sözlü üretim ve etkileşimler; öğrencinin kendi, akranı ve öğretmeni tarafından yapılır.

- Sözlü üretim ve etkileşimin değerlendirilmesinde duyuşsal özelliklere de dikkat edilmelidir, öğrencinin kendini nasıl hissettiği vb. konulara da odaklanılmalıdır.
- Edebiyat atölyesinin başlangıç aşamasında öğrencilerin hazırlıksız ve hazırlıklı bir şekilde kendilerini sözlü olarak ifade etmeleri sağlanır. Öğrencilerin kendini ifade etmesi, konuşmasının içeriği, özgünlüğü, beden dili ve kullanımı, üslubu, süreyi etkili bir şekilde kullanımı, konusunu etkili bir şekilde sunabilme becerisi vb. sağlaması için uygun bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin yazma ürünleri ve etkileşimlerine yönelik değerlendirmeler, öğrencilerin gelişimlerinin izlenmesi, eksikliklerinin görülmesi, öğrencilere üretimlerine yönelik düzeltme imkânı verilmesi açısından önemlidir.
- Edebiyat atölyesi kapsamında öğrencilerin süreç temelli yazma ürünleri ortaya koyması istenir. Bu doğrultuda öğrencilerin tüm öğrenme süreçlerine yönelik etkili geri bildirimler ön plana çıkar. Öğretmenin yazılı üretim ve etkileşim sürecinin tüm aşamalarında öğrenciye rehberlik etmesi, izleme ve biçimlendirme çalışmalarıyla öğrencilerin çalışmaları ara ara değerlendirilmelidir.
- Öğrencilerin oluşturdukları yazılı ürünler ve etkileşimler; yazma ölçütleri ya da dereceli puanlama anahtarı bağlamında değerlendirilir. Puanlama anahtarı, öğrencilere yazma süreci öncesinde verilir.
- Değerlendirme sonuçları ve ürünlerle ilgili materyalleri (notları, görselleri vb.), öğrenci e-portfolyosuna/ portfolyosuna eklenmelidir. Öğrencilerin sınıf içindeki performansları kadar ders sürecindeki gelişimleri de puanlamada ön planda tutulmalıdır.

Farklılaştırma

Farklılaştırma Türk dili ve edebiyatı dersi kapsamında iki başlıkta ele alınmaktadır. Bunlar zenginleştirme ve destekleme olarak verilmiştir.

- **Destekleme**, sınıf ortamında öğrenciler için tasarlanmış bir bölümdür. Burada amaç, içerik ve materyalleri sadeleştirmektir. Öğrenme-öğretme süreci ve etkinlikler, öğrencilerin kavrama düzeylerine uygun bir şekilde düzenlenir. Bu yöntem, öğrencilerin temel kavramları anlamalarını ve temel becerileri kazanmalarını sağlar.
- **Zenginleştirme**, sınıf ortamında öğrenciler için tasarlanmış bir bölümdür. Burada amaç, öğrencilerin daha derinlemesine düşünmeleri, karmaşık kavramları keşfetmeleri ve daha geniş bir bakış açısı geliştirmeleridir. Materyaller, daha karmaşık ve zorlayıcı olabilir, bu da öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Bu yaklaşım, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmayı amaçlar. Bu iki yaklaşım için dikkat edilmesi gerekenler
- **Metin Çeşitliliği:** Farklı okuma seviyelerine sahip öğrenciler için çeşitli zorluk düzeylerinde metinler sunulmalıdır. Hem klasik eserler hem de çağdaş eserler öğrencilere sunularak farklı zevklere ve ilgi alanlarına hitap edilmelidir.
- **Etkileşimli Etkinlikler:** Sınıftaki bireysel farklılıklar dikkate alınarak tartışmalar, drama etkinlikleri, grup çalışmaları gibi etkileşimli etkinliklerle ders zenginleştirilmelidir.
- **Görsel ve İşitsel Materyaller:** Farklı öğrenme tarzlarına uygun olarak video, ses kayıtları, görseller gibi materyaller kullanılmalıdır. Bu materyaller öğrencilerin konuya daha kolay adapte olmalarını sağlar.
- **Öğrenme Amaçları:** Farklı öğrencilerin öğrenme hedefleri farklı olabilir, bu yüzden öğrencilerin kişisel hedeflerine ve ilgi alanlarına uygun olarak ders içeriği düzenlenmelidir.
- **Değerlendirme Yöntemleri:** Farklı yeteneklere sahip öğrencilerin değerlendirilmesi için çeşitli yöntemler kullanılmalıdır. Performans görevleri, proje tabanlı değerlendirme gibi farklı değerlendirme teknikleriyle öğrencilerin farklı yönleri değerlendirilmelidir. Performansa dayalı ölçme ve değerlendirme uygulamalarında hem teknolojik hem de yüz yüze uygulamalarda senaryo tabanlı ve oyun tabanlı uygulamalar gibi çok yönlü araçlar, diğer ölçme değerlendirme uygulamalarında zorluk yaşayan öğrenciler için alternatif olabilir.

Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Seçimine İlişkin Açıklamalar

- Tüm sınıf düzeylerinde 4 tema ve her temada 3 ana tam metin kullanılacaktır. Bu metinlerin ikisi okuma biri dinleme/izleme metnidir.

- Her temada yer alan 3 ana tam metnin kavranması, öğrencilerin dönem, yapı, içerik vb. açılardan metinler arası karşılaştırmalar yapabilmesi için ara metinlerden yararlanılacaktır. Bu ara metinler bazı temalarda zorunludur. Zorunlu olmayan temalarda da ara metinlerin kullanımı önerilmektedir.
- Seçilen metinlerin millî, manevî, kültürel ve ahlaki değerlere uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Seçilen metinler öğrencinin sınıf düzeyi dikkate alınarak söz varlığını destekleyecek nitelikte kelime ve kelime gruplarını içermelidir.
- Seçilen metinlerin sınıf düzeyine ve öğrenme çıktılarını gerçekleştirecek niteliklere sahip olması göz önünde bulundurulmalıdır.
- Seçilen metinlerde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyecek unsurlar bulunmamalıdır.
- Metinler dil, anlatım ve içerik açısından yazıldığı dönem ve anlayışın karakteristik özelliklerini yansıtan seçkin eserlerden alınmalıdır.
- Dünya edebiyatından seçilen metinler nitelikli çevirilerden alınmalıdır.
- Seçilen metinler öğrencilerin üst düzey becerilerinin gelişimini destekleyecek nitelikte olmalıdır.
- Bir sınıf düzeyinde aynı sanatçıdan biri ara metin olmak koşuluyla en fazla iki metin alınabilir.
- Öğrencilerin metinler arası karşılaştırma yapabilmesi için her sınıf düzeyinde farklı metin türleriyle karşılaşması sağlanmalıdır.
- Seçilen metinler Türk Millî Eğitim'in genel amaçları ve temel amaçlarına uygun olmalıdır.
- Seçilen metinler öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve estetik duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.

ÖĞRENME ÇIKTILARI

METİN TAHLİLİ

DİNLEME/İZLEME

TDE1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetebilme

a) TDE1.1. 1. Seçim yapar

- Metni dinlemeye/izlemeye başlamadan önce dinleme/izleme amacını belirler.
- Dinleme/izleme yapmadan önce metnin içerik ve türüne yönelik tahminlerde bulunur.
- Dinleyeceği/izleyeceği metin için uygun dinleme/izleme yöntem ve stratejisi seçer.

b) TDE1.1. 2. İlişkiyi sürdürür.

- Dinleme/izleme kurallarını uygulayarak dinlemeyi sürdürür.

TDE1.2. Anlam Oluşturabilme

a) TDE1.2. 1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.

- Dinleme/izleme metnindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar.

b) TDE1.2. 2. Tahmin eder.

- Dinlediği/izlediği metnin başlık ve görsellerinden hareketle metnin yazılış amacını tahmin eder.
- Dinlediği/izlediği metindeki söz varlığının anlamını bağlamdan hareketle belirler.

c) TDE1.2. 3. Çıkarım yapar.

- Dinlediği/izlediği metinde açıkça sunulan bilgileri belirler.
- Dinlediği/izlediği metinlerden hareketle çıkarımlar yapar.

- Dinlediği/izlediği metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul, varsayım vb. bilgileri belirler.
 - Dinlediği/izlediği metnin konu ve/veya temasını belirler.
 - Dinlediği/izlediği metnin yardımcı fikirleri belirler.
 - Dinlediği/izlediği metinde ana fikri/ana duyguyu belirler.
 - Yazarın (senarist/yönetmen/şair) dinlediği/izlediği metni yazma amacını belirler.
 - Dinlediği/izlediği metinde yer alan bilgilerin sunuluş şeklini inceler.
 - Dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapar.
 - Dinlediği/izlediği metin ile yazar(senarist/yönetmen/şair) arasındaki ilişkiyi belirler.
- d) TDE1.2. 4. Karşılaştırma yapar.
- Dinlediği/izlediği metin öncesi tahminleri ile okuma içeriğini karşılaştırır.
 - Dinlediği/izlediği metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti vb.) göre karşılaştırır.
- e) TDE1.2. 5. Sınıflandırma yapar.
- Dinlediği/izlediği metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti vb.) göre sınıflandırır.
 - Dinlediği/izlediği metindeki gerçek ve kurgu arasındaki farkı belirler.
 - Dinlediği/izlediği metindeki öznel ve nesnel ifadeleri ayırt eder.
 - Dinlediği/izlediği metindeki bilgilerin güvenilir olup olmadığını belirler.
- f) TDE1.2. 6. Tepki verir.
- Dinlediği/izlediği metni özetler.
 - Dinlediği/izlediği metinlere yönelik geri bildirimler sunar.

KB2.14. Yorumlama Yapabilme (Dijital Metinleri Anlama ve Yorumlayabilme)

- a) KB2.14. SB1. Dinleyeceği metni fikri mülkiyet haklarını göz önüne alarak ve güvenliğini sorgulayarak seçer ve dinler.
- b) KB2.14. SB2. Dijital metinlerdeki açık ve örtük iletileri anlayarak özetler.
- c) KB2.14. SB3. Çevrim içi ve dışı metinleri karşılaştırarak kendi ifadeleri ile yeniden ifade eder.

TDE1.3. Çözümleme Yapabilme

- a) TDE1.3. 1. Parçaları belirler.
 - Dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin özelliklerini, amaçlarını ve niyetlerini inceler.
 - Dinlediği/izlediği metindeki yapı unsurlarını belirler.
 - Dinlediği/izlediği metindeki dil ve anlatım özelliklerini belirler.
 - Dinlediği/izlediği metnindeki dil işlevlerini belirler.
- b) TDE1.3. 2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.
 - Dinlediği/izlediği metni oluşturan şekil ve anlama dair birimler arasındaki ilişkileri belirler.
 - Dinlediği/izlediği metnindeki yapı unsurları arasındaki ilişkileri belirler.
 - Yazarın (senarist/yönetmen/şair) üslup seçiminin nedenleri ve sonuçlarını açıklar.
 - Dinlediği/izlediği metinlerin yazıldığı dönemin özelliklerini açıklar.
 - Dinlediği/izlediği metnin, yazarının (senarist/yönetmen/şair) özelliklerini açıklar.

- Dinlediği/izlediği metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazıldığı dönemle ve toplumla ilişkisini kurar.
- c) TDE1.3. 3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler.
 - Dinlediği/izlediği metni oluşturan şekil ve anlama dair birimlerin arasındaki etkileşimleri değerlendirir.
 - Dinlediği/izlediği metnin yapı unsurlarının metne olan katkısını değerlendirir.
 - Dinlediği/izlediği metnin yapı unsurları ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metnin yapı unsurlarının işlenişini değerlendirir.
 - Dinlediği/izlediği metnin dil ve anlatım özellikleri ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metinde kullanılan dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.
 - Dinlediği/izlediği metin içindeki tutarsızlıkları ya da çatışmaları tespit ederek bunların metne olan etkisini değerlendirir.
 - Dinlediği/izlediği metni; millî, manevî ve evrensel değerler aktarımı bağlamında değerlendirir.
 - Dinlediği/izlediği metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazarıyla ilişkisini kurar.
 - Dinlediği/izlediği metnin diğer disiplinlerle olan ilişkisini değerlendirir.

TDE1.4. Yansıtma Yapabilme

- a) TDE1.4. 1. Kendini değerlendirir.
 - Dinlediği/izlediği metin hakkında değerlendirmeler yapabilmek için çeşitli ölçütler belirler.
 - Dinlediği/izlediği metni kendi beğeni ölçütleri doğrultusunda değerlendirir.
 - Dinlediği/izlediği metin ile gerçek dünya bilgisine dayalı karşılaştırmalar yapar.
- b) TDE1.4. 2. Tepki ortaya koyar.
 - Kendini dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin yerine koyarak kahramanın davranışlarını anlamlandırır.
 - Dinlediği/izlediği metne yönelik beğeni ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar.
 - Dinlediği/izlediği metnin konu ve ana fikrinin kendi dünyasıyla olan ilişkisini belirler.
 - Yazarın (senarist/yönetmen/şair) amacı ile kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklar.
 - Dinlediği/izlediği metindeki olaya, duruma, soruna ya da karakterlerin davranışlarına seçenekler üretir.
 - Kendi belirlediği ölçütler bağlamında dinlediği/izlediği metnin yazılış amacına ulaşma düzeyini değerlendirir.

KB2.13 Yapılandırma Yapabilme (Metinler arası ilişki kurabilme)

- a) KB2.13.SB1. Dinlediği/izlediği metinle yeni metin arasında konu ve amaç, yapı unsurları, dil ve anlatım bağlamında ilişki kurar.
- b) KB2.13.SB2. Metinler arası ve/veya disiplinler arası ilişki kurmak için ölçütler geliştirerek değerlendirme yapar.

OKUMA**TAB2.1. Okumayı Yönetebilme**

- a) TDE2.1.1. İnceler ve görüş oluşturur.
 - Metni okumaya başlamadan önce okuma amacını belirler.
 - Okumadan önce metnin içerik ve türüne yönelik tahminlerde bulunur.

b) TDE2.1.2. Seçim yapar.

- Okuyacağı metin için uygun okuma yöntem ve stratejisi seçer.
- Seçtiği okuma stratejisi ile okumayı sürdürür.

TAB2.2. Anlam Oluşturabilme

a) TDE2.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.

- Okuma metnindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar.

b) TDE2.2.2. Tahmin eder.

- Okuyacağı metnin başlık ve görsellerinden hareketle metnin yazılış amacını tahmin eder.
- Metindeki söz varlığının anlamını bağlamdan hareketle belirler.

c) TDE2.2.3. Çıkarım yapar.

- Metinde açıkça sunulan bilgileri belirler.
- Metinlerden hareketle çıkarımlar yapar.
- Metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul, varsayım vb. bilgileri belirler.
- Metnin konu ve/veya temasını belirler.
- Metnin yardımcı fikirlerini belirler.
- Metnin ana fikri/ana duygusunu belirler.
- Yazarın metni yazma amacını belirler.
- Metinde yer alan bilgilerin sunuluş şeklini inceler.
- Metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapar.
- Metin ile yazar arasındaki ilişkiyi belirler.

d) TDE2.2.4. Karşılaştırma yapar.

- Metin öncesi tahminleri ile okuma içeriğini karşılaştırır.
- Okuduğu metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti vb.) göre karşılaştırır.

e) TDE2.2.5. Sınıflandırma yapar.

- Okuduğu metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti vb.) göre sınıflandırır.
- Metindeki gerçek ve kurgu arasındaki farkı belirler.
- Metindeki öznel ve nesnel ifadeleri ayırt eder.
- Metindeki bilgilerin güvenilir olup olmadığını belirler.

f) TDE2.2. 6. Tepki verir.

- Metni özetler.
- Okuduğu metinlere yönelik geri bildirimler sunar.

KB2.14. Yorumlama Yapabilme (Görsel Okumada Anlama ve Yorumlama Yapabilme)

a) KB2.14.SB1. Görsellerle desteklenmiş bir metni anlar.

b) KB2.14.SB2. Görsel (resim, diyagram, tablo, grafik, şekil, infografik metin vb.) ve sözel metinlerin içerikleri arasındaki ilişkileri belirler.

c) KB2.14.SB3. Görsel (resim, diyagram, tablo, grafik, şekil, infografik metin vb.) ve sözel metinlerin içeriklerini kendi ifadeleri ile yeniden ifade eder.

TAB2.3.Çözümleme Yapabilme**a) TDE2.3.1. Parçaları belirler.**

- Metindeki karakterlerin özelliklerini, amaçlarını ve niyetlerini inceler.
- Metindeki yapı unsurlarını belirler.
- Metindeki dil ve anlatım özelliklerini belirler.
- Metindeki dil işlevlerini belirler.

b) TDE2.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.

- Okuduğu metni oluşturan şekil ve anlama dair birimler arasındaki ilişkileri belirler.
- Metindeki yapı unsurları arasındaki ilişkileri belirler.
- Yazarın üslup seçiminin nedenleri ve sonuçlarını açıklar.
- Metinlerin yazıldığı dönemin özelliklerini açıklar.
- Metnin, yazarının özelliklerini açıklar.
- Metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazıldığı dönemle ve toplumla ilişkisini kurar.

c) TDE2.3.3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler.

- Okuduğu metni oluşturan şekil ve anlama dair birimlerin arasındaki etkileşimleri değerlendirir.
- Metnin yapı unsurlarının metne olan katkısını değerlendirir.
- Metnin yapı unsurları ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metnin yapı unsurlarının işlenişini değerlendirir.
- Metnin dil ve anlatım özellikleri ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metinde kullanılan dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.
- Metin içindeki tutarsızlıkları ya da çatışmaları tespit ederek bunların metne olan etkisini değerlendirir.
- Metni; millî, manevi ve evrensel değerler aktarımı bağlamında değerlendirir.
- Metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazarıyla ilişkisini kurar.
- Metnin diğer disiplinlerle olan ilişkisini değerlendirir.

TAB2.4. Yansıtma Yapabilme**a) TDE2.4.1. Kendini değerlendirir.**

- Metin hakkında değerlendirmeler yapabilmek için çeşitli ölçütler belirler.
- Okuduğu metni kendi beğeni ölçütleri doğrultusunda değerlendirir.
- Metin ile gerçek dünya bilgisine dayalı karşılaştırmalar yapar.

b) TDE2.4.2. Tepki ortaya koyar.

- Kendini karakterlerin yerine koyarak kahramanın davranışlarını anlamlandırır.
- Okuduğu metne yönelik beğeni ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar.
- Metnin konu ve ana fikrinin kendi dünyasıyla olan ilişkisini belirler.
- Yazarın amacı ile kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklar.
- Metindeki olaya, duruma, soruna ya da karakterlerin davranışlarına seçenekler üretir.
- Kendi belirlediği ölçütler bağlamında metnin yazılış amacına ulaşma düzeyini değerlendirir.

KB2.13 Yapılandırma Yapabilme (Metinler arası ilişki kurabilme)

- a) **KB2.13 .SB1.** Okuduğu metinle yeni metin arasında konu ve amaç, yapı unsurları, dil ve anlatım bağlamında ilişki kurar.
- b) **KB2.13 .SB2.** Metinler arası ve/veya disiplinler arası ilişki kurmak için ölçütler geliştirerek değerlendirme yapar.

EDEBİYAT ATÖLYESİ

KONUŞMA

TAB3.1. Konuşmayı Yönetebilme

- a) **TDE3.1.1. Seçim yapar.**
 - Konuşmasının amacına (ikna etme, bilgilendirme vb.) karar verir.
 - Konuşmasının özelliklerini (hazırlıklı/hazırlıksız, süre, hedef kitle vb.) belirler.
 - Konuşma, tür, yöntem stratejisini belirler.
- b) **TDE3.1.2. İlişkiyi sürdürür.**
 - Konuşmasında engelleri ortadan kaldırır.
 - Konuşma amacına uygun seçtiği stratejiyi yapılandırır.

TAB3.2. İçerik Oluşturabilme

- a) **TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.**
 - Konuşmasında belirlenen amaca yönelik ön bilgileriyle bağlantı kurar.
- b) **TDE3.2.2. Tahmin eder.**
 - Konuşmasının planını giriş, gelişme ve sonuç belirleyerek oluşturur.
- c) **TDE3.2.3. Karşılaştırma yapar.**
 - Konuşmanın amacına ve özelliklerine göre ana fikre ve vermek istediği mesaja karar verir.
 - Planını oluştururken karşılaştırma içeren iletiler oluşturur.
- d) **TDE3.2.4. Sınıflandırma yapar.**
 - Dilin kullanım alanına (özel, mesleki, eğitim, kamusal) göre içeriği belirler.
- e) **TAB3.2.5. Yeniden ifade eder.**
 - Konuşmasının türüne göre bilgileri toplar (hazırlıklı toplar, hazırlıksız not alma kullanır).
 - Söz varlığını kullanarak konuşmasının içeriğini düzenler.
- f) **TAB3.2.6. Tepki verir.**
 - Konuşmasını planlarken dil işlevlerini kullanır.
- g) **TAB3.2.7. Sesle anlam oluşturur.**
 - Konuşmasında beden dilini etkin bir şekilde kullanacağını göz önünde bulundurur.
 - Konuşmasını diksiyon ve telaffuzu etkin bir şekilde kullanacak şekilde planlar.
- h) **TAB3.2.8. Görsel öğeleri kullanır.**
 - Konuşma içeriğini desteklemek için kullanacağı görsel/işitsel öğelere karar verir.
- i) **TAB3.2.9. Sunar.**
 - Yapacağı konuşmanın plan taslağını sunar.
 - Aldığı geri bildirimler ile planı son hâline getirir.

TAB3.3. Kural Uygulamayabilme**a) TAB3.3.1. Plan hazırlar.**

- Konuşmasına planına uygun bir şekilde başlar.
- Konuşmasını dikkat çekici bir girişle başlatır.

b) TAB3.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.

- Konuşmasını desteklemek amacıyla düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
- Duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü bir üslupla ifade eder.

c) TAB3.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.

- Söz varlığını bağlama uygun şekilde kullanır.
- Ana fikir ve destekleyici bilgilerle konuşmasını sürdürür.
- Konuşmasını hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve üslupla sürdürür.

d) TAB3.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.

- Vermek istediği iletileri açık veya örtük bir şekilde ifade eder.
- Duygu, düşünce ve hayallerini tutarlı bir şekilde ifade eder.
- Konuşmayı başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini etkili kullanır.
- Millî ve manevi değerlere ve kültürel unsurlara dikkat ederek konuşmasını sürdürür.
- Konuşmasında toplumsal hassasiyet oluşturacak öğeler (siyaset, din vb.) kullanmaktan kaçınır.
- Konuşmasında olumlu tutum ve değerleri vurgular.

e) TAB3.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.

- Konuşmasında Türkçe dil yapısını, işlevini uygun kullanır.

f) TAB3.3.6. Bağdaşıklık öğelerini kullanır.

- Konuşmasını bağdaşıklık öğelerine dikkat ederek yapar.

g) TAB3.3.7. Beden dilini ve mekânı kullanır.

- Konuşmasında beden dilini etkin bir şekilde kullanır.
- Konuşmasında diksiyon ve telaffuzu etkin bir şekilde kullanır.
- Konuşmasında mekânı etkin bir şekilde kullanır.
- Konuşmasında zamanı etkin bir şekilde kullanır.
- Konuşma süresinde dinleyici ile etkileşim kurar.

TAB3.4. Yansıtma Yapabilme**a) TAB3.4.1. Kendini değerlendirir.**

- Konuşma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirir.
- Konuşmasını içerik yönünden değerlendirir.
- Konuşmasını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
- Konuşmasını paydaşların görüşlerine göre değerlendirir.

b) TAB. 3.4.2. Tepki ortaya koyar.

- Genel geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yapacağı konuşmalar için kendisine yeni hedefler belirler.
- Özgün konuşur kimliğini oluşturur.

- Konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir.

KB.2.18 Tartışma Yapabilme (Sözlü Etkileşim ve Tartışma Yapabilme)

- a) **KB.2.18.SB1.** Etkileşime dayalı (açık oturum, panel, konferans, münazara vb.) konuşmasını etkili bir şekilde gerçekleştirir.
- b) **KB.2.18.SB2.** Kendi görüşlerini başka görüşlerle mantıksal açıdan (çelişki, tutarlılık vb.) karşılaştırır.
- c) **KB.2.18.SB3.** Konuşmasını paydaşların görüş özelliklerine (çelişki, kabul etme vb.) göre değerlendirir.

YAZMA

TAB4.1. Yazmayı Yönetebilme

- a) **TAB4.1.1. Seçim yapar.**
 - Yazma amacına (ikna etme, bilgilendirme, resmi yazışma vb.) karar verir.
 - Yazacağı metnin özelliklerini (süre, hedef kitle vb.) belirler.
 - Yazma, tür, yöntem stratejisini belirler.
- b) **TAB4.1.2. İlişkiyi sürdürür.**
 - Yazma süreci ile ilgili engelleri ortadan kaldırır.
 - Yazma amacına uygun seçtiği stratejiyi yapılandırır.

TAB4.2. İçerik Oluşturabilme

- a) **TAB4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.**
 - Yazma ile ilgili belirlenen amaca yönelik ön bilgileriyle bağlantı kurar.
- b) **TAB4.2.2. Tahmin eder.**
 - Yazma sürecinin planını giriş, gelişme ve sonuç belirleyerek oluşturur.
 - Metin türüne göre kullanacağı yapı unsurlarını belirler.
- c) **TAB4.2.3. Karşılaştırma yapar.**
 - Yazma amacına ve özelliklerine göre ana fikre ve vermek istediği mesaja karar verir.
 - Planını oluştururken karşılaştırma içeren iletiler oluşturur.
- d) **TAB4.2.4. Sınıflandırma yapar.**
 - Yazılı üretimin kullanım alanına (özel, mesleki, eğitim, kamusal) göre içeriği belirler.
- e) **TAB4.2.5. Yeniden ifade eder.**
 - Yazacağı metnin türüne göre bilgileri toplar.
 - Söz varlığını kullanarak yazısının içeriğini düzenler.
- f) **TAB4.2.6. Tepki verir.**
 - Yazma sürecini planlarken dil işlevlerinin kullanımına karar verir.
- g) **TAB4.2.7. Görsel öğeleri kullanır.**
 - Yazma içeriğini desteklemek için kullanacağı görsel/işitsel öğelere karar verir.
- h) **TAB4.2.8. Sunar.**
 - Yazacağı metnin plan taslağını sunar.
 - Aldığı geri bildirimler ile planı son hâline getirir.

TAB.4.3. Kural Uygulayabilme**a) TAB4.3.1. Plan hazırlar.**

- Yazmaya planına uygun bir şekilde başlar.
- Yazısını dikkat çekici bir girişle başlatır.

b) TAB4.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.

- Yazısını desteklemek amacıyla anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır.
- Duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü bir üslupla ifade eder.

c) TAB4.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.

- Söz varlığını (deyim, atasözü, mecaz, terim) bağlama uygun şekilde kullanır.
- Ana fikir ve destekleyici bilgilerle yazma sürecine devam eder.
- Yazısını hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve üslupla sürdürür.

d) TAB4.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.

- Vermek istediği iletileri açık veya örtük bir şekilde ifade eder.
- Duygu, düşünce ve hayallerini tutarlı bir şekilde ifade eder.
- Yazmayı başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini etkili kullanır.
- Millî ve manevi değerler ve kültürel unsurlara dikkat ederek yazma sürecine devam eder.
- Yazısında toplumsal hassasiyet oluşturacak öğeler (siyaset, din vb.) kullanmaktan kaçınır.
- Yazısının içeriğine uygun başlık belirler.
- Yazısında olumlu tutum ve değerleri vurgular.

e) TAB4.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.

- Yazısında Türkçe dil yapılarını, işlevini uygun kullanır.
- Türkçeyi bilinçli ve özenli (yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini kullanması vb.) kullanır.

f) TAB4.3.6. Bağdaşıklık öğelerini kullanır.

- Yazısını bağdaşıklık öğelerine dikkat ederek yapar.

g) TAB4.3.7. Yazım kurallarını uygular.

- Yazısında yazım kurallarını etkili bir şekilde kullanır.

h) TAB4.3.8. Noktalama kurallarını uygular.

- Yazısında noktalama kurallarını etkili bir şekilde kullanır.

Tab4.4. Yansıtma Yapabilme**a) TAB3.4.1. Kendini değerlendirir.**

- Yazma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirir.
- Yazısını içerik yönünden değerlendirir.
- Yazısını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
- Yazısını paydaşların görüşlerine göre değerlendirir.

b) TAB. 3.4. 2. Tepki ortaya koyar.

- Genel geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yazdığı metin ile ilgili kendisine yeni hedefler belirler.
- Özgün yazar kimliğini oluşturur.

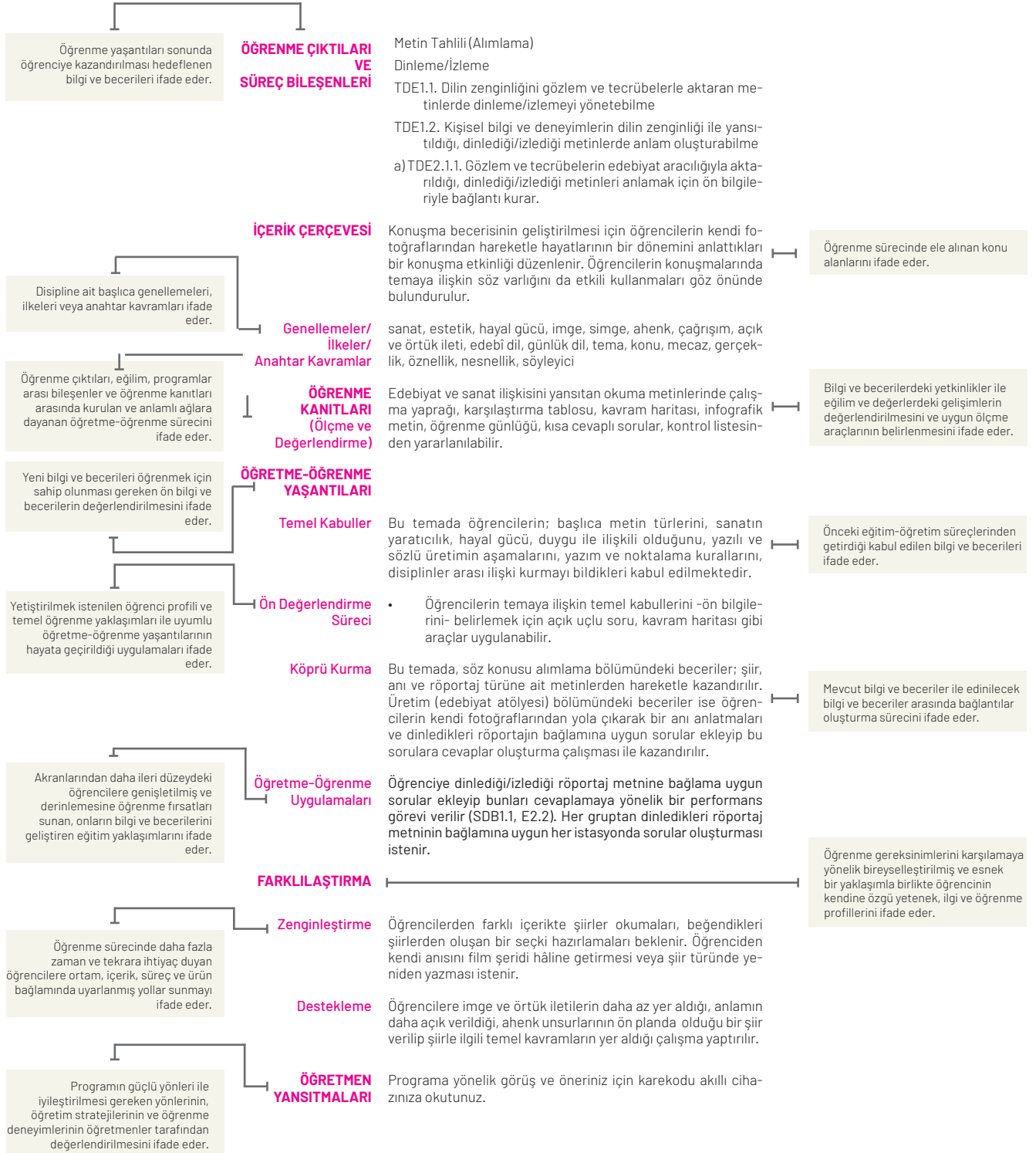
- Yazısını sınıf/okul panolarında ya da okulun resmi çevrim içi ortamlarında paylaşır.

KB2.15 Yansıtma Yapabilme (Dijital ve Etkileşimli Yazabilme)

- a) **KB2.15 SB1.** Dijital formlarda bir yazışmayı uygun bir şekilde başlatır, sürdürür ve bitirir.
 - b) **KB2.15 SB2.** Dijital ortamda karşılaşılabileceği olumsuz durumlarla (iletişim sorunları, kültürel farklılık vb.) başa çıkarak duygu ve düşüncelerini etkili bir şekilde ifade eder.
 - c) **KB2.15 SB3.** Dijital ortam tartışmalarda savları sorgular, değerlendirir ve yeniden ifade eder.
- Her dönem iki roman olmak koşuluyla tüm sınıf düzeylerinde öğretim yılı boyunca dört roman okunmalı ve b eleştirel film analizi yapılmalıdır.

1.3. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

2.3.1. ÜNİTELER, ÖĞRENME ÇIKTI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

HAZIRLIK SINIFI TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI TEMA

	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
SANATIN DİLİ	16	43	23,89
SÖZÜN PEŞİNDE	13	43	23,89
OKURUN DÜNYASI	14	43	23,89
SÖZÜN EBRUSU	22	45	23,89
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4,44
TOPLAM	65	180	100

9. SINIF SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI TEMA

	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
SÖZÜN İNCELİĞİ	16	43	23,89
ANLAM ARAYIŞI	15	43	23,89
ANLAMIN YAPI TAŞLARI	14	43	23,89
DİLİN ZENGİNLİĞİ	22	43	23,89
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4,44
TOPLAM	67	180	100

10. SINIF SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI TEMA

	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
SÖZÜN EZGİSİ	22	43	23,89
KELİMELEİN RİTMİ	22	43	23,89
DÜNDEN BUGÜNE	22	43	23,89
NESİLLERİN MİRASI	22	43	23,89
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4,44
TOPLAM	88	180	100

11. SINIF SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI TEMA

	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
BİR DİYECEĞİM VAR	22	43	23,89
KÜLTÜR YOLCULUĞU	22	43	23,89
YAŞAMIN İZİNDE	22	43	23,89
HAYATIN AYNASI	22	43	23,89
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4,44
TOPLAM	88	180	100

12. SINIF SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI TEMA

	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
BENİM DÜNYAM	22	43	23,89
TOPLUMUN AHENGİ	22	43	23,89
SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM	22	43	23,89
HAYALİMDEKİ YARIN	22	43	23,89
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4,44
TOPLAM	88	180	100

1.3.3. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI

DERS KİTABI	FORMA SAYILARI*	KİTAP EBADI
TÜRK DİLİ VE DEBİYATI HAZIRLIK		19,5 cm X 27,5 cm
TÜRK DİLİ VE DEBİYATI 9		19,5 cm X 27,5 cm
TÜRK DİLİ VE DEBİYATI 10		19,5 cm X 27,5 cm
TÜRK DİLİ VE DEBİYATI 11		19,5 cm X 27,5 cm
TÜRK DİLİ VE DEBİYATI 12		19,5 cm X 27,5 cm

* Forma sayıları üst sınır olarak verilmiş olup daha az da olabilir.

1.4. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

HAZIRLIK

HAZIRLIK SINIFI 1.TEMA: SANATIN DİLİ

Bu temada insanların duygu, düşünce ve hayallerini yansıtmaya araçlarından biri olan edebiyatın tanımı, dil ile ilişkisi, sanat dalları arasındaki yeri ve diğer bilimlerle etkileşimine yönelik çalışmalar yapılır. Bu çalışmalarda güzel sanatların bir dalı olan edebiyatı merkeze alarak seçilen metinlerle öğrencilere estetik bir bakış açısı kazandırılması; onların duygu, düşünce ve hayatı algılayış biçimlerinin çeşitlendirilmesi; dilin metinlerdeki kullanımları üzerinden onlarda dil bilinci oluşturulması amaçlanmaktadır.

Edebiyatın insana -dolayısıyla topluma- estetik zevk vermek, doğaya, insana vb. yönelik sorumluluk bilinci kazandırmak, farklı kültürlerle yönelik duyarlılık sağlamak gibi birçok işlevi bulunmaktadır. Buna bağlı olarak yapılacak çalışmalar, öğrencilerin hazır bulunuşlukları dikkate alınarak Cumhuriyet Dönemi metinlerinden seçilir. Buna göre okuma metni olarak insanın duygu zenginliğini yansıtan bir şiir ve dilin farklı kullanımını görebileceği anı (hatıra) türünde bir metne yer verilir. Dinleme/izleme metni olarak da dilin zenginliğini gözlem ve tecrübelerle yeniden biçimlendiren röportaj türünde bir metin kullanılır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Alımlama (Metin Tahlili), Dinleme/İzleme, Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), Konuşma Yazma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.13. Yapılandırma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.5 Öz Yeterlilik, E1.6.Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E2.5. Oyunseverlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, **SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ**, SDB 2.1. İletişim, SDB 2.2. İş Birliği, SDB 2.3. Sosyal Farkındalık, **SDB 3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER**, SDB 3.3. Sorumlu Karar Verme, **SDB 3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER**, SDB 3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D10. Mütevazılık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB6. Kültür Okuryazarlığı, OB.7 Veri Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Resim, Psikoloji, Sosyoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.3. Özetleme, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB3.2. Problem Çözme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.17. Değerlendirme, KB2.14. Yorumlama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. Dilin zenginliğini gözlem ve tecrübelerle aktaran metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. Kişisel bilgi ve deneyimlerin dilin zenginliği ile yansıtıldığı, dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE1.1.1. Gözlem ve tecrübelerin edebiyat aracılığıyla aktarıldığı, dinlediği/izlediği metinleri anlamak için ön bilgileriyle bağlantı kurar.

b) TDE1.1.2. Dinlediği/izlediği metinlerin söyleyicisinin kişisel bilgi ve deneyimlerine yönelik tahminlerde bulunur.

c) TDE1.1.3. Kişisel bilgi ve deneyimlere ilişkin dinlediği/izlediği metinlerde dilin zenginliği bağlamında çıkarımlar yapar. Bu metinlerde;

açıkça sunulan bilgileri belirler.

açık ve örtük iletileri tespit eder.

açıkça ifade edilen neden-sonu., koşul, varsayım vb. bilgileri belirler.

konuyu belirler.

ana fikri belirler.

bilgilerin sunulmuş şeklini inceler.

d) TDE2.2.4. Dilin zenginliğini gözlem ve tecrübelerle aktaran dinlediği/izlediği metinlerde metin içi karşılaştırmalar yapar. Bu metinlerde;

farklı bölümlerini (farklı sorulara verilen cevapları) karşılaştırır.

konuşurun konuşma tarzı belirlenerek metin içindeki tutarlılığı incelenir.

KB2. 13. Yazılma amacı, bilgilerin sunulma şekli, içerik, estetik bakış açısı, dil, duygu ve düşünce zenginliği vb. bağlamında metinler arası ilişki kurabilme

a) KB2.13. SB1. Okuduğu ve dinlediği/izlediği metinleri; yazılma amacı, bilgilerin sunulma şekli, içerik, estetik bakış açısı, dil, duygu ve düşünce zenginliği vb. bağlamında karşılaştırılabilir.

b) KB2.13. SB1. Yazılma amacı, bilgilerin sunulma şekli, içerik, estetik bakış açısı, dil, duygu ve düşünce zenginliğinin anlama katkısını değerlendirir.

Okuma

TDE2.1. Kelimelerin, seslerin ve ritimlerin bir araya gelerek sanatın dilini oluşturduğu edebî metinlerde okumaya hazırlık yapabilme

TDE2.2. Okuduğunu metinde estetik bakış açısı, duygu ve düşünce zenginliği ve dil bilinci bağlamında anlam oluşturabilme

a) TDE2.1.1. Edebiyat ve sanat ilişkisine yönelik bilgileri açıklar ve metinle ilgili ön bilgileriyle bağlantı kurar.

- *Edebiyat, edebiyat-sanat ilişkisi, edebiyatın diğer bilimlerle ilişkisi, imge, estetik, hayal gücü vb. kavramlarını açıklar.*

b) TDE2.1.2. Farklı sanat dallarıyla edebiyat ilişkisine yönelik tahminlerde bulunur.

Farklı sanat dalları ve ürünleriyle ilgili yapılan tahminler ve açıklamalarla edebiyatın güzel sanatlarla ve diğer disiplinlerle ilişkisini belirler.

c) TDE2.2.3. Duygu, düşünce ve hayalleri yansıtan metinlerde edebiyat ve sanat ilişkisi-bağlamında çıkarımlar yapar. Bu metinlerde;

açıkça sunulan bilgileri belirler.

açık ve örtük iletileri tespit eder.

konu/ temayı belirler.

ana fikri/ana duyguyu belirler.

d) TDE2.2.4. Estetik bakış açısı, duygu ve düşünce zenginliği bağlamında metin içi karşılaştırmalar yapar. Bu metinlerde;

edebî dil ile günlük dil arasındaki farkları belirler.

estetik değer oluşturan unsurları karşılaştırır.

KB2. 13. Yazılma amacı, estetik bakış açısı, dil, duygu ve düşünce zenginliği vb. bağlamında metinler arası ilişki kurabilme

c) KB2.13. SB1. Farklı dönem, tür ve sanatçılara ait metinleri sanatın dili unsurları bağlamında karşılaştırabilir.

d) KB2.13. SB1. Farklı dönem, tür ve sanatçılara ait metinlerde dil ve anlatım özelliklerinin anlama katkısını değerlendirir

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

TDE3.1. Kişisel bilgi ve deneyimlerini edebî bir dil ile aktardığı konuşmasına hazırlık yapabilme

TDE3.2. Yaşadıklarını; duyguları, düşünceleri ve etkilenmelerini yansıttığı bir konuşma planlayabilme

TDE3.3. Betimleyici, açıklayıcı ve öyküleyici anlatım olanaklarını kullanarak yaşadıklarını etkili bir şekilde aktardığı bir konuşma yapabilme

TDE3.4. Kişisel bilgi ve deneyimlerini edebî bir dil ile aktardığı konuşmasını değerlendirebilme

Yazma

TDE4.1. Bağlama uygun bir şekilde geliştireceği soru-cevap biçimindeki yazılı üretimi için hazırlık yapabilme

TDE4.2. Metin içeriğine, bağlama ve üsluba uygun yazılı üretimi için bir plan hazırlayabilme

TDE4.3. Eleştirel, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme süreçlerini işe koştugu yazılı ürün oluşturabilme ve paylaşabilme

TDE4.4. Metin içeriğine, bağlama ve üsluba uygun bir şekilde oluşturduğu yazılı üretimini değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Sanatın Dili” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öncelikle edebiyatın sanatsal yönünü açığa çıkaran, edebî dilin inceliklerini barındıran; günlük dilden imge, çağrışım, açık ve örtük ileti gibi kavramlarla farklılaşan bir tür olan şiirden yararlanılır. Ayrıca bu tema kapsamında ikinci metin olarak anı (hatıra) türünde bir metin incelenir. Böylece tema boyunca verilmek istenen edebiyat ile ilgili içerik, farklı türdeki metinlere bağlı olarak sunulur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerin kendi fotoğraflarından hareketle hayatlarının bir dönemini anlattıkları bir konuşma etkinliği düzenlenir. Öğrencilerin konuşmalarında temaya ilişkin söz varlığını da etkili kullanmaları göz önünde bulundurulur.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak çok modlu metin türü olan röportaj seçilir. Dinleme/izleme metninin içeriğinde sanat, sanatçı, estetik, dil, edebî tür vb. konular yer alır. Bu röportajda, dilin sanatsal yönünün kullanılma biçimi öğrencinin edebiyat ile sanatı daha kolay ilişkilendirmesini sağlar.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin, dinledikleri sanat, sanatçı, estetik, dil, edebî tür vb. konular üzerine hazırlanmış röportaj metnine yönelik sorular oluşturup cevaplamaları sağlanır. Yazılarında temaya ilişkin söz varlığının da etkili kullanımı göz önünde bulundurulur.

Anahtar Kavramlar sanat, estetik, hayal gücü, imge, simge, ahenk, çağrışım, açık ve örtük ileti, edebî dil, günlük dil, tema, konu, mecaz, gerçeklik, öznellik, nesnellik, söyleyici

ÖĞRENME**KANITLARI****(Ölçme ve Değerlendirme)****Metin Tahlili (Alımlama)****Okuma ve Dinleme/İzleme**

- Çalışma yaprağı
- Karşılaştırma tablosu
- Kavram haritası
- İnfografik metin
- T diyagramı
- Öğrenme günlüğü
- Kontrol listesi
- Kısa cevaplı sorular
- Çıkış kartı

Edebiyat ve sanat ilişkisini yansıtan okuma metinlerinde çalışma yaprağı, karşılaştırma tablosu, kavram haritası, infografik metin, öğrenme günlüğü, kısa cevaplı sorular, kontrol listesinden yararlanılabilir.

Dinleme/izleme metinleri ile ilgili olarak da kontrol listesi, T diyagramı, çıkış kartı ve kısa cevaplı sorular hazırlanabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma ve Yazma**

- Öğrencilere kendilerine ait bir fotoğraf ile ilgili anılarını anlatmalarına yönelik bir performans görevi
- Öğrencilerin dinledikleri röportaj metnine, bağlama

uygun sorular eklemesi ve bunları cevaplamasına yönelik performans görevi

Öğrencilerin sözlü üretimlerini bireysel olarak gerçekleştirmeleri sağlanır. Öğrencilerin çalışmaları dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Değerlendirmede; planlama, ayrıntıların sunumu, etkileyicilik, beden dilinin kullanımı, zaman yönetimi, düşüncenin ifade biçimi gibi ölçütler dikkate alınabilir.

Öğrencilerin röportaja yönelik gerçekleştirdikleri yazılı üretimleri dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Dereceli puanlama anahtarında soru ve cevapların ilgililiği, tutarlılığı, akıcılığı, dil ve anlatımı, özgünlüğü gibi ölçütlere yer verilebilir.

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğü kullanılır.

ÖĞRETME-ÖĞRENME**YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Bu temada öğrencilerin; başlıca metin türlerini, sanatın yaratıcılık, hayal gücü, duygu ile ilişkili olduğunu, yazılı ve sözlü üretimin aşamalarını, yazım ve noktalama kurallarını, disiplinler arası ilişki kurmayı bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- belirlemek için açık uçlu soru, kavram haritası gibi araçlar uygulanabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerin önceki öğrenmelerinde şiir, anı ve röportajla ilgili edindiği temel bilgiler, bu temada öğrenecekleri içeriklerin zeminini oluşturur. Öğrencilerin sanat, estetik, ahenk, hayal gücü gibi kavramlar üzerinden edebiyatın güzel sanatların bir dalı olduğunu; dilin içerik ve türe göre farklılaştığını görmeleri; şiir, anı ve röportaj türleri ile bu türlerin ait oldukları döneme ilişkin bilgileri edinmeleri ve böylece edebiyatla ilgili bir görüş ve anlayış oluşturmaları sağlanır.

Bu temada, söz konusu alımlama bölümündeki beceriler; şiir, anı ve röportaj türüne ait metinlerden hareketle kazandırılır. Üretim (edebiyat atölyesi) bölümündeki beceriler ise öğrencilerin kendi fotoğraflarından yola çıkarak bir anı anlatmaları ve dinledikleri röportajın bağlamına uygun sorular ekleyip bu sorulara cevaplar oluşturma çalışması ile kazandırılır.

Bu temada edindiği yeni bilgilerle öğrencinin, gündelik yaşamda karşılaştığı olaylara/durumlara farklı açılardan bakması, kendisini yazılı ve sözlü olarak ifade ederken edebî metinlerin dil ve anlatım özelliklerinden yararlanması beklenir. Temada incelenen farklı türlerdeki metinlerin anlatım olanakları, içerikleri, tür ve dönem bilgileri aracılığıyla diğer temalarda işlenecek türlerin anlaşılmasına kaynaklık edilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu süreçte okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nin seçkin örneklerinden birer şiir ve anı metni, dinleme/izleme metni olarak da röportaj türünde çok modlu bir metin ele alınır. İncelenen metinler benzer ve/veya farklı tür, dönem ve anlayıştaki metinlerle karşılaştırılıp edebiyat, sanat ve dil ile ilgili bir fikir ve görüş oluşturulması sağlanır (SDB2.1). Ardından öğrencinin konuşma becerisi kapsamında kendine ait fotoğraftan yola çıkarak bir anısını anlatması, yazma becerisi kapsamında da dinledikleri/izledikleri röportaja metnin bağlamına uygun sorular ekleyerek bu sorulara cevap vermesi istenir (SDB1.1). Temadaki bu çalışmalarla öğrenme çıktıları uygulanır.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Okumaya Hazırlık

Farklı disiplinlere ait kısa metinler yansıtılarak öğrencilerin bunları incelemesi istenir. Bu metinlerin hangilerinin edebî metin olabileceğini ortaya çıkaracak kısa cevaplı sorular sorulabilir. Öğrencilerin verdikleri cevapları gerekçelendirerek sözlü bir şekilde ifade etmeleri beklenir (**SDB3.3**). Böylelikle öğrencilerin edebiyat hakkındaki ön bilgileri yoklanır. Tespit edilen edebî metin/metinlerden hareketle edebiyatla ilgili olabilecek bazı kavramlar tahtaya yazılır. Öğrencilere edebiyat kelimesinin başka hangi kavramları çağrıştırdığı sorulur. Verdikleri cevaplar tahtadaki listeye eklenir. Bu şekilde öğrencilerin önceden öğrendikleri kavramlarla yeni öğrendiklerini ilişkilendirerek edebiyatın dünyasıyla tanışmaları sağlanır. Verilen kavramlardan hareketle öğrencilerin kendilerine göre bir edebiyat tanımı yapmaları istenebilir. Gelen cevaplardan hareketle öğrencilerin edebiyat kavramı ile ilgili bir genellemeye ulaşmaları beklenebilir. Daha sonra işlenecek şiirin başlığına ve görseline dikkat çekilerek öğrencilerden içeriğe yönelik tahminlerde bulunmaları istenir (**E2.3, OB4**). Öğrencilerin tahminleri alındıktan sonra öğretmen, şiiri sözün ezgisine dikkat ederek okur, sonrasında aynı şekilde öğrencilerin, şiiri sesli bir şekilde okumaları sağlanır (**OB9**).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Metin okunduktan sonra şiirin edebiyata ait bir tür olduğu söylenir. Şiirin içeriği (tema/konu), yapısı (birimi, ölçüsü), ahenk özellikleri (uyak düzeni, uyak, redif, aliterasyon, asonans) ile ilgili çalışma yapabilmek için çalışma yaprağından yararlanılabilir. Şiir türüne özgü kavramlardan (imge, simge, ahenk, çağrışım, açık ve örtük ileti, söyleyici vb.) hareketle bir kavram haritası oluşturulur (**D7**). Bu kavramlar şiirden hareketle açıklanır (**OB1**). Benzer ya da farklı özelliklere sahip (ölçülü/ölçsüz, farklı nazım birimine sahip vb.) başka şiirlerle karşılaştırılır (**D16**). Bunun için bir karşılaştırma tablosu hazırlanabilir. Öğrencinin verilen belirli başlıklar (söyleyici, tema, ahenk unsurları vb.) doğrultusunda tabloyu doldurması istenir (**SDB1.2, OB4**). Şiirin içeriğinden hareketle edebiyatın hangi konuları içerebileceği ile ilgili öğrencilerden görüş alınır ve bu görüşler tahtaya yazılır. Bu çalışmadan hareketle öğrencilerin edebiyatın yaşamdan izler taşıdığı, yaşama dair her olayın, durumun, duygunun edebiyatta karşılık bulabileceği çıkarımına ulaşması sağlanır (**E3.6**). Edebiyatın sadece hayatı bilmeye ve anlamaya değil, kişinin kendisini bilmesine de katkı sağladığı ifade edilerek edebiyat ve yaşam ilişkisine dair söylenenlerle bağ kurulur. Aynı zamanda edebiyatın değer ve erdemleri içselleştirme fırsatı sunduğu ifade edilir (**D10**). Şiirle ilgili verilen kavramlar ve içerikle ilgili sorulan sorulardan sonra şiir türünün genel özellikleri ile ilgili bir infografik metin çalışması yaptırılabilir (**SDB1.2, E3.3**). Bunun için belirli bölümleri boş olan infografik bir metin çalışması öğrencilere verilir. Bu çalışmada boş bırakılan yerlerin grup çalışması ile tamamlanması istenir (**D14, E2.2**). Yapılan çalışmaların öğrencide şiir dilinin günlük dilden farklı özelliklere sahip olduğu, şiir türüne özgü özellikleri ile edebî metinler içindeki yerinin ne olduğu ile ilgili bir görüş oluşturması beklenir (**SDB2.2**).

KB2.13. Yapılandırma

Tema süresince yapılan çalışmalardan hareketle öğrencilerden şiirin edebiyat ve sanatla ilişkisi, şiirin şair ile ilişkisi (**D7**), şiirin toplumsal işlevi, şiirin güncel yaşamdaki yeri ile ilgili görüş ve düşüncelerini gerekçeleri ile birlikte belirtmeleri istenir (**SDB3.3, E3.10**). Bu açıklama sözlü olarak yapılabileceği gibi öğrenme günlüğü biçiminde de yaptırılabilir. Sonrasında "Edebiyat, bilim ve sanat dallarını etkilediği gibi onlardan da yararlanır." tezi tahtaya yazılır. Öğrencilere "Bu tezi örneklemek veya kanıtlamak için nasıl bir çalışma yürütürsünüz?" sorusu sorulur ve öğrencilerin fikirlerini destekleyebilecek materyalleri (görsel, yazılı metin, karikatür vb.) toplayıp sunmaları için zaman verilir (**SDB1.2, OB7**). Yapılan çalışmalarla ilgili öğrencilere geri bildirim verilir ve çalışmalar sınıf panosunda paylaşılır (**E.1.6, D16**).

- İkinci okuma metni olan anı (hatıra) işlenirken metin tahlil aşamaları işe koşulur. Ancak anı(hatıra) türünün özellikleri dikkate alınarak akışta uygun değişiklikler yapılmalıdır (öğretici bir metin olması, genellikle kelimelerin sözlükteki ilk anlamlarıyla kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlık olarak kullanılması).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma****TDE3.1. Konuşmayı Yönetme, TDE3.2. İçerik Oluşturma, TDE3.3. Kural Uygulama**

Öğrencilere kendilerine ait bir fotoğraftan hareketle bir anısını anlatmalarına yönelik performans görevi verilir (**D16**). İyi ve etkili bir konuşmanın nasıl olması gerektiğine dair beyin fırtınası yöntemiyle öğrencilerin görüşleri alınır ve bu görüşler doğrultusunda iyi bir konuşmanın nasıl olması gerektiği ile ilgili öğrencilerde bir fikir oluşturulur (**SDB2.2**). Her öğrenciye kendi fotoğraflarından hareketle bir anısını anlatabilmeleri için belli bir süre verilir (**OB4, E1.6**). Öğrencilerden anılarını anlatırken Türkçenin özelliklerine uygun cümleler kurmaları; (**D19**) vurgu ve tonlamaya dikkat etmeleri, beden dilini kullanma, duygu ve düşüncelerini akıcı ve açık bir şekilde ifade etmeleri; temada edindiği söz varlığından da yararlanmaları beklenir (**SDB2.1, D3**).

TDE3.4. Yansıtma

Öğretmen, dereceli puanlama anahtarı kullanarak öğrencilerin konuşmalarını değerlendirebilir. Değerlendirme sürecinde; ayrıntıların sunumu, etkileyicilik, beden dilinin kullanımı, zaman yönetimi, düşüncenin ifade biçimi gibi ölçütler dikkate alınabilir (E3.7). Süreçte gözlem formu, öz değerlendirme, akran değerlendirmesi ile çeşitlilik sağlanabilir (**SDB1.2, D6, D16, D1**).

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme****TDE1.1. Dinlemeyi/izlemeyi Yönetme**

Sanat, sanatçı, estetik, dil, edebî tür vb. konular üzerine hazırlanmış röportaj/mülakat ile öğrencilere dinleme/izleme çalışması yaptırılır (**SDB2.1, D7**). Bu çalışma öncesinde dinleme sürecine ilişkin bir kontrol listesi hazırlanabilir. Bu listede “Dinleme amacını belirledi.”, “Dinlerken anlamını bilmediği kelime ve kelime gruplarını not aldı.”, “Dinlerken anlamadığı yerlerle ilgili sorular sordu.”, “Dinleme sırasında nezaket kurallarına uydu.” vb. ifadeler yer alabilir (**D14**). Dinleme/izleme metninin içeriğine yönelik tahminlerde bulunması istenir (**E2.3**). Tahminler alındıktan sonra dinleme/izleme çalışması yaptırılır (**OB9**).

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilere dinleme/izleme metninde soruların içeriği, cevaplama yöntemi, röportajı yapan kişinin konuya hâkimiyeti, röportaj sırasında kullanılan beden dili gibi durumlara yönelik kısa cevaplı sorular sorulabilir (**SDB2.3, OB1, E3.4**). Bu sorulara verilecek cevaplar doğrultusunda öğrencinin röportaj türünün genel özellikleri ile ilgili görüş oluşturmaları sağlanır. Verilecek farklı türdeki metinler (hikâye, masal, gezi yazısı, deneme, makale vb.) ile röportaj metni T diyagramı kullanılarak karşılaştırılabilir. Bu karşılaştırma sonucunda röportaj türüne benzeyen metnin hangisi olduğu sorulur. Öğrencilerin bu soruları gerekçelendirerek cevaplamaları beklenir (**D3, E3.10, SDB3.3**). Metinler arasındaki bu benzerliklerden yola çıkılarak röportajda kullanılan dil ve anlatım özelliklerine, röportajın içeriği ve yazılma amacına ilişkin çıkarımların sözlü bir şekilde ifade etmesi sağlanır (**SDB2.1**).

KB2.13. Yapılandırma

Odağında kişisel bilgi ve deneyim aktarmak olan dinlediği/izlediği röportaj ile okuduğu anı metinlerini yazılma amacı, bilgilerin sunulma şekli, içerik, estetik bakış açısı, kelimelerin kullanımı, dil bağlamında karşılaştırılarak özelliklerin ve dil kullanımının anlama katkısını değerlendirir. Çalışmasının bitiminde öğrencilerden röportaj türünün edebiyattaki yeri ve öneminin yanında toplumsal ve kültürel bir hafıza oluşturmaya yönelik bir fikir edinmeleri beklenir. Bu sayede öğrencilerin millî bilinç konusunda bir farkındalık kazanması, kültürel mirasa duyarlı olması sağlanır (**SDB2.3, E3.5, OB6, D5, D19**). Çıkış kartı kullanılarak dinleme/izleme etkinliği değerlendirilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

TDE4.1. Yazmayı Yönetme, TDE4.2. İçerik Oluşturma, TDE4.3. Kural Uygulama, TDE4.4. Yansıtma

Öğrenciye dinlediği/izlediği röportaj metnine bağlama uygun sorular ekleyip bunları cevaplamaya yönelik bir performans görevi verilir (**SDB1.1, E2.2**). Her gruptan dinledikleri röportaj metninin bağlamına uygun her istasyonda sorular oluşturması istenir. Sorular yazıldıktan sonra gruplar her istasyonu ziyaret ederek sorularla bilgileri pekiştirmesi ve bu türe yönelik yapacağı yazma çalışmasını gerçekleştirmesi sağlanır.

Bu performans görevi için sınıf dört gruba ayrılabilir ve sınıfta dört istasyon oluşturulabilir. Röportaj metnine yönelik oluşturacağı soruları ve cevapları yazılı olarak üretir (**E3.3**). Her bir istasyona bir grup sözcüsü atanır. Her istasyonda oluşturulan soru ve cevaplar gruplar tarafından paylaşılır (**SDB2.2, SDB2.1, E2.5**). Bu süreçte Türkçenin dil yapılarını işlevine uygun olarak kullanması, yazım ve noktalama kurallarına dikkat etmesi, kendine özgü ifadelerle yer vermesi ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanması beklenir (**SDB1.2, E1.5, D3, D16, E2.3**).

Değerlendirme sürecinde soru ve cevapların ilgililiği, tutarlılığı, akıcılığı vb. ölçütlerin yer aldığı dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda öğrencilerin okuduğu ve dinlediği/izlediği metinlerden hareketle edebiyatın sanat olarak değerlendirilmesine katkı sağlayan dil unsurunun kullanımını kavraması amaçlanır. Bu amaçla öğrencilerin bir öğrenme günlüğü yazması istenebilir. Bugünlükte, öğrencilerin edebiyata ilişkin kavram yanılgıları, eksik öğrenmeleri ve güçlü yönleri belirlenip geri bildirimler verilerek yeni temaya geçilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden farklı içerikte şiirler okumaları, beğendikleri şiirlerden oluşan bir seçki hazırlamaları beklenir. Öğrenciden kendi anısını film şeridi hâline getirmesi veya şiir türünde yeniden yazması istenir.

Destekleme Öğrencilere imge ve örtük iletilerin daha az yer aldığı, anlamın daha açık verildiği, ahenk unsurlarının ön planda olduğu bir şiir verilip şiirle ilgili temel kavramların yer aldığı çalışma yaptırılır.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

HAZIRLIK SINIFI 2. TEMA: SÖZÜN PEŞİNDE

Bu temada insanın duygu, düşünce ve hayal dünyasını etkili ve güzel bir biçimde ifade edebilmesi için sözün bir araç olarak nasıl kullanıldığının fark edilmesi amaçlanmaktadır. Bilinçli, doğru, güzel ve yerinde kullanılan söz; insanların duygu ve düşüncelerini etkileyip bakış açılarını değiştirebilir, sosyal ilişkilerini güçlendirip iletişim becerilerini geliştirebilir. Edebî eserle estetik güzellik sağlamak ve okurla bağ kurabilmek için sözün gücünden yararlanılır.

Bu temada okuma metinleri, tiyatro ve gezi yazısı türlerinden seçilir. Dinleme/izleme metni olarak da bir şiir ele alınır. İncelenen eserler Cumhuriyet Dönemi'nden seçilir. Ele alınan metinler incelenir ve başka türlerden metinlerle karşılaştırılarak edebî eserlerdeki söz varlığının farklı bağlamlarda kullanılması ile ilgili çıkarımlar yapılır. Öğrencilerin gezip gördükleri yerleri anlattıkları bir konuşma yapmaları ve tema çerçevesinde şiir yazmaları sağlanır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN
BECERİLERİ

Alımlama (Metin Tahlili), Dinleme/İzleme, Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL
BECERİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.8. Sorgulama, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma

EĞİLİMLER

E1.4. Öz Yeterlilik/Kendine İnanma, E2.5. Oyunseverlik, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5 Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB 2.1. İletişim, SDB 2.2. İş Birliği, SDB 2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB 3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER

Tarih, Sosyoloji, Coğrafya

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde okumayı yönetebilme

- a) TDE2.1.1. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinleri inceler ve görüş oluşturur.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde okuma amacını belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinleri okumadan önce içerik ve türe yönelik tahminlerde bulunur.

- b) TDE2.1.2. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinleri okumak için uygun okuma yöntem ve stratejisi seçer.

TDE2.2. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde anlam oluşturabilme

- a) TDE2.2. 1. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerle ön bilgilerle bağlantı kurar.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerden hareketle tiyatro ve gezi yazısı- la ilgili temel kavram ve terimleri açıklar.

- b) TDE2.2. 3. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde çıkarım yapar.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerdeki açık ve örtük iletileri belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metin yazarının metni yazma amacını belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerdeki iletilerin sunulma şeklini belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde kullanılan söz varlığının anlama katkısını değerlendirir.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerden hareketle sözün etkili ve güzel kullanımının önemini açıklar.

- c) TDE2.2.4. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde karşılaştırma yapar.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinleri söz varlığı, estetik değer, dil kullanımı vb. açısından karşılaştırır.

Dinleme/İzleme

TDE1.1. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme

- a) TDE1.1.1 Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde seçim yapar.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde dinleme/izleme amacını belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinleri dinleme/izlemeden önce içerik ve türe yönelik tahminlerde bulunur.

b) TDE1.1.2. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde ilişkiyi sürdürür.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinleri dinleme/izleme için uygun yöntem ve strateji seçer.

TDE 1.2. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerden hareketle anlam oluşturabilme

a) TDE1.2.1. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde ön bilgilerle bağlantı kurar.

Şiirle ilgili temel kavramları açıklar.

b) TDE1.2.3. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde çıkarım yapar.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerdeki açık ve örtük iletileri belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerdeki iletilerin sunulmuş şeklini belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerdeki coşku ve heyecana dayalı ifade şekillerini belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde söz varlığı ve söz sanatlarını belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerin oluşturulma amacını belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde birimlerin bir tema etrafındaki birleşimini açıklar.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde kullanılan söz varlığının anlama katkısını değerlendirir.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerden hareketle sözün etkili ve güzel kullanımının önemini açıklar.

c) TDE1.2.4. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde karşılaştırma yapar.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerin günlük konuşma dilinden farklılığını açıklar.

TDE1.3. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde çözümleme yapabilme

a) TDE1.3.1. Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde parçaları belirler.

Sözün etkili ve güzel kullanımını yansıtan metinlerde ahenk unsurlarını belirler.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

TDE 3.1. Sözü etkili ve güzel kullanacağı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme

TDE 3.2. Gözlem ve izlenimlerini etkili ve güzel bir biçimde sunmak için konuşma içeriğini tasarlayabilme

TDE 3.3. Betimleme, açıklama vb. amacıyla sözü etkili ve güzel kullanabildiği bir konuşma yapabilme

TDE 3.4. Sözü etkili ve güzel kullandığı konuşmasını değerlendirebilme

Yazma

TDE 4.1. Sözü etkili ve güzel kullanacağı yazma sürecini yönetebilme

TDE 4.2. Duygularını, edindiği söz varlığını da kullanarak yansıtacağı bir yazma üretimi tasarlayabilme

TDE 4.3. Duygularını ifade ederken sözü etkili ve güzel kullanabildiği yazma üretimini düzenleyebilme

TDE 4.4. Sözü etkili ve güzel kullandığı yazma üretimini değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Sözün Peşinde" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için edebiyatın sözün etkili ve güzel kullanımına dayalı üretimlerine dikkat çekilir. Söz varlığının farklı bağlamlarda kullanımlarına örnek oluşturması bakımından tiyatro ve gezi yazısı seçilir. Bu metinler incelenerek sözü etkili ve güzel kullanmanın önemi ortaya konur. Metinler Cumhuriyet Dönemi'nden seçilir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde bir şiir seçilir ve bu şiirin incelemesi yapılır. Öğrencilerin, şiirde etki uyandıran söz ve ifadelerin nasıl kullanıldığını fark etmeleri ve bunlardan hareketle çıkarımlar yapmaları sağlanır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, inceledikleri gezi yazısından hareketle gezip gördükleri bir yeri anlatacakları sözlü bir üretim (sunum) gerçekleştirir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler sözün etkili ve güzel kullanımına örnek oluşturacak nitelikte bir şiir yazar.

Anahtar Kavramlar anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme yolları, anlatım özellikleri, tiyatro terimleri, söz varlığı

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Metin Tahlili (Alımlama)

- Okuma ve Dinleme/İzleme
- Kısa cevaplı sorular
- Yapılandırılmış grid
- Çalışma yaprağı
- Karşılaştırma tablosu
- Bilgi kartları

"Sözün Peşinde" temasında okumayı yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular, anlam oluşturmada sürecinde yapılandırılmış grid, karşılaştırma tablosu, çalışma yaprağı hazırlanabilir. Dinleme/izleme sürecinde dinleme/izlemeyi yönetmede kısa cevaplı sorular, bilgi kartları, çalışma yapraklarından faydalanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma ve Yazma**

- Öğrencilerin gezip gördükleri bir yeri anlatan sunum yapmalarına yönelik bir performans görevi
- Öğrencilerin sözü etkili ve güzel kullanarak bir şiir yazmalarına yönelik bir performans görevi

Öğrencilerin sunum yaparak sergilediği performans, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında gözlem ve izlenimlerini paylaşma, içeriğe uygunluk, kültürel unsurlara yer verme, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler yer alabilir. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

Sözün etkili ve güzel kullanılarak yazıldığı ve yazılan şiirin paylaşıldığı performans görevleri dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Puanlama anahtarında yaratıcılık, biçim, ahenk unsurları, etkileyicilik, anlam ve çağırışım zenginliği gibi ölçütlere yer verilebilir. Değerlendirmelerde öğretmen değerlendirmesi ile öz ve akran değerlendirme yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğü kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin tiyatro ile ilgili temel kavram ve terimleri, gezi yazısı türünün genel özelliklerini, öğretici metinlerde kullanılan anlatım biçimleri ve düşüncüyü geliştirme yollarını, şiirle ilgili temel kavramlarla şiirin yapı ve ahenk unsurlarını, sözcükte biçim ile ilgili dil bilgisi kurallarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için soru-cevap, tartışma, düşün-eşleş-paylaş, akvaryum tekniği, beyin fırtınası, balık kılıcı gibi yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Tiyatroya ilişkin ön bilgiler, bu temada tiyatro incelemesine temel oluşturur. Önceki temada öğretici metinlerin genel özellikleriyle ilgili bilgiler, gezi yazısının incelenmesinde işe koşulur.

Bu temada sözün etkili ve güzel kullanımına yönelik değerlendirme, yorum ve çıkarımlar yaparken önceki temada estetik konusunda öğrenilen bilgilerden yararlanılır.

Tiyatro, gezi yazısı ve şiir türlerinden metinlerin incelenmesi sürecinde öğrenilen bilgilerle üst sınıflardaki metin incelemeleri için ön bilgi oluşturulur.

Sözün etkili ve güzel kullanımına yönelik farkındalık oluşturulması, öğrencilerin günlük yaşamdaki sosyal yaşam ve iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlanması amaçlanır.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

Süreç Çerçevesi

“Sözün Peşinde” temasında öğrencilerin malzemesi dil, konusu insan olan edebiyatla tanışması amaçlanır. Bu temanın içeriğinde Cumhuriyet Dönemi’nden bir tiyatro ve gezi yazısı okuma metni olarak seçilir ve incelenir. Daha sonra okunan ve incelenen gezi yazısının özelliklerinden hareketle kendisinin gezip gördüğü bir yerin çeşitli özelliklerini yansıtan sözlü bir sunum yaptırılır (SDB2.1). Dinleme/izleme metni olarak sözün etkili ve güzel kullanımının öne çıktığı şiir türünde bir metin seçilir ve incelenir. Yazılı üretim aşamasında, öğrencilere duygu dünyalarındaki etkilenmeleri içeren bir şiir yazdırılır.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

Öğrencilerin tiyatroya dair neler bildiklerini tespit etmek, temada incelenecek tiyatro metnine yönelik ilgi uyandırmak için tiyatro ile ilgili kavram ve terimlerin yoklandığı balık kılıcı tekniği kullanılabilir. Böylece tiyatroya dair hazır bulunuşluk oluşturulur.

TDE2.1.Okumayı Yönetme

Okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi’nden bir tiyatro eseri seçilir. Öğrencilerden göz atarak okuma yapmaları istenir. Böylece öğrenciler, eser hakkında genel bir görüş oluşturabilir. Daha sonra öğrenciler gruplara ayrılır ve okuma tiyatrosu yöntemiyle metnin okunması sağlanır (SDB2.2, D3). Metnin okunması sırasında öğrencilerden metinde yay araç içerisinde verilen yönerge ve ifadelerin kullanım amacına dikkat etmeleri/uygulamaları istenir. Okudukları oyunun sahnelenmesi hâlinde söz konusu yönerge ve ifadelerin nasıl işe koşulacağıyla ilgili öğrencilerden görüşler alınır. Bu süreçte soru-cevap tekniği kullanılabilir, kısa cevaplı sorulardan yararlanılabilir. Okuma tiyatrosu sürecinde öğrencilerin kendi aralarında görev dağılımı yapması ve okuma sürecini yönetmesi beklenir (SDB2.2, E1.2). Öğrencilerin üstlendikleri görevlere göre ölçütler içeren öz değerlendirme ve akran değerlendirme formları düzenlenebilir, süreç sonunda değerlendirmeler yapılabilir (SDB1.2). Bu değerlendirmelerle öğrencilerin okuma sürecini yönetebilme becerisi ölçülür.

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Okunan tiyatrodan öne çıkan unsurlar beyin fırtınası tekniği ile belirlenebilir (**SDB2.1, E3.2**). Belirlenen unsurların sözle mi yoksa beden diliyle mi gerçekleştiğine yönelik tespitler yapılır. Öğrencilerin okudukları metindeki söz varlığının kullanım alanını günlük hayatla ilişkilendirmeleri ve bir fıkra, bir bilmece gibi kısa türlerle örneklendirmeleri istenir (**SDB2.1, D7, D11, E2.3**). Tiyatro metninde anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamı bağlamdan hareketle öğrencilerin tahmin etmesi istenir. Okunan metindeki bu kelimelerin yerine bağlama uygun olarak başka hangi kelimelerin kullanılabileceğine yönelik öğrencilerin görüşlerini sunmaları istenir (**OB9**). Önerilen kelimelerin metnin bağlamına uygunluğuyla ilgili sınıfta tartışılır ve görüşler paylaşılır (**SDB2.2, E1.6, E3.5, E3.11**). Öğrenciler gruplara ayrılır her bir grup, okunan tiyatro metninin sahnelenmesi durumunda seyircinin en çok beğeneceğini ön gördüğü söz ve ifadeleri metinden belirlemesi istenir. Bunların neden beğenileceğiyle ilgili görüşlerini öğrencilerin gerekçelendirerek ifade etmesi istenir (**SDB3.3, E3.10**). Bu süreçte akvaryum tekniği kullanılarak sınıf içi tartışma gerçekleştirilir (**SDB2.2**). Konu hakkında fikrini belirtmek isteyen öğrencinin düşüncelerini paylaştığı bu teknikle farklı görüşler ortaya konur, bunlarla ilgili değerlendirmeler yapılır (**SDB2.2,, D11, E1.6, E2.3, E3.11**). Tiyatronun yapı unsurlarının belirlenmesine yönelik dramatik örgü kavramı üzerinde durulur. Bu kavram hakkında öğrencilerin ön bilgilerinin yardımıyla tahminlerde bulunmaları, görüşlerini belirtmeleri istenir (**SDB2.1**). Sınıfta soru-cevap yöntemi kullanılarak dramatik örgü kavramıyla ilgili tanım niteliği taşıyan bir yargıya ulaşılır.

Okunan tiyatro eserindeki dramatik örgünün belirlenmesi için çalışma yaprağı kullanılabilir. Burada dramatik örgüyü oluşturan unsurların (kişiler, yer, zaman, çatışma vb.) belirlenmesine yardımcı olacak yönergeler yer verilir. Sınıfta tartışma ortamı oluşturularak metindeki çatışmanın kaynağı belirlenir, çatışma yaşayan kişilerin eylem ve tercihlerinde belirleyici olan motivasyonun neler olduğuyla ilgili tespitler yapılır. Bu tartışma vesilesiyle kişilerin eylem ve tercihlerinde ahlaki değerlerin önemine vurgu yapılır (**D6**).

Tiyatronun göstermeye bağlı bir edebî tür olduğundan hareketle olayların anlatımı, kişilerin tanıtımı, yer ve zamana dair bilgilerin sunumunda hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığıyla ilgili tespitler yapılır (**E3.2**). Diyalog ve monolog teknikleri üzerinde durulur, bunlarla ilgili gerekli açıklamalar yapılarak öğrencilerin bilgi edinmesi sağlanır. Öğrencilerin okudukları metindeki bir diyalogu veya monologu metnin bağlamından uzaklaşmadan kendi ifadeleriyle yeniden oluşturmaları ve bunları drama yöntemiyle sınıfta paylaşmaları istenir (**E3.3, SDB2.1**). Bu süreçte öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılır (**SDB1.2**). Okunan tiyatro metnindeki temel çatışmanın belirlenmesi istenir. Çatışmanın ortaya çıkmasındaki nedenler ve çatışmanın sonuçlarıyla ilgili sınıf içi tartışma yöntemiyle çıkarımlar yapılarak genellemelere ulaşılır (**SDB2.1**). Tiyatro kişilerinin olaylar ve diğer kişiler karşısındaki tutumunun nedenlerine dair çıkarımlar yapılır (**SDB3.3**). Şahıs kadrosu kişilik özelliklerine göre sınıflandırılarak karşılaştırılır. Daha sonra öğrencilerin, kendi görüşlerini arkadaşlarınıninkiler ile karşılaştırarak konuyla ilgili yargıya varmaları sağlanır (**SDB3.3**). Karakterlerin kişilik özelliklerini belirlemek için sandviç tekniği kullanılır. Sınıfta tartışma ortamı oluşturularak tiyatro kişilerinin davranışları onların karakter özellikleriyle ve toplumsal değerlerle ilişkilendirilerek değerlendirmeler yapılır. Öğrencilerden kendilerini tiyatro kişilerinden birinin yerine koymaları ve oyunda belirlenen bir olay veya durumla ilgili nasıl bir tavır göstereceklerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir (**SDB2.3, SDB3.3, D14, E2.1**). Öğrencilerin okudukları tiyatro metni üzerinden gerçekleştirdikleri çözümlemelerle tiyatronun diğer edebî türlerle benzerlik ve farklılıklarını ayırt etmesi beklenir. Temel tiyatro terimleri ve tiyatronun yapı unsurlarıyla ilgili öğrenilenlerin değerlendirilmesi için yapılandırılmış grid veya kavram haritası gibi araçlar kullanılarak ölçme ve değerlendirme yapılabilir.

- İkinci okuma metni olan gezi yazısı kullanılır. Tiyatro metninin incelemesine benzer şekilde “Okumayı Yönetme” ve “Anlam Oluşturma”ya yönelik çalışmalar gerçekleştirilir. Bu süreçte gezi yazısı türünün özellikleri dikkate alınarak uygun değişiklikler yapılmalıdır (öğretici bir metin olması, genellikle kelimelerin sözlükteki ilk anlamlarıyla kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlık olarak kullanılması).
- İncelediği tiyatro ve gezi yazısı metinlerini söz varlığı, estetik değer, dil kullanımı vb. açılardan karşılaştırma tablosu yaparak karşılaştırabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilerin okuduğu ve incelediği gezi yazısından hareketle kendisinin gezip gördüğü bir yerin çeşitli özelliklerini yansıttığı bir sunum yapmaları için bir performans görevi kullanılır (SDB2.1).

TDE3.3. Konuşmayı Yönetme

Belirlenen amacı, hedef kitleyi ve süreyi göz önünde tutarak hazırlıklı konuşma için uygun yöntem ve stratejisini oluşturabilir. Konuşma sürecinde konuşma engellerini ortadan kaldırarak seçtiği stratejiyi yapılandırabilir (SDB2.1, E3.7).

TDE3.2. İçerik Oluşturma ve TDE3.3. Kural Uygulama

Konuşmaya ön hazırlık olarak gezilen yer ile ilgili ilgi çekici bilgiler (görsel, işitsel vb.) toplanabilir (OB.4). Bu bilgiler belirlenen ölçütlere göre (öncelik-sonralık, yakınlık-uzaklık, somutluk-soyutluk; tarihî, coğrafi, beşerî, kültürel vb.) sınıflandırılır. Konuşmasının amacına ve gezi yazısının özelliklerine göre ana düşünceyi şekillendirir ve konuşması için bir plan oluşturur. Sunum içeriğini oluştururken etkileyciliği artırmak için sıfatlardan, benzetmelerden, karşılaştırmalardan, betimlemelerden vb. yararlanır. Konuşma içeriğini desteklemek için kullanacağı görsel ve işitsel unsurlara karar verir. Diksiyonu (beden dili ve telaffuz) da göz önünde bulundurarak konuşmasının plan taslağını sunar (E3.1). Aldığı geri bildirimlerle planına son şeklini verir.

Sunumuna gezdiği yerle ilgili dikkat çekici bir girişle başlar. Duygu ve düşüncelerini kendine özgü bir üslupla ifade eder; destekleyici bilgiler, söz varlığı ve düşünceyi geliştirme yolları ile konuşmasını zenginleştirir (SDB2.1). Gözlem ve izlenimlerini millî ve manevî değerleri, kültürel unsurları, doğal ve tarihî zenginlikleri göz önünde bulundurur. Sunumunu giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bağlamında gerçekleştirirken Türkçe dil yapısını işlevine uygun bir şekilde kullanır ve bağdaşıklık öğelerine dikkat eder (OB5). Sunumunda etkileyciliği sağlamak için beden dilini, mekân ve zamanı etkin bir şekilde kullanır (E3.3). Ayrıca öğrencilerin sunumları sırasında sınıf arkadaşları ile etkileşim kurmaları (soru-cevap vb.) sağlanır (SDB2.1, D5, D16, D19).

TAB3.4. Yansıtma

Öğrenciler, konuşma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirir (SDB1.3). Gelen geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yapacağı konuşmalar için kendisine yeni hedefler belirler ve özgün konuşur kimliğini oluşturur (D14). Öğrencilerin sunumları öğretmen tarafında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarında gözlem ve izlenimlerini paylaşma, içeriğe uygunluk, kültürel unsurlara yer verme, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler yer alabilir (D11).

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme****TDE1.1. Dinlemeyi/izlemeyi Yönetme**

Dinleme/izleme metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nden bir şiir seçilir. Öğrencilerin şiiri dinlerken duygu yoğunluğunu hissedebilmeleri için empati yaparak dinlemeleri sağlanabilir. Kısa cevaplı sorularla süreç yönetilir (SDB2.3, D7, E2.1).

TDE.1.2. Anlam Oluşturma

Şiirde anlamı bilinmeyen kelime ve kelime gruplarının anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir (**OB9**). Bu kelimelerin şiirden çıkarılması veya yerlerine bağlama uygun başka sözlerin kullanılması durumunda şiirin anlam yönüyle nasıl bir değişikliğe uğrayacağı ile ilgili görüşler ortaya konur. Bu süreçte düşün-eşleş-paylaş tekniği uygulanarak öğrencilerin şiirdeki söz varlığının işleviyle ilgili görüş geliştirmeleri sağlanır (**SDB2.2, SDB3.3**). Önceki temada şiirle ilgili öğrenilen genel bilgiler kısa cevaplı sorular ile hatırlatılır. Dinlenen şiirde imge, çağrışım, söz sanatı vb. unsurlar tespit edilir. Bu konuda öğrencilere yol göstermesi için bilgi kartları kullanılabilir. Öğrencilerin bilgi kartlarından yararlanarak yaptıkları tespitler gözden geçirilip gerekli olan açıklamalar yapılır ve öğrencilerin bilgi eksikleri giderilir. Daha sonra öğretmen, ayrılma-birleşme tekniğini kullanarak sınıfı 6 kişilik gruplara ayırır. Gruptaki her bir kişiye “açık ve örtük ileti, duygu, ahenk unsurları, günlük dilden farklılık, şair ile metin arasındaki ilişki, söz sanatları” görevleri dağıtılır. Öğrenciler bireysel olarak dinledikleri şiirden hareketle görevlerini yerine getirirler. Bir sonraki aşamada her grupta aynı görevi seçen öğrenciler bir araya gelir, cevaplarını tartışarak ortak bir sonuca ulaşabilirler. Daha sonra öğrenciler ilk gruplarına dönerler, kendi görevlerine ait sonuçları grup arkadaşları ile paylaşırlar (**SDB2.2**). Ayrılma-birleşme tekniğinden elde ettikleri bilgilerden hareketle öğrenciler, şiirdeki birimlerin tema etrafındaki birleşimini açıklar, kullanılan söz varlığının anlama katkısını değerlendirebilir. Sözün etkili ve güzel kullanımının önemini açıklayabilir. Bu süreçte çalışma yaprağı kullanılabilir (**D7, D16, D20, E2.5**).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma****TDE4.1. Yazmayı Yönetme**

Öğrenciler yazma becerilerini geliştirmeye yönelik sözün etkili ve güzel kullanımına örnek oluşturacak nitelikte bir şiir yazar. Öncelikle öğrencilerden şiirde işleyeceği bir duyguyu belirlemesi istenir. Temayla ilişkili söz varlığından şiirde kullanacaklarını seçip yapılandırır.

TDE4.2. İçerik oluşturma ve TDE 4.3. Kural Uygulama

Şiirlerini oluşturmadan önce kullanacağı birim, ahenk unsurları, başlık vb. unsurları belirleyebilir ve planını oluştururken vermek istediği iletiye karar verir (**OB4**). Şiirde kullanılan söz varlığının imge ve çağrışımlar içerdiği, anlam derinliği taşıdığı, duyguları harekete geçirdiği bilgisi göz önünde bulundurulur. Yazılacak şiirin amacı, türü, teması ve hedef kitlesine göre kullanılacak dilin işlevleri; görsel, işitsel öğeleri belirlenerek plan için taslak oluşturulur. Daha sonra öğrencilerden şiir yazma çalışmasında kullanabilecekleri kelime ve kelime gruplarını not etmeleri istenir. Not ettiği kelimelerden duygu değeri taşıyan, anlam derinliği bulunan, ahenk içeren, kendi yaşamlarıyla ilişkilendirdikleriyle bir kelime havuzu oluşturur ve buradan seçtikleriyle şiir yazma çalışmasına ön hazırlık niteliğinde küçük etkinlikler yapıp sunabilir (**SDB1.2, D7, E3.7**).

Taslak planına uygun bir şekilde şiirini yazmaya başlar. Şiirinde duygularını kendine özgü bir üslupla ifade eder **(SDB1.3)**. Söz varlığını bağlama ve hedef kitleye uygun bir biçimde kullanarak vermek istediği iletiyi sunar. Şiirini paylaşmadan önce Türkçe dil yapısına, bağdaşıklık öğelerine, yazım ve imla uygunluğunu kontrol ederek düzenler **(D19)**. Şiirinin anlam ve çağrışım değerini zenginleştirmek, duygusal yoğunluğunu artırmak için temaya uygun görsel ve işitsel öğeler kullanabilir **(E3.11)**. Şiirinin son hâlini sınıfta arkadaşlarıyla paylaşır **(E.3.3)**. Öğrencilerin yazdığı şiirler öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarında yaratıcılık, biçim, ahenk unsurları, etkileycilik, anlam ve çağrışım zenginliği gibi ölçütlere yer verilebilir. Grup içerisinde aynı tema çerçevesinde yazılan şiirler arasında karşılaştırmalar yapılabilir **(SDB2.2)**.

TDE 4.3. Yansıtma

Arkadaşlarından ve öğretmeninden aldığı geri bildirimlere göre duygularını ifade ediş biçimini ve yazma ürününü değerlendirir. Kendisine yeni hedefler belirleyerek özgün yazar kimliğini oluşturabilir **(SDB1.1)**. Yazılan şiirler sınıf ve okul panosunda sergilenebilir veya genel ağıdaki güvenli ortamlarda paylaşılabilir **(OB2, SDB2.1)**.

Tema Sonu Değerlendirme

“Sözün Peşinde” temasının işleniş sürecinde öğrenme günlüğü tutularak öğrencilerin gelişimleri takip edilebilir. Tema sonunda öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerini nasıl inceledikleri ele alınır. Konuşma ve yazma ürünleri bir arada değerlendirilir. Öğrenme günlükleri incelenerek sözün etkili ve güzel kullanımına ilişkin tespit edilen bilgi eksiklerinin ve kavram yanlışlarının giderilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerle incelenen tiyatro metnindeki bir diyalogun yeniden kurgulanması ve bunun sınıfta canlandırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Öğrencilerden gezip gördükleri veya gitmek istedikleri yeri tanıtan bir broşür hazırlamaları istenir.

Destekleme Öğrenme sürecinde öğrencilere bir gezi yazısı, şiir ya da tiyatro eseri değerlendirilirken hangi temel unsurların göz önünde bulundurulması gerektiğine ilişkin infografik metinler, dijital araçlar, çalışma yaprağı vb. önerilebilir. Ardından öğrencilerin gezi yazısı ile ilgili bir programı veya bir tiyatro oyununu izlemeleri sağlanır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

HAZIRLIK SINIFI 3. ÜNİTE: OKURUN DÜNYASI

“Okurun Dünyası” temasında edebiyat ile insan ve toplum arasındaki etkileşim ele alınmaktadır. Edebî eser, insanın duygu ve düşünce dünyasına hitap eden estetik bir değer taşır. Aynı zamanda edebî eserler aracılığıyla insanı ve toplumu etkileyen fikirler ortaya konur. Yazar, eser ve okur arasında bu yönüyle bir etkileşim bulunur. Edebî eserler aracılığıyla yansıtılan duygu ve düşünceler, okurun bunları anlamlandırması ve kendi yaşamıyla ilişki kurmasıyla değer kazanır. “Okurun Dünyası” temasında öğrencilerin edebî eserlerdeki duygu ve iletileri kendi dünyalarıyla ilişki kurarak anlamlandırması ve bunları günlük yaşamlarına yansıtabilmesi amaçlanmaktadır.

“Okurun Dünyası” temasında okuma metni olarak hikâye türünde bir eserin tahlili yapılır. İncelenmek üzere seçilen ikinci okuma metni ise gündelik olayların ve yazarın kişisel görüşlerinin dile getirildiği deneme türünde bir metindir. Ara metin ise şiirdir. Dinleme/izlemede çok modlu bir metin olan belgesel işlenir. Ele alınan metinler Cumhuriyet Dönemi’nden belirlenir. Konuşma becerisi için öğrencilerin dinledikleri/izledikleri belgeselin içeriğine yönelik görüş belirtmeleri, yazma becerisi için de okudukları hikâyenin bir bölümünü yeniden yazmaları istenir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.18. Tartışma, KB2.15. Yansıtma, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.1. Merak, E1.4. Kararlılık, E1.5. Öz Yeterlilik, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB 1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB 2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB 2.2. İş Birliği, SDB 2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3. ORTAK/ BİRLEŞİK BECERİLER, SDB 3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D15. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatandaşlık

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlığı, OB.4. Görsel Okuryazarlık, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Tarih, Psikoloji, Sosyoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.18. Tartışma, KB2.15. Yansıtma, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Okurun duygu, düşünce ve hayal dünyasını zenginleştiren metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. Okurun duygu, düşünce ve hayal dünyasını zenginleştiren metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. Okurun duygu, düşünce ve hayal dünyasını zenginleştiren metinlerde çözümleme yapabilme

Dinleme/İzleme

TDE1.1. Okurun duygu, düşünce ve hayal dünyasını zenginleştiren metinlerde dinleme/izleme sürecini yönetebilme

TDE1.2. Okurun duygu, düşünce ve hayal dünyasını zenginleştiren metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. Okurun duygu, düşünce ve hayal dünyasını zenginleştiren metinlerde çözümleme yapabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

TDE3.1. Duygu, düşünce ve hayal dünyasını etkili yansıtacağı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme

TDE3.2. Görüşlerini açık, etkili ve tutarlı bir biçimde sunmak için konuşma içeriğini tasarlayabilme

TDE3.3. Tanımlama, açıklama, benzetme vb. unsurlardan yararlanarak düşüncelerini etkili bir şekilde yansıttığı bir konuşma yapabilme

TDE3.4. Duygu, düşünce ve hayal dünyasını etkili yansıttığı konuşmasını değerlendirebilme

Yazma

TDE4.1. Duygu, düşünce ve hayal dünyasını etkili bir şekilde yansıtacağı bir yazma sürecini yönetebilme

TDE4.2. Kurgusunu oluştururken, edindiği söz varlığını da kullanarak bir yazma üretimi tasarlayabilme

TDE4.3. Duygu, düşünce ve hayal dünyasını kurgusuna yansıttığı yazma üretimini düzenleyebilme

TDE4.4. Duygu, düşünce ve hayal dünyasını yansıttığı yazma üretimini değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Okurun Dünyası” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için incelenen metinlerin farklı türlerden olmasına dikkat edilir. Edebî eserlerin okurun alımlamasına göre farklı işlevleri olduğu gösterilmiş olur. Okuma metinleri Cumhuriyet Dönemi’nden seçilir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin inceledikleri hikâyenin bir bölümünü yeniden kurguladıkları yazılı bir üretim gerçekleştirilir.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde çok modlu bir metin kullanılır. Dinleme metni olarak öğrencilere belgesel türünde bir metin izletilir/dinletilir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin inceledikleri belgesel metnin içeriğiyle ilgili görüşlerini beyan ettikleri sözlü bir üretim gerçekleştirilir.

Anahtar Kavramlar anlatım biçimleri, (öyküleme, betimleme, açıklama, tartışma), anlatım teknikleri (geriye dönüş, monolog, diyalog vb.), düşünceyi geliştirme yolları (tanımlama, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma vb.), anlatım özellikleri (duruluk, akıcılık, yalınlık, özgünlük vb.), edebî dil

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Kontrol listesi
- Kavram haritası
- Çalışma yaprağı
- Çıkış kartları
- Zihin haritası
- Karşılaştırma tablosu
- Açık uçlu sorular
- Öğrenme günlüğü

Bu temada okumayı yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular ve kontrol listesi; anlam oluşturma sürecinde kavram haritası, açık uçlu sorular ve çalışma yaprakları; çözümleme sürecinde ise çıkış kartı kullanılabilir. Dinlemeyi/izlemeyi yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular, anlama sürecinde karşılaştırma tablosu; çözümleme sürecinde de zihin haritası ve kontrol listesi kullanılabilir.

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin okudukları hikâyenin bir bölümünü yeniden kurgulayıp yazabilmelerine yönelik bir performans görevi
- Öğrencilerin dinleme/izleme sürecinde inceledikleri belgesel metniyle ilgili sözlü görüş beyan edebilmelerine yönelik bir performans görevi

Öğrencilerin hikâye kurguları; içeriğe uygunluk, etkileyicilik, akıcılık, olay ve betimlemelerin etkili kullanılması vb. ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Belgesel metnine yönelik geliştirdikleri görüşleri; içerik, gerçeklik, kurgusalılık vb. ölçütler kullanılarak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Öz değerlendirme ile akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğünden yararlanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; hikâye türünün genel özelliklerini ve yapı unsurlarını, şiirle ilgili kavram ve terimler ile şiirin yapı unsurlarını, öğretici metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını, deneme türüne özgü temel kavram ve terimleri, öğretici metinlerin genel özelliklerini, yazılı ve sözlü üretim aşamalarını; dil bilgisi, yazım ve noktalama kurallarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için soru-cevap, tartışma, görüş oluşturma, beyin fırtınası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıflarda öğrendikleri hikâye türüyle ilgili temel bilgiler, bu temadaki hikâyenin inceleme sürecinde işe koşulur. Önceki temalarda incelemesi yapılan öğretici metinler ve bunlarla ilgili bilgilerden bu temada işlenen denemenin çözümleme aşamasında yararlanılır. Şiir ile ilgili daha önce öğrenilmiş bilgilerin bu temada da işe koşulması beklenir. Hikâyenin incelenmesi sürecinde edinilen bilgiler sonraki temalarda olay çevresinde gelişen metinlerin tahlili aşamasında ön bilgi oluşturur. Deneme türünün incelenmesi aşamasında öğrenilen bilgilerden sonraki temalarda işlenecek öğretici metinlerin incelenmesinde yararlanılır. Öğrencilerin bu temada yazar, eser ve okur arasındaki etkileşim hakkında öğrendiği bilgileri günlük yaşamda kullanmalarına ve belirli bir konuya yönelik görüş oluşturmalarına katkı sağlanır.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu temada okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nden bir hikâye ile bir deneme metni incelenir. Ara metin olarak bir şiir ele alınarak okuma metinleriyle karşılaştırma yapmak için kullanılır. Ardından öğrencilerin yazılı üretim ortaya koymaları için inceledikleri hikâyenin bir bölümünü yeniden kurgulayarak yazmaları istenir. Dinleme/izleme sürecinde öğrencilerle çok modlu bir metin olarak belgesel incelenir. Ardından dinlenen/izlenen çok modlu metnin içeriğine yönelik öğrencilerin görüşlerinin beyan edildiği bir sözlü üretim gerçekleştirilir.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Okumayı Yönetme

"Okurun Dünyası" temasının daha iyi anlaşılması için söz varlığı, sanat anlayışı, yazarın eserine kendini yansıtması gibi unsurlar açısından okuru etkileyecek farklı metinlerden örnekler gösterilebilir. Bu metinlerin okurun dünyasına nasıl yansıdığının fark edilmesine yönelik kısa cevaplı sorular sorulabilir, beyin fırtınası yapılarak öğrencilerin metinlerin etkileyiciliği ile ilgili temel bir görüş oluşturmaları sağlanır (SDB 2.2, E3.5).

Böylece öğrencilerin ön bilgileri belirlenerek derse aktif katılımları sağlanır (D3). Okuma metni olarak seçilen hikâyeyi okumaya başlamadan önce öğrencilerden okumaya hazırlık yapmaları, okuma öncesi sorular oluşturmaları; başlık, görsel ve yazardan hareketle metne dayalı tahminde bulunabilmek için metne hızlıca göz atıp görüş oluşturmaları istenir (OB4, D16).

Öğrencilerin hikâyeyi okuma amaçlarını belirlemeleri, yapacakları metin incelemesine yönelik strateji belirlenmesinde kolaylık sağlar. Ayrıca okuma süreçlerini sağlıklı bir şekilde yönetebilmeleri için kontrol listesi oluşturulur.

TDE2.2. Anlam oluşturma ve TDE2.3. İçerik oluşturma

Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplara Cumhuriyet Dönemi'nden bir hikâye verilir. Her bir gruptan hikâyeyi not alma stratejisine göre okumaları, metinde yazarın metne bakışıyla kendi bakış açıları arasında soru-cevap tekniği kullanılarak bağlantı kurmaları istenir **(SDB2.3, OB9)**.

Okunan hikâyeden edinilen izlenim doğrultusunda yazarın metindeki söz varlığını seçme nedenlerine yönelik tahminlerde bulunulur **(SDB2.2)**. Hikâyenin yapı unsurlarının günümüz yaşantısına yansımaları tespit edilir. Tespit edilen unsurlar okurun dünyasına katkısı bakımından sınıflandırılarak değerlendirilir. Yazarın temayı işlerken yansıttığı duygu, düşünce ve tavırlar anlamlandırılır **(SDB2.3)**.

Daha sonra SCAMPER tartışma tekniği kullanılarak her gruptan incelenen hikaye bağlamında aşağıdaki soruları cevaplaması istenir.

1. Hikâyede verilmek istenen ileti nedir?
2. Hikâyedeki iki karakterin rollerini değiştirmeniz istenirse, hangilerini değiştirdiniz? Bu durum hikâyedeki olay akışını nasıl etkilerdi?
3. Hikâyede verilmek istenen iletiyi başka hangi edebî tür aracılığıyla verirdiniz? Neden?
4. Okuduğunuz hikâyenin daha kısa ya da daha uzun olması durumunda ne değiştirdi?
5. Hikâyeden çıkarılması imkânsız olan unsur nedir? Neden?
6. Hangi unsuru çıkarırsanız hikâyede verilmek istenen ileti değişmez?
7. Kendi yaşantınızdan yola çıkarak hikâyeyi nasıl kurgulardınız?

Her grup soruları kendi arasında tartışarak cevaplar **(E3.3., E3.11)**. Ardından cevaplarını sınıfa sunar. Grupların cevapları karşılaştırılır. Öğretmen yönetiminde SCAMPER sorularını en ilginç ve detaylı cevaplandıran grubun cevabı alınır ve kavram haritası oluşturularak tahtaya yazılır **(SDB3.3, D3, D4, D15, D16)**.

TDE2.4. Yansıtma

Gruplar, okudukları hikâyenin bir bölümünü seçerek bu bölümü kendi kurgularıyla ve metnin bağlamından kopmadan değiştirir ve drama tekniğini kullanarak canlandırır **(SDB1.2, E3.3, E3.5)**.

Grupların çalışmaları akran değerlendirmesi ile değerlendirilir. Akran değerlendirme formlarında olayın kendilerinde bıraktığı etki yeniden kurgulanıp yansıtılırken yapılan canlandırmaların hikâyenin genel kurgusuna uygunluğu, dil ve üslup özelliklerine uygunluğu gibi ölçütler yer alabilir **(E3.3, E2.5)**.

Ayrıca sürecin ölçümüne yönelik çıkış kartları hazırlanabilir.

İKİNCİ OKUMA METNİ (Deneme)

- İkinci okuma metni olarak deneme kullanılır. Hikâye metninin incelemesine benzer şekilde "Okumayı Yönetme" ve "Anlam Oluşturma"ya yönelik çalışmalar gerçekleştirilir. Bu süreçte deneme türünün özellikleri dikkate alınarak uygun değişiklikler yapılmalıdır (öğretici bir metin olması, kelimelerin genellikle sözlükteki ilk anlamlarıyla kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlık olarak kullanılması).
- İncelenen hikâye ve deneme metnlerinin karşılaştırma tablosu yapılarak içerik, yapı unsurları, dil kullanımı vb. açılardan karşılaştırılması istenebilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilere okudukları hikâyenin bir bölümünü yeniden kurgulayıp yazmalarına yönelik performans görevi verilerek yazılı bir ürün ortaya koymaları sağlanır.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Öğrenciler performans görevlerini gerçekleştirirken öncelikle hikâyenin hangi bölümünü yeniden kurgulayacağını seçer. Yazma amacı ve hedef kitlesinin özelliklerini göz önünde bulundurarak yazma tür, yöntem ve stratejisini belirleyip yapılandırır **(E2.2)**.

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Okuduğu ve incelediği hikâyenin iletisi, yapı unsurları, dil ve anlatım özelliklerine ilişkin bilgiler öğrencilere tekrar hatırlatılır. Öğrencilerden giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin okur üzerindeki olası etkilerini göz önünde bulundurarak metni kurgulamaları istenir. Öğrencilerin hikâyede seçtiği bölümün özellikleri ile kurgulayacakları metnin özelliklerini karşılaştırmaları sağlanır. Öğrencilere üretimlerinin etkileyicilik özelliğini ön plana almaları söylenir. Öğrencilerden metinde kullanacağı söz varlığına, hangi bölümleri yeniden ifade edeceğine karar vermeleri istenir. Öğrenci, konuyu değiştirmek ve inandırıcılığı artırmak vb. için söz varlığına, üsluba; yazının etkileyiciliğini artırmak için görsel ve işitsel öğelere karar verir. Hazırladığı yazma planının taslağını sunar ve aldığı geri bildirimler doğrultusunda düzenler **(OB4)**.

TDE4.3. Kural Uygulama

Yazma planına göre seçtiği hikâye bölümünü yeniden kurgulaması istenir **(E3.11, D7)**. Hedef kitle için dikkat çeken bir giriş cümlesi yazması söylenir. Yazısını desteklemek amacıyla öyküleyici, betimleyici anlatım biçimleri ve farklı düşünceyi geliştirme yolları kullanılabileceği açıklanır. Bağlama uygun atasözü, deyim gibi söz varlığından yararlanarak iletisini şekillendirmesi beklenir. Hikâyeden edindiği duygu ve düşünceleri, vermek istediği iletiyi kendine özgü bir üslupla tutarlı bir şekilde ifade etmesi gerektiği söylenir. Dikkat çekici ve kapsayıcı bir başlık belirlemesi; görsel gibi destekleyici unsurlar kullanması gerektiği söylenir. Yazısında olumlu tutum ve değerler olmasına dikkat etmesi gerektiği açıklanır. Metni oluştururken Türkçenin dil yapısını ve bağdaşıklık öğelerini doğru kullanmaya, yazım ve noktalama kurallarına uymaya özen göstermesi sağlanır **(D19)**. Daha sonra tamamladığı hikâye kurgusunu sınıfta arkadaşlarıyla paylaşması sağlanır **(E1.6)**. Öğrencilerin yazılı ürünleri, hikâye kurguları; içeriğe uygunluk, etkileyicilik, akıcılık, olay ve betimlemelerin etkili kullanılması vb. ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

TDE4.4. Yansıtma

Öğrenciler yazma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirir. Yazısını içerik, dil ve anlatım göre değerlendirerek ve sınıf arkadaşlarından aldığı geri bildirimler doğrultusunda özgün yazar kimliğini geliştirir **(D11)**. Yazısını portfolyosuna ekleyerek sonraki yazma çalışmaları için geri bildirim oluşturur.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme****TDE1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme**

Öğrencilere okur, eser ve yazar etkileşimine odaklanan bir belgesel dinleyecekleri/izleyecekleri söylenir **(OB2)**. Buna göre öğrencilerden dinleme/izleme amacını belirlemeleri istenebilir. Kısa cevaplı sorularla öğrenciler, dinleme amaçlarına uygun dinleme tür, yöntem ve tekniğini belirleyebilir.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Metnin içeriğiyle ilgili öğrencilerden tahminler alınır. Tahminler alındıktan sonra öğrencilerden bunları ön bilgileriyle karşılaştırmaları istenir. Dinleme sürecinde karşılaşılabileceği anlamını bilmediği kelimeleri belirlemek için not alması sağlanır **(E1.1)**. Öğrenciler dinleme/izleme sırasında belgeseli hangi açıdan izleyeceklerine dair yönlendirilebilir (metinde sunulan bilgileri seçme, konuyu/ana fikri belirleme vb.) **(E3.2)**. Dinleme sonrasında öğrencilerden dinleme sırasında not aldıkları, anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemeleri istenir. Bu kelimeler tahtaya yazılarak kelimelerin bağlam içinde kullanımı metinden yeniden dinletilir **(OB2, OB9)**. Anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamı öğrenildikten sonra öğrenciler, metin öncesi tahminleriyle metnin içeriğini karşılaştırma tablosu ile karşılaştırabilir. Dinlediği/izlediği metinde geçen nesnel ve öznel ifadeleri belirledikten sonra öğrencilerden metni özetlemeleri istenir. Kontrol listesi kullanılarak öğrencilere geri bildirim verilir.

Öğrencilerden ara metin olarak belirlenen şiir ile çok modlu metni dil ve anlatım yönünden karşılaştırmaları istenir. Bunlardan hangisinin dil ve anlatım yönüyle daha etkileyici olduğuyla ilgili görüşlerini paylaşmaları söylenir. Ortaya konan görüşlerden hareketle bu türlerden hangisinin okurun duygu ve düşünce dünyasına daha fazla katkıda bulunduğu hakkında çıkarımlarda bulunulur **(SDB1.1)**.

TDE1.3. Çözümleme

İzlenen belgeselde yer alan içerik unsurları zihin haritası kullanılarak belirlenir. **(TAB1.3.SB1)** Öğrenciler dört gruba ayrılır. İlk gruptan metindeki karakterlerin özelliklerini, ikinci gruptan metnin yapı unsurlarını, üçüncü gruptan dil ve anlatım özelliklerini, dördüncü gruptan ise metindeki dil işlevlerini belirlemeleri istenir. Gruplardan gelen cevaplar doğrultusunda yönetmenin üslup seçiminin nedenleri sorgulanarak bir genellemeye ulaşılır **(E2.5)**. Ulaşılan genellemeden hareketle metni oluşturan yapı unsurları, dil işlevleri, karakterler, dil ve anlatım özelliklerinin metne katkısı tartışılır.

TDE1.4. Yansıtma

İzlediği belgesele değer katan unsurlar kendi beğenileri çerçevesinde değerlendirilerek ilgi alanı doğrultusunda özgün dinleyici kimliği oluşturulur **(E3.11)**. Öğrencilerin öğrenme günlüğü kullanarak metnin içeriğiyle günlük hayatı arasında ilişki kurmaları, böylece yönetmenin amacı ile kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları ifade etmeleri sağlanır.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma****TDE3.1. Konuşmayı Yönetme**

Öğrencilere dinleme/izleme sürecinde inceledikleri belgesel metniyle ilgili görüş beyan edebilmeye yönelik bir performans görevi verilerek konuşma becerileri işe koşulur.

Öğrenciler dinledikleri/izledikleri metnin içeriğine yönelik görüşlerini ifade ederken muhatabıyla nasıl etkileşim kuracağına karar verir ve konuşma amacını belirler. Amacına uygun konuşma tür, yöntem ve tekniklerinden birini belirlemesi istenir **(E3.7, OB7)**. Bu kapsamda öğrencilerin dinleme metninin içeriğine yönelik görüşlerini eleştirel konuşma çerçevesinde ifade etmesi sağlanır **(E3.10)**. Öğrencilerin eleştirel konuşmalarında sıraya koyma, neden-sonuç/ amaç-sonuç ilişkisi kurma gibi eleştirel düşünmenin bileşenlerini işe koşması için konuşma amaçlarına göre konuşma stratejisini yapılandırma desteklenebilir. Belgesel içeriğindeki bilgilerin öğrencinin ön bilgileriyle ilişkilendirilebilmesi için soru-cevap etkinliği yapılabilir **(E3.5)**. Bu ilişkilendirme sonucunda öğrencilerin görüşlerini giriş, gelişme, sonuç şeklinde planlaması sağlanır. Öğrencilerden, konuşmalarını planlarken karşılaştırmalardan yararlanarak ana fikri vurgulamaları istenir. Dilin kullanım alanına uygun olarak ifade edilecek görüşler, ana fikre uygun bir söz varlığı ile verilmelidir. Planlanan konuşmanın hangi beden dili unsurlarıyla destekleneceği, hangi görsel öğelerden yararlanılabileceğini belirledikten sonra öğrenci konuşma planının taslağını sunması beklenir **(E1.5)**. Plan taslağına gelen geri bildirimler sonrasında öğrenci konuşma planına son şeklini verebilir.

TDE3.3. Kural Uygulama

Öğrenci dinlediği/izlediği belgeyle ilişkin görüşlerini ifade edeceği konuşmasına hazır-
ladığı plana uygun olarak dikkat çekici bir girişle başlar **(E1.1)**. Muhatabının dikkatini ko-
nuşmaya çekmek için konuya ilişkin bir deneyimini anlatabilir, dinleyicilere soru sorabilir,
bir görsele dikkat çekebilir. Dinleyicilerin dikkatini canlı kılmak için görüşlerini ifade eder-
ken tanımlama, açıklama, benzetme gibi düşünceyi geliştirme yollarından faydalanabilir.
Konuşmasını etkileyici kılmak amacıyla fikri tüm yönleriyle ortaya koyan söz varlığı kul-
lanarak kendine özgü bir üslup geliştirmenin önemini de kavraması sağlanır **(E1.4)**. Öğ-
rencilerin konuşmalarında görüşlerini ifade ederken olumlu tutum ve değerleri ön plana
çıkarmasına dikkat edilir. Konuşma süreci anlık olduğu için öğrencilerin kendilerini ifade
ederken Türkçeyi etkili kullanmaya özen göstermeleri, ekleri ve bağdaşıklık öğelerini doğ-
ru kullanmanın konuşmanın etkileyciliğini artırdığını kavramaları sağlanmalıdır **(D19)**.

TDE3.4. Yansıtma

Öğretmen tarafından öğrencinin konuşması sırasında ileri sürdüğü görüşleri, muhatabına
ulaştırdığı iletileri, içerik, gerçeklik, kurgusalılık, beden dilini etkili kullanma durumu vb
ölçütler kullanılarak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Ayrıca benzer ölçütler
ile bu değerlendirmenin akranları tarafından da yapılması sağlanır.

Öğrencinin gerçekleştirdiği konuşma performansı sürecini değerlendirmesi, sonraki ko-
nuşma görevleri için güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesi ve ona göre kendine konuşma-
ya dair yeni hedefler koyması böylece özgün konuşur kimliği geliştirmesi desteklenebilir
(D11).

Tema Sonu Değerlendirme

“Okurun Dünyası” temasının işleniş sürecinde öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme me-
tinlerini incelemeleri ile konuşma ve yazma ürünleri birlikte değerlendirilir. Öğrencilerin
okuyup incelediği hikâyeyi yeniden kurgularken dinlediği/izlediği metinden hareketle bel-
gesel içeriğine yönelik geliştirdiği görüşler bir arada değerlendirilir. Bunun için öğrenciler-
den bir öğrenme günlüğü yazmaları istenir. Öğrenme günlükleri incelenerek sözün etkili
ve güzel kullanımına ilişkin tespit edilen bilgi eksiklerinin ve kavram yanlışlarının gideril-
mesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden verilen olay örgüsüne uygun bir hikâye yazmaları istenir. Ayrıca seçtikleri
bir konuda deneme yazarak okulun çevrim içi ortamına eklemelerine imkân verilir.

Destekleme Öğrencilerden ön bilgilerine uygun hikâye okumaları ve hikâye haritası oluşturmaları iste-
nir. Öğrencilere deneme yazısının temel özellikleri, unsurları ve yazılmış deneme örnekle-
rinin yer aldığı çalışma yaprağı verilir. Daha sonra istedikleri bir konuda kısa deneme yazısı
yazmaları istenir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

HAZIRLIK SINIFI 4. TEMA: SÖZÜN EBRUSU

“Sözün Ebrusu” temasında edebiyatın bir söz sanatı olduğundan hareketle öğrencilerin Türkçenin anlama dayalı inceliklerini keşfetmeleri, söz varlığını etkili ve güzel bir şekilde kullanma becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Bu temada Türkçenin zengin söz varlığını daha yakından tanımaya ve bunların bağlama göre şekillenen anlam katmanlarını keşfetmeye yönelik içerikler yer alır. Temada ele alınan içeriklerle duygu, düşünce ve zihinsel tasarımları farklı şekillerde ifade edebilmenin yolları keşfedilir. Bu konuyla ilgili öğrenilenler, günlük yaşama yansıtılarak iletişim ve sosyal yaşam becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

“Sözün Ebrusu” temasında okuma metni olarak roman türünde bir eserin tahlili yapılır. İncelenmek üzere seçilen ikinci okuma metni ise gündelik olayların, yazarın kişisel görüşlerinin samimi bir üslupla dile getirildiği fıkra (köşe yazısı) türünde bir metindir. Dinleme/izleme metni olarak edebî mektup türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin seçilir. Ele alınan okuma ve dinleme/izleme metinleri Cumhuriyet Dönemi’nden belirlenir. Öğrencilerin okudukları roman karakterlerinden birini seçerek sözlü olarak tanıtması istenir. Yazma becerisi için öğrencilerin amaca uygun ve geniş söz varlığıyla edebî bir metin yazması sağlanır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Alımlama (Metin Tahlili), Dinleme/izleme, Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), Konuşma, Yazma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.2. Sorumluluk, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB.9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Sanat, Tarih, Psikoloji, Sosyoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip metinlerde okumaya hazırlık yapabilmek

TDE2.2. Zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip metinlerden anlam oluşturabilmek

TDE2.3. Zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip metinlerde çözümleme ve değerlendirme yapabilmek

TDE2.4. Zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip metinlerde edindiklerini kendi bilgi ve deneyimleriyle ilişkilendirebilmek

Dinleme/İzleme

TDE1.1. Zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip dinleme/izleme etkinlikleri için hazırlık yapabilmek

TDE1.2. Zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip dinleme/izleme etkinliklerinden anlam oluşturabilmek

TDE1.3. Zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip dinleme/izleme etkinliklerinde çözümleme ve değerlendirme yapabilmek

TDE1.4. Zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip dinleme/izleme etkinliklerini kendi bilgi ve deneyimleriyle ilişkilendirebilmek

KB2.13. Metinler arası ilişki kurabilmek (Yapılandırma becerisi)

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

TDE3.1. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği konuşmasına hazırlık yapabilmek

TDE3.2. Empati ve etkileşim yoluyla kurduğu özdeşimle zengin söz varlığı ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği konuşmasını içerik yönünden tasarlayabilmek

TDE3.3. Farklı ölçütleri göz önüne alarak gerçekleştirdiği çözümlemeleri zengin söz varlığı ve anlam katmanlarıyla sözlü olarak sunabilmek

TDE3.4. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği konuşmasını değerlendirebilmek

Yazma

TDE4.1. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği yazma sürecine hazırlık yapabilmek

TDE4.2. Yaşantılarına dair izlenimlerini anlam katmanlarıyla yansıtacağı bir yazı tasarlayabilmek

TDE4.3. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak bir yazılı üretim oluşturabilmek

TDE4.4. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak hazırladığı yazısını değerlendirebilmek

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Sözün Ebrusu" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öncelikle anlatmaya bağlı edebî türlerden olan ve zengin söz varlığına sahip roman türünde bir tam metin seçilir. Metin tahlil edilirken günlük dilin edebî metinlerde nasıl değiştiğine, yaşamın gerçeklerinin kurmaca bir metne nasıl dönüştürüldüğüne, insanın duygu, düşünce ve hayallerinin yansıtılma biçimlerinin çeşitliliğine vb. vurgu yapılır. Ardından tema kapsamında ikinci metin olarak fıkra (köşe yazısı) türünde bir metin tercih edilir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için okunan roman kahramanlarından birinin sözlü olarak tanıtılmasına yönelik bir etkinlik gerçekleştirilir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesi için mektup türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin seçilir. Edebî mektup ile dinleme/izleme metninin içeriği, dil ve anlatım özellikleri, türün belirgin yönleri incelenir. Farklı türdeki bir metnin tahliliyle dilin söz varlığının farklı türdeki metinlerde nasıl işlerlik kazandığı ele alınır.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için dinlediği/izlediği metin incelemelerinden edindikleriyle (üslup, söz varlığı vb.) bir arkadaşına 2073 (Cumhuriyetin 150. yılı) yılında verilmek üzere mektup yazmaya yönelik bir çalışma gerçekleştirilir.

Anahtar Kavramlar metin, edebî metin, öğretici metin, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân, anlatıcı, anlatma, diyalog, geriye dönüş, özetleme, söz varlığı, edebî mektup

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kavram haritası
- Kısa cevaplı sorular
- Açık uçlu sorular
- Kontrol listesi
- Çalışma yaprağı
- Çıkış kartı
- Karşılaştırma tablosu
- Öğrenme günlüğü

Bu temada zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip metinlerde okumayı yönetmede kısa cevaplı sorular; anlam oluşturabilme sürecinde açık uçlu sorular ve çalışma kağıdı; çözümleme ve değerlendirme sürecinde çalışma kağıdı; yansıtma sürecinde de çıkış kartları kullanılabilir.

Dinlemeyi /izlemeyi yönetmede kısa cevaplı sorular, anlam oluşturmada kontrol listesi ve açık uçlu sorular; çözümlemede ve yansıtma karşılaştırma tablosu kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma ve Yazma

- Okuduğu ve incelediği roman kahramanlarından birinin sözlü olarak tanıtılmasına yönelik bir performans görevi
- Dinlediği/izlediği metin incelemelerinden edindikleriyle bir arkadaşına 2073 (Cumhuriyetin 150. yılı) yılında verilmek üzere mektup yazmaya yönelik bir performans görevi

Okunan ve tahlil edilen romandan seçtikleri kişinin tanıtımına yönelik yaptıkları sunumları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Dereceli puanlama anahtarında yaratıcılık, konuya uygunluk, destekleyici unsurların kullanımı gibi ölçütler yer alabilir. Öğrencilerin yazdıkları mektuplar da amaca uygunluk, söz varlığını etkin kullanabilme, yazım ve noktalamaya uygunluk, anlatımın düzeni, görsel kullanımı gibi ölçütlerin yer aldığı dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öz değerlendirme ile öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğü kullanılır.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; söz ve söz öbeklerinin anlamlarının bağlama göre değişebildiğini, öğretici metinlerin genel özelliklerini, olay çevresinde gelişen metinlerin yapı unsurlarını, öğretim ve yaşantı yoluyla edindikleri bilgilerle metindeki psikolojik, sosyolojik, tarihî, kültürel vb. unsurlar arasında ilgi kurmayı; dil bilgisi, yazım ve noktalama kurallarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için, düşün-eşleş-paylaş etkinliği, uzun ve kısa cevaplı sorular gibi yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki temalarda öğretici metinlerin ve olay çevresinde gelişen metinlerin yapı unsurlarıyla ilgili edindikleri bilgiler, bu temada yapacakları çalışmalara temel oluşturur. Tam metin tahlilinde kullanılması gereken kavram, terim ve yaşantı yoluyla edinilmiş bilgiler öğrencilerin çalışmasına katkı sağlar.

Bu temada, metin tahlili bölümünde okuma becerisi roman ve fıkra (köşe yazısı) türüne ait metinler üzerinden geliştirilecek, dinleme bölümünde ise bir edebî mektup tahlil edilecektir. Edebiyat atölyesinde konuşma ve yazma becerilerine ilişkin performans görevleri, öğrencilerin okudukları romandaki bir karakteri tanıtmaları ve arkadaşına mektup yazma çalışması ile gerçekleştirilecektir.

Bu temada metin türleri ve tam metin tahlilinin nasıl yapılacağına yönelik edinilen bilgiler 9. sınıfın son teması ile 10, 11 ve 12. sınıflarda yapılacak metin tahlillerine temel oluşturur. Bu temada ele alınan zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip metinler ayrıca öğrencilerin söz varlığı unsurlarını etkili kullanabilmelerine, sosyal yaşamlarındaki ilişkilerine ve iletişim becerilerine katkı sağlar.

Öğretme-Öğrenme**Uygulamaları**

Süreç Çerçevesi: Bu süreçte Cumhuriyet Dönemi'nden bir roman ve fıkra okuma metni olarak seçilir. Söz konusu türler, tam metin olarak işlenecektir. Metin tahlil edilirken günlük dilin edebî metinlerde nasıl değiştiği, yaşamın gerçeklerinin kurmaca bir metne nasıl dönüştürüldüğü, insanın duygu, düşünce ve hayallerinin yansıtılma biçimlerinin çeşitliliği ön planda tutulur. Daha sonra öğrenciler, okudukları roman kahramanlarından birini seçer ve bu kahramanı sözlü olarak tanıtır. Dinleme/izleme etkinliği kapsamında bir edebî mektup, dil ve anlatım özellikleri ve türün belirgin yönleriyle tahlil edilir. Ardından öğrenciler, dinlediği/izlediği metin incelemelerinden edindikleri bilgilerle Cumhuriyetin 150. yılında verilmek üzere arkadaşına bir mektup yazar.

Metin Tahlili (Alımlama)**Okuma**

Öğretmen Cumhuriyet Dönemi'ne ait bir romanın kapak sayfasını bilgisayar aracılığıyla tahtaya yansıtır. Öğrencilerden romanın kapağını incelemeleri, adını ve yazarını okuduktan sonra konusu, zamanı ve kahramanları ile ilgili düşünceleri istenir. Öğretmen düşün-eşleş-paylaş etkinliğini kullanarak öğrencilerden ikili gruplar oluşturur, tahminlerini paylaşımları ve romanın konusu ve zamanı konusunda bir karara varmalarını ister. Daha sonra öğretmen ikili gruplardan "Roman nedir? Romanı diğer edebî türlerden ayıran temel farklılıklar nelerdir? Romanda bulunması gereken unsurlar nelerdir?" sorularına yanıt vermelerini isteyerek öğrencilerin roman türü ile ilgili ön bilgilerini yoklar. Gelen doğru cevaplarla oluşturulan kavram haritası tahtaya yazılır.

TDE2.1. Okumayı yönetme

Öğrenciler beş kişilik heterojen gruplara ayrılır. Gruplardan romanı hızlıca incelemeleri istenir. Romanın yazı tipi, sayfa sayısı, yazı puntosu ve görsellerinden yola çıkarak öğrencilerin içerikle ilgili görüş oluşturmaları sağlanır (**OB4**). Bunun için kısa cevaplı sorulardan yararlanılabilir. Öğrencilerden, metnin türüne uygun okuma stratejisi seçmeleri istenir (**E3.2**).

TDE2.2. Anlam oluşturma ve TDE2.3. Çözümleme

Roman dört bölüme ayrılır. Gruplara aşağıdaki gibi görev dağılımı yapılır. Her grupta tamamlanması gereken toplam beş görev vardır. Öğrencilerin görevleri, bölüm değiştirildiğinde grup içinde değişir. Bu şekilde sürecin sonunda her öğrenci her görevi yapmış olur. Öğrencilere verilen görevlerin içeriği aşağıda verilmiştir.

Sorgulayıcı: Romandaki anlatıcı, anlatım biçim ve teknikleri, düşünceyi geliştirme yolları vb. unsurları belirleyerek dil ve anlatım özelliklerini tespit eder. Tartışmayı yürütmek için sorular hazırlar ve grup üyelerinin tartışmaya katılmalarını sağlar.

Bağ kurucu: Metin ile yazar arasındaki -varsa- bağlantıyı tespit eder. Romandaki olaylarla gerçek yaşamdaki olaylar arasında bağlantıyı kurar. Roman sonunda tüm öğrencilerden bağ kuruculuk yapmaları istendiğinde aslında hepsinden okudukları romandaki olayları yorumlayıp bağlantıları kurmaları istenmiş olacaktır.

Karakter Ustası: Okunan bölümde geçen önemli karakterleri tespit eder, bunların özelliklerini tanımlar, diğer karakterlerle ilişkisini belirler ve bu bilgileri arkadaşlarıyla paylaşır.

Özetleyici: Okunan bölümün temasını belirler ve bölümü özetler, temada ele alınan çatışmayı açıklar. Romanın yapı unsurlarını (olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân) tespit ederek bu unsurların metnin içeriğine (tema, çatışma vb.) katkısını belirler.

Sanatçı: Okunan bölümün kendisinde uyandırdığı duygu ile ilgili bir ürün ortaya koyar. Bu ürünün daha çok bir resim olması istenir. Resim dışında, karikatür, kavram haritası, akış şeması, kolaj vb. ürünler de olabilir.

Romandaki her bir bölüm bittikten sonra grup sözcüleri grup ürünlerini sınıfa sunar. Öğretmen, soru ve cevap tekniği kullanarak öğrencilerin roman bölümüyle ilgili genellemelere ulaşmasını sağlar. Romanın okuması bittiğinde öğrencilerin söz konusu metinleri içerik, yapı, üslup, sanatçı, dönem özellikleri bakımından tahlil etmesi ve bir sonuca varması beklenir (OB9). Açık uçlu sorular ve çalışma yaprağı kullanılarak değerlendirme yapılır ve öğrencilere geri bildirim verilir (D3, D14, D16).

TDE2.4. Yansıtma

Öğrencilerin okunan romana yönelik duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri sağlanır. Romandan beğenilen ifadeler yazılır. Ardından öğrencilerden yazdıkları ifadelerin çağrışım zenginliklerini çıkış kartlarıyla belirleyerek değerlendirmesi beklenir **(SDB1.2)**.

- *İkinci okuma metni olan fıkranın tahlil süreci roman incelemesi ile aynıdır. Ancak fıkraya türüne özgü yapı, biçim ve üslup özellikleri metin inceleme sürecinde dikkate alınarak gerekli akış takip edilir (öğretici bir metin olması, genellikle gerçek anlamlı kelimelerin kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlıklı olarak kullanılması vb.).*

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrenciler edebiyat atölyesinde konuşma etkinliği olarak okuduğu ve incelediği roman kahramanlarından birini seçerek bunu sözlü olarak tanıttıkları bir etkinlik gerçekleştirirler.

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruptan, tahlil edilen romandan seçilen karakterlerin belirgin özelliklerini bir cümleyle tanıtan bilgi kartları oluşturmaları istenir. Oluşturdukları cümleyi diğer gruptaki arkadaşlarına sorarak bunun romandaki hangi kişiyle ilişkilendireceğini bulmaları istenir. Ayrıca grup arkadaşları karaktere ilişkin en belirgin gördükleri özellikleri, içerikleri vb. ekler **(SDB2.1, SDB2.2, D11)**. Böylece öğrencilerin karakter seçimini tamamlaması, konuşması için uygun stratejiyi seçerek sürdürmesi sağlanır.

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Öğrenciler grup arkadaşlarıyla birlikte oluşturdukları bilgi kartına yazdığı bilgiler ile tahlil ettiği metindeki karakter özelliklerine yönelik ön bilgilerini karşılaştırır. Ardından arkadaşlarının ilgisini çekeceğini düşündüğü karakterin fiziksel, psikolojik özelliklerini tahmin ederek planını oluşturmaya başlar. Tahminler doğrultusunda konuşmanın içeriğini zenginleştirecek, konuşmayı daha etkili ve ilgi çekici kılacak yöntemler geliştirilmeye çalışılır **(SDB1.2, E3.3)**.

Planında bilgi kartına arkadaşlarının yazdığı notlarla kendi notlarını karşılaştırır. Konuşmada roman kişilerinin olay karşısındaki tutumlarına ilişkin çözüm ve değerlendirmelerini göz önüne alır. Benzer olay ve durumlar karşısında kendisinin nasıl bir tavır takınacağını belirler. Onların kişiliğini oluşturan ayırt edici özelliklere veya roman kurgusundaki işlevlerine göre sınıflandırmalarını yaparak iletisini şekillendirir. Kişilerin duygu, düşünce ve tutumlarını yansıtan söz varlığını dinleyicilere daha iyi açıklayabilmek için bunların dinleyicinin anlayabileceği şekilde yeniden ifade edildiği cümleler oluşturulur **(SDB2.3)**. Roman kişilerinin özelliklerini ortaya koyan ifadelere yönelik gerekçeli görüşler belirtilir **(SDB3.3)**. Öğrencilerin konuşma sırasında sesi ve beden dilini, zaman ve mekânı nasıl kullanacağını belirlemesi, konuşmasını destekleyecek ve ilgi çekecek görsel unsurları çizmesi, oluşturma ya da seçmesi sağlanır. Öğrenciler, konuşmalarının planlarının son şeklini verme konusunda desteklenir **(OB7)**.

TDE3.3. Kural Uygulama

Hazırladığı planına göre konuşmasını gerçekleştirmeye başlar, bu sırada öğretmen dinleyici öğrencileri gruplara bölerek onlardan sunumu yapılan karakteri tahmin etmelerini ister. Böylece etkinliğe hem tüm sınıfın katılım göstermesi sağlanır hem de tahlil edilen metin üzerinde çözümleme ve değerlendirme süreci pekiştirilmiş olur. Öğrenciler sunumlarında gizemli bilgiler sunabilir, bazı fiziki ve psikolojik özellikleri çatıyı koruyarak değiştirebilir; betimleme, öyküleme gibi anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları ile sunumlarını zenginleştirebilir **(SDB3.3)**. Tema kapsamında edindiği söz varlığını kullanarak sunumunu yapar **(SDB3.3)**, romandaki çatışma unsurları, dönem özellikleri, metin-yazar ilişkisine yönelik yaptığı çözümlemeleri dikkate alarak konuşması için oluşturduğu iletiyi, duygu ve düşüncelerini kendine özgü bir üslupla aktarır, bu süreçte sınıftaki bazı arkadaşlarından canlandırma için destek isteyebilir, belirlediği görsel işitsel öğeleri kullanabilir **(SDB3.3)**. Konuşmada anlatım bozukluğuna yol açmamak için eklerin doğru kullanılması, seçilen kelimelerin bağlama uygun olması **(SDB3.3)**, ve farklı cümle yapıları arasındaki bağdaşıklığın sağlanmasına **(SDB3.3)** özen gösterir. Konuşmayı anlatım ilkelerine (akıcılık, duruluk, yalınlık vb.) bağlı kalarak gerçekleştirmenin yanı sıra konuşmada beden dilinin ve mekânın kullanımına dikkat eder **(SDB2.1)**. Ardından dinleyici gruplarının tahminleri alınır ve gruplardan arkadaşlarının konuşmasını dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirmeleri istenir. İlgili değerlendirmelere öğretmen tarafından eklemeler yapılır. Dereceli puanlama anahtarında yaratıcılık, konuya uygunluk, destekleyici unsurların kullanımı gibi ölçütler yer alabilir.

TDE3.4. Yansıtma

Öğrenciler, arkadaşları ve öğretmenlerinden aldıkları geri bildirimler doğrultusunda konuşmalarını içerik, dil ve anlatım, ileti bağlamında değerlendirir. Değerlendirme sonrasında konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir, özgün konuşur kimliğini oluşturmaya başlar.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilere edebî mektup türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin dinletilir/izletilir (SDB2.1).

TDE1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme

Öğrencilerin dinleme/izleme etkinlik sürecini 5E öğrenme modeline göre düzenlemesi sağlanabilir. 5E öğrenme modelinin ilk aşamasında öğrencilerin ön bilgilerinin yoklanması ve konuya dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır. Kişiler arası iletişimde hangi yolları kullandıkları, teknolojinin iletişim biçimlerini nasıl şekillendirdiği gibi kısa cevaplı sorularla öğrencilerin dikkati değişen iletişim yollarına çekilir. Bugün yaygın olarak kullanılan e-posta yerine daha önce ne kullanıldığı sorgulanır ve öğrencilerin mektup cevabına ulaşması sağlanır. Öğrencilerin günlük hayatlarında mektubun kullanım alanını ortaya çıkarabilecek sorularla ön bilgileri açığa çıkarılmaya çalışılır. Keşfetme aşamasında öğrencilere mektubun kullanım alanlarıyla ilişkili bir video izletilir (**OB2**). Böylece öğrencilerin mektupların muhatabına göre çeşitlilik gösterdiğini kavramaları sağlanabilir. Sonrasında öğrencilerden ikili gruplara ayrılarak farklı mektup türlerine yönelik hitap cümleleri yazmaları istenir. Bu aşamada öğrencilerin mektup türünün kendine özgü özellikleri olduğunu, içeriğinin muhatabına göre farklılaştığını kavramaları beklenir. Daha sonra öğrencilere mektup türünde bir metin dinleyecekleri söylenir. Dinleme amacını belirlemeleri ve amaca uygun dinleme stratejisi seçmeleri için öğrenciler kısa cevaplı sorularla yönlendirilebilir. Dinleme öncesi etkin bir dinleme süreci için dinleme kurallarına uymaları gerektiği hatırlatılır.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilerin dinlediklerine/izlediklerine yönelik anlam oluşturma basamağında 5E öğrenme modelinin açıklama basamağını işe koşmaları beklenir. Öğrencilerin mektubu dinlerken/izlerken nelere dikkat etmeleri gerektiğine yönelik (konu, söz varlığı, söyleyici, hitap edilen kişi vb.) bir kontrol listesi verilir. Bu kontrol listesi oluşturulurken öğrencilerin ön bilgileri de harekete geçirilerek metnin içeriğine yönelik tahminleri alınır (**OB2**). Öğrencilerden mektuptaki kişinin kişilik özellikleri, yaşamı ve duygu durumuna yönelik tahminde bulunmaları beklenir (**SDB2.3, E1.6**). Mektup dinlendikten/izlendikten sonra öğrencilerin tahminleri ile mektupta yer alan bilgiler karşılaştırılarak çıkarımlarda bulunulur. Öğrencilerden dinleme/izleme metnini yapısal özellikler; içerik, üslup, çağrışım zenginliği, dönem özelliği vb. yönleriyle sınıflandırması istenir. Dinleme/izleme metnine yönelik açık uçlu sorularla öğrencilerin metindeki iletilere uygun görüş bildirmeleri, eleştirel bir bakış oluşturmaları ve düşüncelerini gerekçeleriyle ortaya koymaları sağlanır (**SDB3.3, D3, E3.11**).

TDE1.3. Çözümleme

Çözümlemede 5E öğrenme modelinin derinleşme aşamasına geçilir. Öğrencilerin bu aşamaya kadar dinledikleri/izlediklerinden hareketle mektubun içeriğine ilişkin öğrenmelerini pekiştirmeleri amaçlanmaktadır. Öncelikle öğrencilerden mektubun yazılma niyetini belirlemeleri istenebilir. Sonrasında muhatabın ve yazılma niyetinin farklılaştığı bir kurgu ile mektubun bir bölümünü yeniden ifade etmeleri söylenir. Oluşturdukları metin ile dinledikleri/izledikleri mektubu dil ve anlatım ile dil işlevleri yönünden karşılaştırmaları sağlanır. Mektubun yazıldığı dönem özelliklerini dikkate alarak öğrencilerden dönem özelliklerinin içeriği nasıl etkilediğine yönelik görüşleri alınır. Sonrasında mektuba ilişkin öğrenmelerini CLUSTER şeması kullanarak ifade etmeleri, şemaya yazdıkları kavramları açıklayarak içerikle ilişki kurmaları beklenir. Bu aşamada öğrencilere metnin dönemsel özelliklerini, yazarın yaşadığı dönemle ilişkilendirerek ifade etmeleri söylenir. Akran etkileşiminin öğrenme üzerindeki etkisi dikkate alınarak öğrencilerden gruplara ayrılmaları, metnin içeriği, yapı unsurları, dil anlatım özellikleri ve yazıldığı dönemle ilişkisini inceleyen bir afiş hazırlamaları istenebilir. Bu afişten hareketle öğrencilerin bir genellemeye ulaşması sağlanır.

TDE1.4. Yansıtma

Öğrencilerin dinlediklerine/izlediklerine yönelik yansıtma basamağında 5E öğrenme modelinin değerlendirme basamağından yararlanmaları sağlanır. Öğrencilerden dinlediği/izlediği metin hakkında kendi ölçütlerini belirleyerek bir değerlendirmede bulunması beklenir. Bu ölçütleri belirlerken metnin günlük hayatla ilişkisine, beğenilerini yansıtmasına ilişkin ifadeler yer vermesi noktasında gerekli yönlendirmeler yapılabilir. Öğrencilere bu aşamada "Sen olsaydın?" şeklinde bir soru sorularak metne yönelik kişisel yaklaşımlarını ortaya koymaları sağlanır.

KB2.13. Yapılandırma

Öğrencilerden okuduğu ve tahlil ettiği metinle dinlediği/izlediği metni, kendi belirlediği ölçütler doğrultusunda karşılaştırma tablosu kullanarak karşılaştırması istenir. Böylece metin türünün içerik, yapı, üslup gibi unsurları nasıl etkilediğine ilişkin bir çıkarıma ulaşması sağlanır.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilerin dinlediği/izlediği edebî günlük türü incelemelerinden hareketle bir arkadaşına 2073 (Cumhuriyetin 150. yılı) yılında verilmek üzere mektup yazmaya yönelik bir etkinlik gerçekleştirilir.

TDE4.1. Yazmayı yönetme

Öğrencilerden mektup yazacağı arkadaşını seçmeleri, arkadaşının özelliklerine ve yazma amacına göre yazma stratejisi belirlemeleri ve bunu sürdürmek için etkinlikler gerçekleştirmeleri istenir (**SDB2.1, D14**).

TDE4.2. İçerik oluşturma

Öğrencilerden öncelikle mevcut zamandaki ülke durumunu gözden geçirmesi ve Cumhuriyet'in 150. yılına yönelik bazı tahminlerde bulunmaları istenir. Teknoloji, bilim, eğitim, kültür vb. hususlar göz önünde bulundurulur (**D5, D19, E2.2**). Bu konuda öğrencilerin bilgi toplaması, iletisini oluşturmak için karşılaştırma ifadelerini kullanmaları beklenir. Öğrencilerden mektuplarını bir edebî mektup gibi sonradan okunmak için mi yoksa sadece arkadaşları tarafından okunması için mi yazdıklarına karar vererek mektup türünü belirlemeleri istenir. Öğrencilere, temada edindikleri söz varlığını kullanarak kendilerine özgü üslupla iletilerini şekillendirmek için notlar almaları söylenir, günlük dilden farklı bir dil kullanmaları gerektiğine yönelik hatırlatmalar yapılır. Öğrencilerin hangi duygularını mektuba yansıtacaklarına karar vermelerine imkân verilir. Öğrencilerden mektubun etkileyciliğini artırmak için destekleyici unsurları belirlemeleri istenir. Örneğin mektubun başlığında bir resim, mektubun içeriğinde bir harita veya mektubun sonunda bir grafik kullanılabilir. Öğrencilerin tüm unsurları bir araya getirerek planlarını arkadaşlarına ve ya öğretmene sunmaları beklenir. Sunumu yaparken, planlarını neden böyle yaptıklarını ve planlarında hangi unsurları kullanacaklarını açıklamaları istenir.

TDE4.3. Kural Uygulama

İçerik oluşturma sürecindeki tüm çalışmalarını bir araya getirerek planını oluşturur ve planına özgü mektubunu oluşturmaya başlar (**SDB1.2**). Mektubunda benzetme, karşılaştırma ve örneklendirmelerden yararlanarak söz varlığı ile anlatımı zenginleştirir ve edebî mektubun günlük mektuptan farklı dil işlevlerini kullanır. İletiler, etkileyciliği artırmak için açık veya örtük bir şekilde, ayrıntılı olarak ifade edilir. Yazısında dil bilgisi kurallarını işlevi doğrultusunda uygular, farklı cümle yapıları kullanmaya dikkat eder. Metin, yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun biçimde yazılır (**D3, D7, D16, E1.5, E3.7**). Öğrencinin yazdıkları ürünler dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında dil ve üslup kullanımı, ifade özgünlüğü, öznel ve nesnel ifadelerle yer verme, görselden yararlanma, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alabilir. Öğrencilerin mektupları sınıftaki arkadaşlarına gönderilir ve akran değerlendirmesi gerçekleştirilir.

TDE4.4. Yansıtma

Öğrenciler akran ve öz değerlendirmelerinden sonra mektuplarını düzenleyerek mektuplarını düzenler ve değerlendirir. Etkin yazar kimliğini oluşturmak için çalışmalarını sürdürür.

Tema Sonu Değerlendirme

"Sözün Ebrusu" teması, Türkçenin zengin söz varlığını ve anlam derinliğini keşfetmeye yönelik içerikler sunar. Bu temada yer alan etkinlikler ve çalışmalar sayesinde öğrenciler, Türkçenin anlam katmanlarını daha iyi kavrar, söz varlığını etkili ve güzel bir şekilde kullanma becerilerini geliştirir. Öğrencilerin okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma etkinliklerinin bir arada değerlendirilmesi amacıyla öğrenme günlüğü sonuçları incelenerek gerekli biçimlendirmeler yapılır.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden okudukları romandan belirledikleri bir karakteri derinlemesine inceleyebilir ve bu karakterin olaylar ve kişilere karşı tutumunu karakter özellikleriyle ilişkilendirerek açıklayan bir konuşma yapmaları istenir. Ayrıca öğrencilerden kendilerinin on yaşındaki hâline bir mektup yazmaları istenir.

Destekleme Öğrencilerin tema çerçevesinde işlenen metinlerdeki anlamını bilmedikleri söz varlığı unsurlarının anlamlarını tespit etmelerine yönelik çalışmalar yapılır.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

9. SINIF

9. SINIF 1. TEMA: SÖZÜN İNCELİĞİ

Edebiyat dünyasına giriş niteliğindeki bu temada; estetik değer, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağrışım gibi temel kavramlar üzerinden öğrencilere edebiyatın derinliklerini keşfetme fırsatı verilmesi amaçlanmaktadır. Edebî söyleyişin günlük söyleyişten farkı vurgulanır ve edebî eserlerde kullanılan her bir sözün özenle belirlendiğinin, sözlerin anlamı ve anlatımı doğrudan etkilediğinin farkına varılır. Sözün inceliğinin bir yandan metnin anlamını derinleştirdiği, diğer yandan da estetik bir deneyim yaşanmasına olanak tanıdığı üzerinde durularak edebiyatın güzel sanatlar içindeki yeri ele alınır.

Öğrencilerin edebiyat ile tanıştığı bu temada edebî söyleyişin özellikleri Cumhuriyet Dönemi'ne ait eserlerle sunulur. Okumada şiir ve deneme türlerinden birer metin tahlil edilir. Dinleme/izleme metni olarak bir röportaj incelenir. Bu türler üzerinden temaya özgü kavramlarla edebî eserlerde sözün inceliğine vurgu yapılması sağlanır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN**BECERİLERİ**

Alımlama (Metin Tahlili), TAB1. Dinleme/izleme, TAB2. Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), TAB3. Konuşma, TAB4. Yazma

KAVRAMSAL**BECERİLER**

KB2.2. Gözlemlleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.13. Yapılandırma, KB2.14. Yorumlama, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma, KB2.4. Çözümleme, KB2.5. Sınıflandırma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.1. Merak, E1.5. Öz Yeterlilik, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.3. Girişkenlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.3. Yaratıcılık, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI**BİLEŞENLER****Sosyal-Duygusal****Öğrenme Becerileri**

SDB. 1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Yansıtma, SDB. 2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB 2.1. İletişim, SDB 2.2. İş Birliği, SDB. 3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB 3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI**İLİŞKİLER**

Müzik, Resim, Psikoloji, Sosyoloji

BECERİLER ARASI**İLİŞKİLER**

KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

a) TDE1.1.1. Edebî söyleyişin inceliğini anlamak için karşılaştırma amacıyla kullanılacak metinleri dinlemeye hazırlık yapar (TAB 1.1).

TDE1.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE1.2.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerdeki açık ve örtük iletiyi belirler (TAB1.2.SB2).

b) TDE1.2.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde öznel ve nesnel yargıları ayırt eder (TAB1.2.SB3).

TDE1.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde çözümleme yapabilme

a) TDE1.3.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde düşünceyi geliştirme yollarını belirler (TAB1.3.SB1).

b) TDE1.3.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde kullanılan dil yapılarının anlama katkısını değerlendirebilme (TAB1.3.SB1).

TDE1.4. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde yansıtma yapabilme

a) TDE1.4.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden hareketle edebî dil ile günlük dil arasındaki farkları belirler (TAB1.4.SB1).

TDE1.4.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metne yönelik olumlu ve olumsuz eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar (TAB1.4.SB2).

Okuma

TDE2.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde okumayı yönetebilme

a)TDE2.1.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinleri inceler ve görüş oluşturur.

Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinleri okumaya hazırlık yapar (TAB 2.1 SB1).

b)TDE2.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinleri seçer.

TDE2.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde anlam oluşturabilme

a) Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden hareketle edebiyatın güzel sanatlarla ve diğer disiplinlerle ilişkisini belirler (TAB2.2.SB3).

b) Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerdeki açık ve örtük iletiyi belirler (TAB 2.2 SB5).

c) Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinleri taşıdıkları estetik değer, dil kullanımı vb. açılardan karşılaştırır (TAB2.2.SB4).

d) Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden hareketle edebiyata ilişkin estetik, imge, sembol, hayal gücü, çağrışım vb. kavramları açıklar (TAB 2.2 SB6).

TDE2.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde çözümleme yapabilme.

a) Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden hareketle şair ve/veya yazarların dili özgün bir biçimde kullandığı sonucuna ulaşır (KB2.4).

TDE2.4. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde yansıtma yapabilme

a) Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde kullanılan dil yapılarının anlama katkısını değerlendirir (KB2.5).

b) Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metne yönelik olumlu ve olumsuz eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar (KB2.4).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

TDE3.1. Söyleyişin inceliğini kullanarak akıcı bir konuşma süreci yönetebilme (TAB 3.1).

TDE3.2. Muhatabını ikna etmek için söyleyiş inceliklerine yer veren bir konuşma içeriği tasarlayabilme (TAB 3.2).

TDE3.3. Tez-anti tez şeklinde yansıttığı konuşmasını söyleyiş inceliklerini kullanarak gerçekleştirebilme (TAB 3.3).

TDE3.4. Söyleyiş inceliğinin konuşmasına etkisini değerlendirebilme (TAB 3.4).

Yazma

TDE4.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtmak için paragraf düzeyinde bir yazılı üretim süreci yönetebilme (TAB4.1).

TDE4.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden edindiği söz varlığını kullanarak yazılı üretimini tasarlayabilme (TAB4.2).

TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazılı üretimini düzenleyebilme (TAB4.3).

TDE4.4. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazılı üretimini değerlendirebilme (TAB4.4).

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Sözün İnceliği” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öncelikle edebî dilin inceliklerini barındıran; estetik değer, imge, sembol gibi öğelerin ön plana çıktığı bir tür olan şiirden hareket edilecektir. Ayrıca bu tema kapsamında ikinci metin olarak deneme türünde bir metin incelenir. Böylece tema boyunca verilmek istenen edebiyat ile ilgili içerik, farklı türdeki metinlere bağlı olarak sunulur.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden tema çerçevesinde okudukları bir şiiri betimleme paragrafı olarak düzenlemeleri istenir. Böylece sözün inceliğinin farklı metin türlerinde yansıtılabileceği görülmüş olur. Ayrıca yazılarda söz varlığının etkili kullanımı göz önünde bulundurulur.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak çok modlu metin türü röportaj seçilir. Bir sanatçıyla gerçekleştirilen röportajın incelenmesiyle gündelik hayata ilişkin özelliklerin edebî bir dille aktarılması ve edebiyatın gerçeklikle nasıl iç içe geçtiği görülmüş olur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde deneme metinlerinden hareketle bir konuşma etkinliği düzenlenir. Böylece öğrencilerin farklı düşünme tekniklerini kullanarak fikir geliştirmelerine olanak tanınır. Ayrıca, temaya ilişkin söz varlığının etkili kullanımı sağlanır.

Anahtar Kavramlar söz varlığı, edebî dil, günlük dil, gerçeklik, kurmaca, açık ve örtük ileti, sürükleyicilik, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağırışım, ikna edicilik, tez-antitez

ÖĞRENME**KANITLARI****(Ölçme ve Değerlendirme)**

Okuma ve Dinleme/İzleme

- İzleme testi
- Zihin haritası
- Açık uçlu sorular
- Kontrol listesi
- Çıkış kartı (3-2-1)
- Karşılaştırma tablosu
- Öğrenme günlüğü

Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde okumaya yönelik izleme testi, zihin haritası, açık uçlu sorular ve çıkış kartı kullanılabilir. Dinleme/izleme metinleri ile ilgili olarak da kontrol listesi ve karşılaştırma tablosu hazırlanabilir. Öz yansıtmada öz değerlendirme ile akran ve grup değerlendirmeleri yapılabilir.

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilere okudukları şiiri betimleyici bir paragrafa dönüştürmelerine yönelik bir performans görevi verilebilir.
- Öğrencilerin deneme metinlerinden hareketle düşünme tekniklerini kullanarak fikir geliştirmelerine bir yönelik performans görevi verilebilir.

Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde yazma sürecinde öğrencilerin okudukları bir şiiri betimleyici paragrafa dönüştürmelerine ilişkin bir performans görevi verilebilir. Öğrencilerin bu üretimleri dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirebilir. Puanlama anahtarında ana duygu, dil işlevi, yazma akıcılığı, betimleyici anlatım özellikleri (tasvir vb.), özgünlük, yazım ve noktalama vb. ölçütler yer alabilir.

Konuşma sürecinde öğrencilerin, düşünme tekniklerini kullanarak fikir geliştirmelerine yönelik bir performans görevi verilebilir. Grup çalışması olarak gerçekleştirilecek bu görev dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirebilir. Puanlama anahtarında; planlama, organizasyon, zaman yönetimi ve düşünsel süreçleri kontrol etme yetenekleri, grup çalışması vb. ölçütler dikkate alınabilir.

Tema sonunda tema değerlendirmesi için öğrenme günlüğü kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME**YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Bu temada öğrencilerin paragraf türlerini bildiği, metin türleri ayrımını yaptığı, yazılı ve sözlü üretim aşamalarını; yazım ve noktalama kurallarını ve Türkçenin ses bilgisiyle ilgili temel kavram ve kuralları bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- belirlemek için kısa cevaplı sorular, kavram haritası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki öğrenme yaşantılarından edindiği şiir, deneme ve röportaja ilişkin temel bilgileri, işlem basamakları ve becerileri; bu temada öğreneceği içeriğe temel oluşturur. Öğrencilere edebiyatın dünyasıyla tanışarak estetik değer, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağrışım gibi temel kavramları içselleştirip edebiyatın derinliklerini keşfetme fırsatı sunulur. Böylece öğrencilerin edebî söyleyişin günlük dilden farkını anlamaları sağlanır.

Bu temada edinilen yeni bilgilerle öğrencilerin kendi edebî çalışmalarını oluşturmalarına, topluluk önünde etkili sunumlar yapabilmelerine, edebiyat kulüplerine katılabilmelerine fırsat tanınır. Çevredeki edebî yansımalar fark edilerek edebiyatın gerçek yaşamdaki etkileşimlerini anlama becerisi kazandırılır.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu tema çerçevesinde öncelikle Cumhuriyet Dönemi'nden şiirler okunarak edebiyat ve söyleyişe ilişkin öğrenme çıktıları gerçekleştirilir. Ardından yazma becerisi kapsamında öğrencilerden okudukları şiirden hareketle betimleyici bir paragraf yazmaları istenir. Dinleme/izleme etkinliği kapsamında bir sanatçıyla yapılan röportajdan hareketle temadaki öğrenme çıktıları işe koşulur. Son olarak öğrencilerden deneme metinlerinden hareketle, düşünme tekniklerini de kullanarak fikir geliştirmeleri beklenir.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Dikkat çekme etkinliği için fonda müzik ile yakın dönem bir Türk şiiri öğrencilere dinletilir. Şiirin onlarda oluşturduğu duygu ve aynı duyguyu başka bir metinde hissedip hissetmedikleri sorulur (E1.1, D7, SDB1.3). Daha sonra işlenecek şiirin başlık ve görseline dikkat çekilerek içeriğe yönelik tahminlerde bulunulması istenir (OB9). Tahminler alındıktan sonra vurgu ve tonlamaya dikkat edilerek şiirin sesli okunması sağlanır (SDB2.1).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

5E öğrenme modeliyle öğrenme-öğretme yaşantısı şekillendirilir. Öğrenciler gruplara ayrılır. Her bir gruba Cumhuriyet Dönemi'nden farklı şiirler dağıtılır. Bu süreçte işbirlikli öğrenme yöntemi kullanılabilir. Şiirin grupça okunması; şiirdeki yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağırışım, açık ve örtük ileti, mecaz ve edebiyatın diğer disiplinlerle ilişkisini içeren unsurların bulunması sağlanır (E2.3, E3.3). Grup sözcüleri tarafından bu çalışmaların bir zihin haritasına dönüştürerek sınıfa sunulması beklenir (SDB2.2). Böylece hem akran etkileşimi sağlanır hem de konuya ilişkin ön bilgiler yoklanır. Zihin haritaları dijital ortamda hazırlanabilir ve daha sonra eba platformunda paylaşılabilir (OB2). Temaya ilişkin unsurların edebî türe nasıl yansıdığının kavramsal bilgisi ve örnekleri gruplara dağıtılır. Grup çalışmasıyla, aynı şiir üzerinden, bu kavramlarla şiirin iletisi hakkında tespitlerde bulunulur. Şiirde anlam oluşturulurken hangi disiplinlerle ilişki kurulduğu belirlenir. Sonuçlar ilk bilgilerle kıyaslanarak sınıfla paylaşılır (SDB2.1).

TDE2.3. Çözümleme

Eksik ya da yanlış bilgi varsa bir sunu aracılığı ile söz konusu kavramlar öğretmen tarafından açıklanır. Bir sonraki aşamada, açık uçlu sorular aracılığıyla öğrencilerden yaşamlarında onları etkileyen bir şiiri okuyarak temada ele alınan kavramları örneklemeleri istenir. Edebiyatın güzel sanatlarla ilişkisini, belirledikleri şiir üzerinden farklı bir sanat dalını araç olarak kullanarak (resim, şarkı vb.) yeniden ifade etmeleri sağlanır. Aynı zamanda şiirlere yönelik olumlu ve olumsuz eleştirilerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir (SDB2.2, D.5, D.16, SDB3.3, E3.10). Böylece edebiyatın güzel sanatlar içindeki yeri kavranması sağlanır. İncelenen ve okunan şiirlerden hareketle şairlerinin kendine özgü dil kullanımları olduğu sonucuna ulaşılır. Dil ve anlatım özellikleri ele alınırken metinlerdeki örneklerden hareketle Türkçenin ses bilgisiyle ilgili çalışmalar yapılır.

TDE2.4.Yansıtma

Son aşamada öğretmen tarafından şiir ile ilgili izleme testi yapılır. Ayrıca öğrenme sürecini değerlendirmek amacıyla çıkış kartlarından biri olan 3-2-1 tekniği kullanılır. Bu teknikte öğrencilerden edebî söyleyişle ilgili edindikleri üç bilgiyi söylemeleri, öğrendikleriyle ilgili iki soru sormaları ve öğrendikleri arasından kendileri için en ilginç veya dikkat çekici olan bir şeyi belirtmeleri istenir (SDB1.1, E1.5).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma****TDE4.1. Yazmayı Yönetme, TDE4.2. İçerik Oluşturma ve TDE4.3. Kural Oluşturma, TDE4.4. Yansıtma**

Öğrencilere okudukları şiiri betimleyici bir paragrafa dönüştürmelerine yönelik performans görevi verilir. Yazma sürecini yönetmek için öğrenciler öncelikle şiirin şekil unsurlarını ve betimleyici anlatıma ilişkin ön bilgilerini gözden geçirir. Performans görevinin amacına göre nasıl bir paragraf yazacağını tasarlar (**E3.3, E3.11**). Şiiri düz yazıya çevirdiğindeki anlatım özellikleri ile şiire özgü kavram ve içeriği karşılaştırarak aktarır (**OB1**). Paragrafta aktarmak istediği duyguları belli bir sıraya koyar. Daha sonra, şiirin ana duygusunu koruyarak bağlama uygun söz varlığından faydalanır ve özgün bir betimleyici paragraf oluşturur (**E3.3, SDB1.2**). Bu süreçte öğrencilerden Türkçenin yazım ve noktalama kurallarını ve dil yapısını doğru kullanmaları beklenir (**D19**). Hazırlanan metinler sınıfta sunulur (**SDB2.1**). Paylaşım sonrasında akran ve öğretmen değerlendirmesi dereceli puanlama anahtarıyla yapılır. Puanlama anahtarında ana duygu, dilin işlevlerine uygun kullanılması, yazma akıcılığı, betimleyici anlatım özellikleri (tasvir vb.), özgünlük, yazım noktalama vb. ölçütler yer alır. Gelen geri bildirimler sonrasında öğrenciler ürünlerine son şeklini verir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme****TDE1.1. Dinleme/izlemeyi Yönetme**

Öğrencilerden bu temada bir sanatçıyla yapılmış röportaj izlemeleri istenir. Bu dinleme/izleme çalışması sınıf ortamında gerçekleştirilir (**SDB2.1, OB2**). İzleme öncesinde; öğrencilerin izlemeye hazırlık yapması, önceki bilgilerini kullanması, izleme öncesi sorular oluşturmaları, tahminde bulunmaları, amaç belirlemesi ve izlerken hangi yöntemi kullanacağına (bilgileri not alma vb.) karar vermesi gibi ölçütlerin yer aldığı bir kontrol listesi oluşturulur (**SDB1.1**). Bu form ile öğrencilerin seçim yapmaları ve dinleme sürecinde ilişkiyi sürdürme düzeyleri belirlenebilir.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Öğrenciler, dinleme/izleme öncesinde hazırlanan kontrol listesini bir kez daha gözden geçirir. "Açık ve anlaşılır olması, etkili Türkçe kullanımı, sorular ve içeriğin tutarlılığı, ifade yeteneği, ikna yeteneği, düşüncesini desteklenmesi" gibi öğeler eksik ise kontrol listesine eklenir (**D3, OB1**). Dinleme/izleme öncesinde öğrencilerin röportajlara ilişkin tanıtım metni ile röportajın konusuna yönelik tahminde bulunmaları istenir. Ardından röportaj sınıfıta dinletilir/izletilir. Öğrencilerin izleme sırasında kontrol listelerine gerekli notları alması sağlanır (**OB9**). Daha sonra üçlü gruplara ayrılan öğrenciler röportajı kontrol listesi aracılığıyla değerlendirir. Grup içinde dinleme/izleme notlarını karşılaştırarak ortak bir sonuca ulaşmaları sağlanır.

TDE1.3. Çözümleme

Gruplar tarafından röportajda kullanılan öznel ve nesnel ifadeler ile düşüncüyü geliştirme yolları belirlenerek dil yapılarının anlama katkısı değerlendirilir. Grup formlarının sınıfta sunulması aracılığıyla bir tartışma ortamı oluşturulur (**SDB2.2**). Bu süreçte, röportajdaki soru ve cevapların açık ve anlaşılır olması, etkili Türkçe kullanımı, sorularla içeriğin tutarlılığı, ifade yeteneği, ikna yeteneği, düşüncenin desteklenmesi gibi ölçütlerden yola çıkılarak röportajın etkililiğini sağlayan unsurların belirlenmesi sağlanır.

TDE1.4. Yansıtma

Son olarak grup görüşleri doğrultusunda röportaj metnine yönelik olumlu ve olumsuz eleştiriler gerekçelendirilerek açıklanır (**SDB3.3, E3.10**). Bu değerlendirmeler tamamlandıktan sonra öğrenciler, okudukları şiir ile dinledikleri/izledikleri röportaj metinlerinden hareketle edebî dil ve günlük dil arasındaki farkları karşılaştırma tablosu aracılığıyla değerlendirir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme, TDE3.2. İçerik Oluşturma, TDE.3.3. Kural Uygulama, TDE3.4. Yansıtma

Öğrencilere deneme metinlerinden hareketle düşünme tekniklerini kullanarak fikir geliştirmelerine yönelik performans görevi verilir. Altı kişilik gruplar oluşturulur. Gruplara farklı deneme metinleri dağıtılır (**D16**). Deneme metinlerinin konuları sanatın toplumdaki rolü, geleneksel ve çağdaş sanat, sanatın evrenselliği, edebiyat ve psikoloji, sanatsal ifade ve etkileşim, sanatın değişen doğası, edebiyatın diğer disiplinlerle ilişkisi olabilir (**OB5**). Bu aşamada altı şapkalı düşünme tekniği kullanılır ve gruplardaki öğrencilerin her biri düşünmeyi temsil eden bir renk seçer. İlgili rengin temsil ettiği görüşe bağlı olarak fikir üretir (**E3.3, E3.11**).

- **Sarı şapka:** İlgili denemede verilmek istenen iletinin iyimser yönlerini ortaya koyar.
- **Beyaz şapka:** İlgili denemede verilmek istenen nesnel anlatımları bulmaya çalışır.
- **Siyah şapka:** İlgili denemede verilmek istenen mesajın oluşabilecek olumsuz yönlerini bulmaya çalışır.
- **Kırmızı şapka:** İlgili denemede verilmek istenen mesajın öğrencide oluşturduğu duyguyu açıklar.
- **Yeşil şapka:** "İlgili deneme metninin içeriğini bir slogan ile anlatmak istesen bu ne olurdu?" sorusuna cevap verir.
- **Mavi şapka:** Tüm düşünceleri ele alarak öğrencinin genel bir özet ve karara varması istenir.

Renklerin temsil ettiği düşünme biçimiyle hazırlanan içerik konuşma kurallarına dikkat edilerek sunulur (**SDB2.2, E1.6**). Öğretmen, dereceli puanlama anahtarı kullanarak öğrencilerin konuşmalarını değerlendirir. Değerlendirme sürecinde beden dili ve jest mimik, planlama, organizasyon, zaman yönetimi ve düşünsel süreçleri kontrol etme yetenekleri, grup çalışması, düşüncenin ifade biçimi vb. ölçütler dikkate alınır. Öz değerlendirme, akran ve öğretmen değerlendirmesi ile çeşitlilik sağlanabilir. Yapılan değerlendirmeler sonunda öğrencilere geri bildirim verilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda öğrencilerin öğrenme günlüğü yazması istenebilir. Bu günlükte, edebî dil ile günlük dil arasındaki farka odaklanarak okunan metinlerde dilin nasıl kullanıldığıyla ilgili çıkarımda bulunmaları beklenir. Ayrıca öğrenme süreçlerine ilişkin ön yansıtma yapımları sağlanır (**D1**).

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden okuduğu şiiri duygu, düşünce ve estetik özellikleri bakımından değerlendirmesi ve bu değerlendirmesini resim, şarkı, kısa hikâye ya da dijital ortam kullanarak dijital öyküleme yapması (**OB2**) vb. istenir.

Destekleme Öğrencilere içeriği daha basit ve görsel öğelerle desteklenmiş şiirler verilerek hakkında kısa metinler yazmaları ve bunları kendi cümleleriyle anlamlandırmaları istenir (**OB4**). Deneme metniyle ilgili çalışma kâğıdı hazırlamaları istenir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

9. SINIF 2. TEMA: ANLAM ARAYIŞI

Bu temada, edebî eserlerde içeriğin anlaşılması ve metnin derinliğinin kavranabilmesi için konu, ana duygu, ana düşünce gibi unsurların bir bütünün parçaları olduğu üzerinde durularak öğrencilerin edebî metinleri analiz etme yeteneklerinin geliştirilebilmesi amaçlanmaktadır. İçerikle ilişkili unsurlar, metnin derinliğini ve iç yapısını belirlediğinden bunların incelenmesiyle metnin katmanları keşfedilebilir yorumlanır; böylece anlamı ve iletileri daha net bir şekilde ortaya çıkarılır.

“Anlam Arayışı” teması kapsamında edebî eserlerin içerik yönünden çeşitlenebildiği metinler seçilerek okumada bir hikâye ve bir anı metni tahlil edilir. Dinleme/izlemede ise insanın duygu zenginliğini yansıtan şiir türünde bir metin ele alınır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20 Ders)

ALAN**BECERİLERİ**

Alımlama (Metin Tahlili), TAB1.Dinleme/İzleme, TAB2.Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), TAB3.Konuşma, TAB4.Yazma

KAVRAMSAL**BECERİLER**

E1. Benlik Eğilimleri, E.1.1. Merak, E.1.2. Bağımsızlık, E2. Sosyal Eğilimler, E.2.2. Sorumluluk, E3. Entelektüel Eğilimler, E.3.2. Odaklanma, E.3.3. Yaratıcılık, E.3.5. Açık Fikirlilik, E.3.7. Sistemati Olma, E.3.10. Eleştirel Bakma, E.3.11. Özgün Düşünme

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E.1.1. Merak, E.1.2. Bağımsızlık, E2. Sosyal Eğilimler, E.2.2. Sorumluluk, E3. Entelektüel Eğilimler, E.3.2. Odaklanma, E.3.3. Yaratıcılık, E.3.5. Açık Fikirlilik, E.3.7. Sistemati Olma, E.3.10. Eleştirel Bakma, E.3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI**BİLEŞENLER****Sosyal-Duygusal****Öğrenme Becerileri**

SDB1. BENLİK BECERİLERİ ,SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB2.1.İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB3.3.Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI**İLİŞKİLER**

Felsefe, Psikoloji, Dil Bilimi, Tarih

BECERİLER ARASI**İLİŞKİLER**

KB2.3. Özetleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.9. Genelleme Becerisi, KB2.12. Mevcut Bilgiye/ Veriye Dayalı Tahmin Etme, KB2.13. Yapılandırma, KB2.14. Yorumlama, KB2.15. Yansıtırma, KB2.16. Muhakeme (Akıl Yürütme), KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme

- TDE1.1. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde dinlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde yazar ile metin ilişkisini sorgulayabilme
- TDE1.4. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde belirlediği unsurları farklı metin metinlerinde karşılaştırarak bir değerlendirme yapabilme

Okuma

- TDE2.1. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde yazar ile metin ilişkisini sorgulayabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Konusunu ana fikir etrafında detaylandığı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Konusunu ana fikir etrafında detaylandığı konuşma içeriğini tasarlayabilme
- TDE3.3. Gözlem, örneklendirme, deneyimleri yansıtırma, anekdottan yararlanma gibi unsurlardan hareketle konuşmasını gerçekleştirebilme
- TDE3.4. Konuşmasının içeriğinde kullandığı unsurların konuşmasına etkisini değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde bir yazılı üretim sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Yazılı üretimini zenginleştirecek içerikler tasarlayabilme
- TDE4.3. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan bir yazılı üretimini düzenleyebilme
- TDE4.4. Yazılı üretimini konu ve diğer yazma unsurları bağlamında değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Anlam Arayışı” “Hayatın Aynası” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi kapsamında öncelikle kurgusal bir edebî metinde anlamın oluşmasını sağlayan unsurların kavranması için hikâye türünden bir metin incelenir. Ayrıca bu tema kapsamında deneyimleri kişisel bir bakış açısıyla yansıtan anı (hatıra) türünde bir metin ele alınır. Böylece öğrenciler hikâyelerdeki karakter gelişimini, olaylar arasındaki bağlantıları ve kurgusal unsurları anılardaki gerçek yaşam kesitleriyle karşılaştırarak metinleri derinlemesine analiz etme fırsatı bulur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi amacıyla öğrencilerden hikâye metninden seçecekleri karakteri tanıtan bir sunum yapmaları istenir. Bu görevle öğrencilerin sözlü iletişim yetenekleri ve yaratıcılıklarının geliştirilmesi hedeflenir. Ayrıca konuşmalarında söz varlığını etkili kullanmaları göz önünde bulundurulur.

Dinleme becerisinin geliştirilmesi için Cumhuriyet Dönemi’nden bir şiir metni seçilir. Metindeki ana duygu, örtük ileti, mecaz ve çağrışımlar tespit edilirken şiirin ses ve ritim gibi ahenk unsurlarının metnin anlamına nasıl katkı sağladığı üzerinde durulur. Bu süreç, öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmelerine, metni farklı açılardan değerlendirebilmelerine ve edebî metinleri derinlemesine anlamlandırabilmelerine katkı sağlar.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerden dinlediği/izlediği şiirin temasına uygun bir şiir yazmaları istenir. Böylece öğrencilerin aynı tema çerçevesinde farklı bir duygu geliştirmelerine, kendi düşünce ve hayalleriyle yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarına, dili etkili ve güzel kullanmalarına fırsat tanınır.

Anahtar Kavramlar konu, tema, ana duygu, ana düşünce, yardımcı düşünce, yazma amacı, yazarın tutumu, yazar-metin ilişkisi, örtük ileti, açık ileti, çağrışım

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Hikâye haritası
- Açık uçlu sorular
- Karşılaştırma tablosu
- Kontrol listesi
- Öğrenme duvarı
- Çıkış kartı

Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde okumayı yönetebilme ve anlam oluşturmaya yönelik kısa cevaplı sorular, hikâye haritası ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir. Ayrıca öğrencilerin tahlil ettikleri metinleri karşılaştırarak bir genellemeye ulaşabilmeleri için karşılaştırma tablosu, öğrenme duvarı kullanılabilir. Öğrencilerin dinleme/izleme etkinliklerine yönelik kontrol listesi, kısa cevaplı ve açık uçlu sorular ve çıkış kartları kanıt olarak kullanılabilir.

Konuşma ve Yazma

Öğrencilerin okuduğu hikâyeden seçtiği karaktere kendi yorumunu katarak bir sunum yapabilmelerine yönelik performans görevi verilebilir.

Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri şiirin temasına uygun bir şiir oluşturabilmelerine yönelik performans görevi verilebilir.

Öğrencilerden okudukları ve anlam oluşturma sürecini tamamladıkları hikâye metninden bir karakter seçmeleri ve onu günlük yaşamdaki bir kişiyle özdeşleştirerek yeniden yorumlamaları istenebilir. Grup çalışması şeklinde gerçekleştirilecek bu süreçte öğrencilerin sözlü üretimleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında; Türkçenin doğru kullanımı, ses ve diksiyon, akıcılık, beden dili, içerik kurgusu, zaman yönetimi, etkileyicilik vb. ölçütler yer alabilir. Öğrencilere, yazılı üretimleri için dinledikleri/izledikleri şiirin temasına uygun bir şiir oluşturmalarına yönelik performans görevi verilebilir. Performans görevi; tema, ana duygu, ritim ve ahenk öğeleri, söz varlığının bağlama uygun kullanımı vb. ölçütlerin yer aldığı bir puanlama anahtarı ile puanlanabilir.

Tema sonu değerlendirme için çıkış kartı (üçgen- kare-çember) kullanılabilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; konu, tema, ana düşünce vb. içeriğe dair unsurları, metinle iletişim kurma sürecini, şiir türlerini, edebî metinlere yönelik temel kavramları, yazım ve noktalama kurallarını ve Türkçenin ses bilgisiyle ilgili temel kavram ve kuralları bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için tartışma, zihin haritası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

8. sınıfta hikâye, anı ve şiir türleriyle ilgili edinilen bilgiler, burada öğrenilecek bilgilere ve metin tahlili sürecinin sonraki aşamalarına temel oluşturur.

Öğrenciler bu temada, edebî eserlerin içerik unsurlarını anlayarak bir sonraki temada çözümlleme ve değerlendirme aşamalarına geçebilir. Bu bağlamda metinlerin içerik unsurlarının anlaşılması, öğrencilerin günlük yaşantılarındaki iletilerini daha anlaşılır bir şekilde katkı sağlar.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu temada Cumhuriyet Dönemi'ne ait hikâye ve anı metinleri kullanılarak edebiyat ve içerikle ilgili öğrenme çıktıları gerçekleştirilir. Böylece öğrencilerin metin tahlil sürecinin ilk iki aşamasını kavramaları hedeflenir. Metinlerin dil ve anlatım özellikleri ele alınırken Türkçenin ses bilgisi üzerinde de durulur. Ardından öğrencilerin incelenen hikâye metninden seçtikleri bir karakterle ilgili sunum yapmaları istenir (**SDB2.1**). Daha sonra bir şiir metni dinletilir, bu şiirden bir bölüm verilerek şiire devam edilmesi sağlanır. Yazılı üretim aşamasında ise belirlenen bir temaya uygun şiir yazılması istenir.

Öğretmen, temaya başlamadan önce öğrencinin ana duygu ve ana düşünce kavramlarıyla ilgili ön bilgilerini yoklamak amacıyla beyin fırtınası tekniğini kullanarak sınıfa aşağıdaki soruları sorabilir.

Bir metin, onu okuyan kişilerde birden fazla duygu uyandırabilir mi (**E.3.10**)?

Metnin ana fikri birden fazla düşünceyi içerebilir mi (**SDB1.1**)?

Metin Tahlili (Alımlama)**Okuma****TDE2.1. Okumayı Yönetme**

Bu temada öğrencilerden bir hikâye metnini ders öncesinde okuyarak sınıfa gelmeleri istenir (**D16**). Okumaya başlamadan önce okumaya yönelik hazırlık yapılması, metnin başlığı ve görselinden yola çıkılarak metinle ilgili tahminde bulunulması, metne göz atılarak yazılış amacının tahmin edilmesi gibi okumayı yönetme süreçleri kısa cevaplı sorularla işe koşulur (**E1.1, OB4**) ve okunacak metnin özelliklerine göre okuma stratejisi belirlenir (**D11**). Bu aşamada öğretmen, öğrencileri kısa cevaplı sorularla değerlendirir.

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilerin ana fikir, konu, tema gibi kavramlara ilişkin ön bilgileri hikâye türü ile ilişkilendirilerek kısa cevaplı ve açık uçlu sorularla ortaya çıkarılır. Ders öncesinde hikâyeyi okuyan öğrenciler, bu metnin hikâye haritasını hazırlar (**E2.2**); sınıfta küçük gruplara ayrılır, oluşturdukları hikâye haritalarını karşılaştırır, iş birliği yapıp tek bir hikâye haritasına dönüştürerek sunar (**OB9, SDB1.2**). Bu sunumların ardından öğrencilerden hikâyede geçen olayların gerçek mi kurgu mu olduğunu tahmin etmeleri istenir (**D14**). Daha sonra gruplardan tema, konu, ana fikir, yardımcı fikir, metnin yazılma amacı gibi içeriğe ilişkin unsurları tespit etmek için kendi araştırma süreçlerini belirlemeleri istenir (**D11**). Araştırma süreci, tüm grup üyeleri tarafından planlanarak görev paylaşımı yapılabilir (**E1.2**). Üyeler görevleri doğrultusunda kendi sorumluluklarını yerine getirir (**D3, D4**) (**E2.2**). Bireysel araştırmalar tamamlanınca öğrenilenler birleştirilip sunulur. Böylece her grup hikâye metninin içeriğini oluşturan unsurları belirleyerek ortak bir görüş ortaya koyar (**D16, SDB2.2**).

Öğrencilerden ayrıca, okuma öncesi bir görüş oluşturarak inceledikleri hikâye metninin içeriği ile yazarın amacını karşılaştırmaları istenir. Böylece başlangıçta neden öyle düşündüklerini ifade edebilirler. Anlam çerçevesi bağlamında hikâye metninin anlatmaya bağlı metinler içinde yer aldığını kavrayabilirler. Gruplardan hikâyenin iki unsurunu değiştirerek yorumlamaları ve hikâyeyi yeniden kurgulamaları istenir (**D7, D11, E3.3, E3.11**).

Daha sonra, anı metni sınıfta öğrencilerle birlikte okunur. Süreçler hikâyedeki anlam oluşturma ile benzer şekilde işletilir. Hikâye ve anı metninin yazılma amacı, gerçekliği aktarma şekli, dil ve anlatımı, yapısı (olay, zaman, mekân, karakter) vb. bir karşılaştırma tablosu ile karşılaştırılır. Öğrencilerin bu süreçleri daha iyi yansıtabildiği web 2.0 iş birlikçi çalışma araçları (Padlet) kullanılabilir ve böylece öğretmen tarafından aynı anda tüm öğrencilerin seçilen metne ilişkin yorumları bir öğrenme duvarı üzerinde görülebilir (**OB2, E3.5**).

TDE2.3.Çözümleme

Süreç sonunda öğrencilerin, olay çerçevesinde gelişmelerine rağmen metin türlerinin farklı olduğu genellemesine ulaşması sağlanır. Yazar ve eser arasındaki ilişki, içeriği oluşturan unsurlar ve metnin dil özellikleri tahlil edilir. Dil ve anlatım özellikleri ele alınırken metinlerde kullanılan kelimelerden hareketle Türkçenin ses özellikleriyle ilgili çalışmalar yapılır.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma****TDE3.1. Konuşmayı Yönetme**

Bu süreçte öğrencilerden okuduğu hikâyede geçen bir karakteri seçmeleri **(D11)**, bu karakterle ilgili konuşma amacını ve konuşmasında kullanacağı stratejiyi belirlemeleri istenir **(E1.2)**.

TDE3.2. İçerik Oluşturma ve TDE3.3. Kural Uygulama

Öğrencilerin seçtikleri karakterle ilgili okudukları hikâye metnindeki bilgileri hatırlaması istenir. Sunum öncesinde bir plan hazırlamaları beklenir **(D3)**. Bunun için öncelikle, seçtikleri karakteri kendi yaşamlarından ya da izledikleri sinema, tiyatro gibi eserlerden kiminle örtüştürdüklerini belirlemeleri; bu kişiler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaları istenir **(SDB2.3)**. Sınıftaki tüm öğrenciler hikâyeden seçtiği karakter ile onu örtüştürdüğü kişiyi iyi-kötü **(D14, D15)**, ana-yardımcı karakter, devingen-durağan olma vb. açılardan sınıflandırarak sunar. Daha sonra tahlil ettikleri ve seçtikleri hikâye karakterini, özdeşleştirdikleri kişinin özellikleriyle harmanlayarak yeniden kurgulamaları istenir **(D7)**. Bu kurgulama sürecinde karşılaştırma, betimleme, benzetme gibi unsurlardan yararlanır. Öğrenciler ayrıca sunumunu etkili hâle getirebilmek için kurguladığı karaktere ait bir görsel (resim, karikatür vb.) oluşturabilir **(E3.3, OB4)**. Daha sonra, aynı karakteri seçen öğrencilerle gruplar oluşturulur ve bu gruplardaki öğrenciler teker teker sunumlarını gerçekleştirir **(D3)**. Öğrenciler bu sunumu dijital araçlar üzerinden yapabilir **(OB2)**. Öğrencilerin sunum yaparken bağlama uygun söz varlığı kullanması, dil bilgisi kurallarına uyması, bağdaşıklığı sağlaması, sesini etkili kullanması ve konuşmasını beden diliyle desteklemesi istenir **(E3.7)**. Muhatabına hangi iletileri örtük ve açık bir şekilde vereceğine karar vererek sunumunu gerçekleştirmesi beklenir **(SDB2.1)**.

TDE3.4. Yansıtma

Sürecin değerlendirilmesinde açık uçlu sorulardan yararlanılır. Sunumdan sonra öğrenciler öncelikle akran değerlendirmesi ile kendi grup süreçlerini değerlendirir. Arkadaşlarından gelen görüşleri dikkate alarak öz değerlendirme yapar (**SDB1.2**); böylece konuşma sürecindeki hatalarını fark eder ve sonraki sunumları için bunları telafi etmeye yönelir. Öğretmen değerlendirmesi dereceli puanlama anahtarı ile gerçekleştirilir. Puanlama anahtarında ses ve diksiyon, akıcılık, beden dili, içeriğin kurgusallığı, zaman yönetimi, Türkçenin doğru kullanımı, etkileyicilik vb. ölçütler yer alabilir (**D3**). Öğretmen değerlendirme yaptıktan sonra öğrencilere süreç ile ilgili geri bildirim verir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme****TDE2.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme**

Öğretmen tarafından öncelikle öğrencilere, kendi şiirini seslendirmiş şairlerin şiirlerinden birini dinleyecekleri söylenir. Şiiri estetik dinleme türüne yönelik stratejilerle dinlemeleri konusunda yönlendirmede bulunulur (**SDB2.1**). Dinleme öncesinde, dinleme kuralları hatırlatılır ve süreçte buna uygun davranmaları istenir. Söz konusu kurallara ilişkin bir kontrol listesi hazırlanır (**D14**).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Dinleme öncesinde şiirin başlığından ve görselinden hareketle tahminlerde bulunulması sağlanır (**OB4**). Daha sonra şiir normal hızda sınıfta dinletilir. Bu süreçte seslendiricinin ses tonundan, vurgularından, ifade biçiminden vb. yola çıkarak öğrencilerin şiirin yazılma amacını belirlemeleri sağlanır (**E3.2**). Öğrencilerden içeriğin sunuluş şeklini kavramaları beklenir. Açık uçlu sorularla metnin içeriğinin daha çok duygulara mı yoksa düşüncelere mi yönelik olduğu karşılaştırılır, böylece şiirdeki ifade biçiminin diğer türlerden farklılaşmasının kavranması sağlanabilir. Öğrencilerin içerikten hareketle şiirin türünü (lirik, pastoral vb.) sınıflandırması sağlanır.

TDE1.3. Çözümleme

Öğrenciler dinlediği/izlediği şiire ilişkin ana duyguyu, ritim gibi ahenk unsurlarını ve içeriğe yönelik görüşlerini sınıfta büyük grupla paylaşır (**E3.5, SDB2.1**). Bir bölümü verilen şiire kendi mısralarını/dörtlüklerini ekleyerek devam etmeleri sağlanır.

TDE1.4. Yansıtma

Bu aşamaya kadar öğrendikleri metin türlerini düşünerek çıkış kartı ile şiiri diğerlerinden ayıran üç temel özelliği belirlemeleri istenir. Öğretmen öğrencilere geri bildirim vererek öğrenmeyi derinleştirir (**D20**).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma****TDE4.1. Yazmayı Yönetme**

Bu süreçte öğrencilerden dinlediği/izlediği şiirin temasına uygun bir şiir yazmaları istenir **(SDB2.1, E2.2)**. Dinlediklerinden hareketle yeni bir metin oluşturma stratejisini kullanmalarına yönelik yönlendirmeler yapılır **(E3.3)**.

TDE4.2. İçerik Oluşturma ve TDE4.3. Kural Uygulama

Öncelikle bir şiiri yazarken nelere dikkat edilmesi gerektiğine ilişkin ön bilgilerin hatırlanması istenir. Öğrenciler ikili gruplara ayrılır **(SDB2.2)**. Hazırlayacakları şiirin temayla ilişkisini öne çıkaran bir duygu belirlemeleri istenir. Daha önce okudukları benzer duygularla yazılmış bir şiirle karşılaştırarak neden bu duyguyu seçtiklerini gerekçelendirmeleri beklenir **(SDB3.3, D16)**. Sonrasında öğrenciler yazacakları şiir için bir plan hazırlarlar **(E3.7)**. Seçtiği duyguyu yansıtabileceği, yazma amacına uygun söz varlığını belirleyerek şiirlerini yazarlar **(E3.3, E3.11)**. Şiirdeki ana duyguyu yansıtacak bir görsel ve fonda müzik belirlemeleri istenir. Daha sonra öğrenciler şiirlerini sırayla sunarlar **(SDB2.1, D14, D15)**.

TDE4.4. Yansıtma

Öğretmen değerlendirmesi dereceli puanlama anahtarı ile gerçekleştirilir. Puanlama anahtarında tema, ana duygu, ritim ve âhenk öğeleri, söz varlığının bağlama uygun kullanılması vb. ölçütler yer alır. Öğrenciler bu sonuçlardan hareketle şiirlerine son şeklini verirler.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda üçgen-kare-çember tekniği ile öğrencilerin konuya ilişkin öğrendiği 3 noktayı üçgen içine, anladığı dört temel kavramı kare içine ve konu hakkında aklına takılan soruyu ise çember içine yazması beklenir. Bu kapsamda ikili grup tartışması gerçekleştirilir. Böylece öğrencilerin tema sonunda ne öğrendikleri ortaya çıkarılmış ve eksiklikleri giderilmiş olur.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden tahlil ettikleri şiire benzer bir metin kurgusu oluşturmaları istenir. Yazılan şiir bir şarkıya dönüştürülür, şiir genişletilir **(OB1)**. Öğrencilerin, benzer şekilde anı kurgularını sözlü üretime taşımaları beklenir.

Destekleme Öğrencilerden bir fotoğraflarından hareketle anılarını anlatmaları istenir.

ÖĞRETMEN**YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

9. SINIF 3. TEMA: ANLAMIN YAPI TAŞLARI

Bu temada, edebî inceleme ve değerlendirme sürecinin önemli unsurlarından olan metinde yapı konusu üzerinde durulur. Öğrencilerin metinleri olay, kişi, mekân, zaman gibi yapı unsurları bakımından tahlil edebilmeleri amaçlanmaktadır. Yapı unsurlarının metne ve anlama katkısı değerlendirilirken öğrencilere edebî eserleri kapsamlı bir bakış açısıyla inceleyebilme imkânı sunulur.

Bu temada, metinlerin hangi ölçütlere göre sınıflandırıldığının somut bir şekilde görülebilmesi için farklı metin türleri (edebî, öğretici, çok modlu) tercih edilmiştir. Okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nden bir hikâye ve bir gezi yazısı incelenir. Dinleme/izleme metni için kültür konulu bir belgesel ele alınır. Ayrıca, okuma becerilerinin geliştirilmesinde ara metin olarak Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış bir şiir incelenir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN BECERİLERİ

Alımlama (Metin Tahlili), TAB1. Dinleme/İzleme, TAB2. Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), TAB3. Konuşma, TAB4. Yazma

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.5. Öz Yeterlilik, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.4. Güven, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistemati Olma, E3.8. Merak, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB6. Kültür Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Sanat, Tarih, Psikoloji, Sosyoloji, Coğrafya

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerde dinleme/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerde çözümleme ve değerlendirme yapabilme

Okuma

- TDE2.1. Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerde çözümleme ve değerlendirme yapabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Edebî metinlerde yapısal inceliklere odaklanan akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Benzetme, karşılaştırma vb. yaparak yapısal özellikleri işe koştugu bir konuşma içeriği tasarlayabilme
- TDE3.3. Yapısal özelliklere vurgu yapan konuşmaya görsel gibi farklı unsurlarla destekleyerek gerçekleştirebilme
- TDE3.4. Edebî metinlerdeki yapısal inceliklerin konuşmaya etkisini değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Yapısını incelikle ördüğü bir yazılı üretim sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerden edindiği söz varlığını kullanarak yazılı üretimi tasarlayabilme
- TDE4.3. Yapısını incelikle ördüğü yazılı üretimi düzenleyebilme
- TDE4.4. Yapısını incelikle ördüğü yazılı üretimi değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Anlamanın Yapı Taşları” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için olay örgüsü, karakter gelişimi ve mekân, zaman gibi yapı unsurlarını içerdiği için hikâye türünden bir metin incelenir. İkinci metin olarak yazarın okurla kurduğu iletişimin ön planda olduğu gezi yazısı metni seçilir. Bu temada, her bir metnin kendine özgü yapı unsurlarının neler olduğu, bunların yazma amacına göre nasıl biçimlendiği ve içerik ile yapı arasında nasıl ilişki kurulduğu ele alınır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilere, okudukları hikâye ve gezi yazısı metinlerinde inceledikleri mekânları, kendi yaşadıkları çevreyle karşılaştırmalarını sağlayan bir sunum hazırlatılır. Öğrencilerin konuşmalarında temaya ilişkin söz varlığını da etkili kullanmaları göz önünde bulundurulur.

Dinleme becerisinin geliştirilmesi için içerik olarak, bir dinleme metninin yapısal özelliklerini de yansıtmaya uygun nitelikte, Anadolu’nun farklı bölgelerinin zengin kültürel mirası ve duygusal dokusunu anlatan bir belgesel izletilir. Öğrencilerin dinlediği/izlediği belgeseli incelemesi ve okuduğu metinlerdeki yapı unsurlarıyla ilişkilendirmesi sağlanır.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerin dinledikleri/izledikleri belgeseli infografik bir metne dönüştürmesi istenir. Böylece metne kendi yorumunu katıp yapı unsurlarına dikkat ederek yazılı bir üretim gerçekleştirmeleri amaçlanır.

Anahtar Kavramlar serim-düğüm-çözüm, giriş-gelişme-sonuç, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, anlatıcı, bakış açısı, öznellik, nesnellik, âhenk unsurları (ölçü, kafiye, redif, durak, kafiye düzeni), infografik metin, kültürel farkındalık

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Yumruktan beşe
- Kısa cevaplı sorular
- Anlamsal çağrışım haritaları
- T diyagramı
- Açık uçlu sorular
- Hikâye haritası
- Çalışma kâğıdı
- Kısa yansıtma makalesi
- Evet/hayır kartları
- Karşılaştırma tablosu
- Çıkış kartı

Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerde okumaya yönelik yumruktan beşe, kısa cevaplı sorular, öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri yazmalarıyla ilgili anlamsal çağrışım haritaları, T diyagramı, açık uçlu sorular, çözümlemede hikâye haritası, çalışma kâğıdı; yansıtma açık uçlu sorular kullanılabilir. Dinleme/izleme metinleri için evet/hayır kartları, kontrol listesi, açık uçlu sorular, karşılaştırma tablosu ve çalışma kâğıdı hazırlanabilir.

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin okuduğu metinlerdeki mekânları çevresi ile karşılaştıran birer sunum hazırlayıp sunmalarına yönelik bir performans görevi verilebilir.
- Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri belgeseli infografik metne dönüştürmelerine yönelik bir performans görevi verilebilir.

Konuşma becerilerinin ölçülmesiyle ilgili performans görevi dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında Türkçenin doğru kullanımı, ses ve diksiyon, akıcılık, beden dili, içerik kurgusu, zaman yönetimi, etkileycilik vb. ölçütler yer alabilir.

Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında anlam, dil ve görsel öğelerin kullanımı, özgünlük, tutarlılık, doğruluk, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alabilir. Öz değerlendirme ile akran ve grup değerlendirmeleri de yapılabilir.

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartı kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin metin kavramı ve metnin yapısıyla ilgili temel bilgilere (serim, düğüm, çözüm, giriş, gelişme, sonuç, dörtlük, dize, ölçü, kafiye düzeni, kafiye, redif, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân vb.) sahip olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Türkçenin şekil bilgisiyle ilgili kurallarını ve edebî metinlerin ait olduğu dönemin sosyal, psikolojik ve kültürel özelliklerini yansıttığını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Temel kabullerin -ön bilgilerin- tespit edilmesi için soru-cevaba dayalı grup tartışmaları ile listeleme yapar.

Köprü Kurma

9. sınıfın 2. temasında öğrenilen metin tahlilinin birinci ve ikinci aşaması, bu temada öğrenilecek edebî metinlerin yapısı ile ilgili üçüncü aşamaya temel oluşturur. Burada edinilen bilgi ve becerilerle 9. sınıfın 4. temasında yapılacak tam metin tahliline hazırlık yapılır. Hikâye, şiir gibi türlerin içerik ve anlam özellikleri yapı unsurlarıyla birleştirilerek çözümleme ve değerlendirme süreci tamamlanır. Ayrıca metinlerin toplumdaki edebî zevkin oluşmasında ve kültürler arası bir araç görevi üstlenmesindeki rolüne yönelik farkındalık kazanılır.

Bu temada edinilen bilgi ve becerilerle metinlerde yer alan sanatsal, sosyolojik, psikolojik ve kültürel unsurlar değerlendirilir.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu süreçte öncelikle Cumhuriyet Dönemi'nden bir hikâye incelenir. Ardından ara metin olarak Yunus Emre'den bir şiir ele alınır. Bu sayede farklı iki türün yapı özelliklerinin karşılaştırılması amaçlanır. Daha sonra, Cumhuriyet Dönemi'nden bir gezi yazısı yapı unsurları bakımından tahlil edilir. Edebiyat atölyesinde, öğrencilerin okuduğu metinlerdeki mekânları kendi çevresi ile karşılaştırarak konuşmaları istenir. Sınırlanmış performans göreviyle ders kapsamında gerçekleştirilen bu süreç sonrasında çok modlu bir metin olarak Anadolu'nun kültürünü aktaran bir belgesel dinlenir/izlenir ve tahlil edilir. Edebiyat atölyesinde öğrencilerden dinledikleri/izledikleri belgeseli infografik bir metne dönüştürmeleri istenir. Böylece yazılı üretim süreci gerçekleştirilmiş olur.

Metin Tahlili (Alımlama)**Okuma****TDE2.1. Okumaya Yönetme**

"Yapı" kavramının ne olduğu ve neleri içerdiğine yönelik öğrencilerin ön bilgileri yumruktan beşe ile sorgulanır. Bu süreçte öğrencilere metinde yapı ile ne kastedildiği ve yapının hangi unsurları barındırdığı sorulur. Öğrenciler, ön bilgilerine göre beş, dört, üç, iki ya da bir parmağını kaldırır. En az bilgiye sahip olan öğrenci bir parmağını kaldırmış olur. Öğretmen, gelen açıklamalar doğrultusunda öğrencileri yapı kavramına ilişkin bir genellemeye ulaştırır. Daha sonra öğrencilerin metinlerde yapıya yönelik bilgi ve becerileri tamamlanır. Hikâyenin yaratıcı, empatik okunabilmesi için düşün, eşleş ve paylaş etkinliği ile okuma stratejisi seçilmesi sağlanır (**SDB1.2, D14**). Hikâye okunduktan sonra öğrencilerin hikâyenin konusu hakkındaki tahminlerini gerekçelendirerek açıklaması istenir (**SDB3.3**).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Lucius Seneca'nın "Hayat bir hikâye gibidir; ne kadar uzun olduğu değil, ne kadar güzel olduğu önemlidir." gibi özlü bir sözden hareketle öğrencilerden hikâyelerin neleri konu edinebileceğini ön bilgilerini de kullanarak tartışmaları istenir (**SDB 2.2, E3.5**). Daha sonra hikâyenin tamamı okunur. Öğrencilere, hikâyede geçen bilmedikleri kelimelerin anlamlarını bağlamdan hareketle tahmin edebilmelerini sağlamak için anlamsal çağrışım haritaları verilir. Bu haritada öğrencilerden metinde geçen bilmedikleri kelimeleri; bu kelimelerin yakın, zıt, benzer ve eş anlamlılarını yazmaları istenir. Ardından, hikâyede açıkça belirtilen bilgilere ulaşmaları, bu bilgilerden hareketle de hikâyenin iletisini fark etmeleri beklenir. Cumhuriyet Dönemi hikâyelerinin genel özellikleri, durum ve olay hikâyesi arasındaki farklar öğrencilerle birlikte açıklanır. Hikâye türüne ilişkin bilgiler T diyagramına yerleştirilir. Daha sonra öğrencilerin bu bilgileri metinle ilişkilendirerek okudukları hikâyenin hangi hikâye türüne örnek olduğunu belirlemeleri ve bu konuda açık uçlu sorularla görüş bildirmeleri sağlanır (**E2.4, SDB 2.1**).

TDE3.3. Çözümleme

Daha sonra öğrenciler beşer kişilik heterojen gruplara ayrılır. Gruplar, okudukları hikâyenin yapı unsurlarına yönelik çeşitli görevler alır (**E2.2, D16**). Her grupta tamamlanması gereken toplam 6 görev vardır. Gruptaki öğrenciler görevleri işbirliği içinde gerçekleştirir. Hikâyenin serim, düğüm, çözüm bölümlerinde öğrencilerin görevleri grup içinde değişir. Böylece sürecin sonunda her öğrenci farklı bir görevi yapmış olur (**SDB2.2**). Öğrencilere verilen görev çizelgesi aşağıdaki gibidir:

- Takım lideri (Tüm üyelerin çalışmalarından, takımın başarısından sorumludur.)
- Hikâye haritacısı (Hikâyenin geçtiği zaman ve mekânı inceleyerek hikâye haritası yapar. Mekân, zaman, karakter özelliklerinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığı belirlenir.)
- Ressam (Hikâyede geçen olayları resimlemekle sorumludur. Resmederken gerçek ve kurguya dayalı ifadeleri belirlemesi, hikâyede yer alan değerlerin günlük hayattaki karşılıklarını sorgulaması, hikâye içeriğini dünya bilgileriyle yorumlaması istenir.)
- Bağ kurucu (Hikâyede geçen çatışmalarla gerçek yaşam arasında bağ kurar. Benzer durumlar karşısında nasıl davranacakları sorularak hikâye ile empati kurmaları sağlanır / **E2.1**).
- Karakter analizcisi (Hikâyede geçen karakterlerin fiziksel, psikolojik vb. özelliklerini analiz eder. Karakterlerin davranış ve düşünceleriyle toplumun belli bir kesimini temsil eden ortak davranışlar mı sergilediği yoksa kendine has tutum ve düşünceler içine mi girdiği soru cevap yöntemi ile ortaya konur / **E3.8**).
- Anlatıcı (Hikâyede neler olduğunu, olay sırasını bozmadan anlatıcıyı değiştirerek özetler. Bunu yaparken hikâye yazarı ile eseri arasında ilişki kurarak hikâyenin yazıldığı dönem özelliklerinin üslubu ve metnin yapısını nasıl etkilediğini belirlemeleri beklenir.)

Gruplar yaptıkları çalışmaları sınıfta, sırasıyla, bölüm bölüm sunar (**D3, SDB2.2, SDB.2.1, E1.6**). Grup sunumları diğer gruplar tarafından bütüncül puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öğrenciler; hikâye haritası, resimler, karakter analizleri, kurulan bağ ve hikâye özeti birlikte değerlendirilerek puanlanır. Daha sonra, hikâyede geçen yapı unsurlarının ana fikre katkısı öğrenciler tarafından açıklanır. Ardından gruplar, kendi aralarında tartışarak hikâyenin tespit ettikleri yapı unsurlarını, dönemin özellikleri açısından değerlendirir (**E3.10, SDB2.2**). Tartışma etkinlikleri EBA, diğer öğrenme yönetim sistemleri, dijital pano vb. ortamlar üzerinden gerçekleştirilebilir (**OB2**). Gruplardan bir sonraki aşamada hikâyelerden yola çıkarak metin ile yazar arasındaki etkileşimi belirlemeleri istenir (**D7**). Bu süreçte çalışma kâğıdı kullanılır.

Edebî metinlerde yapının nasıl örüldüğünü öğrencilerin tüm yönleriyle inceleyebilmesi için ara metin olarak bir şiir seçilir. Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış şiir öğrencilerle okunur (**OB5**). Yunus Emre'nin söylediği şiirden hareketle şiirdeki yapı unsurlarının redif, kafiye, ölçü vb. olduğunu belirlemeleri sağlanır. Öğrencilerin tahlil ettikleri hikâye ile şiir metnindeki yapı unsurlarına yönelik benzerlik ve farklılıklar incelenir (**SDB1.2**).

Edebî metinlerin yapısının hangi unsurlar bağlamında örüldüğünün ve yapı unsurlarının anlama olan katkısının değerlendirildiği bu temada öğrencilerin betimlemelere, kişisel deneyimlere ve yazarın okurla kurduğu bir gezi yazısını ikinci okuma metni olarak tahlil etmeleri istenir. Gezi yazısı metin tahlil süreci, hikâye tahlil süreciyle aynıdır. Ancak gezi yazısı türüne özgü yapı ve üslup özellikleri göz önünde bulundurularak tahlil sürecindeki farklılıklar dikkate alınır (öğretici bir metin olması, genellikle gerçek anlamlı kelimelerin kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlık olarak kullanılması).

Bu tema kapsamında seçilen her bir metnin kendine özgü yapı unsurlarının neler olduğu, içerik ile yapı arasında nasıl bir ilişki kurulduğu, yazma amacına göre bu metinlerin nasıl biçimlendirildiği belirlenmiş olur. Dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulurken metinlerdeki kelimeler üzerinden şekil bilgisi çalışmaları da yaptırılır. Okuduğu ve tahlil ettiği metinlere yönelik öğrenci değerlendirmeleri için kısa yansıtma makalesi (brief reflection paper) kullanılır. Bu araştırmada öğrencilerin deneyimlerini ayrıntılı bir şekilde ifade etmeleri sağlanır (SDB1.1).

TDE2.4. Yansıtma

Öğrencilerin tahlil ettiği hikâyeyi değerlendirmek için (amaca uygunluk, zaman, mekan tasviri vb.) ölçütler belirlemesi ve kendi belirlediği ölçütler doğrultusunda açık uçlu sorularla metni değerlendirmesi istenir (E3.10, SDB1.2). Öğrenciler ulaştıkları sonuçları karşılaştırır. Ayrıca okuma ve hikâye tahlil süreçlerini değerlendirerek yeni okuma metnine hazırlık yapar.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

Öğrencilerin okuduğu metinlerdeki mekânları çevresi ile karşılaştıran bir sunum hazırlayıp sunmalarına yönelik bir performans görevi ile konuşma becerileri işe koşulur (E1.5, SDB2.1).

TDE3.1.Konuşmayı Yönetme

Öğrencilerden okudukları metinlerde geçen mekânlardan birini seçmeleri ve seçtiği mekân ile çevresindeki mekânlardan birini karşılaştıran bir sunum hazırlamaları istenir. Sunum hazırlanırken kullanılacak görseller dijital araçlar ile bulunabilir (OB2). Bu görseller bulunurken öğrencilerin fikrî mülkiyet konusundaki farkındalıkları arttırılarak uygun davranışlar sergilemeleri sağlanabilir (OB2).

TDE3.2. İçerik Oluşturma ve TDE3.3.Kural Uygulama

Daha önceki deneyimlerinden ve ön bilgilerinden hareketle sunumunu etkili hâle getirebileceklerine dair ön görüşlerde bulunarak konuşmanın etkililiğine ilişkin ölçütler öğrenciler tarafından gözden geçirilir. Daha sonra hazırlayacakları sunumun içeriğine yönelik hazırlık yapmaları istenir. Örneğin çevresindeki yerlerin fotoğraflarını çekebilir veya betimlemesini yapabilirler (OB4). Öğrencilerden okunan metinden seçtiği mekânlar ile çevresinden seçtiği mekânların özelliklerinin yer aldığı bir karşılaştırma listesi hazırlamaları bu mekânları karşılaştırma tablosu aracılığıyla göstermeleri istenir.

Daha sonra öğrenciler tarafından konuşmada kullanılacak mekân, görsel ve işitsel öğeler belirlenerek sunum içeriği tutarlılık açısından yeniden gözden geçirilir. Sunumun etkililiğini arttırmak için, sunumunda sesi (vurgu, tonlama) ve beden dilini nasıl kullanacağını belirlenir (D14). Daha sonra öğrenci gözden geçirdiği içeriği görsel ve işitsel olarak nasıl ele alacağı hakkındaki görüşlerini arkadaşlarına sunar. Sunum sırasında dilin konunun içeriğine uygun ve etkili kullanılmasına dikkat edilir (SDB1.2). Sözlü üretim Türkçenin kurallarına uygun bir şekilde sürdürülür (D19).

Yukarıda belirlenen tüm ölçütler dikkate alınarak öğrenciler sunumlarını gerçekleştirir (E1.6). Sunumlar, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama içerik, anlatım, organizasyon ve iletişim vb. ölçütler bağlamında değerlendirilir. İçerikte bilgilerin doğruluğu, karşılaştırma, betimleme, açıklama gibi destekleyici ifade kullanımı; anlatımda kelime ve cümle bazında akıcılığı, bağdaşıklığı; organizasyonda zaman ve mekân yönetimi, sunumunu uygun materyallerle desteklemesi; iletişim alt boyutunda da beden dili, jest ve mimik kullanımı vb. ölçütler yer alır (SDB2.1).

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme

Öğrencilerden bu temada çok modlu bir metni dinlemeleri/izlemeleri istenir. Bunun için kültürel miraslarımızı konu alan bir belgesel film seçilir (SDB2.1).

TDE1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme

Anadolu kültürüne ait bir dinleme/izleme çok modlu metni (belgesel) için amaç doğrultusunda dinleme stratejisine karar vermesi sağlanır (SDB1.1). Öğrencilerin bu süreçte dinleme ve konuşma kurallarına dikkat etmesi, söz hakkı olarak konuşmaları gibi unsurlara dikkat edilir. Öğrencilerin Anadolu kültürünü anlatan belgeseli dinlerken/izlerken nelere dikkat etmeleri gerektiğine yönelik (konu, amaç, üslup, yapı, ana düşünce, yardımcı düşünceler, anlatım biçimleri vb.) bir kontrol listesi kullanılır. Bu kontrol listesine yazılacak maddeler öğrencilerle birlikte hazırlanır (E3.2, SDB1.2, D5, D16).

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilerin tema çerçevesinde okuma bölümünde incelenen metinler üzerinden öğrenilen yapısal unsurların dinleme metninde de incelenmesi amaçlanır. Öğrencilere kültürel öğelere yönelik neler bildiği sorgulanarak belgeselin içeriğine ilişkin tahminler alınır. Tahminlerin ardından öncelikle belgesele ilişkin kısa bir tanıtım filmi izletilir ve belgeselin içeriğine yönelik öğrencilerden genel bir tahminde bulunması istenir (E1.1). Daha sonra Anadolu kültürü konulu belgeselin tamamı öğrencilere dinletilir/izletilir (OB2). Daha sonra öğrencilerin belgesele yönelik yapılan tahminleri kontrol edilir. Böylece ön bilgi ve tahminlerle yeni bilgiler arasında bağlantı kurulur. Evet-hayır kartları ile tahminlerin doğruluğuna yönelik öğrencilere geri bildirim verilir. Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri belgeseldeki açık ve örtük iletileri bulması; bu iletilerin sunuluş şeklini okuduğu hikâye ve gezi yazısı ile bir karşılaştırma tablosu ile karşılaştırması istenir. İletileri yapısal özellikler başta olmak üzere içerik, üslup, doğruluk, tutarlılık, dönem özelliği, gerçeklik ve geçerlilik bakımından özellikleri listeler. Dinlediği/izlediği belgeselin özelliklerini listeledikten sonra belgeselde kullanılan görsel ve işitsel unsurlar bağlamında çok modlu metinlerin özelliklerini belirler. Dinleme/izleme metnine yönelik açık uçlu sorularla öğrencilerin belgeseldeki iletilere uygun görüş bildirmesi, eleştirel bir bakış oluşturmaları ve düşüncelerini gerekçeleriyle ortaya koyması sağlanır (E3.5, E3.10, SDB3.3).

TDE1.3. Çözümleme

Daha sonra RAFT tekniği kullanılarak öğrencilerin belgesel metnindeki unsurları dikkate alıp daha önce tahlil ettikleri metinlerle ilişkilendirerek yeniden uyarlamaları istenir. Bu bağlamda öğrenciler, ilgilerine göre aşağıdaki rolleri seçer (E1.2, D11). Aynı rolü seçen öğrenciler, rolün gerektirdiği konuya bağlı olarak ürünler oluşturarak sunar (SDB1.2).

Roller	Ürünler	Konu
Yazar	Hikâye anlatıcısı	Belgeseldeki konuyu hikâyeye uyarlayarak anlatacak.
Seyyah	Gezi anlatıcısı	Belgeselde geçen mekânı gezi yazısına dönüştürerek anlatacak.
Tarihçi	Tarih şeridi	Belgeseldeki zaman unsurları ile ilgili tarih şeridi yapılacak.
Psikolog	Şiir	Belgeseldeki olay/durum ile ilgili şiir yazacak ve okuyacak.
Sanatçı	Sesli anlatım	Belgeseldeki karakterleri kendi yorumunu katarak vurgu ve tonlamaya dikkat ederek seslendirecek.

RAFT tekniği sonrasında Anadolu kültürünü anlatan dinlediği/izlediği belgeseldeki yapısal unsurların millî, manevi, evrensel değerlerin yansıtılmasındaki işlevi hakkında; bu değerlerin belgesel aracılığı ile yansıtılmasının dinleyici/izleyici kitlesine etkileri hakkında açık uçlu sorular sorulur. Dinlediği/izlediği belgeseldeki üslup özellikleri, tür ve dönem özelliklerine ilişkin bilgiler, beyin fırtınası tekniğiyle öğrencilerden alınır. Dinleme sonrası değerlendirmesini çalışma kâğıdı ile gerçekleştirir **(SDB2.1)**.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Yazma

Öğrencilerin yazılı bir ürün ortaya koymaları için dinledikleri/izledikleri belgeseli infografik bir metne dönüştürmesi istenir. Böylece öğrencilerin metindeki yapı unsurlarını kendi yorumuyla yazılı bir üretime dönüştürmesi amaçlanır **(SDB1.2)**.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Bu süreçte öğrencilerin bireysel üretim gerçekleştirecekleri için öncelikle dinledikleri/izledikleri belgeseldeki hangi bilgileri infografik metne yerleştireceğine yönelik seçimler yapması istenir. Infografik metin ile dinlenen/izlenen belgeselin iletiler, yapı vb. unsurlar açısından uyumlu olması, belgeseldeki neden-sonuç ilişkisini bozmaması, belgeselin üslubu ile uyumlu olması vb. unsurlara dikkat edilmesi sağlanır. Öğrenciler infografik metin hazırlarken dijital araçlar kullanabilir **(OB2)**.

TDE4.2. İçerik Oluşturma ve TDE4.3.Kural Oluşturma

Öğrencilerin dinlediği/izlediği belgeseli tahlili sırasında edindikleri ön bilgileri gözden geçirmeleri, infografik metnin etkililiği ve özgünlüğünü ön planda tutan bir planlama yapar **(SDB1.1)**. Çalışmada istenen iletiler belli bir sıraya konulur **(E3.7)**. Öğrenciler belgeseldeki içeriği kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda yeniden yorumlar **(E3.3, SDB2.1)**. Çalışmasında belgeselde verilmek istenen iletiye uygun olarak görsel kullanabileceği gibi kendi çizimlerinden de yararlanabilir **(OB4)**. Yazısını kime hitaben yazacağını ve hangi araçları kullanacağını planlamasını yapar ve benzetme, karşılaştırma, örnekleme gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır. Infografik metinde bağlama uygun olarak deyim, atasözü, kalıplaşmış ifade gibi söz varlığı unsurlarından yararlanır ve iletileri açık veya örtük bir şekilde verir. Yazılı üretimini Türkçenin dil kurallarına uygun bir şekilde oluşturur **(D5)** ve metninde gerektiğinde eksilteli cümleler kullanabilir. Yazım ve noktalama kurallarına göre düzenlemeler yaparak üretimine son şeklini verir ve bunu sınıfta paylaşır **(SDB1.2)**.

Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında anlam, dil ve görsel öğelerin kullanımı, özgünlük, tutarlılık, doğruluk, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alır. Değerlendirme sonrasında öğretmen öğrencilere geri bildirim verir.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda genel bir değerlendirme yapmak amacıyla öğrenme günlüğü, çıkış kartı (3-2-1) gibi yöntemler uygulanarak yapılan çalışmalar bir grup tartışması ile değerlendirilebilir. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önce kavram yanılgılarının ne düzeyde giderildiği, merak ettikleri unsurların ne düzeyde karşılandığı ortaya çıkmış olur.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerin, konuyla bağlantılı olarak okuduğu bir hikâyeyi film şeridi hâlinde hazırlamaları, dijital hikâye hâline getirmeleri, farklı türde metinler okuyarak her bir metin için metnin yapılarına yönelik zihin haritası oluşturmaları; bulundukları çevrede gezip görülmeye değer yerlerden birini seçerek burada geçen bir hikâye kurgulamaları; gezip görülen bu yerle ilgili bir belgesel hazırlamaları beklenir.

Destekleme Öğrencilerin tema çerçevesinde işlenen metinlerle ilgili yapacakları çalışmaların somutlaştırılması için olayı görselleştirmeleri istenir. Öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte başka bir metin okumaları (görsellerin yer aldığı hikâyeler olabilir.) ve metnin yapı unsurlarını oluşturan zaman, mekân, kişiler vb. belirtmeleri sağlanır. Bu görsellerden hareketle adım adım kısa bir hikâye yazdırılır. Daha sonra bu yapı unsurlarını içeren görsellerden biri veya birkaçı değiştirilerek bu süreci öğrencilerin tek başına tamamlamaları istenir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

9. SINIF 4.TEMA: DİLİN ZENGİNLİĞİ

“Dilin Zenginliği” temasında Türkçenin; zengin söz varlığı, kendine özgü dil özellikleri ve anlam oluşturmadaki esnek yapısıyla duygu, düşünce ve bilgiyi ifade edebilme gücünün metinler aracılığıyla keşfedilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda edebiyatta üslup kavramı üzerinde durulur, edebî ve öğretici metinlerden hareketle üslup özelliklerini tanıma-ya yönelik metin incelemeleri yapılır. Öğrencilerin üslubu oluşturan unsurlarla ilgili temel bilgileri özümsemeleri, üslubun anlatıma ve edebî dilin oluşumuna katkısını fark edebilmeleri, metnin edebî değerinin ortaya çıkışında üslubun etkisini açıklayabilmeleri, kendi özgün konuşma ve yazma üsluplarını geliştirebilmeleri hedeflenir.

Dilin Zenginliği” temasında metin tahlili için kelime zenginliği, anlam çeşitliliği, ifade gücü ve üslup özellikleri bakımından geniş imkân sunan edebî türlerden biri olduğu için roman ele alınır. Ayrıca üslubu oluşturan unsurları daha iyi tanımak ve üslupla ilgili değerlendirmelerin nasıl yapıldığına örnek oluşturma amacıyla üslubu konu alan bir eleştiri metni incelenir. Edebiyat atölyesi çalışmalarında üslup konusunda öğrenilenlerden hareketle etkileşimli bir konuşma yapılır ve otobiyografi oluşturmaya yönelik yazma etkinliği gerçekleştirilir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Alımlama (Metin Tahlili), TAB1. Dinleme/İzleme, TAB2. Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), TAB3. Konuşma, TAB4. Yazma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.5. Öz Yeterlilik, E2. Sosyal Eğilimler, E2.2. Sorumluluk, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Tarih, Psikoloji, Sosyoloji, Teknoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama, KB2.15. Yansıtma KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Dilin zenginliğini yansıtan metinlerde dinlemeye/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Dilin zenginliğini yansıtan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Dilin zenginliğini yansıtan metinlerde çözümleme ve değerlendirme yapabilme
- TDE1.4. Dilin zenginliğini yansıtan metinlerde öz yansıtma yapabilme Okuma
- TDE2.1. Dilin zenginliğini yansıtan metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Dilin zenginliğini yansıtan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Dilin zenginliğini yansıtan metinlerde çözümleme ve değerlendirme yapabilme
- TDE2.4. Dilin zenginliğini yansıtan metinlerde öz yansıtma yapabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Dilin zenginliğini kullandığı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Konusunu dilin zenginliği ile işe koştugu konuşma içeriğini tasarlayabilme
- TDE3.3. Karşılaştırma, örneklendirme, olumlu ve olumsuz özellikleri bir arada değerlendirme gibi unsurlardan hareketle konuşmasını gerçekleştirebilme
- TDE3.4. Kullandığı dil özelliklerinin konuşmasına etkisini değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Yaşam öyküsünü oluşturabilmek için bir yazılı üretim sürecine hazırlık yapabilme
- TDE4.2. Yaşam öyküsünü aktarmak için kendi üslup özelliklerini yansıtan bir yazılı üretim tasarlayabilme
- TDE4.3. Kronolojik bilgi, farkındalık, deneyim gibi unsurları üslup özellikleri ile bir araya getirerek yazılı üretimini paylaşabilme
- TDE4.4. Yazılı üretimini üslup ve diğer yazma unsurları bağlamında değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

“Dilin Zenginliği” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için yazarların dili kullanma biçimleri ve farklı üslup özelliklerinin en belirgin görülebileceği metinlerden biri olan roman seçilmiştir. Ayrıca bu tema kapsamında ikinci metin olarak bir eleştiri metni tahlil edilir. Böylece yazarların üslup özelliklerinin farkına varılmasıyla öğrencilerin de kendi özgün üsluplarını keşfetmeleri ve edebiyat atölyesinde oluşturdukları metinlere yansıtması sağlanır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, tahlil ettiği metinlerden hareketle sosyal medya dilini edebî dilin özellikleri açısından değerlendiren sözlü bir üretim (sunum) gerçekleştirecektir. Konuşmada dilin zenginliği temasının doğasına uygun olarak söz varlığının etkili kullanımı göz önünde bulundurulur.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak otobiyografi türü seçilmiştir. Öğrencilerin otobiyografi türündeki bir metne yazarın üslup özelliklerinin ve söz varlığının nasıl yansıyabileceğini fark edebilmesi de amaçlanır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, kendi yaşamlarına odaklanacak ve otobiyografilerini oluşturup yazılı bir üretim gerçekleştirecektir. Öğrencilerden temanın doğasına uygun bir biçimde, otobiyografilerini kendi üslup özellikleriyle zenginleştirerek yazmaları istenir.

Anahtar Kavramlar anlatım biçimleri (öyküleme, betimleme, açıklama, tartışma), anlatım teknikleri (geriye dönüş, monolog, diyalog vb.), düşünceyi geliştirme yolları (tanımlama, karşılaştırma vb.), anlatım özellikleri (duruluk, akıcılık, yalınlık, özgünlük vb.), edebî dil

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Gözlem formu
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartı
- Öğrenme duvarı
- Öğrenme günlüğü
- Açık uçlu sorular
- Kontrol listesi
- Bilgi kartları

Dilin zenginliğini gösteren metinlerle okumayı yönetebilme sürecinde açık uçlu sorular sorulabilir, kontrol listesi tutulabilir. Anlam oluşturma süreci için öğrenme duvarı, çalışma kâğıdı hazırlanabilir. Çözümlemede açık uçlu sorulardan yararlanılabilir. Öz yansıtma öğretme günlüğü oluşturulabilir.

Dilin zenginliğini gösteren metinlerle dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme sürecinde gözlem formu tutulabilir. Anlam oluşturma süreci için bilgi kartları hazırlanabilir. Çözümleme sürecinde çalışma kâğıdından yararlanılabilir. Öz yansıtma öz değerlendirme formu kullanılabilir.

Konuşma ve Yazma

Öğrencilere üsluba yönelik öğrendiklerinden hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin özelliklerini karşılaştırdıkları bir sunum yapmalarına yönelik performans görevi verilebilir.

Öğrencilere otobiyografilerini oluşturmaya yönelik bir performans görevi verilebilir.

Okuduğu, çözümleme ve değerlendirmesini yaptığı romanda üsluba yönelik öğrendiklerinden hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin özelliklerini karşılaştırdıkları sunum performansı, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, sunum becerisi, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, beden dili ile jest ve mimik kullanımı gibi ölçütler yer alabilir. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

Öğrenciler otobiyografilerini oluşturmaya yönelik performans görevi hazırlayabilir. Bu görev sonrasında öğrencilerden yazdığı metni arkadaşları ile paylaşmaları istenebilir. Değerlendirmede dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Puanlama anahtarında yazılı üretimler; bağlama uygunluk, dil ve anlatım özelliği, etkileyicilik, gerçeklik, tutarlılık, özgünlük gibi ölçütler bağlamında değerlendirilebilir. Öz yansıtma öz değerlendirme ile akran ve grup değerlendirmeleri yapılabilir.

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartı kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME

YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin hikâye türünün genel özellikleri ve yapı unsurlarını, anlatmaya bağlı metinlerde kullanılan anlatım biçimlerini, öğretici metinlerin genel özelliklerini, öğretici metinlerde kullanılan anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarını; kültürel, sosyal ve psikolojik temel unsurları, yazılı ve sözlü üretim aşamalarını, şekil bilgisi ile ilgili dil bilgisi kurallarını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için soru-cevap, görüş oluşturma, beyin fırtınası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma Önceki temalarda hikâye türleriyle ilgili edinilen bilgiler, bu temada tahlil edilecek romanla ilgili öğrenilecek bilgilere temel oluşturur.

Öğrencilerin daha önce öğretici metinlerle ilgili öğrendikleri bilgiler, eleştiri metninin tahlil edilme sürecinde işe koşulur.

Bu temada dilin zenginliğini yansıtan roman, eleştiri ve mülakat türlerinden metinler derinlemesine tahlil edilir; öğrenilen bilgiler 10. sınıfta ele alınan metinlerin tahlil aşamasına ön bilgi oluşturur.

Öğrencilerin tahlil ettikleri ve karşılaştırma yaptıkları metinler aracılığıyla üslup kavramına ilişkin bilgileri pekişecektir. Öğrenciler üslupla ilgili kendi beğenilerini fark edebilecekler ve bunu sanat eserlerine yönelik seçkilerinde kullanabileceklerdir

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu temada okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nden bir roman ve bir eleştiri metni tahlil edilir. Daha sonra otobiyografi türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin dinletilir/izletilir. Tahlil edilen roman, eleştiri ve otobiyografi metinlerinden hareketle sosyal medya dilini edebî dilin özellikleri açısından değerlendiren bir sunum gerçekleştirilerek konuşma becerisi işe koşulur. Öğrencilerin otobiyografilerini hazırlamalarına yönelik yazma çalışması yapılır.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Bu temanın özünü oluşturan edebiyatın üslupla ilişkisine yönelik dikkat çekmek için farklı üslup özellikleri yansıtan metinlerden örnekler gösterilir. Bu metinlerin üslup özelliklerinin fark edilmesine yönelik açık uçlu sorular sorulabilir, beyin fırtınası yapılarak öğrencilerin üslupla ilgili temel bir görüş oluşturmaları istenir. Böylece hazır bulunuşlukları belirlenerek derse etkin katılımları sağlanır **(SDB2.1)**.

Bu temada okuma metni olarak öğrencilerin düzeylerine uygun, anlaşılır ve açık bir dille yazılmış Cumhuriyet Dönemi romanlarından biri seçilir. Romanı okumadan önce öğrencilerden okumaya hazırlık yapmaları, okuma öncesi sorular oluşturmaları; başlık, görsel ve yazardan hareketle metinle ilgili tahminde bulunmaları için metne göz atmaları ve görüş oluşturmaları istenir. Öğrencilerin romanı okuma amaçlarını ve yapacakları metin tahliline yönelik stratejilerini belirlemesi sağlanır **(SDB1.2)**. Okuma süreçlerinin doğru bir şekilde yönetilebilmesi için kontrol listesi oluşturulur. Öğrencilerin okudukları romanda olaylara, karakterlerin davranışlarına, iç ve dış konuşmalara, betimlemelere, açıklamalara dikkat ederek not tutmaları sağlanır **(SDB2.3)**.

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Derse başlamadan önce roman metninin temasına göre türü, ait olduğu dönem ve yazarına yönelik bilgilerle ilgili öğrencilerin ön bilgileri yoklanır. Öğrencilere roman türünün daha önceki temalarda ele aldıkları hikâye gibi anlatmaya bağlı bir metin olduğu vurgulanır. Bu bağlamda roman türünün yapı unsurlarıyla hikâye türünün yapı unsurları arasında benzerlik olduğu açıklanır. Öğrenciler, okudukları romanda anlamını bilmedikleri kelimeleri küçük kâğıtlara yazarak öğrenme duvarı oluşturur. Bu duvar dijital araçlar (padlet, dijital pano vb.) kullanılarak uygulanabilir **(OB2)**. Öğrencilerin bu ortamda iletişim kurup iş birlikli çalışmalar gerçekleştirmeleri sağlanabilir **(SDB2.2)**. Her derste bu kelimelerden bir ya da birkaçı seçilerek bunların anlamının bağlamdan hareketle tahmin edilmesi istenebilir. Böylelikle okunan romanın içeriğiyle ilgili bilgiler canlı tutulur.

Öğrencilerin romandaki üslup özelliklerine yönelik çıkarımlar yapabilmeleri için metnin cümle yapılarına ve bireysel anlatım farklılıklarına dikkat çekilir. Hikâye ile romandaki anlatım ve dil kullanımındaki farklılıklara değinilir. Olay, mekân, zaman ve kişiler yansıtılarak kullanılan açıklama ve betimlemelere; söz varlığına odaklanılması sağlanır. Romanda üslubu gösteren unsurların ele alındığı düşün-eşleş-paylaş etkinliği aracılığıyla öğrencilerden üslupla ilgili çıkarımlarını birbirleriyle paylaşması istenir **(SDB2.2, SDB3.3)**. Öğretmen tarafından öğrencilerin çıkarımları doğrultusunda gerekli olabilecek tamamlayıcı açıklamalar yapılır. Öğrencilerin okudukları romanın üslup özelliklerini karşılaştırabilecekleri farklı türde bir metin seçilir. Bu metin ile romanın üslup özelliklerinin karşılaştırılması için edebiyat halkası (okuma çemberi) oluşturulur **(SDB2.2)**. Öğrenciler bu etkinlikte roman ve öğretici metinlerin dil kullanımından kaynaklı üslup farklılıklarını anlamlandırır. Öğrencilerden üslup özelliklerini gösteren söz varlıklarını işlevi ve metindeki kullanım amacına göre T diyagramı ölçeği ile sınıflandırmaları istenir **(SDB1.2)**. Böylelikle söz varlığının üslubun oluşumundaki etkisini fark etmeleri sağlanır **(D7)**. Öğrenciler, okudukları romanın kurgusu ile anlatıcının üslubunu oluşturan dil kullanımı ilişkisi üzerine görüşlerini belirtir. Bunun için öğrencilerin görüşlerini beyin fırtınası tekniğiyle serbestçe ifade edebilecekleri bir öğrenme ortamı oluşturulur **(SDB2.1, E3.5, D11, D14, OB1)**. Bu süreçte bir çalışma kâğıdı kullanılarak sonuçlar sistematik olarak değerlendirilir.

TDE2.3. Çözümleme

Okunan romanın içeriğiyle ilgili ve roman türünün genel özelliklerine yönelik anlam oluşturulduktan sonra romanın çözümleme aşamasına geçilir **(OB9)**. Çözümlemede romanın yapı unsurlarını oluşturan ögeler belirlenir. Bu yapı unsurlarıyla romanın dil ve üslup özellikleri arasındaki ilişki tespit edilir. Romandaki olay, çatışma, kişi, mekân, zamanla ilgili ögelerin romanın üslubunun oluşumundaki etkileri soru- cevap yöntemiyle ortaya konur. Gruplara ayrılan öğrencilerden romanın yapı unsurları arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi ortaya koymaları istenir **(SDB2.2)**. Bunun için romanın yapı unsurlarının isimlerinin verildiği öğrenme merkezi etkinliği uygulanır **(D3, D4, D14, D16)**. Böylece öğrencilerin romanın yapı unsurlarını oluşturan ögeleri (olay, kişi kadrosu, mekân, zaman) çözümlemeleri sağlanır.

Öğrencilerden elde ettikleri bilgilerden hareketle yazarın üslup seçimi ile ilgili çıkarımda bulunmaları istenir **(SDB3.3, D7)**. Bu doğrultuda romanın teması, yapı unsurları arasındaki etkileşim, dil ve anlatım özellikleri, yazıldığı dönemle ve toplumsal normların ilişkisi gibi konuların üslupla ilişkisi kurulur **(SDB2.1)**. Bu süreçte açık uçlu sorularla değerlendirme yapılır. Dil ve anlatım özellikleri ele alınırken metinlerden seçilen kelimelerin şekil bilgisi özellikleri üzerine çalışmalar yaptırılır.

TDE2.4. Yansıtma

Öğrenciler kendi aralarında gruplar kurar ve okudukları romandan iki karakter seçerek bunlar arasında geçen özgün bir diyalog oluşturur **(SDB2.2, E3.3)**. Diyaloglar oluşturulduktan sonra öğrencilerin birbirlerini değerlendirebilecekleri akran değerlendirme formları kullanılır **(E3.10)**. Akran değerlendirme formlarında oluşturulan diyalogun romanın kurgusuna uygunluğu, roman kişilerinin kişilik özelliklerine uygunluğu, roman kişilerinin dil ve üslup özelliklerine uygunluğu vb. ölçütler yer alabilir. Öğrenciler kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmek amacıyla öğrenme günlüklerini doldurur **(SDB1.2)**.

İkinci okuma metni olarak üslupla ilgili bir eleştiri metni verilir. Roman metnindeki benzer süreçler işe koşulur. Tahlil sürecinde türe özgü yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak gerekli farklılaştırmalar yapılır.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma****TDE3.1. Konuşmayı Yönetme**

Öğrencilere üsluba yönelik öğrendiklerinden hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin özelliklerini karşılaştırdıkları bir sunum yapmalarına ilişkin bir performans görevi verilerek konuşma becerileri işe koşulur.

Öğrenciler gruplara ayrılarak sosyal medya dilini edebî dilin özellikleri açısından değerlendiren etkileşimli bir sunum yapmaları istenir (**D16**). Amaca, hedef kitlenin özelliklerine, ortama, bağlama, zamana göre uygun konuşma stratejisine karar verilir. Sözlü üretim ve etkileşimli sunum sırasında uygun üslup belirlenir; ses tonu ve beden dili anlam oluşturmak amacıyla kullanılır, nezaket kurallarına uygun hareket edilir (**SDB2.1**).

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Gruplar tarafından konuşmanın içeriği oluşturulurken hazırlıklı konuşma süreciyle ilgili ön bilgiler işe koşularak bir sunum planı hazırlanır ve grubun konuşmacısı belirlenir (**SDB1.2, D3**).

Sunumun gerçekleştirileceği ortama, hedef kitlenin özelliklerine ve beklentilerine yönelik tahminlerde bulunularak konuşma metni hazırlanır. Konuşma metnini hazırlarken uygun söz varlığı seçimi, düşünceyi geliştirme yolları, dil yapılarında bağdaşıklık ve bağlaşıklık unsurlarının doğru kullanımı, verilmek istenen iletilerin nasıl yansıtılacağı hususlarına dikkat edilir. Sunum içeriği oluşturulurken sosyal medya dili ile edebî dilin özellikleri karşılaştırılır. Karşılaştırma sonuçlarına göre elde edilen bilgiler, konuşma planına uygun şekilde sınıflandırılır (**OB7**).

Elde edilen bilgilere yönelik yorum ve değerlendirmeler yapılır (**E3.10**), konuşma planına uygun olarak düzenlenir. Sosyal medya dilinin edebî dilin özelliklerine göre değerlendirildiği, konuşma sırasında sesin ve beden dilinin ulaşılan yargıları desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanıldığı, görsel ve işitsel öğelerin işe koşulduğu bir sunum hazırlanır (**D14**). Bu süreçte dijital araçlardan yararlanılabilir (**OB2**).

TDE.3.3. Kural Uygulama

Konuşma metni hazırlanırken uygun söz varlığı seçimi; düşünceyi geliştirme yollarının, dil yapılarında eklerin ve bağlaşıklık öğelerinin uygun kullanımı, verilmek istenen iletilerin nasıl yansıtılacağı hususlarına dikkat edilir.

TDE3.4. Yansıtma

Sunum aşamasının tüm süreci öz değerlendirme ve akran değerlendirme formuyla değerlendirilir (**SDB1.2, D1, D6**). Değerlendirme ölçütleri olarak konuya uygunluk, özgünlük, seçilen dil yapıları, mekân ve zaman yönetimi, ses ve beden dilinin etkili kullanımı, görsel ve işitsel öğelerin kullanımı gibi ölçütler belirlenebilir.

Sunum sürecindeki duygu, düşünce, davranışlar ile bunlara etki eden fiziksel (mekân, gürültü vb.), dilsel (söz varlığı, dil yapısı vb.), duyuşsal (ilgi alanı vb.) ve zihinsel etkenler gözden geçirilir, hatalar düzeltilir; uygun davranış, duygu ve düşünceler pekiştirilip sonraki konuşma etkinliklerinde kullanılmak üzere özgün konuşmacı kimliği oluşturulur (**E1.5, E3.7**).

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme****TDE.1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme**

Öğrencilere üslupla ilişkili bir otobiyografi metni dinletilir/izletilir (**SDB2.1, D7**). Otobiyografi metninin edebiyat alanında tanınmış bir kişiye ait olmasına özen gösterilir. Öğrenciler tarafından otobiyografi metnini tahlil etmek için kendilerine en uygun dinleme/izleme stratejileri belirlenir (**SDB1.2**). Dinleme/izleme sürecinin amacına uygun şekilde yönetilebilmesi için gözlem formları oluşturulur.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilerin öğretici metinlerle ilgili ön bilgilerini işe koşarak otobiyografi türünün genel özellikleriyle ilgili görüş oluşturması sağlanır. Otobiyografide geçen anlamı bilinmeyen kelimeler bağlamdan hareketle tahmin edilir. Öğrencilerden, izledikleri/dinledikleri otobiyografiden hareketle otobiyografi metninin nasıl düzenlenebileceğiyle ilgili çıkarımlarını listelemesi istenir (**SDB3.3, OB.1**). Dinlenen/izlenen otobiyografi, daha önceki temalarda tahlil edilen öğretici metinlerle karşılaştırılarak ayırt edici özelliklerinin gösterildiği bir bilgi haritası oluşturulur (**SDB1.2**). Dinlenen/izlenen otobiyografi metninin üslubunu oluşturan söz varlığı metindeki işlevlerine göre sınıflandırılır. Söz varlığı unsurlarının metnin üslubuna katkılarına yönelik gerekçeli görüşler bildirilir (**SDB3.3**).

TDE1.3. Çözümleme

Otobiyografide kullanılan anlatım biçimi, yöntem ve teknikleri açık uçlu sorularla belirlenir. Kullanılan anlatım biçimleri, yöntem ve teknikleri ile metnin üslubu arasında neden sonuç ilişkisi kurularak bunlar arasındaki etkileşim ortaya konur. Çalışma kâğıdı ile değerlendirme yapılır.

TDE1.4. Yansıtma

Dinlenen/izlenen otobiyografide sorulan sorularla ilgili eleştiriler gerekçelendirilerek ifade edilir (**SDB3.3**). Otobiyografi metninin üslubuyla ilgili değerlendirme yapılır (**E3.10**). Metne, otobiyografi metninin bağlamına uygun sorular eklenerek bunların öğrenciler tarafından kendi yorumları ve değerlendirmeleri çerçevesinde cevaplanması istenir. Etkinlik, öz değerlendirme formu ile değerlendirilir (**SDB2.1, E3.11, E3.3, E3.8**).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma****TDE4.1. Yazmayı Yönetme**

Öğrencilere otobiyografilerini yazmaları için bir performans görevi verilir ve yazma becerileri işe koşulur (**D3**).

Öğrencilerden otobiyografilerini yazmaları istenir (**D7**). Otobiyografi yazımıyla ilgili temel bilgiler beyin fırtınası yöntemiyle ortaya konur (**SDB2.1**). Belirlenen yazma amacı doğrultusunda uygun yazma yöntem ve stratejileri belirlenir. Yazma sürecinin tüm aşamalarının başarılı bir şekilde işe koşulması için kontrol listesi hazırlanır. Bu liste ile öğrencilerin yazma sürecini nasıl yönettiğiyle ilgili değerlendirmeler yapılır (**E2.2, D16**).

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Otobiyografi oluştururken yazmayla ilgili daha önce edinilen bilgi ve beceriler işe koşulur. Yazılacak metnin okur üzerindeki etkilerine yönelik tahmin yürütülerek yazma eylemi sürdürülür. Anlatıcısı değiştikten sonra esas metin ile yeniden yazılan metin bağlama uygunluk yönüyle karşılaştırılır.

Elde edilen sonuçlar bağlama uygunluk, dil ve anlatım özelliği, etkileyicilik, tutarlılık, özgünlük vb. belirlenen ölçütlere göre sınıflandırılır ve yorumlanır. Yazılan otobiyografi okunur, değerlendirilir ve gerekli düzeltmeler yapılır. Oluşturulan otobiyografiyi zenginleştirmek için görsel öğelerden yararlanılır. Öğrenciler görsellere dijital araçlar kullanarak ulaşabilir **(OB2)**. Görseller araştırılırken fikrî mülkiyet haklarına uygun hareket edilmesi konusunda farkındalık kazandırılabilir. Yazılan metin sınıf panosunda, okul gazetesinde veya genel ağıdaki güvenilir ortamlarda paylaşılır.

TDE4.3.Kural Uygulama

Belirlenen amaca yönelik otobiyografi oluşturulurken uygun söz varlığı seçmeye ve dil yapılarını doğru kullanmaya, bağdaşıklık öğelerine, yazım ve noktalama kurallarına uymaya özen gösterilir **(D19)**. Hazırlanan otobiyografide anlatım bozuklukları varsa tespit edilir, bunların sebepleri tartışılır, anlatımı düzeltmek için ne yapılması gerektiği belirlenir **(D3)**.

Yazılacak otobiyografi türüne ve yazma amacına göre farklı anlatım biçimleri ve düşünceleri geliştirme yolları kullanılır, verilmek istenen iletiler açık veya örtük şekilde ifade edilir **(E3.11)**.

TDE4.4. Yansıtma

Yazma çalışmalarında ortaya çıkan ürünlere yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılır **(SDB1.2, D1, D6)**. Bu formların içeriğinde yazma becerisinin kural uygulama aşamasında belirlenen ölçütlerin yanı sıra gerçeklik, yaratıcılık gibi yazma ürünlerine değer katan unsurlara yer verilir.

Süreçte karşılaşılan zorluklara ilişkin bir liste oluşturulur. Sonraki yazma çalışmalarında bunlarla ilgili hataların düzeltilmesi için neler yapılabileceği üzerine fikir yürütülür **(SDB3.1)**. Yazma sürecindeki olumlu davranışlar pekiştirilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda öğrencilerin çıkış kartı yazması istenebilir. Bu kartta, edebî dil ile günlük dil arasındaki farka odaklanarak okunan metinlerde dilin nasıl kullanıldığıyla ilgili çıkarımda bulunmaları beklenir. Ayrıca öğrenme süreçlerine ilişkin ön yansıtma yapımları sağlanır **(D1)**.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden tahlil edilen romanın kurgusundan hareketle yeni bir olay örgüsü oluşturmaları veya kendi otobiyografilerini film şeridi haline getirmeleri istenir **(E3.8)**. Film şeridi dijital araçlar kullanılarak hazırlanabilir **(OB2)**. Konuşma etkinliği olarak farklı üslup özelliklerini bir arada yansıtan diyaloglar yazılır ve bu diyalogları işletebilecekleri yaratıcı drama etkinliği düzenlenir **(E3.11)**.

Destekleme Öğrenme sürecinde öğrencilerden okudukları romandan beğendikleri bir kişiyle ilgili düşüncelerini yazılı ve sözlü olarak ifade etmeleri istenir. Romanın üslubuyla ilgili bir çalışma kâğıdı verilerek doldurmaları istenir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

10. SINIF

10. SINIF 1. TEMA: SÖZÜN EZGİSİ

Bu temada Türk edebiyatının sözlü kültür ürünlerinden hareketle dilin zenginliği ve ahengi vurgulanmak istenmektedir. Türk kültürünün farklı yönlerini yansıtan bir yelpaze içerisinde sözün müziğe yaslanan yönünün ortaya çıktığı örneklerle sözlü geleneği keşfetmek, kültürel zenginliği anlamak ve değerlendirmek amaçlanmaktadır.

Okuma metinleri, koşuk ve türkü türlerinden seçilir. Dinleme/izleme metni olarak da bir masal ele alınır. Bu metinler incelenir ve başka türlerden ara metinlerle karşılaştırılarak tarihî süreç içerisinde edebî eserlerdeki değişim ve dönüşüme yönelik çıkarımlar yapılır. Bunun için ara metin olarak koşma ve ninni türleri kullanılır. Konuşma becerisi kapsamında öğrencilerden bir şiir dinletisi hazırlamaları ve yazma performansı olarak dinlediği/izlediği masalı film şeridi hâline getirmeleri istenir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN
BECERİLERİ

Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL
BECERİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.18. Tartışma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.5. Oyunseverlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E.3.3. Yaratıcılık, E3.2. Odaklanma, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistemati Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Yansıtma, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB3.2 Esneklik Becerisi, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D2. Aile Bütünlüğü, D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D9. Merhamet, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER

Tarih, Sosyoloji, Müzik

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB2.15. Yansıtma, KB2.20. Sentezleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. Sözlü gelenekte ahenk, ezgi vb. unsurların yer aldığı metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. Sözlü gelenekte ahenk, ezgi vb. unsurların yer aldığı metinlerde anlam oluşturma-
bilme

TDE1.3. Sözlü gelenekte ahenk, ezgi vb. unsurların yer aldığı metinlerde çözümleme ya-
pabilme

TDE1.4. Sözlü gelenekte ahenk, ezgi vb. unsurların yer aldığı metinlerde yansıtma yap-
abilme

Okuma

TDE2.1. Sözlü gelenekte ahenk, ezgi vb. unsurların yer aldığı metinlerde okumayı yöne-
tebilme

TDE2.2. Sözlü gelenekte ahenk, ezgi vb. unsurların yer aldığı metinlerde anlam oluşt-
rabilme

TDE2.3. Sözlü gelenekte ahenk, ezgi vb. unsurların yer aldığı metinlerde çözümleme ya-
pabilme

TDE2.4. Sözlü gelenekte ahenk, ezgi vb. unsurların yer aldığı metinlerde yansıtma yap-
abilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

TDE 3.1. Belirli bir tema çerçevesinde seçtiği şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlama
ve sunma sürecini yönetebilme

TDE 3.2. Seçtiği şiirleri etkili ve güzel bir biçimde sunmak için şiir dinletisinin içeriğini
tasarlayabilme

TDE 3.3. Seçilen şiirleri etkili ve güzel bir biçimde sunabilme

TDE 3.4. Gerçekleştirilen şiir dinletisini değerlendirebilme

Yazma

TDE 4.1. Dinlediği/izlediği metni filmi şeridi hâline getireceği yazma sürecini yönetebilme

TDE 4.2. Dinlediği/izlediği metni film şeridi hâline getireceği yazma üretimi tasarlayabil-
me

TDE 4.3. Film şeridi hâline getirdiği yazma üretimini düzenleyebilme

TDE 4.4. Film şeridi hâline getirdiği yazma üretimini değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Sözün Ezgisi" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için edebiyatın sözün akıcı ve ahenkli kullanımına dayalı üretimlerine dikkat çekilir. Türk edebiyatının farklı dönemlerine ve gelişim çizgisine örnek oluşturması bakımından koşuk ve türkü türünde metinler seçilir. Bu metinler ve ara metin olarak belirlenen koşma ve ninni türündeki metinler ile de ezgi, ahenk gibi unsurların önemi ortaya konur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, belirli bir tema çerçevesinde seçtikleri şiirlerden oluşan bir sözlü üretim (sunum) gerçekleştirir. Böylece öğrencilerin farklı edebî geleneklerden belirli bir temayı esas alan şiirleri belirleyerek dilin ve edebiyatın değişimini kendi seçtikleri eserler üzerinden izleyebilmelerine olanak tanınır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde çok modlu bir metin olarak masal türünde bir eser seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Öğrencilerin masaldaki tekerlemelerin, kalıplaşmış ifadelerin vb. nasıl kullanıldığını ve türün ezgiyle olan yakınlığını fark etmeleri sağlanır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden, dinledikleri/izledikleri masal metnini film şeridi hâline getirmeleri istenir. Böylece bir metni farklı bir türle yeniden ifade etmeleri sağlanır.

Anahtar Kavramlar sözlü kültür, anonim, olağanüstülük, kurmaca, varyant, gelenek, ahenk, ezgi, ritim, yapı unsurları (olay, kişiler, zaman, mekân), masal anlatıcısı

ÖĞRENME **Metin Tahlili (Alımlama)**
KANITLARI **Okuma ve Dinleme/İzleme**
(Ölçme ve
Değerlendirme)

- İnfografik metin
- Açık uçlu sorular
- Karşılaştırma tablosu
- Balık kılıcı
- Kısa cevaplı sorular
- Çalışma kâğıdı
- Zihin haritası
- Giriş-çıkış kartı

Okumayı yönetebilmeye yönelik infografik metin, anlam oluşturabilmek için kısa cevaplı sorular ve karşılaştırma tablosu, çözümleme yapabilmek için kısa cevaplı sorular, yansıtma yapabilmek amacıyla öz değerlendirme formu uygulanabilir.

Dinleme/izlemeyi yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular, anlam oluşturabilmek için açık uçlu sorular, çalışma kâğıdı, çözümleme yapabilmek için zihin haritası, yansıtma yapabilmek amacıyla açık uçlu sorular kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma ve Yazma**

Dinlediği şiir metinlerinden hareketle şiir dinletisi yapmasına yönelik performans görevi

Masal anlatma ve dinlediği metni film şeridi hâline getirmeye yönelik performans görevi

Tema boyunca incelenen metinlerden hareketle öğrencilere bir şiir dinletisi hazırlama ve sunma performans görevi verilir. Öğrencilerin gösterdikleri performans dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, görsel unsurlar, sunum becerisi, zaman, mekân, beden dili, Türkçenin doğru kullanımı gibi ölçütler yer alabilir.

Öğrencilere sınıf ortamında dinlediği /izlediği masalı film şeridi hâline getirmeye yönelik performans görevi verilir. Yapılan bu çalışma akıcılık, görsel öğelerin kullanımı, karakter tasarımı, senaryo ve olay akışı, estetik , dil ve anlatım gibi ölçütler göz önünde bulundurularak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılabilir.

Tema giriş- çıkış kartı (KWL) ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin tema çerçevesinde ele alınacak şiir ve anlatmaya dayalı edebî metinlerin içerik ve yapısı ile ilgili temel bilgilere; ezgi ve ritim kavramlarının anlamına, edebî metinlerin ait olduğu dönemin sosyal ve kültürel özelliklerini yansıttığı bilgisine; kelime türlerinden isim ve sıfat, kelime gruplarından da isim ve sıfat tamlamaları ile ilgili bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için soru-cevap, infografik metin oluşturma, tartışma gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Şiir ve masal türlerine ilişkin ön bilgiler, bu temada seçilen metinlerin incelenmesine temel oluşturur. Bu temada sözün ahenkli ve ezgili kullanımına yönelik değerlendirme, yorum ve çıkarımlar yapılırken önceki öğrenme yaşantılarında edinilen bilgilerden yararlanılır. Sözün ahenkli ve ezgili kullanımına yönelik farkındalık oluşturulması, öğrencilerin günlük yaşamdaki iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Ayrıca bu temada edinilen bilgiler ile metinlerdeki sanatsal, sosyolojik ve kültürel unsurlar değerlendirilebilir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi

“Sözün Ezgisi” temasında öğrencilerin Türk edebiyatındaki ürünlerde ezgi ve ahengin önemini fark etmeleri amaçlanır. Bu temanın içeriğinde Türk edebiyatının farklı dönemlerinden seçilen bir koşuk ve türkü, okuma metni olarak incelenir. Daha sonra bir tema doğrultusunda seçtikleri şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlanıp sunulması sağlanır. Dinleme/izleme metni olarak ahenk, ezgi gibi kavramların rahatça fark edildiği masal türünde bir metin seçilir ve incelenir. Yazılı üretim aşamasında, öğrencilerin dinlediği/izlediği masal metnini film şeridi hâline getirmeleri sağlanır (SDB1.2).

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

Öğrenciler anlamın zenginleşmesi, sözün etkileyiciliğinin sağlanmasında ahenk ve ezginin nasıl bir etkisi olduğunu görmek amacıyla bu bölümde öncelikle koşuk türünde bir metni tahlil eder.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Öğrencilerin şiir türü ile ilgili neler bildiklerini belirlemek, temada incelenecek koşuk ve türkü metinlerine dikkat çekmek için infografik metinden yararlanılabilir. Bu çalışma ile şiir türüne ilişkin genel özelliklerin yoklanması sağlanır. Böylece öğrencilerin hazır bulunuşlukları tespit edilir (E2.5). Tema çerçevesinde verilen metni okumadan önce metnin dış özelliklerinden (başlığı, görselleri vb.) hareketle öğrencilerden içerik hakkında görüş oluşturmaları istenebilir (OB4). Türe göre okuma/dinleme yöntemi ve stratejisi belirlenerek metin okunur. Okuma sırasında vurgu, tonlama, telaffuz vb. unsurlar göz önünde bulundurularak sözün ezgili söylenişine dikkat edilmesi sağlanır.

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilerin derse başlamadan önce koşuk metninin ait olduğu döneme yönelik kısa cevaplı sorularla ön bilgileri yoklanabilir. Metinde bilinmeyen kelime ve kelime gruplarının anlamı bağlamdan hareketle tahmin edilmeye çalışılır. Koşuk metnindeki kelimelerin günümüzde biçim ve anlam yönünden farklılaşmasının nedenleri listelenir. Listelenen bu maddelerle ilgili sınıf içi tartışma gerçekleştirilir ve öğrencilerin çıkarımlarda bulunmaları sağlanır (**SDB2.2, SDB3.3**). Metindeki kelime örüntülerinin ezgiyle, ahengi sağlayan unsurlarla ilişkisi üzerinde durulur. Metnin içeriğinin, kullanılan kelimelerin anlam boyutunun ezgi ile bağlantısı kurularak yorumlanması sağlanır. Bu bilgilerden hareketle sözlü geleneğe vurgu yapılır. Koşuk metninde öne çıkan lirizmden yola çıkılarak insan ve doğa sevgisinin bu türde nasıl ele alındığı yorumlanır (**OB9, D15, D9**). Öğrencilerden önceki öğrenmelerinde karşılaştıkları farklı içerikte yazılmış bir şiirle içerik ve tema yönünden tahlil ettikleri koşuk metnini karşılaştırarak benzer ve farklı yönlerini tespit etmeleri istenir. Bu tespitleri yaparken nasıl bir yol izlediklerini gerekçeleriyle açıklaması beklenir (**SDB3.3**). Bu bağlamda koşuk türünün sözlü geleneğe ait bir tür olmasından hareketle ahenk özellikleri, şiirin söylenme amacı, iletileri soru-cevap yöntemi veya grup tartışması ile belirlenir. Ardından iki şiiri içerik, dönem, üslup ve iletileri bakımından karşılaştırma tablosu kullanarak sınıflandıran öğrencilerin çıkarımlardan hareketle sözlü gelenekle ilgili genellemelere ulaşılması sağlanır (**SDB2.3**). Bu genellemelerden hareketle öğretmen Türk edebiyatının değişim ve dönüşüm çizgisi ile ilgili görüş belirtir. Öğrencilerin bu görüşten hareketle kendi görüşlerini ifade etmeleri sağlanır (**SDB2.1**). Okunan metnin farklı görsellerle desteklenmesi istendiğinde öğrencilerin nasıl bir görsel kullanmak isteyeceklerini gerekçeleri ile açıklamaları beklenir (**SDB3.3, OB4**).

TDE2.3. Çözümleme

Sınıfta istasyon tekniği kullanılarak şiirin yapı unsurlarını incelemek üzere dört istasyon oluşturulur. Şiir türünün şekil özelliklerine göre adlandırılan bu istasyonlara uğrayan öğrenciler, gerekli çalışmaları yapar. Elde edilen sonuçlar her grubun sözcüsü tarafından paylaşılır (**SDB2.2**). Bu doğrultuda incelenen şiirin yapı özellikleri belirlenir. Ardından karşılaştırma metni olarak bir koşma verilir. Öğrencilerin bu metni tahlil ettikleri koşuk ile içerik ve yapı özellikleri bakımından balık kılıcı tekniği ile karşılaştırmaları sağlanır (**SDB1.2**).

Tahlil edilen koşuk metninin dil ve anlatım özelliklerinin belirlenmesi, ezgi ve ahengin bu özelliklere etkisi ve katkısı, söyleyicinin üslup seçimi (**E3.11**) soru-cevap yöntemiyle belirlenir. Koşuk ve karşılaştırmalarda kullanılan ara metinlerden hareketle kelime türlerinden isim ve sıfatlar, kelime gruplarından isim ve sıfat tamlamaları ile ilgili çalışma yapılır. Bunların metnin içeriğine, dil ve anlatımına olan katkısıyla ilgili yorumlarda bulunulur.

Öğrencilerin öğrendiklerinden hareketle metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin dönem ve toplumla ilişkisini içeren görüşleri alınır. Bu görüşlerini yazarak sınıf panosuna asmaları sağlanır. Tahlil edilen metnin ait olduğu dönemden örnek metinler (sagu, destan, sav) verilir. Öğrenciler, bu dönemde hangi değerlerin nasıl yansıtıldığına ilişkin görüş belirtebilir. Beyin fırtınası yöntemiyle söz konusu değerlerin günümüze nasıl yansıdığı ve toplum yaşamını nasıl etkilediği konusunda çıkarım yapmaları sağlanır (**SDB2.3**). Yapılan çıkarımlar, öğretmen tarafından özetlenerek ifade edilir. Tahlil edilen koşuk metninin farklı türlerde metinlerle ilişkili oldukları disiplinler açısından karşılaştırılmasını sağlayacak kısa cevaplı sorular sorulur. Sözlü kültürün toplumun hafızası ve millî kimliği kuran temel unsurlardan biri olduğunun fark edilmesi, sözlü kültüre karşı duyarlılık geliştirilmesi, sözlü kültür ürünlerinin gücü ve etkisi konusunda farkındalığa ulaşılması beklenir (**SDB2.3, D19, D5**). Öğrencilere farklı içeriklerde yazılmış şiir örnekleri verilebilir. Öğrencilerin bu şiirlerden hangisinin içerik ve tema yönünden tahlil ettiği metne benzediğini belirlemesi sağlanabilir. Bu belirlemeyi yaparken nasıl bir yol izlediğini gerekçeleri ile açıklaması istenebilir (**SDB3.3**). Bu bağlamda şiirin söylenme amacı, söyleyici, açık ve örtük iletiler soru-cevap yöntemi ile tespit edilir. Şiirde yansıtılan duygulardan hareketle şiir ile şair arasındaki ilişki ile ilgili çıkarımlarda bulunulur (**SDB2.3**). Çıkarımlardan hareketle genellemelere ulaşılması sağlanır.

TDE2.4. Yansıtma

Tahlil edilen koşuk metniyle ilgili öğrencinin kendi beğeni ölçütleri doğrultusunda öz değerlendirme yapması sağlanır **(SDB1.2)**. Koşuk metnin yanı sıra farklı metinler de verilerek öğrencilerin bu metinlerden hangisini beğendikleri üzerine gerekçeli görüş belirtmeleri istenir **(SDB1.3, E.2.3, E3.5, E3.10)**.

- İkinci okuma metni olarak türküye yer verilir. Türkü türündeki metin tahlil edilirken koşuk metnin tahlil aşamaları takip edilir. Bu süreçte türkü türünün özellikleri dikkate alınarak uygun değişiklikler yapılır. Ara metin olarak ninni kullanılır.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilere bir şiir dinletisi hazırlayıp sunmalarına yönelik bir performans görevi verilir **(SDB2.1)**.

TDE3.3. Konuşmayı Yönetme

Öğrenciler tarafından öncelikle şiir dinletisi için temaya karar verilir. Dinletinin ne kadar süreceği belirlendikten sonra uygun şiirler seçilerek görev dağılımı yapılır **(SDB2.2, D3, D4, D16)**. Dinleti için oluşabilecek engeller ortadan kaldırılır.

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Ön bilgilerinden hareketle öğrenciler tarafından bir şiir dinletisi hazırlanır **(E3.3, D7, OB1)**. Dinletinin türüne uygun olarak belirli bir tema çerçevesinde taslak bir plan oluşturulur. Hazırlanan şiir dinletisi planı grup arkadaşlarıyla uygunluk ve dinletinin ana temasıyla ilişkisi açısından karşılaştırılır. Dinletide nasıl bir dil kullanılacağı şiir türünün özellikleri göz önünde bulundurularak belirlenir. Dinletide sunulacak şiirler ezberlenir. Performans sürecince konuşma uygulamalarının amacına uygun davranılır, iletiler sınıf ortamında açık bir şekilde ifade edilir. Dinletide beden dili etkili bir şekilde kullanılır. Ayrıca Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmasına dikkat edilir.

Dinletinin gerçekleştirileceği mekân ile görsel ve işitsel öğeler belirlenerek düzenlenir. Dinleti için hazırlanan planda taslağa gelen geri bildirimlerden hareketle gerekli düzeltmeler yapılır ve plan yeniden sunulur **(SDB1.2)**.

TDE3.3. Kural Uygulama

Hazırlanan plana uygun bir şekilde dikkat çekici bir giriş yapılarak dinletiyeye başlanır. Dinletide öğrencilerin özgün bir üslup sergilemeleri beklenir. Hedef kitlenin beklentisine uygun bir üslupla dinletinin zenginleştirilmesi sağlanır. Dinleti sürecinde “başlatma, sürdürme ve bitirme” ifadelerini kullanılır. Dinleti boyunca olumlu tutum ve değerler vurgulanmaya özen gösterilir. Dinletide Türkçenin doğru kullanımına ve sunumun dil öğeleri arasındaki mantıksal ve anlamsal bütünlük sağlanmasına dikkat edilir (**E3.11, D14, SDB2.1, D19**). Dinleti boyunca beden dilinin, diksiyonun, mekân ve zamanın etkin bir şekilde kullanılması sağlanır; dinleyici ile sürekli bir etkileşim kurulmaya özen gösterilir.

TDE3.4. Yansıtma

Öğrencilerin dinleti süresince sergiledikleri performans; içeriğe uygunluk, özgünlük, görsel unsurlar, sunum becerisi, zaman, mekân, beden dili, Türkçenin doğru kullanımı gibi ölçütler dikkate alınarak değerlendirilir. Bunun için akranların görüşü alınır. Değerlendirme sonunda özgün konuşur kimliği oluşturulabilir. Dijital ortamlarda yayınlanmak üzere dinleti yeniden düzenlenebilir (**E3.11, D11**).

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Bu temada öğrencilerin sözlü gelenekte önemli bir yere sahip olan masal türünde bir metnin dinlemeleri/izlemeleri istenir (**SDB2.1**).

TDE1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

Birkaç masal sınıfa getirilir. Bu masalların adı ve görsellerinden hareketle hangisinin dinleneceğine sınıfça karar verilebilir. Dinleme/izleme stratejisi seçilir ve kurallara uygun bir dinleme/izleme gerçekleştirilir. Kısa cevaplı sorularla süreç yönetilir.

Anlam oluşturma

Masalı dinleme/izlemeden önce öğrencilerden dinleme ölçütlerinin yer aldığı bir kontrol listesi hazırlamaları istenebilir. Bu listede anlatmaya bağlı metinleri inceleme yöntemlerine ilişkin ön bilgilere (olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân, dil ve anlatımı vb.) yer verilir. Dinleme öncesinde masala ilişkin görsellerle metnin konusuna yönelik tahminlerde bulunması için soru-cevap tekniğinden yararlanılabilir (**OB4**). Öğrenciler dinleme listelerini hazırladıktan ve tahminlerini yaptıktan sonra masal sınıfta dinletilir/izletilir. Bu süreçte dijital ortamdan elde edilen bilgilerin güvenilirliği öğrenciler tarafından sorgulanır (**OB2**). Dinleme sırasında öğrencilerin metnin konu/teması, ana düşüncesi, açık ve örtük iletileri, yazılış amacı, karakterlerin özellikleri gibi ölçütlerin yer aldığı listelere gerekli notları almaları istenir (**E3.2**). Öğrenciler daha sonra ikili gruplar hâlinde bu ölçütler doğrultusunda oluşturdukları çıkarımların yer aldığı ortak bir form oluşturabilirler (**SDB2.2**). Grupların formlarını sınıfta sunmasıyla tartışma ortamı sağlanabilir (**SDB2.1, SDB2.2**). Bu tartışmada metnin içeriği ve sunuluş biçimi göz önünde bulundurulur.

Ayrıca kültürümüzde masalın ve masal anlatıcılığının yeri üzerine görüş oluşturulması sağlanır. Kitle iletişim araçlarının henüz icat edilmediği dönemlerde önemli etkinlik iken günümüzde daha çok aile içerisinde yer bulduğu ancak Anadolu'da hâlâ devam eden bir gelenek olduğu üzerinde durulur **(SDB2.3)**. Masal dinleme esnasında dinleyici-topluluk arasında bir dayanışma ve birliktelik duygusunun oluştuğunun fark edilmesi beklenir **(D2)**. Süreç açık uçlu sorularla yönetilir.

Öğrencilere bilgilendirici bir metin verilerek bu bilgilendirici metnin ve dinlenen masal metninin öğrencinin duygularına mı (estetik bir zevk oluşturup oluşturmadığı) yoksa düşüncelerine mi hitap ettiği sorgulanabilir. Böylece dinlenen metnin edebî metin-bilgilendirici metin karşılaştırması yapmaları sağlanabilir **(E3.10)**. Öğrencilerin masal metninin konu, yazılış amacı bağlamında metin sınıflandırması içinde nerede olduğunu belirlemesine imkân tanıyan tablolardan yararlanılabilir. Öğrenci, kendi görüşlerini de yansıttığı bir çalışma kâğıdı hazırlayabilir.

TDE1.3. Çözümleme

Masal dinleme/izleme sırasında oluşturulan formlardan yararlanılarak metnin yapı unsurları ve dil ve anlatım özellikleri bir zihin haritası ile belirlenir. Zihin haritasında yer alan yapı unsurları arasındaki ilişkileri ifade eden cümleler belirlenip sınıf içi bir tartışma başlatılır **(SDB2.2)**. Tartışma sonunda metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin toplumla ilişkisini açıklayan görüş bildirilir. Ardından metindeki tutarsızlıkların, çatışmaların metne olan etkisini değerlendirilir. Dinlenen/izlenen masal metninde öne çıkan değerler tespit edilip bu değerlerin toplumsal yaşamdaki önemi ile ilgili bir görüş bildirilir. Bundan hareketle genellemelere varılır **(SDB2.3)**.

TDE1.4. Yansıtma

Öğrenciler dinlediği/izlediği masal metnini değerlendirebilmek için kendi beğeni ölçütlerinin yer aldığı bir öz değerlendirme formu hazırlar. Buna göre dinlediği/izlediği masal metnini değerlendirir **(SDB1.2)**. Metindeki olaya, duruma, karakterlerin davranışlarına alternatif görüşler üretir ve bunları sınıfta sunar **(SDB3.2)**.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Yazma

Öğrencilere dinledikleri/izledikleri masal metnini film şeridi hâline getirmelerine yönelik bir performans görevi verilir.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Öğrenciler film şeridini hangi amaç için ve hangi kitleye hitaben hazırlayacağına karar verir. Film şeridini hazırlarken amaca uygun olarak seçtiği stratejiyi (kullanacağı malzemeler, metinden kullanacağı ifadeler vb.) yapılandırır **(SDB1.2)**.

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Öğrencilerden metin tahlili sırasında edindikleri ön bilgilerini de kullanarak dinleme/izleme metnine yönelik oluşturacakları film şeridinin arkadaşları üzerinde bırakmak istediği etkiye uygun olarak planlama yapmaları istenir. Film şeridinde kullanılacak iletilere karar verilip bunlar belirli bir sıraya konulur **(E3.7)**. Bu süreçte öğrenci, masal metninin içeriğine uygun söz varlıklarını seçip düzenlerken kullanacağı dil ve anlatım özelliklerine de karar verir **(E3.3, D7)**.

Film şeridinde kullanmak üzere uygun görsel ve işitsel öğeleri seçer. Yaptığı bu taslak çalışmayı akranlarına sunar aldığı geri bildirimlerle planı düzenler.

TDE4.3 Kural Uygulama

Yazma planına uygun bir başlangıç yapar. Çalışmasını zenginleştirmek amacıyla farklı anlatım biçim ve tekniklerini kullanmaya özen gösterir. Bağlama uygun söz varlığından (deyim, atasözü, mecaz vb.) faydalanır. Hazırlayacağı film şeridi için kendi çizimlerinden yararlanır **(OB4)**. İletilerini açık veya örtük olarak ifade eder. İfadeleri arasındaki geçiş bağlantılarına, tutarlılığa dikkat eder. Çalışmasında olumlu tutum ve değerleri vurgulayacak ifade edeler kullanır **(OB1)**. Türkçenin dil yapısına uygun ifadeler kullanmaya özen gösterir. Çalışmasında dil öğeleri arasındaki mantıksal ve anlamsal bütünlüğe dikkat eder. Öğrenciler çalışmalarında yazım kurallarını ve noktalama işaretlerini uygun bir şekilde kullanır.

TDE4.4. Yansıtma

Öğrencilerin yazılı üretimlerini akıcılık, görsel öğelerin kullanımı, karakter tasarımı, senaryo ve olay akışı, estetik, dil ve anlatım gibi ölçütler kullanarak değerlendirmesi sağlanır. Bu değerlendirmeden elde edilen sonuçlar, akran değerlendirmesi ile gözden geçirilerek ürüne son şekli verilir. Bu ürünler sınıf/okul panosu veya okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşılır. Dijital ortamlarda karşılaşılabilecek olumsuz eleştirilerle başa çıkılması sağlanır **(E1.6)**.

Tema Sonu Değerlendirme

“Sözün Ezgisi” temasının işleniş sürecinde KWL tekniğinin son aşaması olan “Ne Öğrendim?” sorusuna büyük grup tartışması ile cevap aranır. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önceki kavram yanılgılarının giderilip giderilmediği ve meraklarının ne ölçüde karşılandığı ortaya çıkmış olur. Tema sonunda öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerini tahlilleri ile, konuşma ve yazma ürünleri birlikte değerlendirilir. Müziğin söz üzerindeki etkisinin açık bir şekilde görüldüğü metinler üzerinden sözlü geleneğin nasıl oluştuğu, özellikleri, kültür içerisindeki yeri ve Türk kültürünün zenginliği fark edilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerin tahlil ettiği masal metni ile ilgili dijital hikâye hazırlamaları, temaya bağlı olarak ele alınan türler ile ilgili infografik çalışma yapmaları, sözlü gelenek ürünleri veya âşık atışmalarını konu alan belgeseller izlemeleri sağlanabilir.

Destekleme Öğrencilerin tema çerçevesinde işlenen metinlerle ilgili yapacakları çalışmaların daha çok uygulamaya yönelik olmasına dikkat edilir. Temayla bağlantılı olarak sınıfta bağlama, saz gibi enstrümanlar dinletilerek ezgi ve şiir arasındaki ilişki keşfedilmeye çalışılır. Masallarda geçen tekerlemelere dikkat çekilir. Sonraki derse hazırlık amacıyla öğrencilerden birkaç tekerleme ezberlemeleri istenir. Masallardaki ses ve kelime tekrarlarının metnin içeriğine katkısı fark ettirilir.

ÖĞRETMEN

YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

10. SINIF 2. TEMA: KELİMELEİN RİTMİ

“Kelimelerin Ritmi” temasında ele alınan edebî türlerden ilki şiirdir. Bu türün Türk edebiyatındaki gelişiminde, şiir anlayışlarındaki estetik değişimin ritim bağlamındaki yansımalarında kelimelerin uyumu, ahenk öğeleri, söz varlığı vb. unsurların etkisinin belirlenmesi önem arz eder. Bu amaçla tema çerçevesinde tahlil edilen edebî metinlerin estetik yönünün ahenk özelinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca içerik ile söz varlığı arasındaki uyum göz önünde bulundurularak Türk edebiyatındaki değişim ve dönüşüme vurgu yapılması hedeflenmektedir.

Türk edebiyatındaki değişim ve dönüşümü yansıtmaları amacı ile bu tema kapsamında okuma metinleri olarak bir gazel ile Cumhuriyet Dönemi’nden şiir (saf şiir) türünde bir metin incelenir. Dinleme/izleme metni olarak divan edebiyatıyla ilgili çok modlu bir metin olarak sohbet ele alınır. Konuşma becerisi kapsamında öğrencilerden iz bırakmış bir şahsiyetin edebî yönünü tanıttıkları bir podcast hazırlamaları, yazma becerisi kapsamında ise bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştürmeleri istenir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN
BECERİLERİ

Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL
BECERİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.13. Yapılandırma, KB2.15. Yansıma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.5. Öz Yeterlilik, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistemati Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri

SDB1. Benlik Becerileri, SDB1.2. Öz Düzenleme Becerisi, SDB1.3. Yansıma Becerisi, SDB2. Sosyal Yaşam Becerileri, SDB2.1. İletişim Becerisi, SDB2.3. Sosyal Farkındalık Becerisi, SDB3. Ortak/Birleşik Beceriler, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme Becerisi

Değerler

D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER

Tarih, Müzik, Sosyoloji

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER

Eleştirel Düşünme Becerisi

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Türk edebiyatında kelimelerin sahip olduğu ritmin içeriğe, yapıya, üsluba etkisini yansıtan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. Türk edebiyatında kelimelerin sahip olduğu ritmin içeriğe, yapıya, üsluba etkisini yansıtan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Türk edebiyatında kelimelerin sahip olduğu ritmin içeriğe, yapıya, üsluba etkisini yansıtan metinlerde çözümleme yapabilme
- TDE1.4. Türk edebiyatında kelimelerin sahip olduğu ritmin içeriğe, yapıya, üsluba etkisini yansıtan metinlerde yansıtma yapabilme

Okuma

- TDE2.1. Türk edebiyatında kelimelerin sahip olduğu ritmin içeriğe, yapıya, üsluba etkisini yansıtan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. Türk edebiyatında kelimelerin sahip olduğu ritmin içeriğe, yapıya, üsluba etkisini yansıtan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Türk edebiyatında kelimelerin sahip olduğu ritmin içeriğe, yapıya, üsluba etkisini yansıtan metinlerde çözümleme yapabilme
- TDE2.4. Türk edebiyatında kelimelerin sahip olduğu ritmin içeriğe, yapıya, üsluba etkisini yansıtan metinlerde yansıtma yapabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Dilin ritmik özelliklerini kullanarak edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü yansıtan bir podcast hazırlama sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Dilin ritmik özelliklerini kullanarak edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü yansıtan bir podcast hazırlamak için gerekli olan içeriği tasarlayabilme
- TDE3.3. Hazırlanan podcastleri dilin ritmik özelliklerine dikkat ederek sunabilme
- TDE3.4. Hazırlanan podcastleri değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştüreceği yazma sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştüreceği yazma üretimini tasarlayabilme
- TDE4.3. Edebî metne dönüştürdüğü yazma üretimini düzenleyebilme
- TDE4.4. Edebî metne dönüştürdüğü yazma üretimini değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Kelimelerin Ritmi" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için kelimelerin ritmik özelliklerini yansıtabilecek metinlere dikkat çekilir. Bunu yapabilmek için gazel ve şiir (saf şiir) türünde birer metin seçilir. Bu metinler üzerinden edebî metinlerin ahenk özellikleri ve kelimelerdeki ritim özelliklerinin yapıya, içeriğe ve üsluba katkısı ortaya konur.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde, bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştürme çalışması yapılır. Buradan hareketle bilgilendirici bir metinle edebî bir metnin dinamiklerinin karşılaştırılması sağlanır. Bu sayede bilginin estetik bir ifadeyle öğrenciler tarafından yeniden yazılmasına imkân verilir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde çok modlu bir metin olarak sohbet türünde bir metnin tahlili yapılır. Öğrencilerin dilin akıcı ve rahat söyleyişinin dinlediği/izlediği bilgilendirici metinlere nasıl yansıdığını fark etmeleri sağlanır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü tanıtan bir podcast hazırlanır. Böylece öğrencilerin seçtikleri şairi/yazarı daha yakından tanıma fırsatı bulmaları ve dijital imkânları kullanarak bir ürün ortaya çıkarmaları sağlanır.

Anahtar Kavramlar ritim, açık ve örtük ileti, gerçeklik, imge, sembol, beyit, ahenk unsurları, ölçü, aruz, kafiye

ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Alımlama)
Okuma ve Dinleme/İzleme

- Açık uçlu sorular
- Kavram haritası
- Öğrenme günlüğü
- Infografik metin
- Karşılaştırma tablosu
- Kısa cevaplı sorular
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartı

Okumayı yönetebilmeye yönelik bir kavram haritası; anlam oluşturma için infografik metin, karşılaştırma tablosu; çözümleme yapmaya yönelik kavram haritası, açık uçlu sorular; yansıtmaya yönelik öğrenme günlüğü kullanılabilir. Dinleme/izlemeyi yönetebilmeye yönelik açık uçlu sorular; anlam oluşturmaya yönelik karşılaştırma tablosu, çalışma kâğıdı; çözümlemeye yönelik kısa cevaplı ve açık uçlu sorular; yansıtmaya yönelik açık uçlu soru kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma ve Yazma

Edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü tanıtan bir dinleme ürünü olarak podcast hazırlanmasına yönelik performans görevi verilir.

Bilgilendirici bir metnin edebî metne dönüştürülmesine yönelik performans görevi verilir.

Okunan, çözümlenen ve değerlendirmesi yapılan metinlerden hareketle öğrencilere tema boyunca işledikleri ya da kendilerinin belirlediği, edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönlerini tanıtımlarına yönelik bir podcast hazırlamaları için performans görevi verilir. Öğrencilerin gösterdikleri performans dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, anlam, dil ve anlatım özellikleri, işitsel öğelerin kullanımı, özgünlük, vurgu ve tonlama vb. ölçütler yer alabilir. Bu çalışma grup çalışması biçiminde de yapılabilir.

Öğrencilerin bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştürmeleri için performans görevi verilir. Öğrencilerin yaptığı bu çalışma anlam, görsel ve işitsel öğelerin kullanımı, özgünlük, yazım noktalama gibi ölçütler göz önünde bulundurularak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Tema sonu değerlendirme çıkış kartı ile gerçekleştirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada bilgilendirici metinler ile edebî metinler arasındaki farkların bilindiği varsayılır. Edebî metinlerde ritim denince akla gelen kavramlar ve terimler ile kelime türlerinden zamir, edat, bağlaç ve ünlem konularında bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin farkındalık düzeylerini tespit etmek için soru-cevap, kavram haritası, görsel okuma vb. yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Şiir ve bilgilendirici metinler hakkında ön bilgiler, bu temadaki metinlerin tahlilinin yapılmasına temel oluşturur. Toplumun tarihindeki önemli olayların edebiyatta da bir değişim ve dönüşüm meydana getirdiği belirtilerek tarih, psikoloji, sosyoloji disiplinlerinde öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Tema çerçevesinde incelenen metinlerden edinilecek bilgi ve beceriler yaşamın her alanında meydana gelen değişim ve dönüşümün edebiyata nasıl yansıdığını görme konusunda farkındalık kazandıracaktır. Ayrıca bu temada edinilen bilgi ve beceriler 11 ve 12. sınıfta ele alınacak temalara da zemin oluşturur.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları Süreç Çerçevesi

“Kelimelerin Ritmi” temasında öncelikle divan şiiri nazım şekillerinden bir gazel ve Cumhuriyet Dönemi’nden bir saf şiir tahlil edilir. Okuma metinlerinden uygun olanların ezberlenmesi sağlanır. Ardından yazma aşamasında bilgilendirici bir metni edebî metin hâline getirmeleri istenir. Dinleme/izleme metni olarak çok modlu bir metin olan sohbet izletilerek metin tahlili gerçekleştirilir. Konuşma aşamasında öğrencilerin edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü tanıtan bir podcast hazırlamaları istenir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Okuma**

Öğrenciler, kelimelerin ritminin edebî metinlerdeki yansımalarını görebilmek amacıyla bu bölümde öncelikle gazel türünde bir metin tahlil eder.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Ahenk kavramıyla ilişkili unsurların neler olduğuna yönelik kavram haritası üzerinden bir çalışma yapılabilir (**E1.1**). Bunun için farklı ahenk özelliklerine sahip birer şiir verilir. Hazırlanan kavram haritasında boş bırakılan yerler öğrencilerin şiirler üzerinden ahenk ile ilgili yapacağı çıkarımlara göre tamamlanır (**E3.5**). Metindeki ritmi nelerin sağladığı ile ilgili bilgiler sahip olunan bilgiler ile ilişki kurulacak şekilde birleştirilir (**E3.10**). Bu çalışmalarla öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi açık uçlu sorularla tespit edilir. Öğrencinin gazele uygun okuma yöntem ve strateji belirlemesi sağlanır. Gerekirse öğretmen metni okuyarak öğrencilere okuma biçimi hakkında örnek oluşturur (**E3.2, D7**).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Öğrencinin ön bilgilerini de kullanarak şiirin dış özelliklerinden (başlığından, görsel unsurlardan vb.) hareketle içerik ile ilgili tahminlerde bulunması, metni okuması ve metnin konusu hakkında genel bir bilgi edinmesi sağlanır. Şiirin içeriğinin, kullanılan kelimelerin anlamsal boyutunun sosyal hayattaki değişim ve dönüşüm kavramlarının dil ile bağlantısı kurularak yorum yapmaları sağlanır (**E1.6**). Şiirdeki kelime ve kelime gruplarının değişim ve dönüşüm teması ile anlam ilgisi kurularak eserin ait olduğu dönemin dil anlayışı üzerinde durulur. Şiir ile şair, metin ile dönem arasındaki ilişki hakkında fikir oluşturabilecek kısa, açıklayıcı, infografik bilgilere yer verilir. Gerektiğinde infografik metni öğrencinin oluşturması istenir (**SDB1.2**). Öğrenciler tarafından şiirin teması ile konusu ve şiirle yazar arasındaki ilişki belirlenir. Tema kapsamında ele alınan metinler, aynı ya da farklı türdeki metinlerle karşılaştırılır ve karşılaştırma unsurları göz önünde bulundurularak sınıflandırılır. Karşılaştırma sırasında millî olanla evrensel olanın benzerlik ve farklılıklarının görülmesi beklenir. Bunu sağlamak için sınıf gruplara ayrılır. Grupların incelenecek metinlerde konu, tema, şairin metni yazma amacı, metin ile şair arasındaki ilişkiyi belirledikleri bir karşılaştırma tablosu hazırlamaları sağlanır (**D5, D19, OB5**). Bu bağlamda karşılaştırılan metinlerden hangisi ya da hangilerini beğendiklerini gerekçeleri ile birlikte yazılı ya da sözlü olarak ifade etmeleri istenir. (**SDB3.3**).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilere bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştürmelerine yönelik bir performans görevi verilir (**SDB1.2**).

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Öncelikle öğrencilerin hangi bilgilendirici metin türünü hangi edebî türe dönüştüreceklerine dair seçim yapmaları beklenir. Yazma amacına, yazma stratejisine karar vermeleri istenir.

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Öğrenci yazacağı metinde kullanmak üzere tema boyunca tahlil ettikleri bilgilendirici metnin konusu, tema, yapı, dil ve anlatım özellikleri ile ilgili ön bilgilerini kullanır. Dönüş-türeceği edebî metnin arkadaşları üzerindeki etkisini tahmin ederek planlama üzerinde çalışır (**E1.5, D3**). Yazma amacına ve seçtiği türün özelliklerine göre vermek istediği iletiye karar verir (**E3.7**). Bu süreçte öğrenci, dönüştüreceği edebî metin türünün özelliklerine göre metni sınıflandırır (**E3.3, SDB3.3, D7**). Yazacağı edebî tür hakkında bilgi toplayarak bu bilgilere göre metnini düzenler ve bu doğrultuda metnin dil ve anlatım özelliklerine karar verir. Dönüştüreceği edebî metnin anlaşılabilirliğini ve etkileyciliğini artırmak amacıyla resim, fotoğraf gibi görsel öğelerden faydalanır (**OB4**). Taslak planını arkadaşlarına sunar ve onlardan gelen bildirimler doğrultusunda planına son şeklini verir (**SDB1.2, E3.5, OB2**).

TDE2.3. Çözümleme

Şiirin temasına, içeriğine, türüne, dil ve anlatım özelliklerine yönelik sorular sorulur. Soruların açık uçlu olmasına dikkat edilir; şiirdeki açık örtük iletiler, dönemin edebî anlayışı, sosyal yaşantısı, dil özellikleri vb. hakkında çıkarım yapılması beklenir (**E3.5, OB1, OB4, SDB 3.3**). Şiirin yapı unsurları, bölümler/birimler arasındaki uyum ve bütünlük tespit edilerek bu unsurların şiirin içeriğine olan katkısı ortaya konur. Bunun için açık uçlu sorulardan yararlanılır. Böylece tahlil edilen şiir ve/veya benzer metindeki yapı unsurları belirlenir. Şiirin belirlenen dil ve anlatım özellikleri üzerinden sosyal hayatta yaşanan değişimlerin dile, doğal olarak edebiyata ne şekilde yansıdığının tespit edilmesi amaçlanır (**SDB2.3**). Bunun sonucunda ana düşünce/tema ile yazarın ilişkisi, yazarın üslup seçimi sorgulanır. Yapılan çalışmalarla söz konusu metinlerin içerik, yapı ve üslup bakımından tahlil edilmesi ve bir sonuca varılması beklenir. Bununla birlikte metinlerin oluştuğu dönem, şair, manevi ve evrensel değerler ve diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi sağlanır. Tahlil sırasında öğrencilerin metinlere yönelik kendi duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri, metinde yer alan bilgilerin güvenilirliğini sorgulamaları sağlanır (**SDB2.1, E3.5, E2.3**). Tahlil edilen şiir ile okunan/dinlenen/izlenen başka bir metin arasında bağ kurulup eleştirel bir bakış açısıyla içerik, yapı, dil ve anlatım özellikleri bakımından metinler arası ve/veya disiplinler arası karşılaştırmalar yapılır. Karşılaştırma sonuçları hazırlanacak bir kavram haritası ile gösterilir. Metinlerin dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulurken zamir, edat, bağlaç ve ünlem türündeki kelimeler ve işlevleri ile ilgili çalışmalar yapılır.

TDE2.4. Yansıtma

Öğrenciler tahlil ettikleri gazeli kendi beğeni ölçütlerine uygunluğu açısından değerlendirir (**E2.1, D14**). Metin ile hayatın gerçekliği arasında karşılaştırmalar yapar. Öğrenciler gazel metnine yönelik beğeni ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklayabilir. (**SDB3.3**). Bunları öğrenme günlüğü biçiminde ifade edebilir (**SDB1.2**).

- İkinci okuma metni olarak şiir (saf şiir) türünde bir metne yer verilir. Bu şiir tahlil edilirken gazelin tahlil aşamaları takip edilir. Bu süreçte şiir türünün özellikleri dikkate alınarak uygun değişiklikler yapılır.

TDE4.3 Kural Uygulama

Yazmaya dikkat çekici bir girişle başlar. Planına uygun biçimde kullanacağı anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır. Duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü bir üslupla ifade eder (**SDB2.1**). Metnini zenginleştirmek, etkileyici hâle getirmek için kişileştirme, konuşturma, mecazlar, benzetmeden uygun gördüklerini kullanır ve bağlama uygun söz varlığından yararlanır (**OB1**). İletilerini edebî metnin özelliklerine uygun biçimde genellikle örtük bir şekilde ifade eder (**OB1**). Türkçenin dil yapısını, yazma amacına ve işlevine uygun kullanır. Oluşturacağı yeni edebî metinde bazen eksilteli cümlelere yer vererek iletiyi okuyucuların anlayışına bırakır (**D19**). Çalışmasında kelimeler ve cümleler arasındaki anlam bütünlüğüne dikkat eder. Cümlelerini yazım ve noktalama kurallarına uygun ve özgün biçimde ifade eder (**E3.3, E3.11, D11**). Çalışmaya son şeklini verir ve bunu sınıfta sunar (**SDB2.1, D3**) (**D16**).

TDE4.4 Yansıtma

Öğrencilerin bilgilendirici metinden hareketle yazdıkları edebî metne ilişkin öz değerlendirme yapmaları sağlanır (**SDB1.2**). Bunun için içerik, dil ve anlatım, yazma sürecindeki duygu ve düşünceleri göz önünde bulundurur. Öz yargılama sonrasında elde edilen sonuçların öğretmen ve akran değerlendirmesi ile gözden geçirilerek ürünlere son şekillerinin verilmesi sağlanır. Ürünler okulda (okul panosu, okul web sitesi vb.) paylaşılır (**SDB3.3**). Öğrenci sunumları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında anlam, dil işlevi, görsel ve işitsel öğelerin kullanımı, özgünlük, yazım noktalama vb. ölçütler yer alır.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Bu süreçte öğrencilerin dinleme/izleme metni olarak divan edebiyatı ile ilgili bir sohbet dinlemeleri/izlemeleri istenir (**SDB2.1**).

TDE1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

Belirlenen dinleme/izleme metni için konuya, amacına, iletişimin tek yönlü veya etkileşimli olup olmasına göre kısa cevaplı sorularla uygun dinleme stratejisi belirlenir (**E2.2**). Öğrenciler süreci dinleme/izleme kurallarına uygun şekilde devam ettirir.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Verilen sohbet türündeki dinleme/izleme metninde “kelimelerin ritmi” temasının edebiyatta nasıl yansıdığına yönelik öğrencinin ön bilgileri beyin fırtınası yöntemi ile kontrol edilir (**SDB2.1**). Söz varlığı, içerik, başlık ile içerik ilişkisine yönelik sorular sorulur. Soruların öğrencilerin düşüncelerini rahatça ifade edebileceği açık uçlu sorular olmasına özen gösterilir (**E3.5, OB4**). Dinlediği/izlediği sohbette açıkça sunulan bilgileri belirler. Metindeki neden-sonuç, koşul, varsayım vb. bilgileri tespit eder. Metnin konusunu, ana düşünce ve yardımcı düşüncelerini tespit eder. Bilgilerin sunulmuş şekli ile ilgili görüş bildirir. Dinleme/izleme metninde dönemin kültürel ve sosyal yaşamı, metin ile yazar arasındaki ilişki, ana düşünce ile ilgili düşünceler gerekçelendirilerek belirtilir (**SDB3.3**). Dil ve anlatım özellikleri, içerik, tür ve iletilerine göre karşılaştırıp sınıflandırma yapabileceği benzer ya da farklı türdeki okuma ya da dinleme/izleme metinleri ile karşılaştırılır, sınıflandırılır (**D19, D5, OB6**). Dinlediği/izlediği metni özetler, arkadaşlarından yaptığı özete ilişkin geri bildirim alır. Dinlediği/izlediği metin olan sohbet ile yazılı bir metin olarak sohbet türünde bir metni etkileyiciliği, iletileri, dil ve anlatım vb. yönünden karşılaştırma tablosu kullanılarak karşılaştırır. Karşılaştırma sonuçlarını sınıf içinde tartışarak genellemelere ulaşır. Çalışma kâğıdı hazırlanarak değerlendirme yapılır.

TDE1.3. Çözümleme

Dinleme/izleme metnine yönelik yapılacak çalışmalarla dil özellikleri hakkında kısa cevaplı sorularla çıkarımda bulunulması sağlanır (**E1.2**). Metinde türün özellikleri arasında yer alan samimiyet, kişisellik, yorum yapma vb. üslup özellikleri; amaç, sebep, karşılaştırma, örnek, benzetme vb. verilerden de yararlanılarak tespit edilir. Bunu yaparken hazırlanacak ve uygun yerleri boş bırakılan çalışma kâğıtlarından yararlanılabilir. Dinleme/izleme metnindeki iletilerin önemi, dönem özelliği, kişisellik ve yorum gücü vb. yönleriyle ön bilgisi ve başka okuma ve/veya dinleme metinleriyle karşılaştırılması sağlanır. Dinleme/izleme metnine yönelik açık uçlu sorularla metindeki iletilere uygun görüş bildirilmesi, eleştirel bir bakış oluşturulması ve bu konu ile ilgili düşüncelerin gerekçeleri ile açıklanması sağlanır (**SDB3.3, D3**). Dinleme/izleme metninde kişisel duygu ve düşüncelerin güncel hayatı nasıl yansıttığına, toplum hayatını ne ölçüde etkilediğine dair sorular sorulur. Dinleme/izleme metninin dil ve anlatım özellikleri, toplumsal hayatta yaşanan değişimin (dinî, sosyal, kültürel vb.) metnin dil ve anlatım özelliklerine olan etkisi ve katkısı sorularla belirlenir. Dinleme/izleme metninin tür ve dönem özellikleri belirlenerek metindeki iletilerin benzerlik, farklılık, sebep-sonuç, amaç-sonuç, koşul-sonuç ve tutarlılık bakımından ilişkilendirilmesi sağlanır. Bu amaçla dinleme/izleme metnine yönelik bilgilerin yer aldığı bir gözlem formu hazırlanabilir (**E1.2**).

TDE1.4. Yansıtma

Öğrencilerden dinleme/izleme metninde dile getirilen duygu ve düşünceleri kendi görüşleri ile karşılaştırabileceği bir yansıtıcı yazı yazmaları istenir (**SDB2.1**). Yapılan çıkarımlar gerekçelendirilerek açıklanır (**SDB3.3**).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilere edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönleri ile ilgili dinleme ürünü olarak podcast hazırlamalarına yönelik performans görevi verilir (**SDB1.2**).

TDE3.1 Konuşmayı Yönetme

Öğrenci, tema boyunca tanıdığı ya da genel olarak ilgisini çeken hangi kişi hakkında dinleme ürünü hazırlayacağına yönelik seçim yapar. Ele alınacak iz bırakmış şahsiyetlerin Türkçeye ve edebiyatımıza katkıları dolayısıyla vefa gösterilmesi gereken kişiler olduğunun farkına varılması beklenir (**SDB2.3, D15**). Amacına uygun bir konuşma stratejisi yapılandırılır. İletişim engeli olmaması için gerekli ortam hazırlanır (**SDB2.1, E2.2**).

TDE3.2 İçerik Oluşturma

Konuşma metninin içeriği için gerekli olan bilgilerle ön bilgileri arasında bağlantı kurar. Hazırlanacak dinleme ürünü için hedef kitlenin beklentileri göz önünde bulundurulur ve bu amaçla planlama ve hazırlık yapılır (**E1.5, D3**). Çalışmada metnin doğruluk, geçerlik, tutarlılık vb. yönlerden karşılaştırılıp sıralanması sağlanır. Metindeki ifadeler öncelik-sonralık, neden-sonuç vb. özelliklere göre sınıflandırılarak yazılacak metin türünün yapı özelliklerine uygun olmasına dikkat edilir. Çalışmasını hazırlamak için gerekli bilgileri toplar ve söz varlığını da kullanarak çalışmanın içeriğini düzenler (**E3.11, E3.3, D11**). Çalışmasını planlarken dil ve anlatım özelliklerini göz önünde bulundurur. Anlatımda beden dilini etkin bir şekilde kullanacağını göz önünde bulundurur. Konuşmasını diksiyon ve telaffuzu etkin kullanacak şekilde planlar (**E3.11**). Çalışmada amaç ve içeriğe uygun hangi işitsel öğeleri kullanacağına karar verir (**OB2, SDB 3.1**). Yapacağı çalışmanın taslak planını sınıfta sunar, aldığı geri bildirimler doğrultusunda planına son şeklini verir (**SDB1.2, E2.3**).

TDE3.3 Kural Uygulama

Konuşmasına hazırladığı planına uygun ve dikkat çekici bir şekilde başlar. İçerik oluştururken belirlenen anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarından uygun olanları kullanılır. Söz varlığının içerik ve bağlama uygun kullanılmasına, konuşmanın ana fikir ve destekleyici bilgilerle desteklenmesine dikkat edilir (**E1.6**). Anlatımın aktarılacak istenen iletilerin açık ya da örtük olarak verilmesine; duygu, düşünce ve hayallerin tutarlı bir şekilde ifade edilmesine özen gösterilerek Türkçenin dil yapısına uygun bir akış oluşturulur. Konuşmasında yer yer eksiltile, devrik cümle yapıları, bağlaşıklık ve bağdaşıklıkla uygun ifadeler özgün biçimde kullanılır (**D11, E3.11, E3.3**). Etkili bir konuşma için dinleyici ile etkileşim hâlinde olması, mekânı ve zamanı etkin bir şekilde kullanması sağlanır (**D3, D16**).

Öğrenci sunumları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında anlatım, dil ve anlatım özellikleri, işitsel öğelerin kullanımı, özgünlük, vurgu ve tonlama vb. ölçütler yer alır.

TDE3.4 Yansıtmı

Anlatıcının kendi fiziksel, dilsel, duyuşsal ve zihinsel etkenlerini gözden geçirmesi, süreç sırasındaki deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini yansıtmayı sağlar (**SDB1.3**). Anlatıcının konuşma sürecindeki hatalarını düzeltmesi; uygun davranış, duygu ve düşüncelerini pekiştirip sonraki konuşma etkinliklerinde kullanarak özgün konuşmacı kimliğini oluşturması; konuşmalarında tercih ettiği tür, üslup, anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarını gerekçelendirerek açıklaması sağlanır (**SDB3.3, D3, E3.3**).

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda bu temada neler öğrendiklerine yönelik sınıf içi bir tartışma gerçekleştirilir. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önce kavram yanılgılarının ne düzeyde giderildiği, merak ettikleri unsurların ne düzeyde karşılandığı ortaya çıkmış olur. Tema sonunda öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerinin tahlilleri ile konuşma ve yazma ürünleri çıkış kartı ile değerlendirilir. Kelimelerin ses değerleri ile anlamsal boyutlarının günlük yaşamda toplumsal bir varlık olan insanın çevresiyle olan etkileşimine etkisi ve katkısı fark edilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilere tahlil ettikleri gazel, şiir ve sohbet türlerinde yazılmış, türünün seçkin örneklerinden farklı metinler okutulup öğrencilerin bu metinleri tahlil etmeleri sağlanabilir. Derste tahlil edilen metinlerle ilgili eleştiri yazıları okunup sınıfta tartışma gerçekleştirilebilir. Divan edebiyatında gazelleri ile tanınmış sanatçıların seçkin şiirlerinin yer aldığı bir antoloji hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Öğrencilere tema kapsamında tahlil edilen türlerle ilgili çeşitli videolar izletilebilir. “Bil Bakalım Bu Kimdir/Nedir?” oyunu oynatılarak dönemin önemli sanatçıları, eserleri vb. öğretiler. Bunun için incelenen metinler, bahsedilen sanatçılar, dönem adları tahtaya yazılır. Bu başlıklardan biri seçilir. Öğrencilere belirlenen başlığı bulmaları için üçer soru sorma hakkı verilir. Böylece öğrenci, konuya hâkim olması için doğru soruları sormaya yönlendirilir. Ayrıca sözü edilen metinlerin sadeleştirilmiş biçimlerine yer verilebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3.TEMA: DÜNDEN BUGÜNE

Bu temada Türk edebiyatında dünden bugüne meydana gelen değişim ve dönüşümün incelenen edebî metinler aracılığıyla gösterilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda metinlerin tarihî süreçte nasıl bir farklılaştığı üzerinde durulur. Edebî metinlerde içerik, yapı, üslup vb. konularda zaman içerisinde meydana gelen değişimler ele alınır.

Bu temada okuma metinleri, destan ve mesnevi türlerinden seçilir. Destan incelenirken ara metin olarak halk hikâyesi türü kullanılır. Dinleme/izleme metni olarak da fabl türünde çok modlu bir metinden yararlanılır. İncelenen metinler başka türlerden örneklerle karşılaştırılarak edebî eserlerde meydana gelen değişim ve dönüşümlerle ilgili çıkarımlar yapılır. Öğrencinin edebiyat atölyesinde; tahlil ettiği destandan yola çıkarak Türk destanlarıyla ilgili bir konuşma yapması, dinlediği/izlediği metinden hareketle bir fabl yazması sağlanır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 ders saati / Üretim: 20 ders saati)

ALAN

BECERİLERİ Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/izleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL

BECERİLER KB2.18. Tartışma, KB2.15. Yansıtma, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.2. Bağımsızlık, E2. Sosyal Eğilimler, E2.2. Sorumluluk, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik

PROGRAMLAR ARASI**BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1. Benlik Becerileri, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma, SDB2. Sosyal Yaşam Becerileri, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. sosyal Farkındalık Becerisi, SDB3. Ortak/Birleşik Beceriler, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D12. Sabır, D14. Saygı, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI**İLİŞKİLER**

Sanat, Tarih, Psikoloji, Sosyoloji, Coğrafya

BECERİLER ARASI**İLİŞKİLER**

KB2.18. Tartışma, KB2.15. Yansıtma, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE2.1. Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
- TDE2.2. Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde çözümleme yapabilme
- TDE2.4. Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde yansıtma yapabilme

Okuma

- TDE2.1. Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde çözümleme yapabilme
- TDE2.4. Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde yansıtma yapabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmasında konuşmayı yönetebilme
- TDE3.2. Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmasında türe özgü içerik oluşturabilme
- TDE3.3. Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmasında kural uygulayabilme
- TDE3.4. Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmasında yansıtma yapabilme

Yazma

- TDE4.1. Fabl türünün özelliklerine uygun olarak oluşturduğu metinlerde yazmayı yönetebilme
- TDE4.2. Fabl türünün özelliklerine uygun olarak oluşturduğu metinlerde içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Fabl türünün özelliklerine uygun olarak oluşturduğu metinlerde kural uygulayabilme
- TDE4.4. Fabl türünün özelliklerine uygun olarak oluşturduğu metinlerde yansıtma yapabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Dünden Bugüne” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için tarihî süreç içerisinde edebî türlerde meydana gelen değişim ve dönüşüme örnek oluşturma bakımından destan ve mesnevi seçilir. Sözlü kültüre ait ve millî nitelikler taşıyan destanlardan mesnevi türüne kadar ilerleyen süreçte Türk edebiyatındaki değişim ve dönüşüm yolculuğu bu metinlerin incelenmesi suretiyle ortaya konur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, Türk destanlarıyla ilgili bir sunum yapmak suretiyle sözlü bir üretim gerçekleştirir. Bu sayede Türk kültürünün en eski ürünlerini yakından tanımaları ve inceleyerek arkadaşlarına aktarmaları sağlanır.

Dinleme/İzleme becerisinin geliştirilmesinde kahramanı insan dışı varlıklar olan, sembolik anlatımın önemli örnekleri kabul edilen fabl metni seçilir. Öğrenciden dinlediği/ izlediği fabl metnini anlamlandırmasına ve çözümlemesine yönelik çalışmalar yapması beklenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, bir fabl yazma çalışması yapmak suretiyle yazılı bir üretim gerçekleştirir. Öğrencilerin yazacakları fabl hangi amaçla yazdıklarını belirleyerek yöntem ve stratejilerini belirlemeleri istenebilir. Hayal güçlerini kullanarak sembolik bir anlatımla özgün ürünler ortaya çıkarmaları sağlanır.

Anahtar Kavramlar sözlü gelenek, destan, motif, doğal destan, yapma destan, fabl, olağanüstülük, mesnevi, halk hikâyesi, kurmaca, didaktik, anlatım biçimleri

ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Alımlama)
Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Açık uçlu sorular
- Çalışma kâğıdı
- Karşılaştırma tablosu
- Kavram haritası
- Yansıtıcı yazı
- Öğrenme günlüğü

Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde okumayı yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular; anlam oluşturma için T diyagramı, açık uçlu sorular; çözümleme yapmaya yönelik kısa cevaplı sorular, kavram haritası; öz yansıtmaya yönelik yansıtıcı yazı kullanılabilir. Dinlemeyi/izlemeyi yönetebilmeye yönelik bir kısa cevaplı soru, anlam oluşturabilmek ve metni çözümlemek için çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular, karşılaştırma tablosu; öz yansıtmaya ilişkin yansıtıcı yazı kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin Türk destanları ile ilgili bir sunum hazırlayıp sunabilmelerine yönelik bir performans görevi verilir.
- Öğrencilerin verilen temaya uygun bir fabl yazabilmelerine yönelik bir performans görevi verilir.

Öğrencilerin Türk destanlarıyla ilgili bir sunum yaparak sergilediği performans, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, millî ve kültürel unsurlara yer verme, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler yer alabilir. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

Didaktik özellikler barındıran bir fabl metninin yazıldığı ve yazılan fablın paylaşıldığı performans görevleri dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Puanlama anahtarında yaratıcılık, biçim ve tür özellikleri, ahenk unsurları, etkileyicilik gibi ölçütlere yer verilebilir. Değerlendirmelerde öğretmen, öz ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Öğrenme günlüğü ile tema sonu değerlendirme yapılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Anlatmaya bağlı edebî metinlerin (destan, hikâye, fabl) genel özellikleri hakkında öğrencilerin önceki sınıf seviyelerinden bilgi sahibi olmaları metin tahlili sürecinde incelenen türe özgü temel kavramları (anlatıcı, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân vb.) bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Anlatmaya bağlı edebî metinlerle ilgili öğrencilerin ön bilgilerini tespit etmek amacıyla kavram haritası, zihin haritası, soru-cevap, görsel okuma, tahmin gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Öğrencilerin anlatmaya bağlı edebî türlerle ilgili önceki bilgileri bu temada öğrenilecek bilgilerin zeminini oluşturur. Tema içeriğinin anlamlandırılabilmesi için tarih ve sosyoloji disiplinleri ile köprü kurulur. Öğrenciler bu temada edindikleri bilgi ve beceriler ile günlük yaşamda bağlantı kurabilir, edebî metinleri değerlendirirken farklı bakış açıları kazanabilir, edebî metinlerin tarihî ve kültürel unsurları yansıtmadaki önemini kavrayabilir. Ayrıca bu temada öğrenilen bilgiler, sonraki sınıf düzeylerinde tahlil edilecek anlatmaya bağlı edebî türler için bir köprü işlevi görecektir.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi

“Dünden Bugüne” temasında Türk edebiyatında meydana gelen değişim ve dönüşüm incelenen metinler aracılığıyla gösterilir. Türk edebiyatının farklı dönemlerinden destan ve mesnevi türlerinden okuma metinleri seçilir ve çözümlenir. Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencinin tahlil ettiği destandan yola çıkarak Türk destanlarıyla ilgili bir konuşma yapması istenir. Dinleme/izleme metni olarak da fabl türünde çok modlu bir metin ele alınır. İncelenen metinler başka türlerden örneklerle karşılaştırılarak zaman içinde edebî eserlerde meydana gelen değişim ve dönüşümler çerçevesinde çıkarımlar yapılır. Yazma becerisinin geliştirilmesinde dinlediği/izlediği metinden hareketle bir fabl yazması sağlanır.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

Öğrencilere, incelenecek destan metninin içeriğiyle ilişki kurabilecekleri görseller gösterilir. (OB4). Öğrenciler, bunlardan hareketle destan kavramıyla ilgili düşüncelerini açıklar (SDB2.1). Böylece öğrencilerin destan türüne yönelik ön bilgileri yoklanır.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Okuma metni olarak seçilen destan, içeriğindeki millî kültür öğelerini ortaya çıkarmak amacıyla güdümlü okuma yöntemiyle okunur. Destanın sözlü kültürle, anlatma geleneğiyle ilişkisi ve konusuyla ilgili tahminde bulunur **(D3)**. Bu süreçte soru-cevap tekniği kullanılabilir, kısa cevaplı sorulardan yararlanılabilir.

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Okunan destan ile olay çevresinde gelişen metinler arasında anlatma bakımından bağlar kurulur. Destanın başlığından ve varsa görsellerinden hareketle metnin yazılış amacına ve içeriğine yönelik tahminlerde bulunulur. Metindeki kelime ve kelime gruplarının anlamları kullanıldığı bağlamdan hareketle belirlenir. Öğrencilerden destan metninde sunulan bilgileri not almaları istenir. Metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul-varsayım gibi bilgiler belirlenir **(OB1)**. Metnin teması tespit edilir ve temanın ele alınan yönü açıklanır. Metnin yazılma amacı, toplumların ve milletlerin ortaya çıkış süreci de gözetilerek ve yazıldığı dönemle ilişkilendirilerek ortaya konur. Metnin dil ve anlatım yönünden sunulmuş şekli incelenir. Metindeki kişilerin özelliklerine, duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır **(SDB2.3)**. Metni okumadan önce yapılan tahminler ile okuduktan sonraki içeriği karşılaştırılır. Bunun için öğrencilerden bir T diyagramı kullanmaları istenebilir **(SDB1.2)**. Okunan destan metni, ara metin olarak verilen halk hikâyesi ile tür, şekil, dönem ve üslup bakımından karşılaştırılır **(E1.2, OB9)**. Bunun için öğrenciler ölçüt olarak belirlenen 5 farklı karşılaştırma konusunu değerlendirebilecekleri gruplara ayrılır. Gruplar, belirlenen ölçütler doğrultusunda elde ettikleri bilgileri sınıflandırır **(E3.11)**. Okunan destan metni gruplarla birlikte özetlenir ve metnin içeriğine, Türk kültürü açısından taşıdığı döneme dair görüşler oluşturulur **(D5, SDB2.2)**. Açık uçlu sorularla süreç desteklenir. Okunan destanla ilgili grup sözcüleri geri bildirimlerini dile getirir.

TDE2.3. Çözümleme

Okunan destanda yer alan kişilerin özellikleri ve destanda geçen olaylarla ilişkileri tespit edilir. Destan metnindeki dil ve anlatım özellikleri ve yapı unsurları (kişiler, zaman, yer, olay) arasındaki ilişkiler belirlenir. Metin millî, manevi ve evrensel değerlerin aktarımı bağlamında değerlendirilir.

Metnin içeriğine, türüne, dil ve anlatımına yönelik kısa cevaplı sorular yöneltilerek öğrencilerin eleştirel ve gerekçelendirilmiş görüş bildirmeleri sağlanır **(SDB3.3)**. Destanlardaki baş karakterlerin çevrelerine güven vermeleri, dayanışma duygularının güçlü olması, cesaretli ve kararlı kişilikleri, vefalı ve özverili olmaları değerlendirilerek bunların sebepleri tartışılır **(D20, D11, D15, D4)**. Sonrasında destanlarda kahramanların yolculuğa çıkma sebepleri ve yolculuk boyunca karşılaştıkları güçlüklerle baş etme yöntemleri soru cevap yöntemi ile belirlenir **(SDB2.3, D12)**.

Metnin yapı unsurlarına ilişkin sorgulamalar yapılması ve metnin yapı unsurlarının içeriğe katkısını anlamak için açık uçlu sorulara cevap verilmesi sağlanır **(E.3.10)**. İncelenen metin veya benzer bir metindeki yapı unsurları belirlenebilir, bu unsurlar arasında benzerlik, farklılık, sebep-sonuç, amaç-sonuç, koşul-sonuç ve tutarlılık bakımından ilişki kurulur ve bunların metne katkısı değerlendirilir. Metnin dil ve anlatım özelliklerinin belirlenmesi, "zaman" kavramının bu özelliklere etkisi ve katkısı, yazarın üslup seçimi sorgulanır. Dil ve anlatım üzerinde durulurken metinde cümleleri zaman, yer-yön vb. yönlerden tamamlayan zarfların nasıl kullanıldığının tespit edilmesi sağlanır ve metindeki zarflarla ilgili çalışmalar yapılır. Metnin içeriğine yönelik çıkarımda bulunulabilmesi için kısa cevaplı sorulardan veya görsel yorumlamaya dayalı sorulardan yararlanılabilir **(OB4)**. Öğrencilerin metnin dikkat çekici özelliklerinden hareketle anlatıcı, kişi, yer, zaman kavramlarını kendi düşünceleri ile ilişkilendirerek aktarmaları istenir **(SDB2.1.SB3)**. Metnin oluşturulduğu dönem ile günümüzdeki millî, manevi, evrensel değerler ve diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesini ortaya koyan bir kavram haritası oluşturulabilir **(SDB1.2, SDB2.3, E.2.3, E3.5)**.

TDE2.4. Yansıtma

Öğrenciler metni değerlendirmek için kendi ölçütlerini belirleyerek metne yönelik kendi duygu ve düşüncelerini aktarır **(SDB2.1)(E.2.2)**. Seçtiği okuma stratejisinin temayı anlamaya, metin/metinleri incelemeye yönelik katkısıyla ilgili çıkarımlarını bulunur ve bunları paylaşır **(SDB.3.3)**.

Öğrencilerden kendilerini destan kahramanlarının yerine koyarak onların davranışlarını anlamlandırması istenir **(SDB2.3)**. Kahramanların davranışlarına çeşitli davranış seçenekleri üretmeleri sağlanır. Bunun için bir yansıtma yazısı oluşturulması istenebilir. Öğrenciler okudukları metne yönelik görüş ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar **(SDB3.3)**.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilere okunan ve incelenen destandan hareketle Türk destanlarıyla ilgili bir sunum yapmaları için bir performans görevi verilir

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Bu süreçte öğrencilerden Türk destanları ile ilgili bir sunum içeriği planlayarak hazırlayıp sunmaları beklenir **(D14, D16, SDB1.2)**. Bunun için öğrencilerin hangi destan/destanlar üzerine sunum yapacaklarına yönelik seçim yapmaları sağlanır. Okudukları destandan hareketle Türk destanlarıyla ilgili konuşma yapmak amacıyla nasıl bir içerik oluşturacağına karar vermeleri beklenir. Amaca uygun bir konuşma yapmak için; tür, yöntem ve tekniklerinden biri belirlenir. Konuşma stratejisi stratejiyi planlanır. Etkili bir konuşma yapabilmek için çevre ve şartlara uygun bir ortam hazırlanarak iletişimde ortaya çıkabilecek engeller ortadan kaldırılır **(D14, SDB1.2, SDB2.1)**.

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Öğrenciler tarafından destan türü hakkında daha önceki bilgileri ile konuşma konusuyla ilgili araştırmalardan elde ettiği bilgiler arasında belirlenen amaca yönelik bağlantı kurulur. Konuşmanın giriş, gelişme ve sonuç bölümleri tasarlanır. Konuşmada ana düşünce olarak neyi vermek istediklerine ve öne çıkarılacak iletiye karar verilir. Ele alınan farklı destanların iletileri arasında karşılaştırma yapılabilir. Destan türü anlatılırken arkadaşlarının anlayabileceği bir dil seçilir. Konuşmada ele alınacak destanın gelişimine yönelik araştırma yapılır ve konuşma metni hazırlanır. Konuşma planlanırken ele alınan konuya ve hedef kitleye uygun dil kullanımına özen gösterilir. Konuşmada kullanılacak beden dili ve söz varlığını etkin bir şekilde kullanabilmek için planlama yapılır. Hazırlanan plan taslağı grup içindeki arkadaşlarla paylaşılır ve alınan dönütlerle plana son hâli verilir **(SDB1.2)**.

TDE3.3. Kural Uygulama

Destanla ilgili konuşmasına planına uygun bir şekilde ve dikkat çekici bir girişle başlar. Türk destanlarıyla ilgili konuşmasında görüşlerini ifade ederken tanımlama, açıklama, benzetme gibi düşünceyi geliştirme yollarından faydalanabilir. Konuşmasını etkileyici kılmak için çeşitli metin alıntılarından faydalanabilir, görsellerden yararlanabilir. Uygun söz varlığı seçimi, düşünceyi geliştirme yolları, dil yapısında bağdaşıklık ve bağlaşıklık unsurlarının uygun kullanımı, verilmek istenen iletilerin nasıl yansıtılacağı hususlarına dikkat edilir. Sunum sırasında Türk destanları arasında yapı unsurları, verilmek istenen ileti, millî unsurlar vb. yönleriyle sınıflandırmalar ve karşılaştırmalar yapılabilir. Konuşma sırasında sesin ve beden dilinin ulaşılan yargıları desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanıldığı, görsel ve işitsel öğelerin işe koşulduğu bir sunum gerçekleştirilir **(SDB2.1)**. Değerlendirmede içeriğe uygunluk, millî ve kültürel unsurlara yer verme, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler dikkate alınır.

TDE3.4. Yansıtma

Öğrencilerin konuşma sırasında ileri sürdüğü görüşleri, muhatabına ulaştırdığı iletileri, beden dilini etkili kullanma durumunu, üslubunu değerlendirmesi, bu değerlendirmenin aynı zamanda akranları tarafından da yapılması sağlanabilir **(SDB1.2)**.

Böylece öğrencilerin sonraki konuşma görevleri için güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesi ve ona göre kendine konuşmaya dair yeni hedefler koyması böylece özgün konuşur kimliği geliştirmesi sağlanır **(SDB1.1, SDB1.2)**.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme****TDE1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme**

Öğrencilere fabl türünde bir metin dinletilir/izletilir **(SDB2.1, OB2)**. Öğrenciler, fabl metnini tahlil etmek için kendilerine en uygun dinleme/izleme stratejileri belirler. Dinleme/izleme öncesinde öğrencilerin dinlemeye/izlemeye hazırlık yapması, bu amaçla önceki bilgilerini kullanması, dinleme/izleme öncesi sorular oluşturmaları, tahminde bulunması, amaç belirlemesi ve dinleme/izleme sırasında hangi stratejiyi kullanacağına karar vermesi vb. ölçütlerin yer aldığı bir kontrol listesi oluşturulabilir. Bu liste ile öğrencilerin seçim yapmaları ve dinleme/izleme sürecinde ilişkiyi sürdürme düzeyleri belirlenir **(OB1)**.

TDE1.2. Anlam oluşturma

Öğrencilerin anlatmaya bağlı metinler konusundaki ön bilgileriyle bağlantı kurarak fabl türünün özellikleriyle ilgili görüş oluşturmaları sağlanır. Gruplara ayrılarak fablda işlenen olayları günlük yaşamda karşılaşılabilecek benzer bir olayla ilişkilendirmeleri istenebilir. Öğrencilerden bu olayların fabl metninde işlenmesi durumunda metnin akışında ne gibi farklılıkların ortaya çıkabileceğine yönelik tahminler oluşturmaları istenir **(SDB3.1)**. Tahminlerin geçerliliğinin grup içinde kısa cevaplı ve açık uçlu sorularla sorgulanması neticesinde elde edilen sonuçlar sınıfta paylaşılır **(SDB2.2)**.

Dinlenen/izlenen metindeki açık ve örtük iletiler belirlenir. Öğrencilerin bu iletileri kendi yaşamlarıyla ilişkilendirerek çıkarımlarda bulunmaları istenir **(SDB2.1)**. Metnin teması, temanın ele alınış yönü ve yazılış amacı belirlenir. Metinde yer alan bilgilerin sunulmuş şekli ile açık ve örtük iletiler metnin yazılış amacıyla ilişkilendirilir. Metindeki kişilerin davranışlarından hareketle onların duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır **(SDB2.3)**. Fabl metni ile yazar arasındaki ilişki belirlenirken yazarın kaba, kurnaz, bencil ve tembel tiplere çoğunlukla neden yaptırım uyguladığı ve bu çerçevede karakterlere ne ölçüde adil davrandığı yorumlanabilir **(SDB2.3, D1)**. Bu süreçte çalışma yapıları oluşturulabilir, kısa cevaplı sorulardan yararlanılabilir. Süreç öncesinde metnin içeriğine yönelik yapılan tahminler ile dinleme/izleme sonrasındaki düşüncelerin karşılaştırılması istenir. Öğrencilerden fabl metnini içerik, tür, şekil, üslup, ileti vb. bakımlardan sınıflandırılarak bu unsurlara yönelik bir karşılaştırma tablosu oluşturmaları istenebilir **(SDB1.2)**. Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri metni özetlemeleri, fabl metnine yönelik görüşleriyle ilgili düşüncelerini sunmaları istenir **(SDB2.1)**. Çalışma kâğıdı ile süreç değerlendirmesi yapılır.

TDE1.3. Çözümleme

Dinlenen/izlenen fablın çözümleme ve yansıtma aşamaları için yaratıcılığı destekleyen tartışma teknikleri kullanılabilir **(E3.3)**. Öğretmen açık uçlu bazı sorularla öğrenciyi çözümleme için yönlendirir. Öğrenciler, öğretmenin sorduğu bu sorulara cevap vererek fabldaki her bir unsurun (konu, şahıs kadrosu, dil ve anlatım özellikleri vb.) işlevini belirlemiş ve bu unsurlar arasındaki ilişkiyi kavramış olur. Bu süreçte açıklama, onaylama, ikna etme gibi dilin işlevlerine karşılık gelen dil yapıları ile metnin üslubu ve metnin oluşturulma amacı arasındaki ilişkiler karşılaştırma tablosu ile incelenebilir. Fabl metninin diğer disiplinlerle olan ilişkisi değerlendirilebilir. Bu unsurların ana düşünceye katkısı da bu açık uçlu sorularla değerlendirilebilir.

TDE1.4. Yansıtma

Öğrenciler dinlediği/izlediği fabl kendi belirlediği ölçütleri doğrultusunda değerlendirir. Kendi düşünce ve değerlendirmelerini arkadaşlarınıninkilerle karşılaştırır. Kendini metindeki karakterlerin yerine koyarak onların davranışlarını anlamlandırır, kendisi ve metindeki karakterler arasındaki ortak ve farklı yönlerini belirler **(SDB2.3)**. Fabl metninde sunulan düşünce ile kendi yorumu arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklar. Metnin yazılış amacına ulaşıp ulaşmadığını sorgular. Dinlediği/izlediği fabldan hareketle yazma üretiminde oluşturacağı fabl metnine yönelik amaç belirler. Öğrencilerin özgün dinleyici/izleyici kimliklerini oluşturmalarına yönelik dinleme/izleme sürecindeki deneyimlerini değerlendiren bir öz değerlendirme yapmaları istenir **(SDB1.2)**. Bu süreçteki mevcut duygu, düşünce ve davranışlarını içeren yansıtıcı yazılar yazılması istenir **(SDB1.3)**.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilerin temaya uygun bir fabl yazmalarına yönelik performans göreviyle yazılı bir ürün ortaya koyması sağlanır **(E2.2, D16, SDB1.2)**.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Öğrencilerin yazacakları fabla yönelik yazma amaçlarını, yöntem ve stratejilerini belirlemeleri istenir. Yazma süreci ile ilgili yaşanabilecek engeller tespit edilerek seçilen strateji ile ortadan kaldırılır **(SDB2.1)**.

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Öğrencilerden fablın yazılış amacına yönelik ön bilgilerini gözden geçirmeleri istenir. Fabl türü hakkında daha önceki bilgileri ile yazma konusuyla ilgili araştırma sonucu elde ettiği bilgiler arasında belirlenen amaca yönelik bağlantı kurulur.

Yazının serim, düğüm, çözüm ve öğüt bölümleri tasarlanır. Tema olarak neyin işleneceği ve verilmek istenen öğüte karar verilir.

Öğrenciler tarafından, yazma amacına uygun farklı fabl metinleri karşılaştırılabilir, oluşturulacak metinler için bilgi toplanabilir, şimdiye kadar elde edilen birikimler ve söz varlığı dikkate alınarak yazılar tasarlanabilir. Ele alınan konuya ve hedef kitleye uygun dil kullanımına özen gösterilir. Yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilerek ve yazma içeriğini desteklemek için görsel unsurlardan yararlanarak yazı planı oluşturulur **(SDB1.2)**.

Bunlara uygun olarak hazırlanan fabl yazma plan taslağı, grup arkadaşlarına gösterilir ve alınan dönütlerle plana son şekli verilir.

TDE4.3. Kural Uygulama

Fabl yazma planı dikkat çekici bir girişle uygulamaya konulur. Fabl kurgusunda gelişen olaylar özgün bir üslupla yazılır **(D7)**. Fabl yazarken deyim, atasözü gibi söz varlığı unsurları metnin kurgusuna uygun bir şekilde kullanılır. Fablda vermek istenen öğüt açık veya örtük şekilde dile getirilir. Fablın serim, düğüm, çözüm ve öğüt bölümlerinin başlangıç ve bitiş kısımları etkili bir biçimde ifade edilir. Fabl kurgusunun içeriğine uygun bir başlık belirlenir. Yazının öğüt bölümünde olumlu tutum ve değerler öne çıkarılır. Kaleme alınan fablda dil bilinçli ve özenli kullanılır. Yazıda bağdaşıklık öğelerinin kullanımına, yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilir **(D19, SDB2.1)**. Değerlendirmede yaratıcılık, biçim ve tür özellikleri, ahenk unsurlara, etkileycilik gibi ölçütler kullanılır.

TDE4.4. Yansıtma

Öğrencilerin yazdıkları fabl metnini içerik, dil ve anlatım yönünden değerlendirmeleri sağlanır. Fabl yazma çalışmalarında ortaya çıkan ürünlere yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılır (**SDB1.2**). Oluşturulan öz değerlendirme ve akran değerlendirme formlarının içeriğinde yazma becerisinin kural uygulama aşamasında belirlenen ölçütlerin yanı sıra özgünlük, tutarlılık, yaratıcılık gibi yazma ürünlerine değer katan unsura yer verilebilir.

Öğrencilerin yazdıkları fabllar sınıf panosunda, okul gazetesinde veya genel ağıdaki güvenilir ortamlarda paylaşılabilir.

Yazma sürecinde karşılaşılan zorluklara ilişkin bir liste oluşturulur. Sonraki yazma çalışmalarında bunlarla ilgili hataların düzeltilmesi için neler yapılabileceği üzerine fikir yürütülür (**SDB3.1**). Yazma sürecindeki olumlu davranışlar pekiştirilir.

Tema Sonu Değerlendirme

“Dünden Bugüne” temasının işleniş sürecinde öğrenme günlüğü tutularak öğrencilerin gelişimleri takip edilebilir. Tema sonunda öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerini incelemeleri ile konuşma ve yazma ürünleri birlikte değerlendirilir. Öğrenme günlükleri incelenerek destandan mesnevi türüne kadar ilerleyen süreçte Türk edebiyatındaki değişim ve dönüşüm yolculuğuna ilişkin varsa tespit edilen bilgi eksiklerinin ve kavram yanlışlarının giderilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden tahlil ettikleri destan, mesnevi ve fabl türlerinden tam birer metin okuyup tahlil etmeleri ve derste tahlil ettikleri aynı türdeki metinle karşılaştırıp bir karşılaştırma tablosu oluşturmaları istenebilir. Tahlil edilen bu metinleri dijital hikâye veya film şeridi hâline getirmeleri beklenebilir. Destanlarla ilgili bir pano çalışması yaptırılabilir.

Destekleme Öğrencilere tema kapsamında tahlil edilen türlerle ilgili çalışma kâğıdı verilebilir. İncelenen metinlerin sadeleştirilmiş hâllerine yer verilebilir veya filmi var ise izletilip film üzerine bir sohbet gerçekleştirilebilir.

ÖĞRETMEN

YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

10. SINIF 4. TEMA: NESİLLERİN MİRASI

Bu temada edebiyatın sosyolojik değişimlere ve bu değişimlerle çağlar boyu kazanılan kültürel birikimin ortaya çıkmasına zemin hazırlaması üzerinde durulur ve Türk edebiyatı tarihinde din, sosyoloji, felsefe, dil ve kültür alanlarında yaşanan değişimlerin edebî üretime yansması ele alınır. Nesilden nesile aktararak bugüne miras kalan edebî birikimimizle ilgili farkındalık kazandırılır.

Bu temada okuma metni olarak Dede Korkut Hikâyeleri'nden bir örnek ve Tanzimat Dönemi'nden bir şiir seçilirken ara metin için Servet-i Fünûn Dönemi'nden bir roman kullanılır. Dinleme/izleme metninde Millî Edebiyat Dönemi'nden çok modlu metin özelliği taşıyan bir hikâye ele alınır. Konuşmada öğrencinin tahlil ettiği Dede Korkut Hikâyeleri'nden birini seçerek canlandırma yapması, yazmada ise dinlediği/izlediği Millî Edebiyat Dönemi'ne ait hikâyeyi bir şiir hâline getirebilmesi sağlanır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN

BECERİLERİ Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL

BECERİLER KB 2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB 2.13. Yapılandırma, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme

EĞİLİMLER

Benlik Eğilimleri, E1.2. Bağımsızlık, E1.6. Öz Güven, Sosyal Eğilimler, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI**BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1. Benlik Becerileri, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB2. Sosyal Yaşam Becerileri, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3. Ortak/Birleşik Beceriler, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI**İLİŞKİLER**

Tarih, Din, Psikoloji, Sosyoloji

BECERİLER ARASI**İLİŞKİLER**

KB2.18. Tartışma, KB2.15. Yansıtma, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Nesillerin Mirası" temasına uygun nitelikler taşıyan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Nesillerin Mirası" temasına uygun nitelikler taşıyan metinlerde anlam oluşturma yapabilme
- TDE1.3. "Nesillerin Mirası" temasına uygun nitelikler taşıyan metinlerde çözümleme yapabilme
- TDE1.4. "Nesillerin Mirası" temasına uygun nitelikler taşıyan metinlere yönelik öz yansıtma yapabilme

Okuma

- TDE2.1. "Nesillerin Mirası" temasına uygun nitelikler taşıyan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Nesillerin Mirası" temasına uygun nitelikler taşıyan metinlerde anlam oluşturma yapabilme
- TDE2.3. "Nesillerin Mirası" temasına uygun nitelikler taşıyan metinlerde çözümleme yapabilme
- TDE2.4. "Nesillerin Mirası" temasına uygun nitelikler taşıyan metinlere yönelik öz yansıtma yapabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Dede Korkut Hikâyeleri'nden birini canlandırıldığı konuşma sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Dede Korkut Hikâyeleri'nden birinin canlandırıldığı konuşmasına uygun içerik oluşturabilme
- TDE3.3. Dede Korkut Hikâyeleri'nden birinin canlandırıldığı konuşmasında kural uygulayabilme
- TDE3.4. Dede Korkut Hikâyeleri'nden birinin canlandırıldığı konuşmasına yönelik öz yansıtma yapabilme

Yazma

- TDE4.1. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında yazmayı yönetebilme
- TDE4.2. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında kural uygulayabilme
- TDE4.4. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında öz yansıtma yapabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Nesillerin Mirası" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesinde din, sosyoloji, felsefe, dil ve kültür gibi alanlarda yaşanan değişimler çerçevesinde Dede Korkut Hikâyeleri'nden bir metin ile Tanzimat Dönemi'nden bir şiir incelenir. Ara metin olarak Servet-i Fünûn Dönemi'nden bir roman ele alınır. Bu metinler aracılığıyla sosyolojik, felsefî ve kültürel hayatta meydana gelen değişimlerin edebiyata nasıl yansıdığına cevap aranır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin Dede Korkut Hikâyeleri'nden birini canlandırmaları suretiyle sözlü bir üretim gerçekleştirilir. Böylece geçmişten bugüne kültürümüzde aynı kalan ve değişen unsurları daha iyi anlamaları sağlanır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak Millî Edebiyat Dönemi'nin ruhunu yansıtan bir hikâye örneği incelenir. Bu metin ile millî değerlerin edebiyata nasıl yansıdığı, tarihî gerçekliklerin edebiyata hangi yönlerden kaynaklık ettiği gibi konularda farkındalık sağlanır ve millî bilinç uyandırılır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler dinledikleri/izledikleri Millî Edebiyat Dönemi'ne ait hikâyeyi bir şiir metni hâline getirmek suretiyle yazılı bir üretim gerçekleştirir. Böylece bir metinde konu edilen olay, durum ya da duygular farklı bir edebî türle ifade edilirken dilin özgün ve etkili kullanımı sağlanır.

Anahtar Kavramlar sözlü kültür, olağanüstülük, kurmaca, millî edebiyat, açık ve örtük ileti, dönem, yaşantı

ÖĞRENME Metin Tahlili (Alımlama)
KANITLARI Okuma ve Dinleme/İzleme
 (Ölçme ve Değerlendirme)

- Kısa cevaplı sorular
- Gözlem formları
- Çıkış kartları
- Açık uçlu sorular
- Öğrenme günlüğü
- T diyagramı
- Karşılaştırma tablosu
- Çalışma kâğıdı
- Bilgi haritası

Bu temada okumayı yönetebilme sürecinde kısa cevaplı sorular kullanılabilir. Anlam oluşturma için bilgi haritası, karşılaştırma tablosu, kısa ve açık uçlu sorular; çözümleme yapmaya yönelik T diyagramı, kavram haritası, karşılaştırma tablosu ve öz yansıtma ile ilgili öğrenme günlüğü kullanılabilir.

Dinleme/izleme metinleri ile ilgili olarak da dinlemeyi/izlemeyi yönetebilmesine yönelik kısa cevaplı sorular, anlam oluşturma için çalışma kâğıdı, metin çözümlemeye yönelik gözlem formu, karşılaştırma tablosu, öz yansıtma için açık uçlu sorular kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma ve Yazma

- Dede Korkut Hikâyeleri'nden birini canlandırabilmeye yönelik performans görevi verilir.
- Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiir şeklinde yazmaya yönelik performans görevi verilir.

Öğrencilerin okudukları ve çözümledikleri Dede Korkut Hikâyesi'ni canlandırabilmelerine yönelik bir performansları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, görsel ve işitsel öğeleri kullanma, canlandırma becerisi, zaman ve mekân kullanımı, beden dilinin kullanımı vb. ölçütler yer alabilir. Bu çalışma grup çalışması hâlinde de yapılabilir.

Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri hikâyeyi şiir şeklinde yazmaya yönelik performansları; içeriğe uygunluk, etkileyicilik, şiir dilinin etkili kullanımı, noktalama ve dil bilgisi vb. ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Tema sonu değerlendirme öğrenme günlüğü ile gerçekleştirilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin toplumda meydana gelen sosyal, siyasi ve kültürel değişimlerin edebî eserleri etkilediğini; tahlil edilecek metinlerin türlerine özgü temel kavramları (anlatıcı, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân, söyleyici, ahenk unsurları vb.) ve fiiller ile ilgili dil bilgisi konularını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- belirlemek, konu ile ilgili farkındalık düzeylerini tespit etmek için soru-cevap, kavram haritası, görsel okuma, sınıf içi tartışma vb. yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin şiir ile anlatmaya bağlı metinlerin yapı özellikleri hakkında önceki bilgileri, bu temada öğrenecekleri bilgilere temel oluşturur. Metinlerin incelenmesinde tarih, sosyoloji, felsefe ve psikoloji disiplinleriyle ilgili bilgilerden faydalanılır. Ayrıca bu temada edinilen bilgi ve beceriler 11 ve 12. sınıfta ele alınacak temalara temel oluşturur.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu tema çerçevesinde Dede Korkut Hikâyeleri'nden bir metin ile Tanzimat Dönemi'nden bir şiir okuma metni olarak incelenir. Ayrıca ara metin olarak Servet-i Fünun Dönemi'nden bir roman kullanılır. Dinleme/izleme metni olarak Millî Edebiyat Dönemi'nden bir hikâye tahlil edilir. Konuşma becerisi kapsamında öğrencilerden Dede Korkut Hikâyeleri'nden birini canlandırmaları beklenir. Yazma çalışmalarında ise dinlenen/izlenen Millî Edebiyat Dönemi'ne ait hikâye, şiir metnine dönüştürülür.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Öğrencilerin "değişim ve dönüşüm" kavramlarını güncel hayatla ilişkilendirebilmelerine yönelik bir beyin fırtınası gerçekleştirilir (**E1.1, SDB 2.1**). Sosyal hayattaki değişim ve dönüşümü somutlaştırıcı nitelikte görseller sınıfa getirilir ve bunlarla ilgili öğrencilerin görüş belirtmeleri istenir. "Bu görsellerde dikkatinizi çeken unsurlar nelerdir?", "Sizce bu görsellerdeki değişikliklerde neler etkili olmuş olabilir?" vb. nedenleriyle açıklayabileceği kısa cevaplı sorularla öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi tespit edilir.

Dede Korkut Hikâyeleri ile ilgili çok modlu bir metin sınıfta dinletilir/izletilir. Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri çok modlu metinden hareketle Dede Korkut Hikâyeleri'yle ilgili neler bildikleri sorgulanır, ön bilgileri yoklanır. Ardından öğrencilerden okuma metni olarak seçilen Dede Korkut Hikâyesi'ne göz gezdirmeleri istenir. Öğrencilerin dış özelliklerinden (başlığından, görsel unsurlardan vb.) hareketle metnin konusuyla ilgili tahminlerde bulunması istenir. Belirlenen Dede Korkut Hikâyesi'nin tahlil edileceği hatırlatılarak uygun yöntem ve strateji belirleyerek metni okumaları sağlanır (**E3.2**). Ön bilgilerinden yararlanarak metinde açıkça veya örtük olarak verilen bilgiler arasında ilişki kurmaları, metnin içeriğine yönelik anlam oluşturmaya çalışmaları beklenir (**E3.10, D3**).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilerin metnin içeriğinden hareketle sosyal hayattaki değişim ve dönüşüm kavramını dil ile ilişkilendirmeleri ve bu konudaki düşüncelerini sözlü olarak dile getirmeleri beklenir (**E.3 1, SDB 2.3**). Metinde anlamı bilinmeyen kelime ve kelime gruplarının anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir. Metinde açıkça yer alan bilgilerden hareketle metnin ortaya çıktığı dönemin dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulur. Metnin yazılma amacı, konusu ve teması belirlenir. Metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır (**SDB2.3**). Öğrencilerden metinle ilgili yaptıkları çıkarımlardan bir bilgi haritası oluşturmaları istenir (**SDB1.2, E3.5**). Tema kapsamında ele alınan Dede Korkut Hikâyesi, Türk edebiyatının farklı dönemlerinden alınan başka metinlerle içerik, tür, şekil, dönem, üslup, ileti vb. yönlerden karşılaştırılabilir (**D5, D19**). Bunun için öğrencilerden bir karşılaştırma tablosu oluşturmaları istenebilir. Böylece karşılaştırma yoluyla elde edilen bilgiler sınıflandırılabilir ve metinlere yönelik geri bildirimler sunmak için bunlardan yararlanılabilir. Bu bağlamda metnin içeriğine, türüne, dil ve anlatım özelliklerine yönelik yapılacak beyin fırtınası ile kısa cevaplı, açık uçlu sorular kullanılarak öğrencilerin metinle ilgili eleştirilerini ve gerekçelendirilmiş görüşlerini belirtmeleri sağlanır (**SDB3. 3**).

TDE2.3. Çözümleme

Okunan Dede Korkut Hikâyesi'ndeki karakterlerin özellikleri, amaçları ve niyetleri incelenir. Metnin dil ve anlatım özellikleri belirlenir. Metnin yapı unsurları tespit edilerek bu unsurların metnin içeriğine olan katkısı üzerinde durulur. Metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazıldığı dönemle ve toplumla ilişkisi açıklanır. Metin; diğer disiplinlerle olan ilişkisinin yanı sıra millî, manevi ve evrensel değerlerin aktarımı bakımından değerlendirilir (**D5, D19**). Tahlil edilen Dede Korkut Hikâyesi ile ara metin olarak belirlenen Servetifünun Dönemi'ne ait roman karşılaştırılır. Karşılaştırılan eserlerin yapı unsurları, yazıldıkları dönemin özellikleri veya dil ve anlatım özelliklerini yansıtan ifadeler belirlenerek bunlar arasındaki farklar ortaya konur. Yapılan tespitler için T diyagramı kullanılabilir, tespit edilen unsurlar arasındaki ilişkiyi göstermek için bir kavram haritası veya kontrol listesi oluşturulabilir (**SDB1.2**). Karşılaştırması yapılan metinler arasında dil, dönem vb. özellikler dikkate alınarak değerlendirmeler yapılabilir. Dil ve anlatım ile ilgili özellikler değerlendirilirken incelenen metinlerdeki fiiller üzerine çalışmalar yapılır. Tahlil edilen metinler ile başka metinler arasında bir bağ kurulup metinler arası veya disiplinler arası karşılaştırmalar yapılır. Bunun için bir karşılaştırma tablosu oluşturması beklenir. Tablolardaki ortak ifadelerin bir araya getirilerek sınıf panosunda sergilenmesi sağlanabilir (**D.5, D. 19**).

TDE2.4. Yansıtma

Öğrencilerden tahlil ettikleri Dede Korkut Hikâyesini kendi beğeni ölçütlerine uygun olarak değerlendirmeleri istenir (**D16**). Öğrenciler, kendilerini inceledikleri metinlerdeki karakterlerin yerine koyarak kahramanların davranışlarını anlamlandırılabilirler (**D7, SDB2.3**). Metindeki olaya, duruma, soruna ya da karakterlerin davranışlarına seçenekler üretebilirler. Öğrencilerden tahlil ettikleri metin ile karşılaştırma metni olarak verilen metinler arasında konu, amaç, yapı unsurları, dil ve anlatım bağlamında ilişkiler kurmaları, bu amaçlara yönelik çeşitli ölçütler oluşturarak değerlendirmeler yapmaları istenir. Öğrenciler, yaptıkları bu çalışmalar ile ilgili bir öğrenme günlüğü oluşturabilir (**SDB1. 2**).

- *İkinci okuma metni olarak Tanzimat Dönemi'nden bir şiir işlenir. Şiirin incelenmesinde metin tahlilinin aşamaları takip edilir. Şiir türüne özgü özellikler (coşku ve heyecana bağlı metin olması, genellikle mecaz anlamlı kelimelerin kullanılması, imge, sembol kullanımı, ahenk unsurları vb.) göz önünde bulundurulur.*

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilerin Dede Korkut Hikâyeleri'nden birini canlandırmalarına yönelik bir performans görevi ile konuşma becerileri işe koşulur **(SDB2.1)**.

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Öğrencilerin amaca, konuya, hedef kitleye uygun konuşma yöntem ve stratejileri seçmeleri; iletişim ve görgü kurallarına uygun hareket etmeleri sağlanır. Bu uygulama için grup çalışması yapılabilir **(SDB2.2)**, iletişim kurallarına uymaya özen gösterilir ve iletişim engeli olmaması için gerekli ortam hazırlanır **(E2.2, E3.3, D3, D4, D14, SDB2.1)**.

TDE3.2. İçerik Oluşturma ve TDE3.3. Kural Uygulama

Öğrenciler, Dede Korkut Hikâyeleri'nden hangisini canlandırmak için seçtiklerini gerekçe-lendirerek açıklar **(SDB3.3)**. Bu aşamada öğrenciler hikâyedeki kişiler, zaman, mekân ve dil anlatım özellikleri ile ilgili bilgi edinirler ve ön bilgileri doğrultusunda kendi yorumlarını katarak bir canlandırma planı hazırlarlar **(E3.3, SDB1.2, D7, OB1)**. Kendi yorumlarını katar-ken uygun olan düşünceyi geliştirme yollarından yararlanabilirler. Ayrıca hikâyenin bağda-şıklık ve bağlaşıklığına uygun bir söz varlığına yer verebilirler. Hazırladıkları canlandırma planının, grup arkadaşları ile tutarlı ilerlediğini ve ana düşünceyle olan ilişkisini karşılaştı-rırlar. Daha sonra gruplar seçtiklerini birbirlerine göstererek anlam akışına göre bir can-landırma sırası oluşturur **(E2.3, SDB2.2)**. Öğrenciler, canlandırma için uygun olan dekor ve görsel öğeleri belirleyerek düzenler. Sonrasında canlandırmalarını yaparlar **(SDB2.1)**. Canlandırma sürecinde hikâyedeki iletileri sınıf ortamında açık bir şekilde ifade ederler. Metne kendi yorumlarını katarken bağdaşıklık öğelerinden faydalanır, dili kurallarına uy-gun bir şekilde kullanırlar **(E3.11, E1.6, D19)**. Performans sürecinde öğrencilerin canlan-dırmaları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlamada özgünlük, dil yapıları, ana fikre uygunluk, mekân ve zaman yönetimi, beden dili kullanımı, görsel ve işitsel öğelerin kullanımı gibi ölçütler yer alabilir.

TDE3.4. Yansıtma

Öğrenciler canlandırma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirebi-rlirler. Bu amaçla sözlü üretimlerine yönelik bir öz değerlendirme yapmaları sağlanabilir **(SDB1.2)**. Öz değerlendirme sonrasında elde edilen sonuçlarını öğretmen ve akran değer-lendirmeleri ile gözden geçirmeleri istenebilir. Geri bildirimlerden hareketle bundan sonra yapacakları konuşmalar için kendilerine yeni hedefler belirlemeleri, özgün bir konuşmacı kimliği oluşturmaları sağlanabilir **(E3.11, D11)**.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Bu temada Millî Edebiyat Dönemi'nden bir hikâye dinleme/izleme metni olarak seçilir.

TDE1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

Öğrencilerin dikkatlerini çekmek ve ilgilerini uyandırmak için bir film şeridi gösterilir. Bu film şeridinde yer alan görsellerden hareketle sosyal hayatta yaşanan değişimin edebiyata nasıl yansıdığına yönelik sınıf içinde bir tartışma yapılır. Tartışma neticesinde öğrencilerin üzerinde fikir birliğine vardıkları yargılar belirlenir. Bunların yardımıyla ön bilgiler kontrol edilir **(SDB2.2)**. Ardından öğrencilerin dinleme/izleme metni için konuya ve amaca uygun dinleme/izleme stratejisi belirlemeleri sağlanır **(D3)**. Metin dinlenirken/izlenirken metni çözümlemeye yardımcı olacak unsurlara yönelik notlar alınması hatırlatılır. Metnin türü-ne ait özellikleriyle ilgili çıkarımlarda bulunularak metnin başlığı ile içeriği arasında ilişki kurulur. Öğrencilere dinleme/izleme metninin içeriği ile ilişkilendirilebilecekleri bir görsel seçecek olsalar bunun nasıl bir görsel olacağıyla ilgili görüşlerini ifade etmeleri istenir. Bunun için kısa cevaplı sorular sorulur **(OB4)**. Dinleme/izleme sürecinde uygun zaman ve durumda söz hakkı alınması, görgü kurallarına uyulması, uygun yerlerde örnekler verilme-si, kısa cevaplı sorularla söylenenlerin gerektiğinde tekrar edilmesi sağlanır.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Dinleme/izleme metnine yönelik yapılacak çalışmalarla dönemin edebî anlayışı, sosyal yaşantısı, dil özellikleri hakkında açık uçlu sorularla öğrencilerin çıkarımda bulunması sağlanır **(SDB2.3)**. Metnin konusu ve teması belirlenir, metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır **(E1.2, SDB2.3)**. Öğrenciler bunları yaparken hazırlayacakları çalışma kâğıdından yararlanabilir. Dinleme/izleme metnindeki iletileri önem, dönem özelliği, gerçeklik vb. açılarından başka metinlerle karşılaştırılır. Bunun yanı sıra içerik, tür, dil ve anlatım yönleriyle karşılaştırmalar yapılır. Öğrencilerden ayrıca tespit ettikleri bilgileri sınıflandırmaları, bunlardan yararlanarak dinlenen/izlenen metne yönelik geri bildirimler sunmaları istenir. Dinleme/izleme metnindeki görsellerin metnin içeriği ile ilişkisine dair çıkarımlar yapılır.

TDE1.3. Çözümleme

Dinleme/izleme metnine yönelik kısa cevaplı sorularla öğrencilerin metindeki karakterlerin özellikleri, amaçları ve niyetlerini incelemeleri sağlanır **(SDB2.3)**. Metnin yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri belirlenir. Dinleme/izleme metnin tür ve dönem özellikleri tespit edilerek metindeki iletiler benzerlik, farklılık, sebep-sonuç, amaç-sonuç, koşul-sonuç ve tutarlılık bakımından karşılaştırma tablosuyla ilişkilendirilmesi sağlanır. Dinlenen/izlenen metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin değerlendirmesi yapılır. Metnin diğer disiplinlerle ilişkisi üzerinde durulur. Bu amaçlar doğrultusunda dinleme/izleme metnine yönelik bilgilerin yer aldığı bir gözlem formu hazırlanabilir.

TDE1.4. Yansıtma

Öğrencilerin dinlediği/izlediği metin hakkında değerlendirmeler yapabilmek, metinler arası veya disiplinler arası ilişki kurmak için çeşitli ölçütler belirlemeleri istenir. Bu ölçütlerden yararlanılarak metne ilişkin görüş ve eleştiriler gerekçelendirilerek ifade edilir **(SDB3.3)**. Öğrencilerden kendilerini dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin yerine koyarak kahramanların davranışlarını anlamlandırmaları, bu davranışların yerine seçenekler üretmesi istenir **(SDB2.3)**. Öğrencilerin dinlediği/izlediği metin ile gerçek dünya bilgisine dayalı karşılaştırmalar yapmaları sağlanabilir. Dinleme/izleme sürecinde oluşan duygu, düşünce ve davranışların nedeni olan fiziksel ve zihinsel etkenler gözden geçirilir. Bunun için öz değerlendirme formundan yararlanılabilir **(E2.2, OB1, SDB1.2)**.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri hikâyeyi şiir hâline getirdikleri bir yazma çalışması gerçekleştirilmelerine yönelik performans görevi yapılır **(D16)**.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Bu süreçte öğrencilerin bireysel bir çalışma ortaya koymaları beklenir. **(OB9, D7)**. Öncelikle yazma amaçlarını belirlemeleri ve yazacakları şiir için türe özgü bilgilerini göz önünde bulundurmaları, amaca uygun yazma stratejisi belirlemeleri sağlanır **(SDB1.2)**.

TDE4.2. İçerik Oluşturma ve TDE4.3. Kural Uygulama

Öğrenciler dinledikleri ve tahlil ettikleri hikâyeye ilişkin anlam, dil kullanımı, betimlemele-
rin özellikleri gibi ön bilgilerini kullanmak suretiyle yazacakları şiirin arkadaşları üzerindeki
etkisini tahmin ederek yazılarını planlar. Bu planda şiirin iletisi göz önünde bulundurulur
(OB1). Yazıda aktarılmak istenen iletiler belli bir sıraya konulur (E3.7). Bu süreçte öğren-
cinin özgün bir üslupla metnini oluşturması beklenir (E3.3, D7). Metnini zenginleştirmek
amacıyla bağlama uygun söz varlığından yararlanılır, iletileri bazen açık bazen de örtük
bir şekilde ifade edilir (OB1). Şiirde eksiltile cümle yapıları da kullanılabilir. Şiirin etkisini ar-
tırmak amacıyla görsel öğelerden yararlanılabilir (OB4). Öğrenciler şiirlerini arkadaşlarıyla
paylaşarak onların görüşlerini alır ve ilk düzenlemelerini yapar (E3.5, SDB2.1). Metnin
Türkçenin dil kurallarına uygun bir şekilde oluşturulduğu, yazım ve noktalama kurallarına
uyularak yazıldığı kontrol edilir, gerekli düzenlemelerle şiire son şekli verilir (D19). Öğren-
ciler yazdığı şiiri sınıfta sunabilir, okul gazetesinde veya genel ağıdaki güvenilir ortamlarda
paylaşabilir. Ürünler dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içe-
riğe uygunluk, etkileyicilik, şiir dilinin etkili kullanımı, noktalama ve dil bilgisine uygunluk
vb. ölçütler yer alır.

TDE4.4. Yansıtma

Öğrencilerin yazılı üretimlerine yönelik öz değerlendirme bulunmaları sağlanır (SDB1.2).
Sonrasında elde edilen sonuçlar öğretmen ve akran değerlendirmesi ile gözden geçirile-
rek ürüne son şekli verilir. Öğrenciler geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yazakleri
metinlerle ilgili yeni hedefler belirler ve özgün yazar kimliği oluşturur.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda bu temada öğrenilenlerle ilgili öğrenme günlüğü yazmaları istenir. Bu
öğrenme günlüğü ile öğrencilerin temaya başlamadan önce ve tema sonrasında kendile-
rinde bilişsel olarak nasıl bir değişiklik oluştuğunun farkına varmaları beklenir

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden tahlil ettikleri Dede Korkut Hikâyesi ile ilgili alan yazın çalışması yapması
istenebilir. Temada sözü edilen edebî dönemlere yönelik dönem-eser çalışması yaptırı-
labilir. Farklı türde bir metin tahlil edilebilir. Mesela Tanzimat Dönemi'nden roman tahlil
edilmiş ise bu aşamada farklı türde metinler araç olarak kullanılabilir.

Destekleme Öğrencilerden temada sözü edilen dönemlerin sosyal, siyasi, kültürel yapılarına yönelik
o dönemleri yansıtan görsellerin yer aldığı bir pano hazırlamaları istenebilir. Sözü edilen
edebî dönemlerdeki metinlerin sadeleştirilmiş hâllerine yer verilebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

11.SINIF

11. SINIF 1. TEMA: BİR DİYECEĞİM VAR!

Edebiyatın malzemesi olan dil, söze dönüştüğünde anlam derinliği kazanmaktadır. Doğru ve etkili iletişim kurmak, duygu ve düşünceleri dile getirmek, hayalleri anlatmak, bir şeyler öğretmek, eğlendirmek, estetik zevk kazandırmak, açıklama yapmak ve bilgi paylaşmak için sözün gücünden yararlanılmaktadır. Bu temada; kendini ifade etmek, sanatlı söyleyişi içselleştirmek, görüş belirtmek, söylenmek istenenleri karşı tarafa iletmek için dilin nasıl kullanıldığını fark ettirebilmek amaçlanmaktadır. Bunun için edebiyatın estetik yönünün yanı sıra iletişim sağlamadaki temel görevi üzerinde durulmuş, iletişimin günlük hayatta karşılaşılabilecek yansımalarına odaklanılmıştır. Öğrencilerin kendilerini ifade edebilme becerilerine, iletişimde ve günlük yaşamda dilin işlevsel kullanımlarına dikkat çekilmiştir.

Bu temada okuma metni olarak Geleneksel Türk Tiyatrosu'dan Karagöz seçilir. İncelenmek üzere seçilen ikinci metin ise mektuptur. Ara metin, dilekçe olarak belirlenmiştir. Dinleme/izlemede iletişim konulu çok modlu bir metin ele alınmıştır. Konuşma becerisi için öğrencilerin iletişim engellerini konu alan bir canlandırma yapabilmeleri istenirken yazma becerisi için öğrencilerden bir e-posta içeriği oluşturabilmeleri beklenmektedir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.4. Çözümleme, KB2.15. Yansıtma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D12. Sabır, D14. Saygı, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Tarih, Sosyoloji, Psikoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/izleme

- TDE1.1. Günlük yaşamda dilin etkili bir şekilde kullanım örneklerini içeren metinlerde dinleme/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Resmî veya resmî olmayan durumlar için oluşturulmuş dinlediği/izlediği metinlerde duygu ve düşüncelerin muhataba aktarılma şekline yönelik anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Dinlediği/izlediği metinlerden hareketle iletişimin günlük yaşamdaki yansımalarına ilişkin çözümlemeler ve değerlendirmeler yapabilme
- TDE1.4. Duygu ve düşünceleri muhataba aktarma sürecinde dilin önemine ilişkin dinlediği/izlediği metinlerden hareketle kendi görüşlerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. Duygu, düşünce ve dilekleri başkalarına aktarmayı içeren metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Dilin iletişimdeki farklı işlevlerini ve kullanım özelliklerini yansıtan okuduğu metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Okuduğu metinden hareketle günlük yaşamda kendini ifade etme becerisine ilişkin çözümleme ve değerlendirme yapabilme
- TDE2.4. Günlük yaşamda isteklerin, duygu ve düşüncelerin aktarılmasını içeren okuduğu metinlerden hareketle kendi görüşlerini geliştirip yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Günlük yaşamda karşılaşılabileceği iletişim engellerini konu alan sözlü üretime hazırlık yapabilme
- TDE3.2. İletişim engellerinin nedenlerini, sonuçlarını ve çözümlerini yansıtacağı sözlü üretimi için plan oluşturabilme
- TDE3.3. Sözlü iletişim engellerine ilişkin farklı bakış açılarını deneyimlediği sözlü üretimi ni gerçekleştirebilme
- TDE3.4. Günlük hayatta karşılaşılan sözlü iletişim engellerine yönelik gerçekleştirdiği sözlü üretimini değerlendirerek kendi görüşlerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Duygu, düşünce ve isteklerini etkili bir şekilde ileteceği yazısı için hazırlık yapabilme
- TDE4.2. Günlük hayatta karşılaşılan durumlara ilişkin duygu ve düşüncelerini etkili kullanacağı yazısı için içerik ve plan oluşturabilme
- TDE4.3. Düşüncelerini etkili bir şekilde düzenlediği, söz varlığı ve dil bilinciyle yansıttığı yazısını paylaşabilme
- TDE4.4. Günlük hayatta duygu, düşünce ve isteklerini ifade ettiği yazısını değerlendirerek kendi görüşlerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Bir Diyeceğim Var!" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için iletişimde ve toplumsal yaşamda dilin etkili ve güzel kullanımına örnek oluşturacak türlerden mektup seçilir. Mektup türünün genel özellikleri ele alınırken ara metin olarak dilekçe ile ilgili bilgi verilir, dilekçenin günlük yaşamdaki kullanımına dikkat çekilir ve dilekçe yazımı üzerinde durulur. Ayrıca dilin iletişimde ve günlük yaşamda kullanımına örnek oluşturması bakımından yanlış anlaşılmalara ve söz oyunlarına dayalı mizahi bir tür olan Karagöz metni incelenir. Karagöz metni tahlil edilirken Geleneksel Türk Tiyatrosu hakkında bilgi verilir. İkinci okuma metni olan mektup işlenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlilinin akış şeması takip edilir. Mektup türüne özgü dil, yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak gerekli bilgiler verilir. Ara metin ise bir dilekçe örneğidir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde sözlü iletişim engellerini konu alan bir canlandırma yapılır. Canlandırma öncesinde konuya dikkat çekmek amacıyla sözlü iletişim engellerinin bulunduğu çok modlu bir metin izletilir/dinletilir. Öğrencilerden bu metindeki sözlü iletişim engellerini belirlemeleri beklenir. Öğrencilerden gelen fikirler doğrultusunda sözlü iletişim engellerinin kullanıldığı bir konuşma metnini canlandırma yapmak amacıyla hazırlamaları istenir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde günlük yaşamda iletişimi ele alan ve e-posta ile ilgili çok modlu bir metin seçilir. Dinlenen/izlenen çok modlu metinden hareketle öğrencilerden geçmişten bugüne iletişim araçlarına yönelik çıkarım yapmaları beklenir. Öğrencilerin ön bilgilerini de kullanarak e-posta vasıtasıyla iletişimin diğer iletişim araçlarına göre avantajlı yönlerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde türün özelliklerine ve belirlenen amaca uygun bir e-posta yazılır. E-posta yazılırken yazma amacı ve alıcı göz önünde bulundurularak belirli bir plan çerçevesinde içerik oluşturulur. İletinin alıcı tarafından tam olarak anlaşılmasını sağlamak amacıyla düşünceyi geliştirme yollarına başvurulabilir. Metnin alıcısına ve yazılma amacına uygun söz varlığı kullanmaya önem verilir.

Anahtar Kavramlar Geleneksel Türk tiyatrosu, Karagöz, mektup, dilekçe, e-posta, gölge oyunu, mizah, figür, hitap, özel mektup, iş mektubu, resmî mektup, elektronik içerik, yazışma dili

ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)

- Okuma ve Dinleme/İzleme
- Kısa cevaplı sorular
 - Çalışma kâğıdı
 - Çıkış kartı
 - Kavram haritası
 - Zihin haritası
 - T diyagramı
 - Balık kılçığı
 - Karşılaştırma tablosu
 - Açık uçlu sorular

Okuma metinlerine yönelik incelemeler yapılırken T diyagramı, balık kılçığı, kısa cevaplı sorulardan faydalanılabilir, kontrol listesi tutulabilir. Metinler çözümlenirken, değerlendirirken ve yansıtma yapılırken açık uçlu sorular kullanılabilir, çalışma yaprakları hazırlanabilir.

Dinleme/izleme metinleri çözümlenirken karşılaştırma tablosu, zihin ve kavram haritaları kullanılabilir, çıkış kartından yararlanılabilir.

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin sözlü iletişim engellerini konu alan bir canlandırma yapmalarına yönelik bir performans görevi verilir ve konuşma becerileri işe koşulur.
- Öğrencilerin e-posta yazmalarına yönelik bir performans görevi verilir ve yazma becerileri işe koşulur.

Öğrencilerin canlandırma yaparak gerçekleştirdikleri performans, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, canlandırma becerisi, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler yer alabilir. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

E-posta yazmaya yönelik performans görevleri dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Puanlama anahtarında Türkçenin doğru kullanımı, üslup, ifade özgünlüğü, gerekli durumlarda öznel ve nesnel ifadelerle yer verme, başlık ve hitap kullanımı, yazım ve noktalama gibi ölçütlere yer verilebilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartı kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin Karagöz ile ilgili genel bir bilgiye sahip oldukları; mektup türünün genel özelliklerini, öğretici metinlerde kullanılan anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarını, yazılı ve sözlü üretim aşamalarını, fiilimsiler ile ilgili dil bilgisi konularını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için soru-cevap, tartışma, fikir taraması kullanılabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıf düzeylerinde Geleneksel Türk Tiyatrosu ile ilgili bilgiler, bu temada ele alınan Karagöz metninin incelemesinde ön bilgi olarak değerlendirilir. Ek olarak önceki sınıflarda öğretici metinlerin genel özellikleriyle ilgili edinilen bilgiler, mektup ve e-posta metinlerinin tahlilinde kullanılır.

Tarih, sosyoloji, psikoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Bu temada öğrencilerin kendilerini doğru ifade etmeye, dili etkili ve güzel kullanmaya ve sözün estetiğini ön plana çıkararak anlam oluşturmaya yönelik önceki bilgilerinden yararlanır. Ele alınan metinlerin incelenme sürecinde öğrenilenlerle yazılı ve sözlü üretimle geliştirilen beceriler sonraki temalarda yapılacak metin incelemeleri ve atölye çalışmaları için ön bilgi oluşturur. Dilin etkili ve güzel kullanımına yönelik farkındalık oluşturulması, öğrencilerin sosyal yaşam ve iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlar.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları Süreç Çerçevesi

Bu temada Geleneksel Türk Tiyatrosu üzerinde durulur. Okuma metni olarak karşılıklı konuşmaya dayanan, yanlış anlaşılma ve söz oyunları ile oluşturulan mizah öğeleri içeren bir Karagöz metni seçilir. İkinci okuma metni olarak mektup, ara metin olarak dilekçe kullanılır. Dinleme/izlemede iletişimi ele alan ve e-posta ile ilgili çok modlu bir metnin incelemesi yapılır. Öğrencilerden sözlü iletişim engellerini konu alan bir canlandırma yaparak konuşma becerilerini, bir e-posta yazarak yazma becerilerini işe koşmaları beklenir. Konuşma ve yazma etkinlikleri çerçevesinde ortaya konan ürünler performans görevleri olarak değerlendirilir.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

Okuma metni olarak Geleneksel Türk Tiyatrosundan bir Karagöz oyunu seçilir.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Metni okumaya geçmeden önce öğrencilere Geleneksel Türk Tiyatrosuyla ilgili neler bildikleri sorularak ön bilgileri yoklanır. Karagöz oyununda yer alan tiplerin görselleri gösterilir. Öğrencilerin bu tiplerin adları, ayırt edici fiziksel özellikleri, kişilik özellikleri, aralarındaki iletişim şekilleri ve dil kullanımlarındaki farklılıklarıyla ilgili tahminde bulunmaları istenir. Bu süreçte kısa cevaplı sorularla öğrencilerin amaca uygun cevaplara ulaşmasına yardımcı olunabilir. Karagöz'de kullanılan dil yapılarına ilişkin farkındalık oluşturmak, yardımcı rollerin işlevlerinin farkına varmak, beden dilinin etkili kullanımına dikkat çekmek ikili gruplar olarak düşün-eşleş-paylaş tekniği ile öğrencilerin ön bilgileri ortaya çıkarılır (SDB2.2).

Öğrencilerin metne göz gezdirmeleri istendikten sonra metnin dili hakkında soru-cevap tekniğiyle görüş oluşturmaları sağlanır. Metnin içeriğine yönelik tahminde bulunur. Paylaşarak okuma yöntemiyle belirlenen eserin okunması için strateji belirlenir (D3). Okunacak tiyatro metnini paylaşma sürecinde öğrencilerin aktif rol alması, kendilerine ait kısımları okurken Karagöz oyunlarının diline ve doğasına uygun hareket etmeleri istenir (SDB2.1, D4).

TDE2.2 .Anlam Oluşturma

Öğrencilerden, Karagöz metnindeki karakterlerin kullandığı dilden hareketle onların kişilik özelliklerine ait tahminlerini T diyagramıyla somutlaştırmaları istenebilir (SDB1.2). Bu kişilik özelliklerinin sözle mi yoksa beden dilinden mi yola çıkılarak belirlendiğine yönelik tespitlerde bulunabilir. Metindeki kişilerin söz varlıklarının sosyal statülerine, eğitim durumlarına uygun olup olmadığı soru-cevap tekniği ile belirlenir. Hacivat ve Karagöz'ün farklılıklarına rağmen (kişilik özellikleri, eğitim durumu, kültür düzeyi vs.) bir uyum içerisinde yaşamaları üzerinde durularak dostluğun öneminin fark edilmesi sağlanır (D5). Öğrencilerden kendi çevrelerinden bu kişilere benzeyen örnekler göstermeleri istenir (SDB2.3). Geleneksel Türk Tiyatrosu türlerinden Karagöz'ün hâlâ ilgiyle izlenmesi ve özel günlerde Karagöz gösterilerine yer verilmesiyle ilgili öğrencilerin görüşleri sorulur (SDB2.1). Karagöz'ün kültürel bir miras ürünü olarak taşıdığı önemin ve Türk kültüründeki değerinin öğrenciler tarafından fark edilmesi sağlanır (D4, D14, OB5).

TDE2.3. Çözümleme

Karagöz'deki dramatik örgüyü oluşturan unsurlar (kişiler, yer, zaman, çatışma vb.) çalışma kâğıdı kullanılarak belirlenir (**OB9**). Çatışma unsurları belirlenirken sınıfta dört kişilik küçük gruplar oluşturulur. Gruplar çatışmaların kaynağı, tarafları ve ortaya çıkmalarında mekân, zaman ve kişilerin etkisini kendi aralarında tartışarak belirlerler. Ayrıca dramatik örgü unsurlarından daha çok hangisinin veya hangilerinin karakterlerin dil özelliklerinin oluşmasında etkili olan açık uçlu sorularla tespit ederler (**E1.6, E2.3, E3.5, E3.8**). Karagöz oyunundaki tiplerin dil ve üslup özelliklerine yönelik çözümlemeler yapılır. Örneğin Hacivat'ın kibar, mütevazı ve eğitim görmüş bir kişinin özelliklerini taşıyan dil ve üslubu incelenebilir. Karagöz'ün daha az eğitilmiş, günlük konuşma dilinin özelliklerini yansıtan üslubuna yönelik çıkarımlar yapılabilir. Bunun için gruplar balık kılçığı tekniği veya karşılaştırma tabloları kullanarak çıkarımlarını belirlerler (**D4, SDB1.2**). Dil ve anlatım özelliklerinden bahsedilirken ayrıca gruplardan inceledikleri metinlerde geçen fiilimsileri belirlemeleri ve bunların işlevlerine yönelik çıkarımlar yapmaları istenir (**D14**).

TDE2.4. Yansıtma

Karagöz metnindeki dil ve üslup özelliklerinin anlama katkısı değerlendirilir. Gruplardan metindeki çatışmaların hangi dramatik öge üzerinden ve hangi dil unsurlarıyla daha etkili verilebileceğine yönelik görüşlerini sunmaları istenir. Gruplardan gelen geri bildirimler doğrultusunda görüşlerini gözden geçirir. Bu süreçte öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılabilir (**SDB1.2, SDB2.1**).

- İkinci okuma metni olan mektup işlenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlilinin akış şeması takip edilir. Mektup türüne özgü dil, yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak gerekli bilgiler verilir. Ara metin olarak dilekçeye yer verilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilerden sözlü iletişim engellerini konu alan bir canlandırma yaparak konuşma becerilerini işe koşacakları bir performans görevi gerçekleştirmeleri beklenir. Konuya dikkat çekmek amacıyla sözlü iletişim engellerinin bulunduğu çok modlu bir metin izletilir/dinletilir (**SDB2.1**). Öğrencilerden bu metindeki sözlü iletişim engellerini belirlemeleri ve tartışma tekniği kullanarak bu engellerin iletişimi nasıl etkilediğiyle ilgili fikir yürütmeleri beklenir (**E3.2, E3.6, SDB2.1**). Öne sürülen fikirler doğrultusunda sözlü iletişim engellerinin kullanıldığı bir konuşma metnini canlandırma yapmak amacıyla hazırlamaları istenir (**SDB1.2., D7, E2.2**).

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Belirlenen amaç, hedef kitle ve süreyi göz önünde tutarak öğrencilerin canlandıracakları konuya uygun konuşma yöntem ve stratejisi belirlemeleri beklenir. Bu çalışma grup olarak da gerçekleştirilebilir. Canlandırma sürecinde iletişimin önündeki engeller ortadan kaldırılır (**SDB2.1**). Mekânın, teknik alt yapının, görüntü ve sesin uygunluğu sağlanır (**SDB1.2**). Bu süreci sağlıklı bir şekilde tamamlamak için öğrencilerden kontrol listesi tutmaları istenebilir (**SDB1.2**). Böylece konuşmayı yönetme süreci gözlemlenir (**D4, D11, D16, D20**).

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Öğrencilerin sözlü performanslarından hareketle iletişim hatalarına yönelik tespitlerin ve çözüm önerilerinin yer aldığı bir karşılaştırma tablosu oluşturulur. Bu hataların iletişimi engelleme derecesi ve sebep olduğu iletişim kazaları hakkında tahminlerde bulunulur. İletişim hatalarının kaynağını ortam, dil kullanımı, vurgu, tonlama ve beden dili gibi unsurlar bakımından sınıflandırır. Sözlü iletişim engellerine yönelik canlandırma yapılırken etkileyciliği artırmak amacıyla işitsel ve görsel öğelerden yararlanılabilir. Öğrencilerin ortaya koydukları performans akran değerlendirme formu kullanılarak ve dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir (**SDB1.2**). Değerlendirme formlarının sonuçlarından hareketle gerekli düzeltmeler yapılır (**D6**).

TDE3.3. Kural Uygulama

Sözlü iletişim engellerini konu alan canlandırmanın kime, nasıl, nerede, hangi araçları kullanarak gerçekleştirileceğine yönelik planlama yapısı (**SDB1.2**). Konuyu belirgin ve etkili kılmak için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır. Söz varlığı içeriğe ve hedef kitleye göre belirlenir ve bağlama uygun şekilde kullanılır. Dinleyiciye/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Dil yapıları işlevine uygun kullanılır; eksiltili yapı, bağlama, gönderim, değiştirim ve sözcük bağdaşıklığı öğelerinden faydalanılır. Canlandırma esnasında beden dili ve mekân etkili bir biçimde kullanılır (**SDB2.1, D3**).

TDE3.4. Yansıtma

Sergilenen performansa tüm süreç boyunca etki eden unsurlarla ilgili öz değerlendirme yapılır. Bunun için süreç aşamalarındaki işlerin yer aldığı öz değerlendirme formu kullanılır (**SDB1.2**). Akran değerlendirme formları ile verilen dönütler doğrultusunda hatalar düzeltilir; uygun davranış, duygu ve düşünceler pekiştirilir,

Öğrencilerin performansları dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Bu formda konu seçimi, içeriği uygunluğu, özgünlük, dil ve üslup, plan oluşturulması, canlandırma becerisi gibi ölçütler yer alabilir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Konuya dikkat çekmek için öğrencilere farklı türlerden mektupların hitap cümlelerinden örnekler gösterilir. Bu örneklerden hareketle öğrencilerin mektubun kime yazıldığını, nasıl bir içeriğe sahip olabileceğini tahmin etmeleri istenir. Bunlardan hareketle mektuplarda saygı, sevgi, dostluk gibi değerleri ortaya koyan ifadelerin nerede ve nasıl kullanılabileceği belirlenir.

Gelişen teknoloji ile birlikte mektupların artık elektronik ortamlarda yazıldığıyla ilgili açıklama yapılır. E-posta ile mektupların hitaplarında nasıl farklılıkların olduğuna yönelik görüşlerini belirtmeleri istenerek öğrencilerin ön bilgileri yoklanır (**E1.6, E2.3**).

TDE1.1. Dinlemeyi/izlemeyi yönetme

Öğrenciler gruplara ayrılır. Geçmişten bugüne iletişimde kullanılan araçlarla ilgili bir araştırma yapmaları istenir (**SDB2.2**). Öğrencilerin e-posta türünün ortaya çıkışına kadarki dönemde hangi iletişim araçlarının yaygın kullanıldığıyla ilgili bilgi toplamaları ve bunları sınıfta paylaşımları beklenir (**OB1**).

Öğrencilere iletişim ve e-posta içerikli çok modlu bir metin dinletilir/izletilir (**SDB2.1**).

Dinlediği/izlediği metinde dilin hayatın farklı alanlarında değişebilen kullanımları olabileceği gösterilir. Öğrencilerin bunları kendi hayatlarına yansıtabilmesini sağlamak amacıyla uygun dinleme/izleme stratejisine karar vermesi sağlanır (**D7, D11**). Öğrenci, dinleme/izleme esnasında not alır (**SDB1.1**). Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır (**SDB2.1**). Dinleme/izleme sürecinin amacına uygun şekilde yönetilebilmesi için gözlem formu oluşturulur.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Dinlenen/izlenen çok modlu metinden hareketle öğrencilerden geçmişten bugüne iletişim araçlarına yönelik yaptıkları araştırma sonuçlarıyla ilgili çıkarımlarını paylaşmaları istenir. Öğrencilerin ön bilgilerini de kullanarak e-posta vasıtasıyla iletişimin diğer iletişim araçlarına göre avantajlı yönlerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir **(D3, D16, SDB3.3)**.

Öğrencilerden teknoloji kullanımının iletişimi bugün nasıl etkilediğinden yola çıkarak uzak gelecekte ne tür araçlar kullanılabileceği ve bunların iletişimi nasıl etkileyebileceği hakkında tahmin yürütmesi istenir **(SDB3.1)**. Bu tahminler yürütülürken fikir taraması kullanılabilir **(D12, D14)**.

Örnek olay ile dilin yanlış kullanımından kaynaklı iletişim aksaklıklarına yönelik problem durumu belirlenir ve öğrencilerin bu problemin çözümüne dair çıkarımlar yapmaları beklenir ve bunlar not edilir.

Çıkarımlarından hareketle ürettikleri farklı çözüm yollarından hangisinin daha etkili olabileceğiyle ilgili karşılaştırma yapılır. Bunun için karşılaştırma tabloları hazırlanabilir. Bu süreçte vızıltı grubu tekniği, küçük grup tartışması gibi yöntem ve teknikler kullanılabilir **(SDB2.2, SDB3.1, SDB2.1)**. İletişim problemleri çözülürken hangi iletişim kanalında nasıl bir dil kullanılacağına dair sınıflandırma yapılır. Bu süreçte zihin haritaları oluşturulur. Dinlenen/izlenen çok modlu metin, dil kullanımları açısından eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilir **(E3.10)**.

TDE1.3. Çözümleme

Dinlediği/izlediği çok modlu metinde iletişimin etkili olmasını sağlayan güven, saygı, yapıcılık gibi iletişim unsurlarını ortaya koyan dil yapıları tespit edilir ve bunlar özelliklerine göre sınıflandırılır. Öğrencilerden bu unsurlar arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi gösteren kavram haritası hazırlamaları istenir **(D14, D15, SDB1.2)**.

TDE1.4. Yansıtma

Dinlediği/izlediği çok modlu metinde dilin kullanım biçimini değerlendirir. Bununla ilgili beğenilerini gerekçeleriyle ortaya koyar **(SDB3.3)**. Metinde olumsuz eleştiride bulunduğu yerlerle ilgili çözüm önerilerini sunar. Bu süreçte öğrencilerin neler öğrendikleriyle ilgili çıkış kartları kullanılır **(E3.5, E3.6, E3.10)**.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma****TDE4.1. Yazmayı yönetme**

Öğrencilerden mektup ve e-posta ile ilgili öğrendikleri bilgiler vasıtasıyla ve yazma becerilerini kullanarak bir e-posta yazmaları istenir. E-postanın amacına, konusuna, hedef kitlesine göre yazma stratejisi belirlenir **(D3, D7)**.

TDE4.2. İçerik oluşturma

Dinleme/izleme metninin inceleme sürecinde iletişim ve e-posta konusunda öğrenilen bilgilerden yararlanılır. E-postanın alıcısı göz önünde bulundurularak karşı tarafa e-posta yoluyla aktarılacak ek belgelerin (müzik, video, resim, metin vb.) neler olabileceği bunların nerelerde ve hangi amaçlarla kullanılabileceği hakkında tahminler yürütülür. Bu tahminler doğrultusunda e-posta ile mektup arasındaki benzerlik ve farklılıklar karşılaştırılır. Yazılacak e-postanın amacına ve kime yazılacağına göre bilgiler düzenlenir, içerik oluşturulur. Ek olarak gönderilecek belgelerin sınıflandırılması yapılır. E-postaya özgü doldurulması gereken kısımlara gereken bilgiler yazılır, e-postanın alıcısına göre uygun dil ve üslup belirlenir **(SDB1.2)**. Bu konuda akran görüşlerine başvurulabilir, ihtiyaca göre yazılan ifadeler gözden geçirilerek yeniden düzenlemeler yapılabilir **(D16)**. Gerek duyulması hâlinde öğretmen yardımına başvurularak eksik bilgilerin ve kavram karmaşalarının giderilmesi sağlanır. Yazılan içeriğe uygun işitsel ve görsel öğeler anlam oluşturmak için kullanılabilir. Belirlenen amaç doğrultusunda yazılan e-posta metni alıcısına gönderilir.

TDE4.3. Kural Uygulama

E-posta yazılırken yazma amacı ve alıcı göz önünde bulundurularak belirli bir plan çerçevesinde içerik oluşturulur. İletinin alıcı tarafından tam olarak anlaşılmasını sağlamak amacıyla düşünceyi geliştirme yollarına başvurulabilir. Metnin alıcısına ve yazılma amacına uygun söz varlığı kullanmaya önem verilir. Anlatılmak istenenlerin doğru bir şekilde ifade edilmesine dikkat edilir. Yazılan metnin; dil yapılarına, bağdaşıklık öğelerine, yazım ve noktalama kurallarına uygun olmasına özen gösterilir **(D7)**.

TDE4.4. Yansıtma

Yazılan e-postalar okunarak gözden geçirilir, yazım ve noktalamayla ilgili hatalar varsa düzeltilir. Yazma sürecinde ortaya konan ürünlere yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılabilir **(SDB1.2)**. Yazma sürecinin tüm aşamalarını içeren dereceli puanlama anahtarı kullanılarak performans görevleri değerlendirilir. Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında Türkçenin doğru kullanımı, üslup, ifade özgünlüğü, gerekli durumlarda öznel ve nesnel ifadelerle yer verme, başlık ve hitap kullanımı, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alabilir.

Tema Sonu İnceleme

Tema sonunda öğrencilerin neler öğrendiğini ve hangi konularda öğrenme zorluğu çektiklerini belirlemek amacıyla 3-2-1 çıkış kartları uygulanabilir. Bu yöntemle öğrencilere bu temayla ilgili öğrendikleri 3 şey, ilgilerini çeken ve daha fazla bilgi sahibi oldukları 2 şey ve öğrenmekte zorluk çektikleri 1 şey ile ilgili çıkış kartı hazırlamaları istenebilir **(SDB1.1)**. Öğrencilerden elde edilen bildirimler doğrultusunda gerekli bilgi eksikleri ve kavram karmaşaları giderilir. Öğrencilerin ilgisini çeken konulara yönelik farklı etkinlikler düzenlenebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden incelenen Karagöz metninin bağlamına uygun bir diyalog oluşturulması istenebilir. Öğrencilerin Türk edebiyatında mektup türünün kullanıldığı belli başlı eserlere yönelik araştırma yapmaları ve bunlarla ilgili sınıfta bir tanıtım gerçekleştirmeleri istenebilir.

Destekleme Öğrencilerin inceledikleri Karagöz metninde yer alan tiplerle ilgili genel ağdaki güvenilir kaynaklardan araştırma yapmaları ve bu tipleri sınıfta tanıtımları istenebilir. Bu öğrenciler için bir yakınlarına mektup veya e-posta yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN**YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

11. SINIF 2. TEMA: KÜLTÜR YOLCULUĞU

Bu temada köklü bir geçmişe sahip Türk kültürünün farklı dönemlerde ve geniş bir coğrafyada ortaya konmuş edebiyat ürünleri ele alınmaktadır. Edebî eserlerin dilin kullanımı, zenginleştirilmesi, korunması ve gelecek kuşaklara taşınmasında üstlendiği işlev ile millî kültürün oluşmasına sağladığı katkılar üzerinde durulmaktadır. Dilin millet olma bilinci kazandırmadaki önemi vurgulanmaktadır. Edebî eserlerde millî kimliği yansıtan unsurlara ve bunların nasıl işlendiğine odaklanılmaktadır. Böylelikle Türk edebiyatının zamana ve coğrafyaya göre değişebilen dil ve anlatım özelliklerine yönelik farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır.

Okuma metni olarak Türk dünyası edebiyatından bir hikâye seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Burada ayrıca Türk dünyasının ortak kültür değerlerini yansıtan metinlerden yararlanılabilir. İkinci okuma metni olarak Köktürk Yazıtları'ndan bir bölüm seçilir ve bu metnin incelemesi yapılır. Dinleme/izleme, âşık tarzı halk şiiri geleneğinin özelliklerini taşıyan ve âşık atışmalarını konu alan çok modlu bir metin incelenerek gerçekleştirilir. Sözlü üretim çalışmalarında Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapılır. Yazılı üretimde ise öğrencilerin çevrim içi bir müze gezisi yapıp izlenimlerini yazabilmeleri beklenir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.4. Çözümleme
KB2.15. Yansıtma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.5. Öz Yeterlilik, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB2.1. İletişim, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D11. Bağımsızlık, D12. Sabır, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Sanat, Tarih, Coğrafya, Sosyoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.8. Sorgulama, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.14. Yorumlama, KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Farklı dönemlerde ve geniş bir coğrafyada ortaya konmuş edebî eserlerde dinleme/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Dilin ve edebiyatın millî kimlik oluşumundaki rolüne örnek teşkil eden dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Dinlediği/izlediği metinlerden hareketle millî kimlik, dil ve edebiyat ilişkisine yönelik çözümlemeler ve değerlendirmeler yapabilme
- TDE1.4. Farklı dönemlerde ve geniş bir coğrafyada ortaya konmuş dinlediği/izlediği metinlere yönelik kendi görüşlerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. Türk kültürünün zenginliğini ve ortak değerlerini yansıtan metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Türk kültürünün ve dilinin tarihî gelişimini yansıtan okuduğu metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Okuduğu metinlerden hareketle dil, kültür, millî bilinç ilişkisine yönelik çözümlemeler ve değerlendirmeler yapabilme
- TDE2.4. Farklı dönemlere ait okuduğu metinlerdeki çözümlemelerinden hareketle kültürel duyarlıklarına ilişkin kendi görüşlerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi

Konuşma

- TDE3.1. Türk dünyasının ortak kültürünü (dil, din, coğrafya, sanat vb.) yansıtan konuşmasına hazırlık yapabilme
- TDE3.2. Kültürel çeşitliliği ele alacağı konuşması için içerik oluşturabilme ve plan yapabilme
- TDE3.3. Kültürel farkındalıklarını, ifade becerilerini işe koştüğünü konuşmasını paylaşabilme
- TDE3.4. Türk dünyasının ortak kültürünü (dil, din, coğrafya, sanat vb.) yansıttığı konuşmasını değerlendirebilme

Yazma

- TDE 4.1. Kültürel miraslara yönelik gözlemlerini ve incelemelerini yansıtacağı yazısına hazırlık yapabilme
- TDE 4.2. Kültürel unsurlara ilişkin gözlemlerini benzerlik, farklılık, eleştirel düşünme vb. işe koşarak yazısı için içerik ve plan oluşturabilme
- TDE 4.3. Farklı dönemler ve toplumların kültürel unsurlarına ait izlenimlerini kendi bakış açısıyla yansıttığı yazısını paylaşabilme
- TDE 4.4. Kültürel miraslara yönelik gözlemlerini ve incelemelerini kendi bakış açısıyla ele aldığı yazısını değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Kültür Yolculuğu" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için Türk dünyasından bir hikâye seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Metin tahlil edilirken Türk dünyasının ortak kültür değerlerine dikkat çekilir. İkinci okuma metni olarak Köktürk Yazıtları'ndan bir bölüm incelenir. Bu metinler aracılığıyla Türkçenin millî bilincin ve ortak kültürün oluşmasındaki katkıları üzerinde durulur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerden Türk dünyasının ortak kültürünü (dil, din, coğrafya, sanat, müzik, gelenek, görenek, giyim, yemek, millî manevi değerler) yansıtan uygun görseller bulmaları ve bunlardan hareketle Türk kültürünün tanıtıldığı bir konuşma yapmaları istenir. Yapılan sözlü üretim çalışması sonucunda öğrencilerin Türk kültürü ile ilgili bilgileri somutlaştırılır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesi için âşık tarzı halk şiiri geleneğinin özelliklerini yansıtan ve âşık atışmalarını da içeren çok modlu bir metin incelenir. Öğrenciden dinlenen/izlenen âşık atışmasında mizah, eğlence ve halk kültürünün nasıl oluştuğuna dair fikir oluşturması beklenir. Öğrencinin âşık atışmasında kullanılan dilin inceliğini göz önünde bulundurarak günlük dille arasındaki benzerlik ve farklılıklar üzerine çıkarım yapması beklenir. Yazma becerisinin geliştirilmesi için belirlenen bir çevrim içi müze gezisi yapılarak izlenimler yazılır. Müzelerin kültürel bir miras olduğu vurgulanır. Öğrencilerden izlenimlerini yazarken karşılaştırma ve sınıflandırmalardan yararlanmaları ve özgün ifadeler kullanmaları beklenir.

Anahtar Kavramlar metin, edebî metin, öğretici metin, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân, anlatıcı, anlatma, diyalog, geriye dönüş, özetleme, söz varlığı, mektup

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Açık uçlu sorular
- Kısa cevaplı sorular
- Zihin haritası
- Kelime kartları
- Hikâye haritası
- T diyagramı
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartları
- Kısa cevaplı sorular
- Yansıtıcı yazı

Okuma metinlerine yönelik inceleme yapılırken açık uçlu sorulardan faydalanılabilir. Metinler çözümlenirken kısa cevaplı ve açık uçlu sorular, kelime kartları, hikâye haritası kullanılabilir. Yansıtma aşamasında çıkış kartlarıyla değerlendirme yapılabilir.

Dinleme/izleme metinlerinde karşılaştırma tablosu, çalışma kâğıdı hazırlanabilir. Zihin haritası kullanılabilir. Yansıtma aşamasında yansıtıcı yazı yazdırılabilir. Açık uçlu sorular veya kavram haritaları kullanılabilir.

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapmalarına yönelik performans görevi verilir.
- Öğrencilerin çevrim içi müze gezisi yapıp izlenimlerini yazmalarına yönelik performans görevi verilir.

Sözlü üretim çalışmalarında Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapılır. Bu performans görevi grup çalışması olarak da gerçekleştirilebilir. Konuşma ile ilgili nelerin değerlendirileceği (konuya hâkim olma, söz varlığı unsurlarını etkili ve güzel kullanma, beden dili ve sesiyle anlam oluşturabilme, zamanı ve mekânı konuşmasında uygun şekilde yönetebilme, seyircinin ilgisini ve dikkatini çekebilme vb.) ölçütlerin yer aldığı bir dereceli puanlama anahtarı ile belirlenebilir. Gösterilen performanslara yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılabilir, dereceli puanlama anahtarı ile performans değerlendirilebilir.

Yazılı üretim çalışması için çevrim içi bir müze gezisi gerçekleştirilir ve bununla ilgili izlenimleri yazmaya yönelik performans görevi yapılır. Yazılan metinde hangi unsurların (dil ve üslup, ifade özgünlüğü, öznel ve nesnel ifadeler yer verme, görsellerden yararlanma, yazım ve noktalama vb.) dikkate alınacağını gösteren bir dereceli puanlama anahtarı oluşturulabilir. Performans görevleri belirlenen ölçütlere göre dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Bunun yanında hazırlanan performanslara yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılabilir.

Tema sonu değerlendirme öğrenme günlüğü ile yapılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; hikâye türünün genel özelliklerini, bu türe özgü yapı unsurlarını ve hikâye tahliliyle ilgili çözümleme aşamalarını bildikleri kabul edilir. Ayrıca fiilde kip ve çatı konularında bilgi sahibi oldukları varsayılmaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin Türk kültürünün temel özelliklerini metinlerde anlam oluşturma ve çözümleme yapabilecek düzeyde bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için giriş kartları, kavram haritası, uzun ve kısa cevaplı sorular gibi yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıflarda olay çevresinde gelişen metinlerin yapı unsurlarıyla ilgili öğrendikleri bilgiler, bu temadaki hikâye metninin tahliline temel oluşturur. Öğretici metinlerin genel özellikleriyle ilgili bilgiler bu temada yapılacak incelemelerde kullanılır.

Sanat, tarih, sosyoloji ve coğrafya disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur. Bu disiplinlerden hareketle Türk dünyası ve Türk kültürüyle ilgili bilgilerden metin tahlili aşamasında yararlanılır. Ayrıca öğrencilerin önceki sınıflarda geliştirdikleri sunum yapma ve metin yazmaya yönelik sözlü ve yazılı üretim becerileri bu temada yapılan çalışmalarda temel oluşturur.

Tema çerçevesinde Türk dünyasını ve Türk dünyasının ortak kültür değerlerini tanımaya yönelik öğrenilenleri, öğrencilerin sosyal yaşamlarında genel kültür bilgisi olarak kullanmaları teşvik edilir. Okuma ve dinleme/izleme metinlerinin incelenmesi sürecinde ve temanın edebiyat atölyesi bölümünde öğrenilen bilgiler, sonraki temalarda yapılacak inceleme çalışmalarında kullanılır.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları Süreç Çerçevesi

“Kültür Yolculuğu” temasında okuma metni olarak Türk dünyası edebiyatlarından bir hikâye seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Ayrıca Türk dünyasının ortak kültürel değerlerini konu eden farklı metinlerden de yararlanılabilir. İkinci okuma metni olarak Köktürk Yazıtlarından bir bölüm seçilir ve bu metnin incelemesi yapılır. Dinleme/izleme metni olarak âşık tarzı halk şiiri geleneğinin özelliklerini yansıtan ve âşık atışmalarını içeren çok modlu bir metin incelenir. Sözlü üretim çalışmalarında Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapılır. Yazılı üretim çalışmalarında öğrencilerin genel ağıdaki çevrim içi ortamlarda müze gezisi yapıp izlenimlerini yazabilmeleri beklenir.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

Öğrencilere dilimizdeki bazı kelimelerin Türk dünyasında okunuşunun, yazılışının ve anlamlarının neredeyse aynı olduğuna dair bazı örnekler yazılı veya sözlü olarak sunulur. Öğrencilerin Türk dünyasında kullanılan ortak kelime ve dil yapılarıyla ilgili kısa bir araştırma yaparak verilen örnekleri çoğaltmaları istenir (**D3, D16, OB1**). Bu dil örnekleri küçük kâğıtlara yazılarak bir torbaya konulur. Öğretmen öğrencilerden torbadan rastgele seçtiği kelimelerin anlamlarını tahmin etmelerini ister. Yapılan tahminlerle ilgili dönütler verildikten sonra bu küçük kâğıtlar sınıf panosunda sergilenerek kelime duvarı oluşturulur ya da bu etkinlik için ikili gruplarla düşün-eşleş-paylaş etkinliği yapılır.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Türk dünyasında kullanılan dil yapılarını, söz varlığı benzerliklerini, ortak kültür unsurlarını gösteren bir hikâye seçilir.

Öğrencilerden göz atarak hikâyeyi okumaları ve hikâyenin adı, yazarı ve görsellerinden yola çıkarak söz varlığıyla ilgili fikir oluşturmaları istenir (**E3.6**). Öğrencinin, metnin türüne uygun okuma stratejisi seçmesi ve metnin konusuyla ilgili genel bir bilgi edinmesi için kısa cevaplı sorularla soru-cevap yöntemi uygulanabilir (**E3.2, D11**).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Olay çevresinde gelişen edebî metinlerin belirleyici özellikleri ve Türk dünyasının ortak kültür unsurlarının kullanımına dair öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirilir (**OB.5**). Öğrencilerin tahlil ettikleri hikâyede kullanılan söz varlığının seçilme nedenlerine ilişkin tahminlerde bulunması sağlanır (**E3.2**).

Metinde anlamı bilinmeyen kelimeler tespit edilir ve bağlamdan yola çıkılarak bu kelimelerin anlamlarının ne olabileceğine ilişkin tahminler yürütülür. Yapılan tahminlerle kelimelerin sözlük anlamları karşılaştırılarak söz varlığının yapı ve anlam bakımından değişimiyle ilgili çıkarımlarda bulunulur (**E3.6**). Yapıda ve kelimelerde gerçekleşen değişikliğin sebepleri beyin fırtınası tekniğiyle tartışılır (**D3, D4, E2.3, E3.3, E3.11, SDB2.1, SDB1.2**). Ulaşılan sonuçlardan yola çıkılarak bir kontrol listesi oluşturulur ve uygulanır. Öğrencilerden T diyagramı kullanarak dil ve anlatım açısından farklılık ve benzerliklere ilişkin görüş bildirmeleri istenir. Farklı türlerdeki metinlerden seçilen cümleler üzerinden fiilde kip ve çatıyla ilgili dil bilgisi çalışmaları yapılır (**E1.6, E2.3**).

TDE2.3. Çözümleme

Hikâyenin yapı unsurları ile temasını ortaya koyduğu bir hikaye haritası oluşturulur. Bunlar arasındaki ilişkiler incelendikten sonra temanın oluşmasını sağlayan çatışmalarda dilin etkisi görüş geliştirme tekniği kullanılarak tartışılır (**SDB2.1**). Açık uçlu sorularla çatışmayı oluşturan unsurlar arasındaki etkileşim değerlendirilir. Bu süreçte öğrencilerin, kendi görüşlerini ve görüşlerinin gerekçelerini savunmaları beklenir. Daha sonra üçlü gruplar oluşturup görüş ve gerekçelerini kendi aralarında tartışmaları istenir. Grupların tek bir görüş ve gerekçe oluşturup sunmaları sağlanır (**D11, D14, SDB3.3**). Ara metin olarak Türk gelenekleri, görenekleri, folkloru, tarihi vb. konular üzerine tespitlerin bulunduğu bir anı metni seçilir. Bu metinde kültür unsurlarının hangi kelimelerle yansıtılabileceğine dair tahminlerde bulunulur. Öğrencilerden bu tahminleri küçük kartlara yazmaları istenir. Metin okunduktan sonra kültür unsurlarını yansıtan kelimelerle öğrencilerin kendi oluşturdukları tahminler karşılaştırılır. Kart gösterme tekniği ile benzer ve farklı tahminler sınıflandırılarak kullanılan dil ile ilgili çıkarımlarda bulunulur (**D19, SDB1.2, E3.6, OB5**).

İkinci okuma metni olarak Köktürk Yazıtları'ndan bir bölüm ele alınır. Metin işlenirken metin tahlilinin akış şeması takip edilir. Yazıtların Türk dili, tarihi ve kültürü açısından önemine vurgu yapılır. Bu çerçevede anı türüne ek, ara metin olarak Kutadgu Bilig ve Divanu Lügati't-Türk gibi temel eserler kullanılabilir.

TDE2.4. Yansıtma

Öğrencilerin okunan hikâyeye yönelik farklı kültür unsurlarıyla ilgili kendi duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri sağlanır (**SDB2.1**). Hikâyeden yeni öğrenilen ve beğenilen ifadeler yazılır. Ardından öğrencilerden yazdıkları ifadelerin çağrışım zenginliklerini çıkış kartlarıyla belirleyerek değerlendirmesi beklenir (**SDB1.2**).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma****TDE3.1. Konuşmayı Yönetme**

Öğrencilerden Türk dünyasının ortak kültürünü (dil, din, coğrafya, sanat, müzik, gelenek, görenek, giyim, yemek, millî manevi değerler) yansıtan uygun görseller bulmaları ve bunlardan hareketle Türk kültürünün tanıtıldığı bir konuşma yapmaları istenir. Konuşması için ihtiyaç duyacağı hazırlık süresini, hedef kitleyi ve konuşmanın içeriğini gözeterek uygun yöntem ve stratejiyi belirlemesi sağlanır. Ardından bulunan görsellerin Türk kültürü ile ilişkilendirilebileceği farklı etkinliklerin yapıldığı istasyonlar kurulabilir. Bunun için öğrenciler gruplara ayrılır ve istasyonlar oluşturulur. İstasyonlarda görsellerden hareketle Türk dünyasındaki önemli eserlerden bahsedilebilir, Türk dünyasının önde gelen tarihî kişileri tanıtılabilir, Türk dünyasına özgü müzik kültürü anlatılabilir, Türk mutfağının ortak lezzetlerinden söz edilebilir. Böylelikle Türk kültürü ile ilgili öğrencilerin bilgileri somutlaştırılmış olur. Elde edilen bilgilerden yararlanılarak konuşmanın ana başlıkları ve içeriği oluşturulur (**D5, D19, OB4, OB9**).

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Konuşmanın amacı göz önünde tutularak hedef kitlenin beklentisine yönelik tahminler yürütülür. Tahminler doğrultusunda konuşmanın içeriğini zenginleştirecek, konuşmayı daha etkili ve ilgi çekici kılacak yöntemler geliştirilmeye çalışılır (**SDB1.2, E3.3**).

Görsellerden hareketle Türk dünyasında kültür unsurlarının farklılaşmasının hatta bazı kültür unsurlarının zamanla yok olmasının nedenlerine ilişkin beyin fırtınası tekniğiyle tahminler yürütülür (**SDB2.1**). Tahminler doğrultusunda Türk kültürünün dile yansımaları hakkında çıkarımlarda bulunulur. Değişik coğrafyalardaki Türk kültürleri karşılaştırılarak benzer ve farklı unsurlar tespit edilir (**SDB1.2**). Seçilen görseller dinleyicinin daha iyi anlayabileceği şekilde yeniden düzenlenir. Kültürün dile yansımalarını ifade eden görsellere yönelik açıklayıcı yorumlar yapılır (**OB4, OB5**). Konuşma sırasında sesin anlam oluşturmak için etkili ve güzel kullanılmasına özen gösterilir. Dinleyici ile göz temasının sağlandığı, dinleyicinin ilgisini çeken etkileşimli bir konuşma gerçekleştirilir. Konuşma sırasında görgü kurallarına uygun hareket edilir (**D14, SDB2.1**).

TDE3.3. Kural Uygulama

Türk kültüründe dil farkındalığını ortaya koymak için oluşturduğu konuşmasına akış planı hazırlar (SDB1.2). Konuşma planlanırken konuşmanın amacı ve dinleyicilerin özellikleri göz önünde tutulur. Dil farkındalığını ortaya koyacak söz varlığının seçimine özen gösterilir, etkili ve güzel bir konuşma metni taslağı oluşturulur (D3, D7). Türk kültürünü gerektiği gibi tanıtabilmek ve dinleyicinin bu kültürden kendine ait olanları fark etmesi için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır (SDB2.3, OB5). Metindeki açık ve örtük iletiler değerlendirilir. Görsellerden elde edilen bilgilerin dayanağına ilişkin gerekçeli açıklamalar yapılır (SDB3.3). Konuşmada anlatım bozukluğuna yol açmamak için eklerin doğru kullanılmasına, seçilen kelimelerin bağlama uygun olmasına, farklı cümle yapıları arasındaki bağdaşıklığın sağlanmasına özen gösterilir. Konuşmayı anlatım ilkelerine (akıcılık, duruluk, yalınlık vb.) bağlı kalarak gerçekleştirmenin yanı sıra konuşmada beden dilinin ve mekânın kullanımına dikkat edilir. Konuşmaya dair performansları değerlendirmek için hazırlıklı konuşma sürecine yönelik ölçütlerin yer aldığı dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Puanlamada konuya hâkim olma, söz varlığı unsurlarını etkili ve güzel kullanma, beden dili ve sesiyle anlam oluşturabilme, zamanı ve mekânı konuşmasına uygun şekilde yönetebilme, seyircinin ilgisini ve dikkatini çekebilme gibi ölçütler yer alabilir (E3.7, SDB2.1).

TDE3.4. Yansıtma

Konuşmanın tüm aşamalarını gözden geçirmek için öz değerlendirme yapılır. Bunun için konuşmanın aşamalarını gösteren ve bu aşamalara ilişkin ölçütler içeren bir öz değerlendirme formu oluşturulabilir. Öz değerlendirmenin yanı sıra akran değerlendirmesi de yapılabilir (SDB1.2). Akran değerlendirmesinin doğru yapılması sağlanır (D1). Konuşma sürecindeki hatalar düzeltilir, olumlu davranışlar pekiştirilerek sonraki konuşmalarda ön bilgi olarak kullanılır (D3).

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilere çok modlu metin örneği olarak bir âşık atışması dinletilir/izletilir (SDB2.1, E3.2).

TDE1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme

Öğretmen tarafından öncelikle öğrencilere, âşık atışması dinleyecekleri/izleyecekleri söylenir. Atışmanın hangi geleneğin ürünü olduğu yönünde tahminde bulunmaları istenir. Öğrenciler buna göre dinleme/izleme stratejisine karar verirler. Dinleme öncesinde, dinleme kuralları hatırlatılır ve süreçte buna uygun davranışları istenir. Söz konusu kurallara ilişkin bir kontrol listesi hazırlanır (D14).

Öğrenci dinleme/izleme esnasında notlarını alır. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğretmen tarafından dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel ve duyuşsal davranışlar ile fiziksel etkenler gibi kriterleri içeren bir gözlem formu oluşturulur. Bu formula öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri takip edilir (**E1.1**). Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır (**SDB2.1, D14**).

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Metin dinletilmeden önce sözlü gelenek üzerine öğrencilerin önceki öğrenmeleriyle bağlantı kurmaları sağlanır. Dinlenen/izlenen âşık atışmasında mizah, eğlence ve halk kültürünün nasıl ve hangi unsurlarla oluştuğuna dair ön bilgiler kullanılarak beyin fırtınası tekniği ile tahminlerde bulunulur. Tahminler tahtaya yazılır. Âşık atışmalarında kullanılan mizah unsurları ile günlük hayatta kendi kullandığı mizah unsurlarını karşılaştırma tabloları aracılığıyla kıyaslanır (**D7**). Âşık atışmasında kullanılan dilin inceliği göz önüne alınarak günlük dille arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilir (**D7**). Bu farklılıklar göz önüne alınarak âşıkların dili kullanımına yönelik çıkarımlar yapılır. Öğrencilerden dinlediği/izlediği âşık atışmasında beğendikleri bölümü seçerek bu bölümü hangi ölçütleri (söz varlığı, tema, mizah, söyleyici vb.) dikkate alarak tercih ettiklerine dair gerekçeli açıklama yapmaları beklenir (**E1.2, E2.2, E3.6, OB5, SDB3.3**). Bu ölçütlerin hangilerinin kullanıldığına dair bir kontrol listesi oluşturulabilir. Ayrıca, âşıklık geleneğindeki usta-çırak ilişkisine, söz oyunlarındaki ustalığa dikkat çekilebilir. Usta-çırak ilişkisinde ustanın hürmet edilen bir yerde konumlandırılmasına değinilebilir (**D14, D11**).

TDE1.3. Çözümleme

Dinlenen/izlenen âşık atışmasında yer alan unsurlar (mekân, beden dili, söyleyiş tarzı, estetik vb.) zihin haritası kullanılarak belirlenir (**SDB1.2**). Öğrenciler gruplara ayrılır. Altı şapkalı düşünme tekniği ile dinlenen/izlenen âşık atışması değerlendirilir. Şapkalarda cevaplanması istenen sorular şu şekildedir:

Beyaz şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasında verilmek istenen mesaj nedir?

Sarı şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasında iyimser mesajlar nelerdir?

Siyah şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasında olumsuz mesajlar nelerdir?

Kırmızı şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasının sizde uyandırdığı duygu nedir? Neden?

Yeşil şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasını nasıl devam ettirirdiniz?

Mavi şapka: Tüm cevapları değerlendirdiğinizde dinlenen/izlenen âşık atışması ile ilgili nasıl bir karara varırsınız?

Gruplar cevaplarını sınıfa sunar, öğretmen öğrencilere geri bildirim verir. Görüş geliştirme tekniğiyle atışmaların şiir şeklinde söylenmesinin sebepleri hakkında gerekçeli görüşler ifade edilir ve bununla ilgili bir çalışma kâğıdı hazırlanabilir (**SDB3.3**).

TDE1.4. Yansıtma

Dinlediği/izlediği âşık atışmasına değer katan unsurları, söyleyicinin metne katkısını kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda değerlendirerek özgün dinleyici kimliği oluşturulur (**SDB1.3, D11, E3.11**). Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrenciler öğrendikleri bilgilerle yansıtıcı yazı yazarlar (**SDB1.2**).

Metin Atölyesi (Üretim)

Yazma

Ön hazırlık olarak öğrencilerden çevrim içi gezilebilecek müzeleri belirlemeleri, bu müzeleri tanıtan kısa bir liste oluşturmaları ve bunu arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir (**OB2, E1.1, E2.2, D3, D16**). Öğrencilerden ilgi alanlarına göre hangi müzeyi seçeceklerini belirlemeleri ve bu seçimlerini gerekçelendirerek açıklamaları beklenir (**SDB3.3**). Seçilen müzeyi tanımayaya yönelik başka çalışmalar da yapılabilir.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Öğrencilerden çevrim içi müze gezisi yaparak izlenimlerini yazmaları amacıyla kullanacağı cümle, paragraf ve metin düzeni için uygun yazma yöntem ve stratejilerini seçmeleri istenir (SDB2.1).

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Öğrencilerden müzelerde kültürümüzü yansıtan hangi unsurların bulunabileceğine dair tahminde bulunmaları beklenir. Müzede yer alabileceğini düşündüğü kültür unsurlarıyla kendi yaşamındaki karşılaştırır. Kültürün hangi yollarla taşındığına dair görüş geliştirilerek sınıflandırma yapılır (SDB1.2). Müzelerin kültürel bir miras olduğu düşüncesinden hareketle öğrencilerden grup hâlinde ya da bireysel olarak yapılan bu çalışmayı arkadaşlarıyla paylaşımları ve farklı fikirleri dikkate alarak yeniden düzenlemeleri istenir (D4, D5, D12, D14, SDB2.1, SDB2.3). Yazma sürecinde karşılaştırma ve sınıflandırmalardan yararlanılarak özgün ifadeler kullanmaları beklenir. İçeriği zenginleştirmek amacıyla görsel öğelere ve başka metinlerden alıntılara yer verilebilir (E3.11).

TDE4.3. Kural Uygulama

Sanal müze belirlenip gezildikten sonra öğrenciler izlenimleri yazıya dönüştürürler. Yazılan metinde kime, neyin, nasıl, nerede ve hangi araçlarla anlatılacağı dikkate alınarak planlama yapılır (SDB1.2). Yazısında ele aldığı konuyu desteklemek amacıyla düşüncüyü geliştirme yolları işe koşularak metnin içeriğine ve hedef kitleye göre belirlediği söz varlığı bağlama uygun şekilde kullanılır. Metin aracılığıyla alıcıya verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ayrıntılandırılarak ifade edilir. Yazısında dil bilgisi kurallarını işlevi doğrultusunda uygular, farklı cümle yapıları kullanmaya dikkat eder. Metin yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun biçimde yazılır (D3, D16, E1.5, E3.7). Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında dil ve üslup, ifade özgünlüğü, öznel ve nesnel ifadeler yer verme, görsellerden yararlanma, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alabilir.

TDE4.4. Yansıtma

Yazılan metinler gözden geçirilir ve öz değerlendirme yapılır. Öz değerlendirmenin yanı sıra akran değerlendirmesi de yapılabilir. Geri bildirimler doğrultusunda düzeltmeler yapılır, yeni çalışmalar için hedefler oluşturulur (D6, SDB1.2).

Tema Sonu İnceleme

Temanın sonunda dereceli puanlama anahtarı ile yapılan değerlendirmenin yanı sıra genel bir değerlendirme için öğrenme günlüğü gibi ölçme ve değerlendirme yöntemleri uygulanabilir. Böylece öğrencilerin temaya ilişkin bilgi eksikleri veya kavram yanlışları belirlenir. Tespit edilen eksikliklerin giderilmesi ve hataların düzeltilmesi için gereken uygulamalar yapılır.

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Öğrenciler. okudukları hikâyenin olay örgüsünde değişiklik yaparak anlatı kişilerinin karakter özelliklerine ve metnin akışına uygun yeni olaylar kurgulayabilirler. Öğrenciler Türk dünyasının önde gelen kişilerinden birini tanıtan bir sunum hazırlayabilirler.

Destekleme

Öğrencilerin inceledikleri hikâyede anlamını bilmedikleri veya ilgilerini çeken kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bularak bir öğrenme duvarı oluşturabilirler. Bunun yanı sıra geniş bir coğrafyaya yayılmış olan Türk topluluklarının nerelerde yaşadıklarını harita üzerinde göstererek arkadaşlarına tanıtıcı bir sunum yapabilirler.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

11. SINIF 3. TEMA: YAŞAMIN İZİNDE

Her edebî eser kendisini oluşturan sanatçının yaşamından, duygu durumundan, dünya görüşünden ve kişilik özelliklerinden izler taşır. “Yaşamın İzinde” temasında edebiyat sanatçısı ile ortaya koyduğu eser arasındaki ilişki üzerinde durulmaktadır. Sanatçının eserini oluştururken duygu, düşünce ve hayal dünyasını şekillendiren unsurlara odaklanılmaktadır. Sanatçının dünya görüşü, sanat anlayışı, sosyal etkileşimleri, deneyim ve izlenimlerinin yanı sıra eserini oluşturma motivasyonunu sağlayan etmenler belirlenmekte; sanatsal üretimlerin kaynağıyla ilgili çıkarımlar yapılmaktadır. Böylece sanatçının yaşamından hareketle edebî eserine yansıyan söz varlığına, dil ve anlatım özelliklerine, üslubu oluşturan unsurlarla ilgili farkındalık kazandırılması amaçlanmaktadır.

“Yaşamın İzinde” temasında okuma metinleri olarak roman ve biyografi türünden eserler seçilir ve bunların tahlili yapılır. Biyografinin çözümleme aşamasında karşılaştırma metni olarak divan edebiyatından tezkireden yararlanılır. Dinleme/izleme metni olarak bir radyo tiyatrosu seçilir ve bu metnin çözümlemesi yapılır. Öğrencilerin konuşma becerilerine yönelik üretimlerinde incelemesini yaptıkları romandan seçtikleri bir roman kişisi ile romanın bağlamına uygun kurmaca bir mülakat yapmaları beklenir. Yazma becerilerine yönelik çalışmalarda öğrencilerden dinledikleri/ izledikleri radyo tiyatrosundan seçtikleri bir diyalogu yeniden yazmaları istenir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN
BECERİLERİ

Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL
BECERİLER

KB2.4. Çözümleme
KB2.15. Yansıtma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.1. Merak, E1.5. Öz Yeterlilik, E1.6. Öz Güven, E2. Sosyal Eğilimler, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3 Girişkenlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematiik Olma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D12. Sabır, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER

Sanat, Tarih, Psikoloji, Sosyoloji

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER

KB2.5. Sınıflandırma, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.14. Yorumlama, KB2.16. Muhakeme, KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Edebiyat ve sanatın yaşamdaki yansımalarını içeren metinlerde dinleme/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Sesi anlatım gücüne dayanan betimlemeler, canlandırmalar ile dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Dinlediği/izlediği metinlerde sanatçıların yaşamlarının estetik zevk ile sunulmasına yönelik çözümlemeler ve değerlendirmeler yapabilme
- TDE1.4. Edebiyat ve sanatın yaşamdaki yansımalarını içeren metinlere ilişkin kendi görüşlerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. Günlük yaşamın ve sanatçısının hayatını yansıtan metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Hayatın farklı yönleriyle ele alındığı okuduğu metinlerde edebiyat ve yaşam ilişkisi bağlamında anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Sanatçının yaşamından, duygu durumundan, kişilik özelliklerine yönelik okuduğu metinlerde çözümlemeler ve değerlendirmeler yapabilme
- TDE2.4. Okuduğu metinlerden hareketle günlük yaşamın ve sanatçının hayatının edebiyata yansımalarına yönelik kendi görüşlerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Edebiyat ve sanatın yaşamdaki yansımalarını etkileşimli bir biçimde ele aldığı konuşmasına hazırlık yapabilme
- TDE3.2. Sanatçısının ve karakterin yaşamındaki izlenimlerini yaratıcılığı ile bütünleştirdiği bir konuşma içeriği tasarlayabilme
- TDE3.3. Empati ve etkileşim kurma, karakterin duygu ve düşünce dünyasını anlama, tepkilerini oluşturma vb. süreçleri içeren konuşmasını paylaşabilme
- TDE3.4. Yaşamdan izler taşıyan karakterlerle kurduğu etkileşimi yansıtan konuşmasını kendi görüşlerine göre değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Edebiyat ve sanatın yaşamdaki yansımalarını kendi kurgusuyla oluşturacağı yazısına hazırlık yapabilme
- TDE4.2. Kendi yaşamını, ilgi alanı veya beğenilerini bağlama uygun bir şekilde kurgulamak için yazı içeriğini oluşturabilme ve yazısı için plan yapabilme
- TDE4.3. Olayların ve karakterlerin özellikleri bağlamında yaratıcılığını, izlenimlerini ve yaşamından izlerini aktardığı yazısını paylaşabilme
- TDE4.4. Edebiyat ve sanatın yaşamdaki yansımalarını kendi kurgusuyla oluşturacağı yazısını değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Yaşamın İzinde” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/izleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için bir roman seçilir ve bu romanın tahlili yapılır. Metin tahlil edilirken yazarın yaşamından esere yansıyan izler üzerinde durulur. İkinci okuma metni olarak bir biyografi incelenir. Biyografi incelenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları takip edilir. Biyografi türüne özgü dil, yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak gerekli bilgiler verilir. Biyografi incelemesi yapılırken divan edebiyatından tezkire türü ara metin olarak kullanılır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için incelenen romandan seçilen bir kişi ile kurmaca bir mülakat gerçekleştirilir. Öğrencilerden kendilerine yakın buldukları bir roman kişisini tahlil ettikleri romandan seçmeleri ve bu seçimi yaparken o kişinin hangi özelliğinden etkilendiklerini belirtmeleri istenir. Öğrencilerden seçtikleri bu roman kişisiyle yapacakları kurmaca bir mülakatın amacı, hedefi, içeriği, hedef kitle, süresi belirlemeleri, buna uygun yöntem ve strateji oluşturmaları beklenir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesi için bir radyo tiyatrosu seçilir ve bu metnin incelenmesi yapılır. Öğrencilerden tiyatro ile ilgili ön bilgilerinden hareketle radyo tiyatrosunu oluşturan unsurların neler olabileceği hakkında sorular sorulabilir. Kısa cevaplı sorularla öğrencilerin, radyo tiyatrosunda müzik, ses efektleri, seslendirme ve tonlamanın önemi-ne ilişkin tahminler yürütmeleri istenebilir. Dinlenen/izlenen metinde radyo tiyatrosunda anlamı bilinmeyen kelime ve kelime gruplarının anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için dinleme/izleme sürecinde incelenen metinden seçtikleri bir diyalogu, metnin bağlamına uygun olarak yeniden yazmasına yönelik çalışmalar yapılır. Öğrencilerden seçim yaparken hangi ölçütleri göz önünde bulundurduklarını açıklamaları beklenir. Öğrenciler tarafından diyalogu bağlamdan kopmadan nasıl yazacakları, kişileri kendi özelliklerine uygun olarak nasıl konuşturacakları belirlenir. Böylece seçilen diyalog yeniden yazılır.

Anahtar Kavramlar roman, kurmaca, üslup, radyo tiyatrosu, yaşam öyküsü, kişi tanıtımı, divan edebiyatı geleneği, tezkire, kurmaca, gerçek, nesnellik, öznellik

ÖĞRENME KANITLARI **Metin Tahlili**
(Ölçme ve Değerlendirme) **(Okuma ve Dinleme/izleme)**

- Kısa cevaplı sorular
- Gözlem formu
- Çıkış kartı
- Öğrenme günlüğü
- Çalışma kâğıdı
- Zihin haritası
- Kavram haritası
- Öğrenme günlüğü

Bu temada okumayı yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular ve çalışma kâğıdı; anlam oluşturma sürecinde edebiyat halkası (okuma çemberi), kavram haritası; çözümleme sürecinde açık uçlu sorular, çalışma kâğıdı; yansıtma ise çıkış kartları kullanılabilir. Dinlemeyi/izlemeyi yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular, gözlem formları; anlam oluşturma sürecinde kısa cevaplı sorular ve zihin haritaları; çözümleme sürecinde de kavram haritası; yansıtma öğrenme günlüğü kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi**(Konuşma ve Yazma)**

- Konuşma becerisi için incelenen romanın kişi kadrosundan seçilen bir kişiyle kurmaca bir mülakat yapmaya yönelik performans görevi verilir.
- Yazma becerisi için dinlediği/izlediği metinden seçtiği bir diyalogu metnin bağlamına uygun yeniden yazmaya yönelik performans görevi verilir.

Öğrencilerin hazırladıkları mülakatlar; içeriğe uygunluk, özgünlük, açıklık, akıcılık, dilin etkili kullanımı vb. ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Diyalog oluşturmaya yönelik yazılı üretimler; içerik, akıcılık, duruluk, yalınlık, beden dili, zamanı ve mekanı etkili kullanma gibi ölçütler kullanılarak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Öz değerlendirme, öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Dinlediği/izlediği metinden seçtiği ve metnin bağlamına uygun yeniden yazılan diyalog dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında dil ve üslup kullanımı, özgünlük, konuya uygunluk, öznel ve nesnel ifadelere yer verme, başlık kullanımı, yazım ve noktalama gibi ölçütlere yer verilebilir.

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartlarından yararlanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; roman türünün genel özelliklerini, bu türe özgü yapı unsurlarını ve roman tahliliyle ilgili çözümleme aşamalarını ve dil bilgisi konularından cümle öğelerini bildikleri kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin öğretici metinlerin genel özelliklerini ve öğretici metinlere yönelik metin çözümleme süreçlerini bildikleri öngörülmektedir.

Öğrencilerin tiyatro ile ilgili genel bir bilgiye sahip olduğu, tiyatro ile ilgili başlıca terimleri bildikleri varsayılmaktadır.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için giriş kartları, kavram haritası, uzun ve kısa cevaplı sorular gibi yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıf düzeylerinde edebî/öğretici metinlerin nasıl tahlil edileceğine yönelik edindikleri bilgiler, bu temada öğrenileceklerle temel oluşturur. Ayrıca göstermeye bağlı edebî metinlere yönelik bilgiler de bu temada ele alınan radyo tiyatrosu için temel oluşturur.

Sanat, tarih, sosyoloji, psikoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Öğrencinin, bu temada edindiği bilgilerden yararlanarak edebiyatın kurgusal dünyasıyla yaşamın gerçekliği arasında bir bağ kurması sağlanır. Roman, biyografi ve radyo tiyatrosundan hareketle öğrencilerin hayata dair farklı bakış açıları kazanmalarına destek olunur. Ayrıca ele alınan bu metinlerden hareketle öğrencilerin sanatçılarla ilgili öğrendiklerini genel kültür bilgisi olarak başka derslerde ve günlük yaşamda kullanabilmeleri teşvik edilir. Okuma ve dinleme/izleme metinlerinin incelenmesi sürecinde ve temanın edebiyat atölyesi bölümünde öğrenilen bilgiler, sonraki temalarda yapılacak inceleme çalışmalarında kullanılır.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları Süreç Çerçevesi

"Yaşamın İzinde" temasında okuma metinleri olarak roman ve biyografi türünden eserler seçilir. Seçilen romanın yazarına yönelik öğrencilerin araştırma yapmaları ve metin tahlili sürecinde öğrencilerin yazarla ilgili edindikleri bilgileri kullanmaları beklenir. İkinci okuma metni olarak bir biyografi incelenir. Karşılaştırma metni olarak divan edebiyatından tezkire örneklerinden yararlanılır. Dinleme/izlemede bir radyo tiyatrosu seçilir ve bu metnin çözümlenmesi yapılır. Öğrencilerin konuşma becerilerine yönelik üretimlerinde incelemesini yaptıkları romandan seçtikleri bir roman kişisi ile romanın bağlamına uygun kurmaca bir mülakat yapmaları beklenir.

Yazma becerisi için dinlediği/izlediği metinden seçtiği bir diyalogu metnin bağlamına uygun yeniden yazmaya yönelik performans görevi verilir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Okuma**

Öğrencilere incelenmek amacıyla seçilen romandan alınan birkaç kelime verilir ve bu kelimeleri kendi yaşamlarıyla ilişkilendirerek farklı bağlamlarda cümleler oluşturmaları istenir. Hazırlanan kartlardaki örnek cümleler sesli olarak okunur. Bu örneklerden hareketle söz varlığının bağlama göre değişen anlamları üzerinde durulur. Öğrencilerin arkadaşlarının yazdığı cümleleri yorumlamaları ve bu cümlelerin yazarın yaşamından izler taşıyıp taşımadığını belirlemeleri istenir. **(SDB2.3)** Hazırlanan kartlar sınıf panosuna asılabilir veya bunlardan bir kelime duvarı oluşturulur.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Okuma metni olarak Türk edebiyatının seçkin örneklerinden bir roman belirlenir. Öğrencilerden bu romanı okumaya başlamadan önce gözden geçirmeleri ve rastgele seçtikleri kelime ve kelime gruplarının altını çizmeleri istenir. Altını çizdikleri kelime ve kelime gruplarından hareketle metnin konusu, dil ve anlatım özellikleriyle ilgili tahminlerde bulunmaları istenir. Bunun için kısa cevaplı sorulardan veya soru-cevap yönteminden yararlanılır. Öğrencilere, inceleyecekleri romanı çözümlmek amacıyla uygun okuma stratejisi seçtirilir. Okudukları roman ile yazar arasında ilişki kurabildikleri unsurları belirlemek; metnin dil, anlatım ve üslup özelliklerine yönelik tespitlerini not etmek için çalışma kağıdı hazırlanır **(E3.2)**.

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilerden ön bilgilerini kullanarak okudukları romanın içeriğinde yazarın üslubunu oluşturan unsurları gösteren bir kavram haritası hazırlamaları istenir. Metin tahlili sürecinde hazırlanan bu kavram haritasından yararlanılabilir. Romanın adı ve varsa görsellerinden hareketle metnin yazılış amacı tahmin edilir. Öğrencilerin okudukları romanda anlamını bilmedikleri kelime ve kelime gruplarını ve bunların anlamlarını bağlamdan belirlemeleri istenir **(D3, D16)**. Okunan romanın konu ve teması, yazarın metni yazma amacı tespit edilir. Metindeki kişilerin davranışlarından hareketle onların duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır. Bu çıkarımlar bir grup etkinliği olan edebiyat halkası (okuma çemberi) ile somutlaştırılır. Böylece romandaki kişilerin özellikleri ve dil kullanımları karşılaştırılır **(E3.6)**. Metin ile yazar arasındaki ilişkiye yönelik çıkarımlar yapılır. Metindeki gerçek ve kurgu arasındaki farkı belirlemek için sınıflandırmalar yapılır. Bu tür sınıflandırma çalışmalarında balık kılıcı tekniği kullanılarak tespit edilen bilgiler değerlendirilir **(SDB1.2)**. Metindeki öznel, nesnel dil yapıları bulunarak bunların metne ve kişilere olan katkısı belirlenir. Roman kişilerinin yaşadığı insani çelişkileri, ahlaki çatışmaları ve düşünsel gelgitlerini anlamlandırmaya yönelik tespitlerde bulunulur **(D14)**. Öğrenciler, metinden yakın bulduğu bir kişinin konuşmasıyla kendisinin günlük hayatta kullandığı dilin ne şekilde farklılaştığı konusunda gerekçelendirilmiş görüş bildirir **(E2.1, SDB3.3)**.

TDE2.3. Çözümleme

Romanın yapı unsurları belirlenir **(E3.2)**. Öğrencilerin romanın yapı unsurlarını oluşturan öğeleri (olay, kişi kadrosu, mekân, zaman) çözümlemeleri sağlanır. Yapı unsurlarıyla romanın dil ve üslup özellikleri arasındaki ilişki tespit edilir. Bu doğrultuda romanın teması, yapı unsurları arasındaki etkileşim, dil ve anlatım özellikleri, yazıldığı dönem gibi konuların üslupla ilişkisi kurulur. **(SDB2.1)** Bu süreçte açık uçlu sorularla değerlendirme yapılır. Okunan romandaki kişilerin özellikleri, amaçları ve niyetleri incelenir. Romanı oluşturan çatışmalar düşün-eşleş-paylaş tekniğiyle belirlenir. Bu çatışmaların ortaya çıkmasında anlatıcı, anlatım biçim ve teknikleri, düşünceyi geliştirme yolları vb. etkisi tartışılarak bu konuda tespit ve değerlendirmeler yapılır **(SDB2.1, SDB2.2, E2.3)**. Yapılan çalışmalarla romanın yapı, üslup, sanatçı, dönem özellikleri göz önünde bulundurularak öğrencilerin dil farkındalığı oluşturması beklenir. Dil bilgisi çalışmaları olarak incelenen romandan belirlenen cümlelerin öğeleri bulunur ve cümle kuruluşlarının metne katkısı değerlendirilir. Öğrencilerin metne yönelik çözümlemelerini yansıtan bir çalışma kâğıdı oluşturulur.

TDE2.3. Çözümleme

Romanın yapı unsurları belirlenir **(E3.2)**. Öğrencilerin romanın yapı unsurlarını oluşturan öğeleri (olay, kişi kadrosu, mekân, zaman) çözümlemeleri sağlanır. Yapı unsurlarıyla romanın dil ve üslup özellikleri arasındaki ilişki tespit edilir. Bu doğrultuda romanın teması, yapı unsurları arasındaki etkileşim, dil ve anlatım özellikleri, yazıldığı dönem gibi konuların üslupla ilişkisi kurulur. **(SDB2.1)** Bu süreçte açık uçlu sorularla değerlendirme yapılır. Okunan romandaki kişilerin özellikleri, amaçları ve niyetleri incelenir. Romanı oluşturan çatışmalar düşün-eşleş-paylaş tekniğiyle belirlenir. Bu çatışmaların ortaya çıkmasında anlatıcı, anlatım biçim ve teknikleri, düşünceyi geliştirme yolları vb. etkisi tartışılarak bu konuda tespit ve değerlendirmeler yapılır **(SDB2.1, SDB2.2, E2.3)**. Yapılan çalışmalarla romanın yapı, üslup, sanatçı, dönem özellikleri göz önünde bulundurularak öğrencilerin dil farkındalığı oluşturması beklenir. Dil bilgisi çalışmaları olarak incelenen romandan belirlenen cümlelerin öğeleri bulunur ve cümle kuruluşlarının metne katkısı değerlendirilir. Öğrencilerin metne yönelik çözümlemelerini yansıtan bir çalışma kâğıdı oluşturulur.

TDE2.4. Yansıtma

Öğrencilerden metin hakkında değerlendirmeler yapabilmek için çeşitli ölçütler belirlemeleri ve bu ölçütlere göre değerlendirmeler yapmaları istenir. Öğrenciler, okunan romanda dilin kullanımına yönelik kendi düşüncelerini dile getirir. Kendilerini romandaki kişilerin yerine koyarak kahramanın davranışlarını anlamlandırabilmeleri, onların davranışlarına metnin bağlamına uygun seçenekler üretilebilmeleri sağlanır **(SDB2.1)**. Romandan dil ve anlatımla ilgili beğeniler gerekçeleriyle açıklanır, bu ifadelerin çağrışım zenginliklerini değerlendirebilmek için çıkış kartlarından faydalanılır **(SDB1.2)**.

- *İkinci okuma metni olarak biyografi seçilir. Biyografi incelenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları takip edilir. Biyografi türüne özgü dil, yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak gerekli bilgiler verilir. Biyografi metni tahlil edilirken ara metin olarak divan edebiyatı nesir örneklerinden tezkire türü de ele alınır.*

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Okunan ve tahlil edilen romandaki bir kişiyle kurmaca bir mülakat yapabilmeye yönelik performans görevi verilir ve öğrencilerin konuşma becerileri işe koşulur **(E2.2, E3.3, E3.11)**.

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Öğrencilerden tahlil edilen romandaki kişilerin ve bunların özelliklerini çalışma kâğıdına yazmaları, kendilerine yakın buldukları bir roman kişisini seçmeleri ve bu seçimi yaparken o kişinin hangi özelliğinden etkilendiklerini belirtmeleri istenir (**SDB2.3, E2.1, E3.6**). Öğrencilerden seçtikleri bu roman kişisiyle yapacakları kurmaca bir mülakatın amacı, hedefi, içeriği, hedef kitlesi, süresini belirlemeleri, buna uygun yöntem ve strateji oluşturmaları beklenir. Konuşmanın hazırlık, sunma ve değerlendirme aşamalarında daha önceki konuşmalardan edinilen bilgi ve deneyimlerin işe koşulması istenir.

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Öğrencilerden seçtikleri roman kişisi ile ilgili olarak kendilerine “Gerçek hayatta olsaydı nasıl konuşurdu, nasıl davranırdı, ne işle uğraşırdı? vb.” sorular sorarak kişiyle ilgili tahminlerde bulunmaları ve sorular oluşturmaları istenir. Bu süreçte öğrencilerin gruplara ayrılarak iş birliği içinde çalışmaları sağlanır (**E3.3, E3.6, E3.11, D7**). Sorular hazırlanırken öğrencilerin akranlarının fikirlerinden faydalanması sağlanır (**D4, SDB2.2**). Oluşturulan sorulardan hareketle bir derecelendirme ölçeği hazırlatılır. Grup üyeleri, derecelendirme ölçeğini beğenileri doğrultusunda işaretler (**SDB2.2**). Çıkan sonuçlardan hareketle mülakat için uygun sorular belirlenir. Hazırlanan mülakatın amacı göz önünde tutularak hedef kitlenin beklentisine yönelik tahminler yürütülür. Tahminler doğrultusunda konuşmanın içeriğini zenginleştirecek, konuşmayı daha etkili ve ilgi çekici kılacak yöntemler geliştirilmeye çalışılır (**SDB1.2, E3.3**).

Seçilen roman kişilerinin mülakat sorularına verdikleri cevaplar hazırlanırken roman kişinin kullanabileceği dil, beden dili, vurgu ve tonlamalar, varsa ağız özellikleri vb. göz önünde bulundurulur. Mülakat için sorulan sorularla verilen cevapların uygunluğu karşılaştırılarak çıkarımlar yapılır (**SDB3.3**). Karşılaştırmalarda balık kılçığı diyagramı kullanılabilir. Uygun olmayan soru ve cevaplar varsa bunlar üzerinde gerekli düzeltmeler yapılır.

Roman kişilerinin kullandıkları dil yapılarını ortaya koyan ifadelerle yönelik gerekçeli görüşler belirtilir ve bunlar dikkate alınarak mülakat planlanır (**SDB3.3, E3.6**).

Mülakatta kullanılacak söz varlığının seçimine özen gösterilir, etkili ve güzel bir mülakat metni taslağı oluşturulur (**D3, E3.7**). Belirlenen roman kişinin mülakatta vereceği cevapların daha anlaşılır ve etkileyici olması için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır.

Konuşma sırasında sesin anlam oluşturmak için etkili ve güzel kullanılmasına özen gösterileceği, beden dilinin etkin bir şekilde kullanılacağı göz önünde bulundurulur (**D5**). Konuşmayı destekleyici ve ilgi çekeceği düşünülen görsel ve işitsel öğeler belirlenir, bunların nasıl kullanılacağına yönelik strateji geliştirilir (**OB4**). Dinleyici ile göz temasının sağlandığı, dinleyicinin ilgisini çeken etkileşimli bir konuşma gerçekleştirmek için plan taslağı oluşturulur. Öğrenciler, hazırladıkları taslağı arkadaşlarının ve öğretmenin görüşlerine sunarak aldıkları geri bildirimlerle mülakat planına son hâli verilir (**SDB2.1**).

TDE3.3. Kural Uygulama

Hazırlanan plana uygun şekilde tahlil edilen romandaki belirlenen kişi ile kurmaca bir mülakat gerçekleştirilir. Mülakata dikkat çekici bir giriş ile başlanır. Mülakat sırasında konuşmayı başlatma, sürdürme ve bitirme ifadeleri etkili kullanılır. Toplumsal hassasiyet oluşturan öğeleri kullanmaktan kaçınmaya, millî ve manevi değerlere hassasiyet göstererek konuşmayı sürdürmeye önem verilir. Konuşmada anlatım bozukluğuna yol açmamak için eklerin doğru kullanılmasına, seçilen kelimelerin bağlama uygun olmasına, farklı cümle yapıları arasındaki bağdaşıklıkla sağlanmasına özen gösterilir. Konuşma sırasında görgü kurallarına uygun hareket edilir (D14). Belirlenen roman kişisiyle kurmaca bir mülakat gerçekleştirilirken dil bağlama ve amaca uygun şekilde kullanılır. Mülakat sorularına cevap veren kurmaca kişiye özgü bir üslup kullanılır. Belirlenen roman kişinin mülakatta vereceği cevapların daha anlaşılır ve etkileyici olması için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır. Konuşmayı anlatım ilkelerine (akıcılık, duruluk, yalınlık vb.) bağlı kalarak gerçekleştirmenin yanı sıra beden dilini, diksiyonu, zamanı ve mekânı etkili kullanmaya dikkat edilir. Öğretmen tarafından gösterilen performans bu ölçütler dikkate alınarak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir (SDB2.1).

TDE3.4. Yansıtma

Roman kişinin verebileceği cevaplar doğrultusunda, metindeki açık ve örtük iletiler değerlendirilir. Roman kişileriyle ilgili varılan yargıların, bilgilerin dayanağına ilişkin gerekçeli açıklamalar yapılır (SDB3.3, E3.6).

Mülakat sürecindeki davranış, duygu ve düşünceler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen mülakat içerik, dil ve anlatım yönünden değerlendirilir. Mülakatın tüm aşamalarını gözden geçirmek, gerekli düzeltmeleri fark etmek, daha sonra yapılacak konuşmalara daha iyi hazırlanabilmek için öz değerlendirme yapılır. Bunun için mülakat hazırlık ve yapıma aşamalarını gösteren ve bu aşamalara ilişkin ölçütler içeren bir öz değerlendirme formu oluşturur. Öz değerlendirmenin yanı sıra akran değerlendirmesi de yapılabilir. Gerçekleştirilen mülakat ile ilgili arkadaş görüşleri alınabilir. Gelen geri bildirimlere bağlı olarak mülakat sırasında yapılan hatalar gözden geçirilir, olumlu davranışlar pekiştirilerek sonraki konuşmalarda ön bilgi olarak kullanılır (SDB1.2).

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilere bir radyo tiyatrosu dinletilir/izletilir (SDB2.1).

TDE1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme

Öğrencilerin, dinlediği/izlediği radyo tiyatrosunu çözümlemek amacıyla dinleyecekleri hatırlatılır. Ancak bunun yanı sıra kısa cevaplı sorularla metinden keyif almak, eğlenceli vakit geçirmek, hayal gücünü zenginleştirmek gibi kişisel amaçlarını da belirleyerek uygun dinleme/izleme stratejisine karar vermeleri sağlanır. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğretmen tarafından dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel ve duyuşsal davranışlar ile fiziksel etkenler gibi kriterleri içeren bir gözlem formu oluşturulur. Bu formla öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri takip edilir **(E1.1)**. Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır **(SDB2.1, D14)**.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Öğrencilerden tiyatroyla ilgili ön bilgilerinden hareketle radyo tiyatrosunu oluşturan unsurların neler olabileceği hakkında sorular sorulur. Bunun için sınıf içi tartışma ortamı oluşturulur. Kısa cevaplı sorularla öğrencilerin, radyo tiyatrosunda müzik, ses efektleri, seslendirme ve tonlamanın önemine ilişkin tahminler yürütmeleri istenir. Dinlenen/izlenen metinde radyo tiyatrosunda anlamı bilinmeyen kelime ve kelime gruplarının anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir **(OB2)**. Metinde açıkça sunulan bilgilerden hareketle çıkarımlar yapılır.. Metnin yazılma amacı, konu ve teması, metnin ana fikri/ana duygusu belirlenir. Metinle sanatçı arasındaki ilişkiye yönelik çıkarımlar yapılır. Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrencilerin dönem, zihniyet, üslup, ileti, tür özellikler vb. konularda ölçütler belirlemeleri ve belirlenen ölçütlere göre sınıflandırmalar yapmaları istenir. Sahnelenen bir tiyatro eseri ile radyo tiyatrosu arasındaki benzerlik ve farklılıklar (duygu değişimleri, dil kullanımı, ses tonu, müzik, dekor, empati, ileti, atmosfer, maliyet) zihin haritası oluşturularak ortaya çıkarılır **(SDB1.2)**. Buradan hareketle öğrencilerin radyo tiyatrosunun dil becerilerinin gelişimine katkısı hakkında değerlendirmelerde bulunmaları istenir. Öğrencilerden radyo tiyatrosundaki kişilerin iç dünyalarının yansıtılmasında dil yapılarının işlevselliğine ilişkin gerekçeli görüş bildirmeleri beklenir **(SDB3.3, E3.6)**.

TDE1.3. Çözümleme

Öğrencilerden dinlenen/izlenen radyo tiyatrosundaki kişilerin özelliklerini, amaçlarını ve niyetlerini incelemeleri istenir. Dinlenen/izlenen metindeki yapı unsurları belirlenir. Metinde millî-manevi değerleri yansıtan dil ve kültür unsurları belirlenip bunların metne katkıları ortaya konur **(OB5, D19)**. Bu değerleri yansıtan unsurlar arasındaki etkileşimlerin metnin iletilerinin ortaya çıkarılmasındaki işlevi görüş geliştirme tekniğiyle belirlenir. Elde edilen sonuçları yansıtacak kavram haritaları hazırlanır. Metnin diğer disiplinlerle ilişkisini ortaya koyan değerlendirmeler yapılır **(SDB1.2, E1.6, E2.3, E3.5, E3.11, D12, D14)**.

TDE1.4. Yansıtma

Dinlenen/izlenen radyo tiyatrosunu değerlendirmek için çeşitli ölçütler belirlenir ve radyo tiyatrosunda ele alınan konu ile gerçek dünya bilgisine dayalı karşılaştırmalar yapılır. Dinleme/izleme metnindeki bir kişi ile empati kurularak bu kişinin davranışlarına yönelik değerlendirmeler yapılır **(SDB2.3)**. Öğrencilerden dinledikleri/izledikleri radyo tiyatrosuna yönelik beğenilerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir. Öğrencilerin, metnin konusunu ve ana fikrini kendi dünyasıyla ilişkilendirmeleri beklenir. Dinleme/izleme sürecine yönelik öğrenme günlükleri tutulabilir **(SDB1.1, E2.1, E3.11)**.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilere dinleme/izleme sürecinde incelenen metinden seçtikleri bir diyalogu, metnin bağlamına uygun olarak yeniden yazmasına yönelik performans görevi verilir.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Öğrencilerden temanın dinleme/izleme bölümünde işledikleri metinden bir diyalogu seçmeleri ve seçim yaparken hangi ölçütleri göz önünde bulundurduklarını küçük kâğıtlara yazmaları istenebilir. Ölçütlerin yazıldığı kâğıtlar sınıf panosunda sergilenabilir. Öğrenciler panoya astıkları diyaloglar konusunda arkadaşlarının görüşlerini sorgulayabilir. Yazacakları metinle ilgili arkadaşlarıyla görüş alışverişinde bulunabilirler. Bunun için sınıf içi bir tartışma ortamı sağlanabilir veya kısa cevaplı sorularla öğrencilerin zihinlerinde yazacakları yazıyla ilgili bir fikir oluşturulması sağlanabilir. Seçilen diyalog yeniden yazılırken öğrenciler akranlarının görüş, öneri ve yorumlarını göz önünde bulundurulabilir. Öğrencilerden, dinledikleri/izledikleri metinden bir diyalogu seçerek bunu yeniden yazmak amacıyla kullanacağı cümle, paragraf ve metin düzeni için uygun yazma yöntem ve stratejisini belirlemeleri istenir **(SDB2.1, D7, D14, SDB1.2)**.

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Öğrenciler diyalogu bağlamdan kopmadan nasıl yazacaklarını, kişileri kendi özelliklerine uygun olarak nasıl konuşturacaklarını, bunu nasıl bir düzenle sunacaklarını ön bilgilerini kullanarak belirler **(E3.2)**. Diyalogu oluştururken seçtiği kişilerle empati kurarak onların hangi iletiyi vermek için konuşabileceklerine yönelik tahminlerde bulunur **(E2.1, D14, SDB2.3)**.

Tahminler göz önünde tutularak yazılacak diyalogun giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine yönelik planlama yapılır. İçerik planlanırken metnin geneline yansıyan dil özelliklerinin bozulmamasına dikkat edilir. Diyalogda verilmek istenen ileti belirlenir. Metnin içeriğini oluşturmak için ihtiyaç duyulabilecek bilgiler toplanır, görseller belirlenir. Öğrencilerden yazacakları metin için taslak bir plan oluşturmaları ve bunu arkadaşlarıyla paylaşarak aldıkları geri bildirimle göre taslak plana son hâlini vermeleri beklenir.

TDE4.3. Kural Uygulama

Öğrencilerden, önceden hazırladıkları plana uygun olarak yazmaya başlamaları istenir. Öğrenciler, yazılarını desteklemek amacıyla farklı anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanabilirler. Diyalog yazılırken dinlenen/izlenen metindeki kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarının kendilerine uygun dille oluşturulmasına dikkat edilir. Söz varlığı seçiminde bağlama uygunluk ve hedef kitle göz önünde tutulur. Verilmek istenen iletiler açık veya örtük şekilde ifade edilebilir. Başlama, ve bitirme ifadeleri bağlamına uygun olarak etkili ve güzel kullanılır. Millî ve manevî değerler ile toplumsal hassasiyet oluşturan unsurlar gözetilir. Yazılan metinde olumlu tutum ve değerler öne çıkarılır. Dilin amacına ve işlevine uygun kullanılmasına özen gösterilir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulur **(D3, D16, E1.5, E3.7, SDB1.2)**.

TDE4.4. Yansıtma

Öğrenciler yazma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini gözden geçirir, değerlendirmelerde bulunur. Yazma sürecinde oluşturdukları diyalogları içerik, dil ve anlatım yönünden değerlendirebilirler. Bunun için öz değerlendirme ile akran değerlendirmesi yapılabilir. Öğrenciler, yazdıkları diyalogları sınıf panosunda, okul gazetesinde veya genel ağdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilirler. Öğrencilerden, gelen geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yazacakları metinlerle ilgili kendilerine yeni hedefler belirlemeleri beklenir. Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında dil ve üslup kullanımı, özgünlük, konuya uygunluk, öznel ve nesnel ifadelerle yer verme, başlık kullanımı, yazım ve noktalama gibi ölçütlere yer verilir **(D6, D16, SDB1.2)**.

Tema Sonu İnceleme

Temanın sonunda genel bir değerlendirme için yapılandırılmış çıkış kartları kullanılabilir. Böylece öğrencilerin temaya ilişkin bilgi eksikleri veya kavram yanlışları belirlenir. Tespit edilen eksikliklerin giderilmesi ve hataların düzeltilmesi için gereken uygulamalar yapılır.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrenciler, okudukları romandan belirledikleri bir roman kişisini metnin bağlamına uygun şekilde yeniden kurgulayabilir. Bu kurguyu dijital hikâyeye dönüştürülebilir. Romandan belirlenen bir mekânın diyaloglar yoluyla tanıtılmasına yönelik bir yazma çalışması yapılabilir. Dinlenen radyo tiyatrosundan seçilen bir sahneyi sınıfta canlandırmaları istenebilir.

Destekleme öğrencilerin incelenen romandaki bir kişiyi belirlemeleri ve o kişinin özelliklerini tanıtmaya yardımcı olacak sorular sormaları istenebilir. Romandan belirledikleri kişiler arasındaki ilk karşılaşmada kendilerini nasıl tanıtabileceklerine yönelik diyaloglar yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN

YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

11. SINIF 4. TEMA: HAYATIN AYNASI

Hayatın Aynası” temasında öğrencilerin ele alınan edebî eserlerin içeriği ile kendi hayatlarında karşılaşılabilecekleri olay ve durumlar arasında bağlantılar kurabilmeleri ve bunlar yardımıyla kendi hayat deneyimlerini yazılı ve sözlü olarak dile getirebilmeleri hedeflenmektedir.

Bu temada edebiyatın etkili bir araç olarak duygu, düşünce ve hayallerin yanı sıra hayattan kesitler sunmasına örnek oluşturacak bir tiyatro metni seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Ayrıca dilin anlam oluşturma gücünü ortaya koyan bir küçürek hikâye incelenir. Dinleme/izleme metni olarak temanın içeriğine uygun çok modlu bir metin olan belgesel ele alınır. Konuşma becerisi kapsamında tahlil edilen tiyatro metninin canlandırılması ve yazma çalışması olarak da dinleme/izleme sürecinde tahlil edilen belgesel için bir afiş hazırlanması sağlanır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.4. Çözümleme, KB2.15. Yansıtma

EĞİLİMLER

E1. Benlik Eğilimleri, E1.2. Bağımsızlık, E1.5. Öz Yeterlilik, E2. Sosyal Eğilimler, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3. Entelektüel Eğilimler, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.9. Şüphe Duyma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1. BENLİK BECERİLERİ, SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Yansıtma, SDB2. SOSYAL YAŞAM BECERİLERİ, SDB 2.1. İletişim, SDB 2.2. İş Birliği, SDB3. ORTAK/BİRLEŞİK BECERİLER, SDB 3.1. Uyum, SDB 3.2. Esneklik

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB5.Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Sosyoloji, Psikoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ve durumlar ile bağlantı kurulabileceği metinlerde dinleme/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Edebiyatın günlük deneyimleri yansıttığı, farklı bakış açılarını ele alan dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Dinlediği/izlediği metinlerde anlama, yorumlama, eleştirel düşünme vb. işe koşarak çözümlemeler ve değerlendirmeler yapabilme
- TDE1.4. Dinlediği/izlediği metinlerden hareketle günlük hayatta karşılaşılabileceği olay ve durumlara ilişkin kendi görüşlerine yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. Sosyal hayata ve günlük olaylara ilişkin gözlemleri ele alan metinleri okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ve durumlar ile bağlantı kurulabilecek metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Okuduğu metinlerin tematik, yapısal ve dilsel unsurlarını çözümleyerek edebiyat ile yaşam arasındaki ilişkiyi değerlendirebilme
- TDE2.4. Sosyal hayata dair gözlemleri yansıtan okuduğu metne kendi yaşamını ve görüşlerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Sosyal hayata dair gözlemleri yansıtan metinlerden hareketle sergileyeceği sözlü üretimi için hazırlık yapabilme
- TDE3.2. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ya da durumu etkileyici ve inandırıcı biçimde canlandırmak için sözlü üretiminin içeriğini oluşturabilme
- TDE3.3. Empati kurma, rol alabilme, canlandırma yapabilme vb. süreçlerini işe koştugu sözlü üretimini gerçekleştirebilme
- TDE3.4. Hayata ayna tutan içeriği sahnelediği sözlü üretimini kendi görüşlerini yansıtarak değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ve durumları etkili bir şekilde aktaracağı yazılı üretime hazırlık yapabilme
- TDE4.2. Farklı bakış açılarını, günlük deneyimleri ve sosyal yaşamı yansıttığı yazılı üretimi için içerik ve plan oluşturabilme
- TDE4.3. Bilgileri toplama, organize etme, çeşitli unsurlarla destekleme vb. işe koştugu yazılı üretimini ortaya koyarak paylaşabilme
- TDE4.4. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ve durumları etkili bir şekilde aktardığı yazılı üretime yönelik değerlendirmeler yapabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Hayatın Aynası" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için bir tiyatro metni seçilir. Bu tiyatro eserinin temanın içeriğine uygun olarak öğrencilerin günlük hayatla kolayca ilişkilendirebilecekleri nitelikler taşımasına dikkat edilir. Tiyatro metni tahlil edilirken öğrencilerden sosyal hayata dair gözlemlerini, daha önce okunan ya da izlenen tiyatroların özelliklerini dikkate almaları ve tiyatro metninin zihinsel ve duygusal farkındalık oluşturmaya katkısı hakkında fikir oluşturmaları beklenir. Temada ele alınan ikinci okuma metni yoğun bir anlatıma sahip olan küçürek hikâyesidir. Seçilen küçürek hikâyenin tahlili metin tahlili aşamalarına uygun şekilde yapılır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde tahlil edilen tiyatro eserini canlandırma çalışması yapılır. Öğrencilerden tiyatro eserinde kendi belirledikleri bölümlerin canlandırmasını nasıl yapacaklarını, içeriğe uygun hangi jest ve mimikleri kullanacaklarını belirtmeleri istenir. Böylece tahlil edilen tiyatro metninin canlandırılmasına yönelik öğrencilerin kendi performanslarını sergilemeleri sağlanır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde günlük hayatla ilişkilendirilebilecek çok modlu bir metin olan belgesel türünden yararlanılır. Öğrencilerin dinledikleri/izlediklerinden hareketle hayatın çeşitli alanlarında karşılaşılabilecekleri durumlara ilişkin çıkarımlar yapmaları sağlanır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde dinledikleri/izledikleri belgesel için bir afiş hazırlanır. Afiş hazırlanırken hangi malzemelerin kullanıldığı, afişlerde dil yapılarının nasıl oluşturulduğuna yönelik örnekler öğretmen tarafından gösterilerek yazma amacı ve yazılacak metnin özellikleri belirlenir. Öğrenciler tarafından dinledikleri/izledikleri belgesele yönelik özgün afişler hazırlanır.

Anahtar Kavramlar Modern Türk tiyatrosu, sahne, dekor, kostüm, oyun, perde, dramatik örgü, diyalog, monolog, gösterme tekniği, küçürek hikâye

ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Alımlama)
Okuma ve Dinleme/İzleme

- Okuma çemberi
- Kısa cevaplı sorular
- Kavram haritası
- Karşılaştırma tablosu
- T diyagramı
- Kontrol listesi
- Açık uçlu sorular
- Çalışma kâğıdı
- Zihin haritası
- Balık kılıcı
- Öğrenme günlüğü

Okumayı yönetebilmeye yönelik okuma çemberi, anlam oluşturabilmek için balık kılıcı, kısa cevaplı sorular, T diyagramı, çözümleme yapabilmek için kavram haritası, açık uçlu sorular, yansıtma yapabilmek amacıyla karşılaştırma tablosu uygulanır.

Dinleme/İzlemeyi yönetebilmeye yönelik kontrol listesi, anlam oluşturabilmek için açık uçlu sorular, zihin haritası, balık kılçığı, çözümleme yapabilmek için kısa cevaplı sorular ve çalışma kâğıdı, yansıtma yapabilmek amacıyla öğrenme günlüğü kullanılır.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilere okudukları ve çözümledikleri tiyatro metnini canlandırmalarına yönelik bir performans görevi verilir. Bu performans görevi grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.
- Öğrencilere, dinleme/izleme sürecinde inceledikleri çok modlu metne bir afiş hazırlamalarına yönelik bir performans görevi verilir.

Öğrencilerin canlandırma yaparak gerçekleştirdikleri performans, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, canlandırma becerisi, sözü ve beden dilini etkili kullanma, grupla uyum içinde çalışma gibi ölçütler yer alabilir. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

Afiş hazırlamaya yönelik performans görevi dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Puanlama anahtarında konuya uygunluk, yaratıcılık, özgünlük, etkileyicilik, görsel/ışitsel öğelerin seçimi gibi ölçütlere yer verilebilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme, akran değerlendirme ve öğretmen değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğü kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; tiyatro ile ilgili temel bilgilere sahip oldukları, belli başlı tiyatro terimlerini bildikleri, hikâye türünün özelliklerini ve bir hikâyenin ve çok modlu bir metnin nasıl tahlil edildiğini, yazılı ve sözlü üretim aşamalarını, cümle türleri ile ilgili dil bilgisi konularını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için giriş kartları, soru-cevap, tartışma gibi yöntem ve teknikler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıf düzeylerinde edebî metinlerden hikâyenin ve tiyatronun nasıl tahlil edileceğine yönelik edindikleri bilgiler, bu temada öğrenilecekler temel oluşturur. Tarih, sosyoloji, psikoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Hayatın çeşitli yönlerinin yansıdığı hikâye ve tiyatro türlerine ilişkin bilgiler, bu temada seçilen metinlerin incelenmesine temel oluşturur. Dili etkili ve güzel kullanmaya, sözle anlam oluşturmaya yönelik değerlendirme, yorum ve çıkarımlar yapılırken önceki öğrenme yaşantılarından edinilen bilgilerden yararlanılır. Tiyatrodan bir bölümün canlandırılmasıyla kazanılan beceriler günlük hayatta karşılaşılabilecek bazı olay ve durumlara yönelik olumlu tutum geliştirilmesine olanak sağlar. Böylece öğrenciler tarafından bu tema çerçevesinde hayatın aynası olan edebiyata anlatmaya ve göstermeye bağlı edebî metinlerin nasıl yansıdığı üzerine değerlendirmeler yapılır.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları Süreç Çerçevesi

“Hayatın Aynası” temasında öğrencilerin günlük hayatları ile ilişkilendirebilecekleri içerikte bir tiyatro metninin tahlili yapılır. İkinci okuma metni olarak dilin gücünü ve anlam zenginliğini ortaya koyan küçürek hikâye incelenir. Dinleme/izleme sürecinde öğrencilerin kendi hayatlarıyla ilişkilendirebilecekleri konuların ele alındığı bir belgeselin tahlili yapılır. Konuşma aşamasında, öğrencilerin tahlil ettikleri tiyatro metnini canlandırma; yazma aşamasında ise belgeselin içeriğini yansıtan bir afiş hazırlama görevi verilir.

Metin Tahlili (Alımlama)

Okuma

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Öğrencilerden seçilen tiyatro metnine göz gezdirmeleri istenir. Başlığından, görsellerinden, yazılış biçiminden, kişi isimlerinden hareketle metnin içeriğine yönelik görüş oluşturulur (E2.3, E3.2, E3.6). Öğrenciler gruplara ayrılır ve okuma çemberi yöntemiyle belirlenen eserin okunması için strateji belirlemeleri istenir (D3, E1.2, SDB2.2).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Metni tahlil edilirken sosyal hayata dair gözlemleri, daha önce okunan ya da izlenen tiyatroların özellikleri dikkate alınarak tiyatro metninin zihinsel ve duygusal farkındalık oluşturmaya katkısı hakkında tahminlerde bulunulur. Tahminler yapılırken vızıltı grubu tekniğinden yararlanılabilir (E2.2, D3, D7, SDB2.1, OB9). Olay, durum, algı, mekân, kişiler ve söz varlığı bakımından gerçek hayat ile tiyatro metninin atmosferi balık kılçığı tekniği ile karşılaştırılır. İncelenen tiyatro metninden seçilen kelime ve kelime gruplarının hayatı yansıtıp yansıtmadığına dair gerekçeli görüş bildirilir (D7). Öğrencinin tiyatronun konusu, yazılma amacı, metin ile yazar arasındaki ilişki ve metindeki karakterlerin davranışlarından hareketle duygu ve düşüncelerine yönelik kısa cevaplı sorularla çıkarımlar yapması sağlanır. Verilen cevaplardan hareketle metni okumadan önce yaptığı içeriğe yönelik tahminlerinin doğruluğunu kontrol eder. Okuduğu metni içerik, tür, dönem, zihniyet, üslup vb. yönünden Türk dünyası veya dünya edebiyatına ait modern bir tiyatro (komedi veya dram) metniyle T diyagramı kullanarak karşılaştırması sağlanır. Karşılaştırma sonuçlarından hareketle bir sınıflandırma yaptırılır (E3.3, E3.6, E3.9, E3.10, OB5, OB9, SDB3.1, SDB3.2, D4, D7). Öğrencilerin metni özetlemesi sağlanır ve okuduğu metinlere yönelik görüşlerini dile getirmeleri beklenir. Okuduğu metnin sahnelenmesi için nasıl bir dekor tasarımı yapmayı düşünebileceğini sözlü olarak ifade etmesi istenir.

TDE2.3. Çözümleme

Tiyatro eserindeki dramatik örgü unsurları tespit edilir. Dramatik örgüyü oluşturan unsurlar arasındaki etkileşim belirlenir. Karakterlerin dil özelliklerini yansıtan monolog ve diyaloglar üzerinde durulur, bunların oluşturulma amacına yönelik çıkarımlar yapılması sağlanır. Metin yazarının üslup seçiminin neden ve sonuçları ile ilgili görüş oluştururken metindeki cümlelerin çeşitleri ile ilgili inceleme yapılır ve cümle çeşitliliğinin metne ve yazarın üslubuna yaptığı katkılarla ilgili düşüncelerini belirtir. Metnin yazarının ve metnin yazıldığı dönemin özelliklerini açıklar. Açık uçlu sorularla metindeki millî, manevi, evrensel değerlerin neler olduğu, nasıl yansıtıldığı ve bu değerlerin günlük hayattaki önemi ile ilgili düşüncelerini belirtmeleri beklenir. Çatışma unsurlarını belirleyerek bunların metne olan etkisini tespit eder. Metinde tespit ettiği yapı unsurları, çatışma ve dramatik örgünün yer aldığı kavram haritası hazırlanır (D3, D16).

TDE2.4. Yansıtma

Öğrencilerden okudukları tiyatro metninde günlük hayattaki insan ilişkilerine dair neleri görebildiklerine yönelik bir beyin fırtınası yaptırılır. Bu tartışmadan çıkan sonuçları da göz önünde bulundurarak metni kendi beğenilerine göre değerlendirir. “Ben Kimim?” oyunu ile metindeki karakterlerin özellikleri öğrenci tarafından kısaca tanıtılır ve bu karakterin kim olduğu sınıfa sorulur. Öğrencilere metindeki karakterlerin hangisini canlandırmak isteyecekleri ve bu tercihlerinin gerekçeleri sorulur. Metindeki karakterleri günlük hayatın gerçekleri içinde başka nasıl davranabileceklerine yönelik seçenekler üretmeleri sağlanır (E3.10).

Metnin içeriğinden ve şahıs kadrosunun özelliklerinden hareketle metnin farklı disiplinlerle ilişkisi değerlendirilir. İnsan ilişkilerinde öne çıkan değerlerin tiyatro türündeki metinlere nasıl yansıdığı ile ilgili çıkarımlarda bulunmak üzere Türk edebiyatından başka bir modern tiyatro örneğiyle karşılaştırma yapması sağlanır. Karşılaştırma sonuçları için karşılaştırma tablosu hazırlanır. Tablodan elde ettiği sonuçlardan genellemelere varması istenebilir.

İkinci okuma metni olarak küçürek hikâye seçilir. Küçürek hikâye işlenirken olay çevresinde gelişen edebî metinlere yönelik metin tahlilinin akış şeması takip edilir. Küçürek hikâyelerin genel özellikleri göz önünde bulundurularak metne özgü yapı dil ve anlatım özellikleri doğrultusunda tahlil yapılır.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilere tahlil ettikleri tiyatro metnini canlandırmaya yönelik performans görevi verilir.

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Tiyatro metnini canlandırma amacıyla sınıf gruplara ayrılır. Her grup tiyatronun belirli bir bölümünü canlandırmak üzere seçim yapar ve aralarında rol dağılımını gerçekleştirir. Hedef kitle, süre, amaç göz önünde bulundurularak canlandırma için uygun yöntem ve strateji yapılandırılır. Bu süreçte iletişimin önündeki engeller ortadan kaldırılır. Bu çalışmaların sağlıklı ilerleyebilmesi için kontrol listesi oluşturularak uygulanan adımlar işaretlenir (SDB2.1).

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Öğrencilerden tiyatro eserinde kendi belirledikleri bölümlerin canlandırmasını nasıl yapacaklarını, içeriğe uygun hangi jest ve mimikleri kullanacaklarına yönelik tahminlerini ön bilgilerini de kullanarak belirtmeleri istenir. Yapılan rol dağılımının görevli öğrenci tarafından içselleştirilmesi için ve canlandırma sırasında hangi jest, mimik vb. unsurların kullanacağı hakkında karara varması için düşüncelerini karşılaştıracakları bir beyin fırtınası gerçekleştirilir. Ardından metinde yer alan karakterler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri sınıflandırır ve bu sınıflandırmasını da göz önünde bulundurarak planını hazırlar. Gerekli olduğunu düşündüğünde rolüne uygun, doğaçlama sözler kullanmasına ve bu ifadeleri dildeki zengin anlatım olanaklarını kullanarak oluşturmasına imkân tanınır. Canlandırma sırasında beden dilini, diksiyon ve telaffuzunu etkin biçimde kullanmasının önemi vurgulanır. Canlandırma sırasında görsel ve işitsel öğeleri etkili bir biçimde kullanır. Bu çalışmalarla ilgili taslak planını arkadaşlarına sunar ve gelen bildirimler doğrultusunda planına son şeklini verir (E1.5, E2.1, SDB1.1, SDB1.2, SDB1.3).

TDE3.3. Kural Uygulama

Canlandırmasına dikkat çekici bir girişle ve planına uygun olarak başlar. Rolünün gerektirdiği duygu durumunu kendine özgü bir üslupla yansıtır. Rolünün sahip olduğu söz varlığını bağlama uygun kullanır. Canlandırma sırasında karakterin olumlu tutum ve değerlerini vurgulayarak duygu, düşünce ve hayallerini yansıtırken tutarlı olmaya özen gösterir. Canlandırmasında Türkçenin anlam zenginliğine, kelimeler arasındaki uyuma, diksiyon ve telaffuza, izleyici ile iletişim kurmaya, zamanı ve mekânı etkin şekilde kullanmaya dikkat etmesi beklenir. Öğretmen tarafından yapılacak değerlendirmede kullanılacak puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, canlandırma becerisi, sözü ve beden dilini etkili kullanma, grupla uyum içinde çalışma gibi ölçütlere yer verilir.

TDE3.4. Yansıtma

Canlandırma sırasında rolünün kendisinde oluşturduğu duygu ve düşüncelerini aktarması istenir. Yaptığı rol hakkında akranlarının görüşlerini alıp değerlendirir. Bu çalışmada edindiği tecrübeden ve yapılan eleştirilerden hareketle özgün konuşur kimliğini oluşturur. Yapılan canlandırma çalışmasını kaydederek okulun resmi çevrim içi sitesinde yayımlayabilir (OB2).

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilere “Hayatın Aynası” temasına uygun içeriğe sahip çok modlu bir metin olan belgesel dinlemeleri/izlettirilir.

TDE1.1. Dinlemeyi/izlemeyi yönetme

Dinlemeye/izlemeye başlamadan önce öğrenciler tarafından dinleme/izleme amacı belirlenir. Metnin (varsa) görselinden veya başlığından içeriğine yönelik tahminlerde bulunur. Dinleme/izleme esnasında sürece olumsuz etki edebilecek unsurlar ortadan kaldırılır. Dinleyeceği/izleyeceği metin için uygun dinleme/izleme yöntem ve stratejisini seçer. Belgesel izletilir. Ardından öğrencilerden dinledikleri/izledikleri metinde “Hayatın Aynası” temasının içeriğini yansıttığını düşündükleri kelime ve ifadeleri not almaları istenir. Alınan notlardan hareketle izlenen/dinlenen metinde verilmek istenen iletiler hakkında bir fikir oluşturulur (**E3.2, E3.6**) Dinleme sürecinin amacına uygun ve etkin bir şekilde yürütülebilmesi için kontrol listeleri oluşturulabilir.

TDE1. 2. Anlam Oluşturma

Bu temada dinlenen/izlenen belgeselde çok modlu metinlerde kullanılan dilin özelliklerine ait ön bilgiler açık uçlu sorularla harekete geçirilir. Belgeselin adından, süresinden, girişinden vb. hareketle içeriği hakkında tahminde bulunmaları sağlanır). Dinlediği/izlediği metinden ve bu süreçte aldığı notlardan yola çıkarak metinde açıkça sunulan bilgileri tespit etmesi, belgeselin konusunu, bilgilerin sunulmuş şeklini, ana fikrini ve yardımcı fikirleri belirleyerek çıkarımlarını hazırlayacağı zihin haritasına yerleştirmesi istenir. Belgeselin içeriğinin senarist ve yönetmenle olan ilişkisi konusunda düşüncelerini sözlü olarak açıklaması söylenir. Belgeseli izlemeden önce metnin içeriği hakkında bulunduğu tahminlerinin doğruluğunu izledikten sonraki tespitleri ile karşılaştırması ve sınıfta sözlü olarak açıklaması beklenir. Dinlediği/izlediği metinde gerçek ve kurgu unsurları ile öznel ve nesnel ifadeleri balık kılçığı tekniği ile belirlemesi istenir. Belgeselin inandırıcılığına ve güvenilirliğine etkisi ile ilgili görüş bildirmesi istenir. Dinlediği/izlediği belgeseli özetlemesi, özetini sınıfta paylaşması söylenir. Dinlediği/izlediği belgeselde açık ve örtük iletileri fark edip bilgilerin güvenilirliğini sorgulaması sağlanır.

TDE1.3. Çözümleme

Dinlenen/izlenen çok modlu metinde yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri, kullanılan dilin anlamsal boyutu kısa cevaplı sorularla belirlenir. Metindeki iletilerin verilmesinde görsel, ses, nesne ve mekân unsurlarının işlevselliği hakkında gerekçeli yorumlar yapılması istenir **(OB2)**. Dinlediği/izlediği belgeselde söz konusu dönemin özelliklerini belirlemesi; metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin dönem ve toplumla ilişkisine yönelik çıkarımlarını sınıfta sözlü olarak ifade etmesi sağlanır. Dinlediği/izlediği belgeseldeki ses ve/veya görüntü desteğini ortadan kaldırıp bu unsurların varlığının içerikle olan uyumu ve metne kattığı değerle ilgili öğrencilerin görüşleri alınır. Ayrıca belgeselde millî, manevî ve evrensel değerlerin aktarılması ile ilgili görüşler alınır. Metnin diğer disiplinlerle olan ilişkisi ele alınır. Süreç çalışma kâğıdı ile değerlendirilir.

TDE1. 4. Yansıtma

Öğrenciler, dinledikleri/izledikleri çok modlu metne değer katan unsurları günlük hayatın gerçeklerini göz önünde bulundurup kendi beğenileri doğrultusunda değerlendirebilir. Yapılan değerlendirmeler ve ilgi alanları doğrultusunda öğrencilerin özgün dinleyici kimliklerini oluşturmaya yönelik bilgilerin yer aldığı bir öğrenme günlüğü oluşturması sağlanabilir **(SDB1.1, SDB1.3)**. Metin her yönüyle tahlil edildikten sonra metnin diğer disiplinlerle ilişkisini kurabilmek adına metnin başka tür/temada bir metinle karşılaştırması yapılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilere dinlediği/izlediği belgeselin içeriğini yansıtan bir afiş hazırlamalarına yönelik bir performans görevi verilir.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Afişin ne olduğu, afiş hazırlanırken hangi malzemelerin kullanıldığı, afişlerde dil yapılarının nasıl oluşturulduğuna yönelik örnekler öğretmen tarafından gösterilerek yazma amacı ve yazılacak metnin özellikleri belirlenir. Tespitlerinden hareketle yazma stratejisini belirler. Yazma amacına uygun olarak seçtiği stratejiyi yapılandırır.

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Çevredeki reklam panolarından, tiyatro ve film afişlerinden faydalanılarak ön bilgiler harekete geçirilir. Etkileyiciliği artırmak için afişte kullanılabilecek renk, yazı ve görsel unsurlara yönelik tahminlerde bulunur. Afişte hangi mesajı iletebileceğine karar verir. Bunun birkaç alternatif oluşturur, bunları karşılaştırarak en uygun iletiyi seçer. Öğrencilerin belgeseldeki hangi unsuru ön plana çıkaran iletiyle ilgili afiş hazırladıkları belirlenerek bir sınıflama yapılır ve bu sınıflandırmayı bir tablo üzerinde gösterilir. Tabloda hangi iletiye yoğunlaşıldığı belirlenerek belgeselin etkileyiciliğinin hangi unsurlarla sağlandığı üzerine çıkarımda bulunur. Hazırlayacağı afiş için gerekli bilgileri toplar ve söz varlığını da kullanarak çalışmanın içeriğini düzenler.. Çalışmasında dili hangi bağlamda kullanacağına ve içeriği destekleyecek görsel/işitsel malzemelere karar verir. Hazırladığı taslak planını arkadaşlarına sunar ve onlardan aldığı geri bildirimler doğrultusunda planına son şeklini verir.

TDE4.3. Kural Uygulama

Afişini hazırlamak için planına uygun hareket eder. Çalışmasında yansıtmak istediği duygu ve düşüncesini özgün bir üslupla dile getirir. Afişinde hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve üslup kullanır. Vermek istediği iletiyi çarpıcı bir şekilde ifade eder, iletmek istediği duygu ve düşünce ile kullandığı ifadelerin tutarlı olmasına özen gösterir. Afişinde olumlu tutum ve değerleri ön plana çıkarır. Kullandığı ifadelerin Türkçe dil yapısına uygun olmasına, kelimeler arasındaki anlam ilişkisine, yazım ve noktalamaya dikkat eder **(D4, D19, E3.11)**. Performans öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarında konuya uygunluk, yaratıcılık, özgünlük, etkileyicilik, görsel/işitsel öğelerin seçimi gibi ölçütlere yer verilir.

TDE4. 4. Yansıma

Öğrenci, afiş hazırlama sürecinde kendisinde oluşan davranış değişikliğini, duygu ve düşüncelerini değerlendirir. Afişini içerik, dil ve anlatım yönünden inceler ve sınıfta arkadaşlarından aldığı geri bildirimlerle yeniden düzenler. Son şeklini verdiği afişini sınıf/okul panolarında ya da okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşır. Son şeklini verdiği afişinde kullandığı malzemelerle (görsel, müzik vb.) ilgili telif haklarına dikkat eder **(D14, D7, D1, D16)**.

Tema Sonu İnceleme

Tema sonunda temada öğrenilenlerle ilgili öğrenme günlüğü hazırlanır. Böylece öğrencilerin tema öncesi bildikleri ile tema sonrasında edindikleri bilgiler hakkında bir karşılaştırma yaparak farkındalık kazanmaları sağlanır. Tema sonunda; okuma ve dinleme/izleme metnlerinin tahlilleri ile öğrencilerin konuşma ve yazma ürünleri beraber değerlendirilir. Hayatın gerçeklerinin edebî ve öğretici metinlere nasıl yansıdığını, bu yansımanın okurdaki dil farkındalığını ne ölçüde etkilediğini ve ondaki konuşur ve yazar kimliğini oluşturmadaki etkisini fark eder.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerle incelenen tiyatro metninde işlenen konuyu farklı yönleriyle ele alan bir drama etkinliği gerçekleştirilebilir. Tiyatrodaki karakterleri tanıtmaya yönelik infografik metinler oluşturulabilir. Okunan küçürek hikâyle ilgili bir resim yapılması istenebilir.

Destekleme Öğrenciler, incelenen tiyatro eserindeki kişilerden birine yönelik takdim konuşması yapabilirler. Oyun kişilerinin sözlerinden oluşan bir pano hazırlayabilirler. Okudukları küçürek hikâyeden hareketle farklı türde bir metin yazabilirler.

ÖĞRETMEN

YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

12. SINIF

12. SINIF 1.TEMA: BENİM DÜNYAM

“Benim Dünyam” temasında edebiyatın günlük yaşamla ilişkisi ile bireyin duygu ve düşünce dünyasına katkıları üzerinde durulmaktadır. Ele alınan edebî metinler aracılığıyla öğrencilerin kendi kişisel özelliklerini keşfedebilmeleri, kendi dünyalarını yansıtan sözlü veya yazılı metinler üretebilmeleri amaçlanmaktadır.

Bu temada okuma metinleri kişisel hayatı konu edinen edebî türlerden günlük; duyguların sözle estetik bir biçimde ifade bulduğu şiir ve günlük yaşam kesitlerinin edebî bir üslupla yansıtıldığı hikâyedir. Öğrencilerin bu metinler aracılığıyla yaşamın sanat diliyle nasıl yansıtılabildiğine yönelik çıkarımlar yapabilmeleri hedeflenmektedir. Okuma becerisi için seçilen ara metin, bir blog yazısıdır. Dinleme/izleme metni olarak kişisel gelişimle ilgili ve söyleşi türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin kullanılmaktadır. Konuşma becerisini geliştirmek adına öğrencilerden kişisel gelişimi nelerin etkilediği hakkında bir sunum yapmaları istenmektedir. Yazma becerisini geliştirmek için öğrencilerden geleceğe dair planlarını forumda anlatabilmelerine yönelik bir metin hazırlamaları beklenmektedir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN
BECERİLERİ

Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL
BECERİLER

KB2.18. Tartışma, KB2.17. Değerlendirme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma
KB2.5. Sınıflandırma

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.3. Azim, E1.5. Öz Yeterlilik, E1.6. Öz Güven, E2.1. Empati, E2.3. Girişkenlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D8. Mahremiyet, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER

Psikoloji, Tarih

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER

KB3. 3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Farklı insanların yaşamlarını, hedeflerini ve başarılarını konu alan metinlerde dinleme/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Farklı yaşam hikâyeleri ve deneyimleri yansıtan dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Kişinin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştiren dinlediği/izlediği metinlerde çözümleme ve değerlendirebilme yapabilme
- TDE1.4. Başkalarının yaşam ve deneyimlerini içeren dinleme/izleme metinlerindeki çözümlemelerini kendi kişisel gelişimleriyle birleştirip yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. Yazarının iç dünyasına, duygusal deneyimlerine ve günlük yaşamla ilişkisine dayalı metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Günlük yaşam ve olayları ele alan okuduğu metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Okuduğu metinlerde yazarının zamana bağlı olarak karakter, duygu ve düşünce değişimini çözümleyebilme ve değerlendirme yapabilme
- TDE2.4. Okuduğu metinlerden hareketle günlük olaylara kişisel bakış açısını yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Kişisel gelişimini etkileyen unsurlar hakkında yapacağı konuşmasına hazırlık yapabilme
- TDE3.2. Başkalarının deneyimleriyle empati kuracağı ve kendi görüşlerini şekillendireceği konuşma içeriğini tasarlayabilme
- TDE3.3. Kişisel gelişimini ve özelliklerini keşfettiği, kendi dünyalarını yansıttığı konuşmasını gerçekleştirebilme
- TDE3.4. Deneyimlerini, kişisel özelliklerini ve gelişimlerini aktardığı konuşmasını değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Geleceğe dair planlarını dijital bir platformda aktarmak için oluşturacağı yazılı üretime hazırlık yapabilme
- TDE4.2. Kariyer hedefleri, eğitim planları ve diğer kişisel gelişim hedeflerini içerdiği yazısı için plan oluşturabilme
- TDE4.3. Kişisel özelliklerini ön plana alarak tasarladığı gelecek planlarını içeren yazısını üretilip paylaşabilme
- TDE4.4. Geleceğe dair planlarını dijital ortamda aktardığı yazılı üretimini değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ "Benim Dünyam" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için kişilerin kendi dünyasını yansıtan edebî metinlerden bir günlük seçilir. Hayatın çeşitli yönlerini samimi bir dille yansıtan blog yazısı ara metin için ele alınır. İkinci okuma metni ise şiirdir. Bu metinlere ek olarak ayrıca seçilen bir hikâyeden hareketle günlük yaşam içinde insanların olay ve durumlar karşısında sahip oldukları duygu ve düşünceleri nasıl yansıttıkları ile ilgili çıkarımlar yapılır. Okunan, çözümlenen ve karşılaştırılan metinler aracılığıyla öğrencilerden kişisel gelişime yönelik tespit, çıkarım, yorum ve değerlendirmeler yapabilmeleri, bunları kendi yaşamlarıyla ilişkilendirebilmeleri beklenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden genel ağdaki güvenilir ortamlarda geleceğe dair planlarını anlattıkları bir forum metni oluşturmaları istenir. Öğrencilerden forumda belirtilen kurallara uygun, kendi içinde anlam bütünlüğü olan özgün bir metin hazırlamaları beklenir.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde kişisel gelişimi konu edinen ve söyleşi türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin seçilir. Seçilen bu metin, metin tahlili yöntemiyle çözümlenir. Metnin çözümlemesi yapılırken öğrencilerden kendi yaşamlarıyla ve hedefleriyle bağlantı kurabilmeleri istenir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden kişisel gelişimi etkileyen unsurlarla ilgili hazırlıklı bir konuşma yapmaları beklenir. Öğrencilerin konuşurken dil öğeleri arasındaki mantıksal ve anlamsal bütünlüğü oluşturan, metin içi ilişkiler kuran bağdaşıklık öğelerini (eksiltile cümle, bağlama, gönderim, değiştirim, sözcük bağdaşıklığı) doğru kullanmalarına dikkat edilir.

Anahtar Kavramlar edebî günlük, blog, yaşam, kişisel gelişim, söz varlığı, edebî dil, günlük dil, öznellik, nesnellik, üslup, bakış açısı

ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Çalışma kâğıdı
- Açık uçlu sorular
- Öğrenme günlüğü
- Kavram haritası
- Karşılaştırma tablosu

Kişinin duygu ve düşünce dünyasını yansıtır zenginleştirecek metinlerde okumayı yönetebilme sürecinde kısa cevaplı sorular sorulabilir. Anlam oluşturma süreci için çalışma kâğıdı, karşılaştırma tablosu hazırlanabilir. Çözümlemede kavram haritasından, karşılaştırma tablosundan ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir. Yansıtma öğrenme günlüğü tutulabilir.

Kişinin duygu ve düşünce dünyasını yansıtır zenginleştirecek metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme sürecinde açık uçlu sorular sorulabilir, Anlam oluşturma süreci için çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular kullanılabilir. Çözümlemede çalışma kâğıdı, kavram haritasından yararlanılabilir. Yansıtma öğrenme günlüğü hazırlanabilir.

Konuşma ve Yazma

- Okunan ve çözümlenen metinlerden hareketle kişisel gelişimi nelerin etkilediğiyle ilgili hazırlıklı konuşma yapmaya yönelik bir performans görevi verilir.
- Okunan ve çözümlenen metinlerden hareketle genel ağıdaki güvenilir ortamlarda geleceğe dair kişisel planların ele alındığı forum metni oluşturmaya yönelik performans görevi verilir.

Öğrencilere, çözümlenmesi yapılan okuma metinlerinden hareketle kişisel gelişimi nelerin etkilediğini konu alan hazırlıklı konuşmaya yönelik bir performans görevi verilir. Konuşmanın hazırlık aşamaları kontrol listesi ile gözden geçirilebilir. Öğrencinin sergilediği performans dereceli puanlama anahtarı ile puanlanabilir. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, sunum becerisi, görsel ve işitsel öğeler, zaman ve mekân kullanımı, beden dili ve sesle anlam oluşturma, Türkçenin etkili ve güzel kullanımı gibi ölçütler yer alabilir. Bu çalışma, grup çalışması olarak da gerçekleştirilebilir.

Öğrencinin geleceğe dair planlarına ilişkin bir forum metni oluşturmaya yönelik verilen performans görevi; dil ve üslup özellikleri, anlatım planının kuruluşu, anlatım ilkelerine uygunluğu, yazım ve noktalama ölçütleri bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme, öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartı kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin öğretici metinlerin genel özelliklerini; anı, biyografi ve otobiyografi türlerini, düşünceyi geliştirme yollarını, anlatımın temel ilkelerini, şiir türünün özelliklerini, yazılı ve sözlü üretim oluşturma süreçlerini, hazırlıklı konuşma yapabilmeyi; tavsiye, tercih, öneri, şart anlamı taşıyan ifade ve yapıları bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerden günlük, şiir, hikâye ve blog ile ilgili bilgilerini değerlendirmek için kıyaslama ve karşılaştırma içeren bilgi kartları oluşturmaları istenir. Soru cevap, tartışma gibi yöntemler kullanılarak kişilerin günlük tutma nedenleri sorgulanır.

Köprü Kurma

9. sınıfta incelenen gezi yazısı ve deneme türleri 11. sınıfta incelenen anı, biyografi ve otobiyografi türlerindeki metinler ilişkilendirilir ve günlük türünün kişiye hayatı anlamlandırıp yorumlama, duygu ve düşünce dünyasının derinliklerini keşfedebilme vb. açılardan sunacağı katkılar ele alınır. Kişinin hayatını konu edinen gezi yazısı, deneme, biyografi ve otobiyografilerin incelenmesine yönelik sahip olunan bilgilerden günlük türündeki metnin incelenmesinde yararlanılır. Öğrenciler tarafından burada edinilen bilgi ve beceriler günlük yaşamda kullanılabilir, metinlerde yer alan sosyolojik, psikolojik ve kültürel unsurlar değerlendirilebilir. İnceleme ve değerlendirme sürecindeki tespitler ve çıkarımlar aracılığıyla edebî metinler değerlendirilirken başkalarının hayat tecrübelerinden edinilen bilgi ve izlenimlerin öğrencilere yansıtılması sağlanabilir. Önceki öğrenmelerde edinilen türe özgü bilgiler şiir incelemesi yapılırken kullanılır. Öğrencilerin önceki öğrenmelerinde edindikleri sunum yapma ve yazılı metin oluşturma becerileri temada ele alınan konularla pekiştirilir. Öğrencilerin sunum yapma ve yazılı metin oluşturmadaki kazanımlarını diğer derslerdeki ödev veya performans çalışmalarında da kullanabilmeleri için genellemeler yapılır. Bazı meslek dallarında ve akademik çalışmalarda sunum yapmanın ve yazılı metin oluşturmaya önemine ilişkin farkındalık oluşturulur. Ayrıca bu temada hikâye türünde bir metnin incelenmesine yönelik edinilen bilgiler "Toplumsal Ahengi", "Sürdürülebilir Yaşam" ve "Hayalimdeki Yarın" temalarında ele alınacak anlatmaya bağlı metinlerin incelenme sürecine katkı sağlar.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: “Benim Dünyam” temasının işleniş sürecinde günlük, blog, şiir ve hikâye türlerinden metinler okunur ve bunlar metin tahlili yöntemiyle çözümlenir. Ardından yazma çalışması olarak geleceğe dair planlarını bir forumda anlatmak için öğrencilerden forum metni hazırlamaları istenir. Dersin dinleme/izleme becerisine yönelik çalışmalarında, kişisel gelişimi ele alan çok modlu bir metin dinletilir/izletilir. Konuşma becerisi kapsamında öğrencilerden inceledikleri metinlerden hareketle kişisel gelişimi nelerin etkilediği ile ilgili hazırlıklı konuşma yapmaları beklenir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Okuma**

Okuma becerisini geliştirmek amacıyla öğrencilerin, temanın içeriğini yansıtan bir günlük, bir şiir ve bir hikâye okumaları sağlanır.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Öğrencilerin ilgilerini çekmek ve onlarda merak uyandırmak için alanında önemli başarıları bulunan tarihî bir kişinin ilginç alışkanlıklarını konu eden kısa bir metin okutulur veya dinletilir/izletilir (**SDB2.1**). Daha sonra bu kişinin başarılarına temel teşkil eden bireysel niteliklerine yer verilir (**D3, E1.3**). Kişilerin özel yaşamlarını yazmak istemelerinin nedenlerinin neler olabileceği ve bu kişilerin hayatıyla ilgili başka neleri öğrenmek istedikleri açık uçlu sorularla tespit edilerek öğrencilerin bu konudaki motivasyonlarını arttırmaya yönelik sorular oluşturması sağlanabilir (**SDB1.2, E3.8, E1.1**). Kişinin kendi yaşamını anlatmasının yazara ve okura sağladığı faydalar üzerine düşün-eşleş-paylaş etkinliği ile ikili gruptan tartışıp görüş oluşturmaları istenir. Bu süreçte öğrencilerin fikirlerini rahatça dile getirebilecekleri bir ortam sağlanır (**SDB2.2, E3.5, E2.3, E3.11**).

Kişinin kendi dünyasını anlattığı günlük türünde yazılmış edebî bir metin belirlenir. Öğrencilerden genel bir fikir oluşturmaları için bu metne hızlıca göz atmaları istenir. Öğrencilere metinle ilgili inceleme ve değerlendirme yapılacağı hatırlatılır, yazarın duygu ve düşünce dünyasını yansıtan öğelere dikkat ederek güdümlü okuma yöntemiyle metni okumaları sağlanır. Okuma sürecini sağlıklı yönetebilmek için öğrencilerin okumaya hazırlık yapması, önceki bilgilerini kullanması, okuma öncesi sorular oluşturması, tahminde bulunması, amaç belirlemesi ve okuma yöntemleri uygulaması gibi ölçütlerin yer aldığı kontrol listesi öğretmen tarafından hazırlanır. Bu form ile öğrencilerin seçim yapmaları ve okuma sürecinde ilişkiyi sürdürme düzeyleri belirlenir (**E3.7, D3**).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Metni okuduktan sonra metnin içeriği hakkında görüş oluşturulur, metnin yazılma amacı belirlenir. Metne konu edilen dönemdeki toplumsal normların metin üzerindeki etkisi ile kendi yaşam deneyimleri arasında bağlantı kurulur (**SDB2.3**). Günlükte belirtilen tarihler göz önünde tutularak metnin yazıldığı döneme ilişkin genel bilgiler sıralanır (**OB1**). Bireysel tecrübeleri anlamlandırmada sanatın/edebiyatın sağladığı imkânların fark edilmesi amaçlanır (**D7**).

Metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir. Tarihîsel empati kurularak metnin ortaya çıkışında metnin yazıldığı dönemle ilişki kurulup çıkarımlar yapılır (**E2.1, D14**). Metinden elde edilen bilgilerin yardımıyla yazarın günlük hayatıyla veya kişilik özellikleriyle ilgili karşılaştırmalar yapılır (**OB1**). Burada ayrıca öğrencilerden başka bir hayat hikayesi aracılığıyla kendini tanımanın, zayıf ve güçlü yönlerini fark etmenin, eleştiriye açık olmanın önemini kavraması istenir (**D10**). Karşılaştırma tablosu ile günlük, anı türündeki bir metinle içerik, dil ve anlatım özellikleri gibi yönlerden karşılaştırılarak türler arasında sınıflandırma yapılır (**E3.7**). Karşılaştırma ve sınıflandırmalardan elde edilen sonuçlar belirli yerleri boş bırakılmış çalışma kâğıdı üzerinde yapılacak etkinliklerle değerlendirilebilir.

TDE2.3. Çözümleme

Metinden edinilen bilgilerden hareketle günlük türünün genel özellikleriyle ilgili (tarih belirtilmesi, günü gününe yazılması, birinci kişili anlatımın kullanılması, kişisel görüşler içermesi, içten bir üslup kullanılması vb.) çıkarımlar yapılır **(OB1)**. Öğretmen tarafından günlük türünün özellikleriyle ilgili gereken açıklama ve düzeltmeler yapılır. Metnin konusundan; metinde anlatılan olay, durum veya kişilerle ilgili bilgilerden; metinde verilmek istenen iletilerden hareketle yazarın duygu ve düşünce dünyasına yönelik çıkarımlar açık uçlu sorularla dile getirilir **(SDB2.3)**. Öğrencilerden yazarın özel yaşamının bir mahremiyet içerdiğini ve metnin ilgili değerlendirme yapılırken bunun göz önünde bulundurularak özel yaşama saygı duyulmasının gerekliliğini fark etmesi beklenir. Bu farkındalığın aynı zamanda Türk dili ve kültürüne hizmetleri bulunanlara karşı taşıdığımız vefa duygusunun bir gereği olduğunun da bilinmesi istenir **(D8., D14, D15)**. Günlüğe konu olan önemli bir olay, kişi veya yerle ilgili bilgiler ile yazarın bunlara bakışını etkileyen etkenler tutarlılık, öznellik, nesnellik açısından değerlendirilir. Amaç, koşul, sebep ve sonuçları bakımından birbiriyle ilişkilendirilir. Yapılan çalışma bir karşılaştırma tablosu ile gösterilebilir **(E3.2, E3.4)**. Günlüğe konu olan kişi, yer veya nesnelerle olaylar, durumlar veya başka kişiler arasında nasıl bir etkileşim olduğu belirlenir **(OB9)**. Yapılan karşılaştırmalar neticesinde elde edilen bilgilerle kavram haritası oluşturulur. Bu süreçte küçük grup çalışması yapılabilir **(E3.6, SDB1.2)**.

Günlük metnin çözümleme sürecinin ardından ara metin olarak öğrencilere bir blog yazısı okutulur. Öğrencilerden blog yazısını oluşturan temel öğeleri tespit etmeleri ve bunların kullanılma amaçlarını belirlemeleri istenir **(OB2)**. Okunan blog yazısını daha etkili kılmak için izleyebilecekleri yollarla ilgili beyin fırtınası yapılarak görüş oluşturulur **(SDB2.1)**. Blog yazısı ile günlük arasında metnin oluşturulma amacı, hedef kitlesi, biçim özellikleri, dil ve üslup özellikleri bakımından benzerlik ve farklılıklar bir karşılaştırma tablosu aracılığıyla ortaya konur **(E3.2)**. Metinlerdeki tavsiye, tercih, öneri, şart anlamı katan ifade ve yapılar bulunur, bunların metindeki işlevleri değerlendirilir. Okunan günlük ve blog metninin ayırt edici dil ve üslup özellikleri belirlenir, her iki metnin dil ve anlatım özellikleri karşılaştırılır **(OB9)**. Öğrencilerden kendi beğenileri doğrultusunda okudukları günlük ve blog yazısına değer katan unsurları belirlemeleri istenir. Öğrenciler bu metinlerle ilgili görüş ve beğenilerini gerekçelendirerek açıklar **(E3.10, SDB3.3, D3.3)**.

TDE2.4. Yansıtma

Okunan günlük metnine yönelik derinleşmeyi sağlamak için yazarın olaylar veya kişiler karşısındaki duygu, düşünce ve tutumuyla ilgili eleştirel görüş bildirilir. Yazarın olaylara bakışı ve bunları sunuş şekli yorumlanır. Olaylar ve kişilerin yazarın üslubu üzerindeki etkileri değerlendirilir. Öğrenciler, görüşlerini bir öğrenme günlüğü ile ifade edebilir **(E3.10)**. Öğrencilerden yorum yaparken kendilerini yazarın yerine koymaları ve benzer durumlar karşısında hangi duygu, düşünce ve tavırları sergileyebileceklerini paylaşmaları istenir **(SDB1.1, SDB2.3, D14, E2.1)**.

Okuma metni olarak verilen günlüğün nasıl bir düzende oluşturulduğu tespit edilir. Günlükte konu edilen olay, durum, yer, nesne ve kişilerle ilgili bilgilerde kullanılan düşünceyi geliştirme yolları öğrencilerle birlikte özetlenir.

Diğer okuma metinleri olan şiir ve hikâye metinlerinde kişinin duygu ve düşünce dünyasını yansıttı zenginleştirecek unsurların ve bu metinlerin tür, biçim, yapı ve üslup özelliklerinin incelenmesi “okumayı yönetme”, “anlam oluşturma” ve “çözümleme” aşamalarındaki çalışmalarla gerçekleştirilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Yazma

Öğrencilerin genel ağıdaki güvenilir ortamlarda yer alan forumlarda geleceğe dair planlarını anlatacakları yazılı bir metin oluşturabilmelerine yönelik performans görevi ile yazma becerilerinin işlevsellik kazanması sağlanır.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Öğrencilerden genel ağda bulunan “edu”, “org”, “gov” ile biten güvenilir ortamlardaki forumlarda yayımlanmak üzere geleceğe dair planlarını anlattıkları bir metin yazmaları istenir. Kendi hayallerini, gelecek planlarını, ilgi alanlarını, duygu ve düşüncelerini en iyi şekilde anlatabilmek için uygun görülen metin türü belirlenir (**SDB1.3, D11**). Hedef kitleye ve amaç uygun yazma yöntem ve stratejileri belirlenir. Yazma içeriği oluşturulurken metnin iletilerinin okurlar tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve uygun şekilde iletişimi sürdürmek amacıyla hedef kitlenin özellikleri dikkate alınır. Yazma sürecine etki eden engeller ortadan kaldırılır (**E2.3, SDB2.1**).

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Okunan ve dinlenen/izlenen metinlerin inceleme sürecinde öğrenilen bilgiler etkin hâle getirilir. Metnin içeriği oluşturulurken hedef kitlenin beklentilerine yönelik tahminlerde bulunularak hazırlık yapılır (**E2.1**). Metin oluşturulurken bilgiler ve düşünceler arasında önem, doğruluk, geçerlik, tutarlılık bakımından karşılaştırma içeren iletiler belirlenir (**E3.6**). Metinle ilgili değerlendirmeler sınıflandırılarak metin belirli bir yazma düzeni çerçevesinde sunulur (**E3. 7**). Gerekli durumlarda geleceğe dair planların yazıldığı metinle ilgili ileti, söylem, açıklama veya yönergeler farklı cümlelerle yeniden dile getirilir (**E3.3**). Yazılan metnin içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla metne değer katacağı düşünülen metin alıntıları, özdeyişler, görsel ve işitsel öğeler vb. unsurlara yer verilir. Geleceğe dair planların forumda belirtilen kurallara uygun biçimde, kendi içinde anlam bütünlüğü olan, bilgilendirici ve açıklayıcı nitelikler taşıyan özgün bir yazılı metin oluşturulur. Web.2 araçları kullanılarak forum linkleri paylaşılabilir. Öğrenciler birilerine yorum yazabilir. Dijital olmayan ürünler ise okul/sınıf panolarına asılabilir (**E1.6, E2.3, D3, OB2**).

TDE4.3. Kural Uygulama

Geleceğe dair planların anlatılacağı forum metninde kime, neyin, nasıl, hangi araçların kullanılarak anlatılacağına ilişkin planlama yapılır (**E2.1, E3.2., SDB1.2**). Ele alınan konuyu desteklemek amacıyla düşünceyi geliştirme yolları işe koşularak metnin içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı unsurları bağlama uygun şekilde kullanılır. Metin aracılığıyla okuyucuya verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Yazılan metinde dil yapıları işlevine uygun ele alınır; eksilteli yapı, bağlama, gönderim, değiştirim ve sözcük bağdaşıklığı öğeleri kullanılır. Metin, yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun biçimde yazılır (**E1.5, E3.3, E3.11**).

TDE4.4. Yansıtma

Yazma sürecine etki eden unsurlarla ilgili hazırlanmış olan performans görevi yine öğretmen tarafından belirlenen ölçütlere göre dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir (**E3.1, D1, D3, SDB1.2**). Puanlama anahtarında dil ve üslup özellikleri, anlatım planının kuruluşu, anlatım ilkelerine uygunluğu, yazım ve noktalama gibi ölçütlere yer verilir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilerden bu temada çok modlu bir metin türünü izlemeleri istenir **(SDB2.1)**. Kişinin kendi dünyasını konu edinen bir söyleşi içerik olarak seçilip sınıfa getirilebilir.

TDE.1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

Dinleme/izleme metni olarak kişinin kendi dünyasını ele aldığı, söyleşi türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin seçilir. Söyleşiye konu edilen kişiyle ilgili bilgi edinmek, söyleşi metnini incelemek ve değerlendirmek amacıyla etkili dinleme/izleme yöntemi kullanılır.

Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için gerekli olan ön hazırlıklar yapılır, iletişim engelleri ortadan kaldırılır **(D14.2, SDB2.1)**. Dinleme/izleme süreci boyunca belirlenen amaçlar doğrultusunda notlar tutulur. Bu çalışmaların nasıl yapıldığına dair izlenimleri belirlemek için bir gözlem formu oluşturulabilir **(E3.7)**. “Sizce söyleşi metinleri, yazarın kendi dünyasını okuyucuya aktarma ve kişisel deneyimlerini paylaşma konusunda ne kadar etkilidir?” vb. bir soru sorulur. Öğrenci bu soruya ilişkin düşüncelerini bir ver bir al gibi bir teknik uygulayarak on dakika içerisinde sınıfta ulaşabildiği en fazla sayıda arkadaş ile paylaşır. Öğrenci önce kendi görüşünü söyler ve ardından karşısındaki arkadaşının görüşünü dinler ve kısa süre içerisinde çok sayıda arkadaşıyla görüş paylaşımı yapar **(SDB2.2)**.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Seçilen söyleşi metni dikkatli bir şekilde dinlenir/izlenir. Soru-cevap tekniği kullanılarak söyleşi metninin konusu, yazılış amacı ve hedef kitlesi belirlenir **(E3.2)**. Söyleşi metnini incelemek için daha önceki dinleme/izleme etkinliklerinden ve metin inceleme yöntemlerinden öğrenilen bilgilerden yararlanılır. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğrencilerin dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel, duyuşsal ve fiziksel etkenleri içeren bir gözlem formu oluşturulur. Bu formula öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri takip edilir **(E3.7)**. Söyleşi metninde kişinin kendi dünyasıyla ilgili verilen bilgiler belirlenir, görüş geliştirme tekniğini kullanılarak bu bilgilerin tercih edilmesine yönelik tahminler yürütülür **(E3.4)**. Metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamı bağlamdan hareketle tahmin edilir. Metinde sunulan bilgi ve görüşleri tespit etmek, öznel ve nesnel yargıları belirlemek amacıyla açık uçlu sorular sorulur **(E3.4)**. Söyleşi metninde ortaya konan duygu ve düşüncelerin konuşmacının günlük yaşamıyla ilişkisi üzerine çıkarım yapılır **(E3.11)**. Söyleşi metni ile daha önce okunan günlükte baskın olan duygu ve düşünceler sıralanır **(E3.3, E3.4, SDB1.2)**.

Söyleşi metninde konuşmacının olay, durum ve kişiler karşısındaki tutumunu etkileyen unsurlar ile bunların yansıması olan duygu ve düşünceler, neden-sonuç ilişkileri dikkate alınarak sınıflandırılır **(E3.6)**. Oluşan görüş ve düşüncelerini ifade ettiği bir çalışma kâğıdı hazırlanır. Metinde konuşmacının belirli bir konuya ilişkin fikirlerine yönelik eleştirel bakış ortaya konur veya görüşler gerekçeleri ile belirtilir **(D3, E3.10, SDB3.3)**.

TDE1.3. Çözümleme

Söyleşi metninde ortaya konan duygu, düşünce ve görüşleri yansıtan bir çalışma kâğıdı hazırlanır. Elde edilen bilgilerden yola çıkarak tümevarım yöntemiyle metnin ana düşüncesi belirlenir **(E3.6, E3.7)**.

Söyleşide konuşmacının duygu, düşünce ve tutumunu etkileyen olay, olgu, kişi, nesne ve kavramlar arasındaki ilişki belirlenir. Söyleşide konu edilen olay, olgu, kişi, nesne ve kavramlar ile konuşmacının yaşamı arasındaki etkileşimi belirlenir **(SDB2.3)**. Bu etkileşimi gösteren bir kavram haritası veya poster oluşturulur **(E3.3, OB2, SDB1.2)**.

TDE1.4. Yansıtma

Dinlenen/izlenen söyleşi metninde konuşmacı ile empati kurulur (**E2.1, D14, SDB2.3**). Metinde ele alınan olay, olgu, kişi, nesne ve kavramlar öğrenci tarafından kendi bakış açısından önem taşıyan yönleri veya sahip olduğu ilgi alanları bakımından değerlendirilir (**E3.10**). Öğrencinin kendi duygu ve düşünce dünyasında katkıda bulunmak amacıyla kendi ilgi alanları doğrultusunda başka söyleşi metinleri dinlenir/izlenir, özgün dinleyici/izleyici kimliği oluşturulur (**E1.2, SDB1.1**). Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrencilerin kendi kişisel gelişimlerini zenginleştirmek için neler yaptıklarıyla ilgili sınıfta bir konuşma yapımları istenir. Bu konuşma bireysel olarak hazırlanabileceği gibi grup çalışması biçiminde de yaptırılabilir (**E1.6, SDB2.2**). Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrencilerin geleceğe dair planlarını ifade ettikleri bir öğrenme günlüğü hazırlatılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Kişisel gelişimi nelerin etkilediğini belirlemeleri, kendi kişisel gelişimlerini ele almaları ve bunları etkileyen unsurları tespit edip düzeltmek için neler yapabileceklerine yönelik öğrencilere bir performans görevi verilerek konuşma becerilerinin işlevsellik kazanması sağlanır (**SDB3.1**).

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Kişisel gelişimi nelerin etkilediği ile ilgili gerekli ön hazırlık yapılarak konu daraltılır. Belirlenen konuya ilişkin hazırlıklı bir konuşma yapmak amacıyla konuya ve hedef kitleye uygun konuşma stratejisi belirlenir (**E3.1**). Konuşma öncesinde gerekli hazırlıklar tamamlanır, konuşma sırasında iletişim engelleri ortadan kaldırılır (**SDB2.1, D14**). Konuşmayı sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmek için konuşmanın tüm aşamalarında yapılması gerekenlerin sıralandığı bir kontrol listesi tutulur. Bu form ile öğrencilerin konuşma sürecinde ilişkiyi sürdürebilme düzeyleri belirlenir (**E3.7**).

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Konuşma için belirlenen konuya ilişkin iletileri anlamlandırmak ve konuyu uygun şekilde anlatabilmek için günlük hayatta karşılaştığı iletişim engellerini düşünerek ön bilgilerle bağlantı kurulur. Hazırlıklı konuşma yapmayla ilgili daha önceki çalışmalardan edinilen bilgi ve deneyimlerden yararlanılır (**E1.5**). Belirlenen amaca ve hedef kitlenin özelliklerine göre konuşmanın akışı, görsel ve işitsel öğelerin seçimi, süreyi verimli kullanma, beden diliyle etkili iletişim sağlama gibi konularda tahminler yürütülerek hazırlık yapılır (**E2.3, SDB2.1, SDB1.2, D3**). Konuşma etkinliği sürecinde bilgilerin dinleyiciler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için karşılaştırma içeren iletiler oluşturulur. Kişisel gelişimi etkileyen unsurlarla ilgili kullanılacak bilgi, değerlendirme ve yorumlar sınıflandırılarak konuşma düzeyinin çerçevesi oluşturulur. Söz konusu ölçütleri yeterlilik düzeyini tespit için bir kontrol listesinden yararlanılabilir (**SDB1.2**). Belirlenen konuyla ilgili kavram ve terimleri dinleyiciye daha iyi açıklayabilmek amacıyla özgün cümleleri seçer (**E2.1, E3.11**). Kişisel gelişimi etkileyen unsurlarla ilgili düşünce, görüş ve öneriler içeren yorumlar oluşturur (**D7, SDB1.1**). Konuşma sırasında dinleyiciyi etkilemek ve anlam oluşturmak amacıyla sesini etkili bir biçimde kullanır. Konuşmanın içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla gerekirse görsel öğeler kullanır (**E3.3**). Kişisel gelişimi etkileyen unsurlarla ilgili etkileşimli bir konuşma gerçekleştirir (**D3, E1.6, E2.3, E3.3, SDB2.1**).

TDE.3.3. Kural Uygulama

Konuşmanın kimler için hazırlanacağı, nerede yapılacağı, belirlenen konuların nasıl anlatılacağı dikkate alınarak planlama yapılır. Planlama aşamasında işlerin sağlıklı yürütülebilmesi için kontrol listesi oluşturulur (**SDB1.2**). Bu formla öğrencilerin planlama yapabilme düzeyleri ölçülür (**D3, E3.7, SDB1**). Konuşma için belirlenen konuya ilişkin açıklamalar yapılırken düşünceyi geliştirme yolları kullanılır. Konuşmanın içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı bağlama uygun şekilde kullanılır. Konuşmada dinleyici/izleyiciye verilmesi istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Konuşurken cümlelerin öğelerini birbirine bağlayan ekler doğru kullanılır. Eklerin yanlış kullanımından kaynaklanabilecek anlatım bozukluklarının ortaya çıkmamasına dikkat edilir. Konuşurken dil öğeleri arasındaki mantıksal ve anlamsal bütünlüğü oluşturan, metin içi ilişkiler kuran bağdaşıklık öğelerinin (eksilteli cümle, bağlama, gönderim, değiştirim, sözcük bağdaşıklığı) doğru kullanılmasına dikkat edilir. Konuşma yapılırken beden dili ve konuşma yapılan mekânın özellikleri etkili bir biçimde kullanılır (**E1.5, SDB2.1**).

TDE3.4. Yansıtma

Konuşma sürecini değerlendirmek amacıyla öz değerlendirme yapılır (**SDB1.2**). Öğretmen değerlendirmesi dereceli puanlama anahtarıyla yapılır. Puanlama anahtarında; metnin konuya uygunluğu, dinleyici ile kurulan iletişim, Türkçenin etkili ve doğru kullanımı, sesin ve beden dilinin sunuma katkısı, görsel ve işitsel kullanımı gibi ölçütler yer alır (**E3.10, D1**). Değerlendirme formları dikkate alınarak konuşma sürecindeki hatalar tespit edilir, olumlu davranışlar pekiştirilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonunda bu temada öğrenilenlerle ilgili sınıf ortamında bir tartışma yapılır (**SDB2.2**). Bu tartışma, öğrencilerde temayla ilgili oluşan duygu ve düşüncelerin bilişsel düzeyde onlarda nasıl bir farkındalık oluştuğunun ortaya çıkmasını sağlar. Bu çalışma için 3-2-1 çıkış kartı uygulanabilir (**SDB1.1**).

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden inceledikleri günlüğün özelliklerine sahip özgün bir çalışma yapmaları istenir. Örneğin 15 gün ya da 1 ay günlük tutmaları istenebilir. İnceledikleri şiire içerik, tür, biçim vb. yönlerden benzeyen ya da ondan farklı şiirlerden oluşan bir antoloji oluşturmaları istenir.

Destekleme Öğrenciler için temada incelenen metinlerin türlerinden farklı türde metinler seçilir. Örneğin aynı temada sohbet türünde kısa bir metin seçilerek bu metnin verdiği mesaj, mesajı verme şekli hakkında konuşma yapmaları istenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

12. SINIF 2.TEMA: TOPLUMUN AHENGİ

“Toplumsal Aheng” temasında edebî eserlerden hareketle öğrencilerin toplumda huzur ve uyum içinde bir arada yaşayabilmek için kendi temel hak ve özgürlüklerini bilmeleri, karşı tarafın hak ve özgürlüklerine saygılı olmaları, hak ve özgürlüklerin getirdiği sorumlulukların farkına varmaları amaçlanmıştır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için toplum sorunlarını konu edinen, bireyin hak ve özgürlüklerini yansıtan eserler temada ele alınacaktır. Tahlil edilmek üzere okuma metni olarak bir roman ve bir makale, dinleme/izleme metni olarak da belgesel seçilmiştir. Dinleme/izlemede temel hak ve özgürlükler ile ilgili çok modlu bir metnin incelemesi yapılır. Öğrenciler hem kurmaca bir metnin tahlili ile yapılan çıkarımlar hem de bilimsel bir metnin incelemesiyle varılan sonuçlar yardımıyla toplumdaki bireylerin uyum içinde yaşayabilmesi için gerekenlere yönelik görüş geliştirebileceklerdir. Ayrıca öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmek için bir haber metni hazırlayıp sunmaları; yazma becerisini geliştirmek için de okudukları romanla ilgili bir eleştiri yazısı yazmaları sağlanacaktır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN
BECERİLERİ

Alımlama (Metin Tahlili), Dinleme/İzleme, Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL
BECERİLER

KB2.18. Tartışma, KB2.15. Yansıma, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.5. Öz Yeterlilik, E1.6. Öz Güven, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Öz Farkındalık, SB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıma, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D8. Mahremiyet, D11. Bağımsızlık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER

Tarih, Sosyoloji, Psikoloji, Hukuk

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER

KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Gerçek hayatta karşılaşılan toplumsal sorunları içeren metinlerde dinleme/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Toplumsal düzeni sağlayan temel hak ve özgürlüklerle ilgili dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Dinlediği/izlediği metinden hareketle temel hak ve özgürlüklerin toplumsal düzeni nasıl sağladığı konusunda çözümleme ve değerlendirme yapabilme
- TDE1.4. Toplumsal konular hakkında dinlediği/izlediği metindeki çıkarımlarını kendi düşünceleriyle ifade edebilme

Okuma

- TDE2.1. Toplum sorunlarını konu edinen, bireyin hak ve özgürlüklerini yansıtan metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Toplumun farklı kesimlerinin hak ve özgürlüklerini yansıtan okuduğu metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Toplumsal düzeni sağlamak için gerekli olan hak ve özgürlüklere ilişkin okuduğu metinden hareketle çözümleme ve değerlendirme yapabilme
- TDE2.4. Okuduğu metindeki toplumsal olaylara ilişkin değerlendirmelerini kendi deneyimleriyle ilişkilendirebilme

Edebiyat Atölyesi(Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Güncel olayları takip edip toplumsal konulara duyarlı bir konuşmaya hazırlık yapabilme
- TDE3.2. Toplumsal sorunları anlamaları ve bu sorunlara çözüm üretecek çözüm üretme konusundaki konuşması için içerik tasarlayabilme
- TDE3.3. Bilgi topladığı, görüş geliştirdiği, olaylara eleştirel bir bakış sergilediği bir konuşma gerçekleştirebilme
- TDE3.4. Temel hak ve özgürlükler bağlamında gerçekleştirdiği konuşmasını değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Toplumu farklı yönleriyle ele aldığı yazılı üretimi için hazırlık yapabilme
- TDE4.2. Temel hak ve özgürlüklerin toplumsal düzen için gerekliliğini farklı bakış açılarıyla bir araya getirdiği yazılı üretimini tasarlayabilme
- TDE4.3. Olumlu ve olumsuz yönler, nesnellik, tarafsızlık gibi unsurları üslup özellikleri ile bir araya getirdiği bir yazılı üretim gerçekleştirebilme
- TDE4.4. Toplumsal duyarlılık bağlamında ortaya koyduğu yazılı üretimini değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Toplumsal Ahengi” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerin, toplum olarak uyum içinde yaşayabilmenin gerekleriyle ilgili çıkarımlar yapabilecekleri, hak ve özgürlükler teması ile ilişkilendirebilecekleri nitelikte bir roman seçilir. Bu romanın tahliliyle toplumsal sorunların edebî eserlere nasıl yansıdığına, hak ve özgürlüklerle ilgili kavramların edebiyatta nasıl yer aldığına yönelik çıkarımlar yapılması amaçlanır. Tahlil edilen ikinci metin, öğretici bir metin türü olan makaledir. Makale türündeki bu metnin tahlili ile toplumun uyum içinde yaşayabilmesi için hukuk, din, ahlak ve görgü kurallarıyla ilgili öğrencilerden temel bilgiler edinmeleri ve çıkarımlar yaparak bunları kendi yaşamlarıyla ilişkilendirebilmeleri beklenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden okudukları romanı temel hak ve özgürlükler bağlamında değerlendiren bir eleştiri yazısı hazırlamaları istenir. Öğrencilerden hazırladıkları eleştiri yazısında romanın iletisine, romanda kullanılan anlatım biçimi ve yöntemlerine, yazarın üslubuna, anlatıcının tavrına, roman kişilerinin tutumlarına yönelik bir değerlendirmede bulunmaları beklenir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde temel hak ve özgürlüklerle ilgili çok modlu bir metin özelliği taşıyan haber metni seçilir. Seçilen haber metni ile öğrencilerden toplumun refah ve huzur içinde bir arada yaşayabilmesi için uyulması gereken hukuk, ahlak ve görgü kurallarını özümseyerek bunları kendi yaşamlarına aktarabilmeleri beklenir. Yapılan dinleme/izleme çalışmasıyla öğrencilerden hak ve özgürlükler temasının metinlerde nasıl ele alınıp işlendiğine yönelik çıkarım yapmaları istenir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden temel hak ve özgürlüklerle ilgili bir haber metni oluşturmaları ve bu haber metnini sunmak suretiyle sözlü bir üretim gerçekleştirmeleri beklenir. Öğrencilerin hazırladıkları haber metninde temel hak ve özgürlükler, adalet, duyarlılık, dürüstlük, mahremiyet gibi konuları gözetmelerine; akıcı, anlaşılır ve doğru bir Türkçe kullanmalarına; habere konu olan olayı ele alırken dürüst bir yaklaşım sergilemelerine dikkat edilir.

Anahtar Kavramlar temel hak ve özgürlükler, toplumsal yaşam, kurmaca, gerçeklik, yansıtma, bakış açısı, özgünlük, söz varlığı, edebî dil, günlük dil, özlülük, kanıtlanabilirlik, nesnellik, görsellik, akıcılık, açıklık, intihal, dipnot, kaynakça

ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)

Okuma ve Dinleme/İzleme Becerileri

- Çalışma kâğıdı
- Açık uçlu sorular
- Çıkış kartı
- Öğrenme günlüğü
- T diyagramı
- Kavram haritası
- Zihin haritası
- Kısa cevaplı sorular
- T diyagramı

Temel hak ve özgürlükleri ele alan metinlerde okumayı yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular; anlam oluşturma süreci için bir çalışma kâğıdı; çözümleme yapmaya yönelik açık uçlu sorular ve kavram haritası, T diyagramı; yansıtma ile ilgili çıkış kartları kullanılabilir. Dinleme/izleme metinleri ile ilgili olarak da dinlemeyi/izlemeyi yönetebilmesine yönelik bir kısa cevaplı sorular; anlam oluşturma için kısa cevaplı sorular ve çalışma kâğıdı ; çözümleme için zihin haritası ve metinlerde yansıtma için öğrenme günlüğü kullanılabilir.

Konuşma ve Yazma

- *Hak ve özgürlükleri konu edinen bir haber metni oluşturulması ve bu haberin sınıfta sunulmasına yönelik performans görevi verilir.*
- *İncelenen romanı hak ve özgürlükler bağlamında değerlendirerek bir eleştiri metni yazmaya yönelik performans görevi verilir.*

Öğrencilere hak ve özgürlükleri esas alan bir haber metni oluşturmaları ve bunu sınıfta sunmalarına yönelik bir performans görevi verilir. Öğrencilerin performansları; içeriğe uygunluk, haber metninin genel özellikleri (ilgi çekici olması, kolay anlaşılır olması, 5N1K sorularına cevap oluşturmaları, yorum içermemesi, belge ve kanıtlara dayanması, bilgilerin sıralanış düzeni vb.), haberciliğin temel ilkelerine uygunluk (doğruluk, tarafsızlık, tutarlılık, inandırıcılık, kanıtlanabilirlik, güncellik vb.), sunum becerisi gibi ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme, öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Öğrencilere çözümlemesini yaptıkları romanı temel hak ve özgürlükler bağlamında değerlendiren bir eleştiri yazısı yazmalarına yönelik performans görevi verilir. Sergilenen performans dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, dil ve anlatım özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanılması, anlatım ilkelerine uygunluk, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alabilir.

Temanın değerlendirilmesinde öğrenme günlüğü kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin temel hak ve özgürlüklerle ilgili başlıca kavramları, roman türünün genel özelliklerini ve roman çözümleme yöntemlerini, öğretici metinlerin genel özelliklerini ve bu metinleri inceleme yöntemlerini, konuşma ve yazmaya yönelik metin oluşturma aşamalarını; yasak, uyarı, emir, rica, izin, onay, kabul ve ret anlamı taşıyan ifade ve yapıları bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası, kavram haritası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıf düzeylerinde edebî/öğretici metinlerin nasıl tahlil edileceğine yönelik edindikleri bilgiler, bu temada öğrenilecekler temel oluşturur.

Tarih, sosyoloji, hukuk disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Öğrencinin, bu temada edindiği bilgilerden yararlanarak edebiyat ile gerçek yaşam arasındaki etkileşimi anlayabilmesi, hak ve özgürlüklerle ilgili farkındalık kazanabilmesi sağlanır. Toplumda huzur, uyum, refah ve güven ortamının oluşmasında hak ve özgürlüklerin önemi tema çerçevesinde ele alınan metinler yoluyla kavratılır. Böylece öğrencinin günlük hayatın edebiyata hangi şekillerde yansıdığına dair fikir sahibi olmasına destek olunur. Ayrıca bu temada roman türünde bir metnin incelemesine yönelik edinilen bilgiler "Sürdürülebilir Yaşam" ve "Hayalimdeki Yarın" temalarında ele alınacak olan hikâye türündeki metinlerin inceleme sürecinde ön bilgi işlevi görür.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: “Toplumun Ahengi” temasının işleniş sürecinde öncelikle temel hak ve özgürlükleri konu alan roman ve makale türlerindeki metinler okunur ve ayrıntılı olarak tahlil edilir. Dersin edebiyat üretimi aşamasında değerlendirilen yazma becerisine yönelik çalışmada, tahlili yapılan romanla ilgili öğrencilerden bir eleştiri yazısı yazmaları istenir. Dinleme ve izleme becerisi kapsamında, öğrencilere temel hak ve özgürlüklerle ilgili çok modlu metin özelliği taşıyan bir haber metni dinletilir/izletilir. Konuşma becerisine yönelik çalışmada öğrencilerden inceledikleri metinlerden hareketle temel hak ve özgürlüklerle ilgili bir haber metni hazırlayıp bunu sınıfta sunmaları beklenir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Okuma**

Okuma becerisini geliştirmek amacıyla öğrencilerin, temanın içeriğini yansıtan roman türünde bir metni ve yine temayla aynı konuya sahip bir makale okumaları sağlanır.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Ön öğrenmelerin hatırlatılması amacıyla tahtaya ya da kâğıtlara boş kum saati çizilir. Kum saatinin ortasına konu (Ne öğretilecek?) yazılır.

Öğrenme malzemesi ile ilgili ön öğrenmeler kum saatinin üst tarafına, öğrenme malzemelerinin ana temaları alt kısma yazılır. Daha sonra oluşturulan kum saatleri açıklanarak sınıfla paylaşılır. Öğrencilerden, temel hak ve özgürlüklerin insan yaşamındaki önemiyle ilgili görüşlerini paylaşmaları istenir. Bu temada temel hak ve özgürlüklerin ele alınacağından bahsedilir ve görüş geliştirme tekniğiyle toplum yaşamında bu kavramların önemiyle ilgili öğrencilerin görüşleri alınır (**SDB2.1**). Öğrencilerin her insanın temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu ancak özgürlüğün başka bir insanın özgürlük alanını ihlal etmeden yaşanması gerektiği, insanın içinde bulunduğu topluma karşı sorumlu olduğu üzerine düşünceleri sağlanır (**D1, D11, E3.5, E3.11**).

Hak ve özgürlükleri ele alan romanın adı, yazarı, yazı tipi, puntosu, görselleri incelenerek metnin içeriğiyle ilgili tahminde bulunulur ve bu tahmin doğrultusunda okuma stratejisi seçilir. Okuma sürecini sağlıklı yönetebilmek için öğrencilerin okumaya hazırlık yapması, önceki bilgilerini kullanması, okuma öncesi sorular oluşturması, tahminde bulunması, amaç ve yöntem belirlemesi gibi ölçütlerin yer aldığı kontrol listesi hazırlanır (**SDB1.2**). Bu form ile öğrencilerin seçim yapmaları ve okuma sürecinde ilişkiyi sürdürme düzeyleri belirlenir (**D11, E3. 7**).

TDE2.1. Anlam oluşturma

Öğrencilerden okudukları romanda ele alınan temel hak ve özgürlüklerle ilgili neler bildiklerini kısaca anlatmaları istenir. Okunan romandan yola çıkılarak edinilen izlenim doğrultusunda sınıfın tamamının etkin olduğu beyin fırtınası tekniği kullanılarak yazarın işlediği temayı seçme nedenlerine yönelik tahminlerde bulunulur. Bu süreçte öğrencilerin fikirlerini rahatça dile getirebilecekleri bir ortam sağlanır (**E3.5, SDB2.1**).

Roman karakterleri konuşma tarzları, davranış şekilleri ve fiziksel özellikleri (renkler, sembolik eşyalar, kıyafet, çevre, eşya vb.) bakımından karşılaştırılır; bu karşılaştırmadan hareketle temanın karakterler üzerindeki yansımalarını belirlemek için çalışma kâğıdı hazırlanır. Bu çalışma, grup çalışması hâlinde gerçekleştirilebilir (**SDB 2.2**). Çalışma sonunda, çalışma kâğıtları değerlendirilir. Öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kimliğe girerek ifade etmelerini sağlayan, böylece başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve değerlendirmelerine imkân tanıyan rol oynama tekniği ile bir etkinlik gerçekleştirilebilir. Öğrencilerin seçtikleri roman karakterleri gibi davranarak temel hak ve özgürlüklerle ilgili bir olayı/durumu/konuyu sınıf önünde canlandırmaları sağlanır (**D1, D11, SDB2.2**). Böylece anlatıcının konuyu aktarırken yansıttığı duygu, düşünce ve tavırları anlamlandırılır (**SDB2.3.SB2**). Öğrencilerden olayları ve durumları çok yönlü değerlendirmesi, insan davranışlarına nesnel bakabilmesi istenir (**D14, E2.1, E3.7**).

TDE2.3. Çözümleme

Romanın yapı unsurları belirlenir (**E3.2**). Öğrencilerin romanın yapı unsurlarını oluşturan öğeleri (olay, kişi kadrosu, mekân, zaman) çözümlemeleri sağlanır. Yapı unsurlarıyla romanın dil ve üslup özellikleri arasındaki ilişki tespit edilir. Bu doğrultuda romanın teması, yapı unsurları arasındaki etkileşim, anlatıcısı, dil ve anlatım özellikleri, yazıldığı dönem gibi konuların üslupla ilişkisi kurulur (**SDB2.1**). Bu süreçte açık uçlu sorularla değerlendirme yapılır. Dil ve anlatım özellikleri ele alınırken metinlerdeki yasak, uyarı, emir, rica, izin, onay, kabul ve ret anlamı katan ifade ve yapılar bulunur, bunların işlevleri değerlendirilir.

Metinde temel hak ve özgürlüklerin nasıl ele alındığına ilişkin tespitler yapılır. Romandaki kişilerin temel hak ve özgürlüklerin yansıtılması konusunda üstlendikleri roller açıklanır. Bunların tespiti için açık uçlu sorular sorularak öğrencilerin tespitlerini gerekçelendirmeleri sağlanır (**SDB3.3, E3.11, E3.4. E3. E.6**). Roman kişilerinin temel hak ve özgürlüklerle ilgili üstlendikleri görevleri ortaya koyan bir kavram haritası oluşturulur, bunlar arasındaki etkileşime dair notlar tutulur (**SDB1.2, OB6**). Ayrıca romandaki bir çatışma üzerine altı şapkalı düşünme tekniği kullanılarak bir grup çalışması yapılabilir.

Okunan romanda ele alınan temel hak ve özgürlüklerle ilgili benzer konulara değinen bir eleştiri metni ara metin olarak okunur. Her iki metin konuyu ele alma açısından karşılaştırılır. Roman ve eleştiri metninin yapısal özellikleriyle ilgili ayırt edici unsurlar belirlenir. Her iki metinde temel hak ve özgürlüklerin ele alınış özellikleri bakımından benzerlik ve farklılıklarını belirlemek amacıyla açık uçlu sorular sorulur (**SDB2.1, E3.2**). Yapılan karşılaştırmalar neticesinde elde edilen bilgilerin yardımıyla öğrencilerden bir T diyagramı oluşturmaları istenir.

Yansıtma

Okunan romanda ele alınan hak ve özgürlüklerin toplumsal yaşama yansımalarına yönelik gerekçeli görüş belirtilerek değerlendirmeler yapılır (**SDB3.3, E3.3. E3.10**). Okunan metinlerden hareketle toplumdaki bireylerin huzur, refah ve güvenle bir arada yaşayabilmesi için temel hak ve özgürlüklerin önemiyle ilgili varılan yargıların yer aldığı çıkış kartları oluşturulur (**E3.4**).

- İkinci okuma metni olan makale işlenirken akış şeması, yukarıda verilen roman türü ile aynıdır. Ancak makale türüne özgü yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak akış şeması takip edilir (öğretici bir metin olması, genellikle gerçek ve terim anlamlı kelimelerin kullanılması, alıntı, kanıt kullanımı, bölümleri vb.).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilere tahlil ettikleri romanı temel hak ve özgürlükler bağlamında değerlendiren bir eleştiri yazısı yazmalarına yönelik bir performans görevi verilir (**E2.2**).

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Öğrenciler, hak ve özgürlükler teması bağlamında oluşturacakları eleştiri yazısında konunun sınırlılıklarını belirlerler. Hedef kitleye ve amaca göre en uygun yazma yöntem ve stratejisini seçerler. Yazma sürecini etkileyen engelleri ortadan kaldırır. Yazma aşamalarını düzenli bir şekilde takip edebilmek için kontrol listesi oluşturulabilir (**E3.7**).

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Yazma içeriği oluşturulurken okunan metnin iletilerinin anlamlandırılmasını sağlamak ve uygun şekilde iletişimi sürdürmek amacıyla ön bilgilerle bağlantı kurulur (**SDB1.1**). Hak ve özgürlükler temasının romanda nasıl işlendiği dikkate alınarak temanın seçimine yönelik verilerle ilgili tahminler yürütülür. Tahminler göz önünde bulundurularak yazarın konuyu ele alışıyla ilgili eleştiriler belirlenir (**SDB2.1**). Hazırlanan eleştiri metninin taslak içeriği oluşturulur. Okunan metinde kişiler, olaylar, durumlar, karakterleri duygu ve düşünceler açısından karşılaştırma içeren iletiler belirlenerek metinle ilgili değerlendirmeler sınıflandırılır. Okunan metne hak ve özgürlükler bağlamında değer katan unsurlarla ilgili beğeni ve görüşler belirlenir. Okunan metnin iletilerine, metinde kullanılan anlatım biçimi ve yöntemlerine, yazarın üslubuna, anlatıcının tavrına, roman kişilerinin tutumlarına yönelik eleştirel bir değerlendirme yapılır (**SDB2.1**). Gerekli durumlarda eleştiriyi daha açık bir şekilde dile getirebilmek için romandaki bazı söylemler tekrar ifade edilmesi için not alınır. Öğrenci tarafından hazırlanan eleştiri metninin içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılır. Metinle ilgili bilgilendirici ve açıklayıcı nitelikler taşıyan yazılı bir sunum planına son şekli verilir (**E2.3**).

TDE4.3. Kural Uygulama

Öğrencinin hazırladığı eleştiri metninde kime, neyin, nasıl, nerede anlatılacağı ve hangi araçların kullanılacağı dikkate alınarak planlama yapılır (**SDB1.2**). Konuyu desteklemek amacıyla düşünceyi geliştirme yolları işe koşularak metnin içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı, bağlama uygun şekilde kullanılır. Metin aracılığıyla okuyucuya ve-rilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Yazılan metinde dil yapıları işlevine uygun kullanılır (**D19**). Eksilteli yapı, bağlama, gönderim, değiştirim ve sözcük bağ-daşıklığı öğelerine yer verilebilir. Öğrencilerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken planlı hareket etmeleri ve özverili davranmaları istenir (**E1.5, E3.7, D3, D16**).

TDE4.4. Yansıtma

Öğrencilerin yaptıkları yazılı üretime yönelik öz değerlendirmede bulunmaları sağlanır. Bunun için yazma sürecine etki eden unsurlarla ilgili hazırlanmış olan öz değerlendirme formu uygulanır (**SDB1.2**). Akran değerlendirme yöntemi kullanılarak yazma sürecindeki hatalar düzeltilir. Öğrencilerin performansları; içeriğe uygunluk, özgünlük, dil ve üslup özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı, anlatım ilkelerine uygunluk, yazım ve noktalama, eleştiri metninin genel özellikleri gibi ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir (**E2.2, D16**).

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilerden çok modlu bir haber metni izlemeleri istenir. Seçilecek çok modlu metnin tema ile ilişkili olarak hak ve özgürlükleri konu edinmesi göz önünde bulundurulur.

TDE1.1. Dinleme/İzlemeyi Yönetme

Dinlediği/izlediği metinde hak ve özgürlüklerle ilgili iletileri değerlendirmek amacıyla dinleme/izleme stratejileri arasından uygun olan seçilir. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğrencilerin dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel, duyuşsal ve fiziksel etkenleri içeren bir gözlem formu oluşturulur (**E3.7**). Bu formla öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri takip edilir. Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır (**SDB2.1, D14**).

TDE1.2. Anlam Oluşturma

Hak ve özgürlükler temasının hangi edebî türle ele alınabileceği hakkında kısa cevaplı sorularla soru-cevap tekniği uygulanarak öğrencilerin kendi görüş ve bilgilerini açıklamaları istenir (**SDB1.1, E2.3, E3.11**). Temel hak ve özgürlüklerle ilgili çok modlu bir haber metni izletilerek metnin oluşturulma amacına yönelik tahminlerde bulunulur. Anlamı bilinmeyen kelimeler metnin bağlamından hareketle tahmin edilir. Metinde sunulan bilgi ve görüşlerden hareketle metindeki öznel ve nesnel yargılar belirlenir (**E3.2**). Öğrencinin kendi belirlediği bir edebî tür ile dinlenen/izlenen metin, tür özellikleri bakımından karşılaştırılır. Bu metinlerin temel hak ve özgürlükleri ele alışlarıyla ilgili elde edilen sonuçların yer aldığı bir çalışma kâğıdı hazırlanır. Hak ve özgürlükler temasının metinlerde nasıl ele alınıp işlendiğine yönelik eleştiriler görüş geliştirme tekniği kullanılarak ortaya konur (**E3.10**).

TDE1.3. Çözümleme

Dinlenen/izlenen çok modlu metnin içerik unsurları belirlenir ve bunları gösteren bir zihin haritası oluşturulur (**E3.3**). Takım çalışması yapılarak metindeki görsel ve işitsel öğeler ile iletiler arasındaki etkileşimler tespit edilir. Bunlar arasındaki etkileşim gerekçelendirilerek açıklanır. Dinleme metnine ilişkin anlama ve çözümlemeyi güçlendirmek için altı şapkalı düşünme tekniğinden yararlanılır (**E2.2, E2.3, SDB2.2, SDB3.1**).

TDE1.4. Yansıtma

Metne değer katan unsurlar, öğrencilerin kendi beğenileri ve ilgi alanları doğrultusunda değerlendirilir. Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrenilen bilgileri içeren bir öğrenme günlüğü oluşturulur (**E3.11**).

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilerin hak ve özgürlükleri esas alan bir haber metni oluşturmaları ve bunu sınıfta sunmaya yönelik bir performans görevi ile konuşma becerileri işe koşulur.

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Hak ve özgürlükler konusuna, hedef kitleye uygun konuşma yöntem ve stratejileri seçilir. Sunumda iletişim engelleri ortadan kaldırılır ve görgü kurallarına uygun hareket edilir (**SDB2.1, D14, E1.5, E2.3**).

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Haber metnini oluşturmak için merak uyandıracak nitelikler taşıyan yaşanmış veya kurgu bir olay seçilir **(E1.1)**. Haber metninin içeriği oluşturulurken hedef kitlenin özelliklerine ve beklentilerine göre görsel ve işitsel öğelerin seçimine, süreyi verimli kullanmaya, beden dilinin kullanımına yönelik tahminler yürütülerek hazırlık yapılır **(SDB1.2, E2.1)**. Haber metninin içeriği habercilik ilkelerine uygunluk bakımından karşılaştırılarak 5N1K sorgulama tekniği doğrultusunda eldeki bilgiler tasnif edilir, planlanan haber akışına uygun olarak bu bilgiler düzenlenir ve haber metni oluşturulur **(E3.7, SDB1.5, OB1)**. Haber metninin içeriği, habercilik ilkeleri bakımından gözden geçirilerek gerekirse dinleyiciye daha iyi aktarılabilmek amacıyla yeniden düzenlenir. Haberin amacı ve hedef kitlesi göz önünde bulundurularak haber metninin içeriğinde yer alan temel hak ve özgürlükler, adalet, duyarlılık, dürüstlük, mahremiyet gibi metne değer katan unsurları gösteren bir kontrol listesi hazırlanır. Haber metni oluşturulurken her insanın temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunun bilinciyle hareket edilir. Öğrenciler; akıcı, anlaşılır ve doğru bir Türkçe kullanmaya; habere konu olan olayı ele alırken dürüst bir yaklaşım sergilemeye, millî ve manevi değerleri göz önünde bulundurmaya ve özel yaşamın gizliliğine özen göstermeye teşvik edilebilir **(D6, D8, D14, D19)**. Kişisel hak ve özgürlüklerde başka insanların sınırları gözetilir **(E2.2, D1, D8)**. Haber metnini sunarken konuşmasında sesini anlam oluşturmak amacıyla etkili bir biçimde kullanması için hazırlık yapılır. Haberin içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılarak yorumlar içeren bir sunum planı hazırlığı yapılır **(SDB2.1, E1.5, E1.6, OB2)**.

TDE3.3. Kural Uygulama

Haberin kime, neyin, nasıl, nerede, hangi araçlar kullanılarak (5N1K) sunulacağı dikkate alınarak planlama yapılır **(SDB1.2)**. Planına uygun hareket etmesi beklenir ve konuşmaya dikkat çekici bir şekilde başlanır. Ele aldığı konuyla ilgili yorumları açıklamak amacıyla düşünceyi geliştirme yolları kullanılır. Sunumun içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı bağlama uygun şekilde kullanılır. Haberin sunumunda dinleyiciye/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Sunum sırasında dil yapıları işlevine uygun kullanılır; eksiltili yapı, bağlama, gönderim, değiştirim ve sözcük bağdaşıklığı öğeleri kullanılır. Sunum sırasında beden dilinden ve konuşma yapılan mekânın özelliklerinden etkili bir biçimde yararlanır. Öğrenciler düşüncelerini hiçbir etki altında kalmadan görgü kurallarına uygun bir şekilde ifade etmeleri için teşvik edilir. **(SDB2.1, D3, D11, D16, E1.5, E3.7)**.

TDE3.4. Yansıtma

Haberin sunum sürecine etki eden hususlarla ilgili hazırlanmış öz değerlendirme formu uygulanır **(SDB1.2)**. Haberin sunumuyla ilgili öğrencilerin, eleştirilerini sözlü olarak dile getirmeleri ve bir değerlendirmede bulunmaları beklenir. **(SDB1.2)**. Sunum sürecindeki hatalar düzeltilir ve sonraki sunumlarda faydalanılmak amacıyla bunlar not edilir; sürece ilişkin uygun davranış, duygu ve düşünceler değerlendirilir **(SDB1.3)**. Öğrencilerin performansları dereceli puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, dil ve anlatım özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı, anlatım ilkelerine uygunluk, yazım ve noktalama, sunum becerisi gibi ölçütler ve temanın metne yansımaları belirleyen ölçüt listesi öğretmen tarafından hazırlanarak uygulanır **(E2.2)**.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda okuduğu edebî metinlerden, dinlediklerinden/izlediklerinden, üretimlerinden hareketle öğrencilerin toplumda huzur ve uyum içinde bir arada yaşayabilmek için kendi temel hak ve özgürlüklerini bilmeleri, karşı tarafın hak ve özgürlüklerine saygılı olmaları, hak ve özgürlüklerin getirdiği sorumlulukların farkına varmaları hedeflenir. Bu hedef doğrultusunda öğrencilerden bir öğrenme günlüğü yazması istenebilir. Bu öğrenme günlüğü vasıtasıyla, öğrencilerin konu ile ilgili güçlü yönleri tespit edilebilir, eksik öğrenmeleri belirlenebilir varsa kavramsal hataları giderilebilir. Öğrenme günlüğü çalışmasından çıkan sonuçlara geri bildirim verildikten sonra bir sonraki temaya geçilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden tahlil ettikleri romanla ilgili alan yazını çalışması yapmaları istenir. Temadaki türler dışında aynı temayı işleyen farklı türde bir metnin tahlil etmeleri sağlanır. Konuyla ilgili daha fazla makale metni okumaları sağlanıp bu makalelerle ilgili birer tanıtım yazısı yazmaları ve bunları sınıf panosunda sergilemeleri istenir. Öğrencilere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda tahlil ettikleri romandaki bir kesiti içeren bir karikatür hazırlatılır. Hak ve özgürlükleri konu alan bir afiş çalışması yaptırılır.

Destekleme Öğrenciler için temadaki türler dışında metinler seçilir.. Mesela aynı temayı işleyen bir hikâye ya da şiir seçilerek bu metinlerin iletileri üzerine bir sohbet gerçekleştirilebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

12. SINIF 3.TEMA: SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM

"Sürdürülebilir Yaşam" temasında edebiyata ait ilgili metinler üzerinden gerek yurtta gerek dünyada birey ve toplumların kaliteli bir yaşam sürdürmesi, diğer canlılarla yaşadıkları bu ortak yaşam alanını en iyi biçimde korumak için neler yapılması gerektiği vb. konularda öğrencilerde farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır. Edebiyatın yaşamın her alanına dair sahip olduğu kuşatıcı etkinin tema içeriğinde yer alan çevre konusuna yansımaları üzerinden öğrencilerde çevre bilinci oluşturulması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda seçilen metinlerle öğrencilerin hem içerik üzerinden çıkarımlarda bulunmaları hem de metinlerin biçim, yapı ve üslup özelliklerini incelemeleri öngörülmektedir.

Bu temada okuma metinlerinden yaşanan mekânları ve bu mekânların özelliklerini fark etmeyi sağlayan, kültürel ve doğal zenginlikleri yansıtan edebî bir tür olan gezi yazısı -ara metin olarak broşür- ve yaşamın gerçeklerini yansıtan bir hikâye seçilmiştir. Dinleme/izleme metni olarak teknoloji ve çevre konusu ekseninde insan ve yaşamla ilgili çeşitli olay ve durumun farklı bakış açıları ile dile getirildiği çok modlu bir haber metni kullanılır. Konuşma becerisi kapsamında, dinleme/izleme metninden hareketle çevre ve teknoloji ile ilgili bir sunum hazırlanıp sunulması; yazma çalışması olarak da okuma metninin içeriğinden hareketle bir anket hazırlanıp uygulanması ve anket sonuçlarının yazılı olarak paylaşılması sağlanır.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN

BECERİLERİ Metin Tahlili (Alımlama), Dinleme/İzleme, Okuma, Edebiyat Atölyesi (Üretim), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL

BECERİLER KB2.13. Yapılandırma, KB2.14. Yorumlama, KB2.15. Yansıtma

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.5. Öz Yeterlilik, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI**BİLEŞENLER****Sosyal-Duygusal****Öğrenme Becerileri**

SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D10. Mütevazılık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D17. Tasarruf, D18. Temizlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI**İLİŞKİLER**

Coğrafya, Sosyoloji, Tarih, Bilişim ve Teknoloji

BECERİLER ARASI**İLİŞKİLER**

KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. Teknoloji kullanımının ve çevre etkileşiminin ele alındığı metinlerde dinleme/izlemeye hazırlık yapabilme
- TDE1.2. Teknolojinin çevresel etkilerini ve sürdürülebilir teknolojik uygulamalarını konu alan dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. Teknoloji ve çevre konularını ele alan dinlediği/izlediği metinleri sürdürülebilir yaşam ve toplumsal olaylar bağlamında çözümleyebilme ve değerlendirebilme
- TDE1.4. Dinlediği/izlediği metinden hareketle doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde korumaya yönelik öz farkındalık geliştirebilme ve bunu yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. Sürdürülebilir yaşam kapsamında kültürel ve doğal güzelliklerin ele alındığı metinlerde okumaya hazırlık yapabilme
- TDE2.2. Okuduğu metinlerden hareketle insanların yaşadıkları çevre üzerindeki etkilerine ilişkin anlam oluşturabilme
- TDE2.3. Kültürel ve doğal güzelliklerin yansıtıldığı metinlerde sürdürülebilir yaşama ait özellikleri çözümleyebilme ve değerlendirebilme
- TDE2.4. Okuduğu metinlerden hareketle sürdürülebilir yaşama ilişkin kendi görüşlerini yansıtabilme ve çevre bilinci oluşturabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

- TDE3.1. Güncel teknoloji ve çevre konusunda yaşadığı dünyayı güzelleştirme farkındalığı oluşturmak için yapacağı konuşmasına hazırlık yapabilme
- TDE3.2. Sürdürülebilirlik, teknolojinin çevresel etkileri konusunda gerçekleştireceği konuşması için içerik oluşturabilme
- TDE3.3. Teknoloji ve çevre ile ilgili güncel bir konuyu araştırma, bilgi toplama yollarıyla zenginleştirdiği konuşmasını gerçekleştirebilme
- TDE3.4. Teknoloji ve çevre sürdürülebilirliğine yönelik kendi görüş ve çözüm önerilerine ilişkin konuşmasını değerlendirebilme

Yazma

- TDE4.1. Sürdürülebilir yaşama yönelik toplumsal sorumluluklarını ortaya koyacakları yazılı bir üretime ilişkin hazırlık yapabilme
- TDE4.2. Toplumsal yaşam, sürdürülebilirlik, kültürel ve çevresel unsurlara yönelik başkalarının görüşlerini alabileceği yazılı üretime ilişkin içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Farklı görüşleri ele alabilme, verileri anlamlandırma, sonuçlandırma süreçlerini işe koştugu yazılı üretimini paylaşabilme
- TDE4.4. Sürdürülebilir yaşama yönelik toplumsal sorumluluklara yönelik farklı görüşleri ve kendi görüşlerini bir araya getirdiği yazılı üretimini değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ “Sürdürülebilir Yaşam” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için dünyadaki kaynakların kullanımı, birey ve toplumların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, yaşanan çevreyi koruma ve ona saygı gösterme, yaşam tarzı vb. içerikleri etkili biçimde yansıtabilecek edebî türlerden bir gezi yazısı seçilir. Gezi yazısı ile mekâna ait bilgilendirici ifadeler de içermesi yönünden benzer özelliklere sahip broşür, karşılaştırma metni/ara metin olarak ele alınır. Sürdürülebilir bir yaşamın temel unsuru olan bireyi ve içinde yaşadığı toplumu çeşitli yönleri ile yansıtmaya elverişli hikâye türünde bir metnin de tahlili yapılır. Öğrencilerin tahlil edilen edebî ve bilgilendirici metinlerden hareketle yaşadıkları çevreye yönelik farkındalık geliştirmeleri beklenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden, tahlil ettikleri gezi yazısının içeriğinden hareketle bir anket hazırlamaları istenir. Temanın içeriğine uygun bir probleme/konuya odaklanan ankette iş birliği yapılacak kişi ve gruplar öğrenciler tarafından tespit edilir ve böylece anketin hedef kitlesi belirlenir. Hazırlanan anket, belirlenen hedefe ulaandıktan sonra öğrencilerden anket sonuçlarını yazılı olarak paylaşmaları beklenir.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak teknoloji ve çevre temalı çok modlu bir metin seçilir. Metinde teknoloji ve çevre konusu ekseninde, insan ve yaşamla ilgili çeşitli olay ve durumun farklı bakış açıları ile öğrencilere yansıtılması amaçlanır. Bu çalışmalar ile temada ele alınan konular çerçevesinde öğrencilerden yaşamda sürdürülebilirlik konusu üzerine özgün fikirler oluşturmaları beklenir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden tahlil edilen dinleme/izleme metninden hareketle teknoloji ve çevre ile ilgili güncel bir konuyu/problemi bir sunum vasıtasıyla ele aldıkları sözlü üretim gerçekleştirmeleri talep edilir. Öğrencilerden temaya bağlı olarak sürdürülebilirlik konusunu teknolojik gelişmelerle ilişkilendirebilecekleri bir konuşma hazırlamaları istenir.

Anahtar Kavramlar sürdürülebilirlik, çevre, günlük dil, gerçeklik, kurmaca, görsellik, özlü anlatım, açık ve örtük ileti, iş birliği, anket

ÖĞRENME KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)

- Okuma ve Dinleme/İzleme
- Gözlem formu
 - Çalışma kâğıdı
 - Açık uçlu sorular
 - Pano
 - Kısa cevaplı sorular
 - İnfografik metin
 - Karşılaştırma tablosu
 - Balık kılçığı
 - Çıkış kartı

“Sürdürülebilir Yaşam” temasını ele alan metinlerde okumayı yönetebilme sürecinde pano; anlam oluşturma süreci için açık uçlu soru, infografik metin, balık kılçığı; çözümlemede karşılaştırma tablosu, çalışma kâğıdı; yansıtmada balık kılçığı uygulanabilir.

“Sürdürülebilir Yaşam” temasını ele alan metinlerle dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme sürecinde gözlem formu tutulabilir. Anlam oluşturma süreci için kısa cevaplı sorular, çalışma kâğıdı; çözümlemede açık uçlu sorular; yansıtmada çıkış kartı uygulanabilir.

Konuşma ve Yazma

Öğrencilerin temadan öğrendiklerinden hareketle çevre ve teknoloji bağlamında güncel bir sorun hakkında sunum hazırlamaya yönelik performans görevi hazırlamaları sağlanır. İçeriğe uygunluk, sunum becerisi, beden dili, etkileşim, zaman ve mekân kullanımı görsel ve iletişim öğelerinin kullanımı gibi ölçütlerle dereceli puanlama anahtarı hazırlanarak değerlendirme yapılabilir.

Öğrencilerin sürdürülebilirlik ile ilgili bir anket hazırlayıp uygulayabilme ve sonuçlarını yazılı paylaşabilmesine yönelik bir performans görevi hazırlamaları sağlanır. Puanlamada içeriğe uygunluk, dil ve anlatım, kaynak kullanımı gibi ölçütler içeren dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.

Öğrencilerin sergilediği performansları değerlendirmek için ayrıca öz değerlendirme ve akran değerlendirme formlarından yararlanılabilir.

Tema değerlendirmesi için giriş- çıkış kartı (KWL) kullanılabilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin çevre bilinci ve sürdürülebilirliğin yaşamın önemli dinamikleri arasında yer aldığına dair temel düzeyde bilgiye sahip olduğu varsayılmaktadır. Öğretici metinlerin yazılma amacı, yapısı, anlatım özellikleri vb. ile ilgili bilgi sahibi oldukları, olay çevresinde gelişen edebî metinlerden hikâye türünün yapı unsurları, genel özellikleri, üslubu oluşturan özellikleri vb. ile ilgili genel bilgilerinin olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yazım ve noktalama kurallarını, anlatım tür ve tekniklerini; cümleye benzerlik, kesinlik, pişmanlık, gereklilik vb. anlamları katan ifade ve yapıları bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini -ön bilgilerini- tespit etmek için soru-cevap, açık uçlu soru, beyin fırtınası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Önceki öğrenme yaşantılarında gezi yazısı ile ilgili edinilen temel bilgiler bu temada işlenen gezi yazısı için ön bilgi oluşturur.

Teknoloji, sosyoloji, ekoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur. Öğrencinin günlük hayatta teknoloji ve çevreye yönelik edindiği bilgiler ve kazandığı deneyimler, tahlil edilen metinlere yönelik yapılacak yorumların kaynağını oluşturur.

Öğrencilerin edebiyatın yaşamı her yönüyle kuşattığını içselleştirmeleri, içinde bulundukları çevreyi tahlil edilen metinlerle anlamlandırmaları ve çevresel şartların kalitesini ve sürdürülebilirliğini teknolojik gelişmelerle yeniden düşünmeleri tema çerçevesinde ele alınan metinler yoluyla sağlanır. Tahlil edilen metinler ile öğrencilerden çevrelerine yönelik sorumluluk bilinci kazanmaları beklenir. Ayrıca bu temada hikâye türünde bir metnin incelemesine yönelik edinilen bilgiler son tema "Hayalimdeki Yarın" temasında da işlenecek hikâye türündeki metnin inceleme sürecinde ön bilgi işlevi görür.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları Süreç Çerçevesi

“Sürdürülebilir Yaşam” temasında öğrencilerden edebiyatın yaşamı her yönüyle kuşatan bir dil sanatı olduğunu fark etmeleri, içinde bulundukları çevreyi tahlil edilen metinlerle anlamlandırmaları ve çevresel şartların kalitesini ve sürdürülebilirliğini teknolojik gelişmelerle yeniden düşünmeleri beklenir. Bu temada okuma metni olarak edebî türlerden bir gezi yazısı ve bir hikâye tahlil edilir. Ardından teknoloji ve çevre temalı çok modlu bir metin dinletilir/izletilir. Konuşma becerisi üzerine yapılan çalışmalarda öğrencilerden tahlil edilen dinleme/izleme metninden hareketle teknoloji ve çevre ile ilgili güncel bir konuyu/ problemi bir sunum vasıtasıyla ele alarak sözlü üretim gerçekleştirmeleri beklenir. Öğrencilerin tahlil ettikleri okuma metninin içeriğinden hareketle bir anket hazırlayıp uygulayarak anket sonuçlarını yazılı hâle getirmeleri sağlanır. Böylece yazılı bir ürün ortaya çıkarıp yazma becerilerine işlerlik kazandırılır.

Metin tahlili (Alımlama)**Okuma**

Okuma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarda öğrencilere çevrelerine dair sorumluluk bilinci kazandırmak, yaşanan mekânları ve bu mekânların özelliklerini fark ettirmek amacıyla kültürel ve doğal zenginlikleri yansıtan edebî türlerden gezi yazısı tahlil edilir. Gezi yazısı ile mekâna ait bilgilendirici ifadeler de içermesi yönünden benzer özelliklere sahip broşür, karşılaştırma metni/ara metin olarak ele alınır. Sürdürülebilir bir yaşamın temel unsuru olan bireyi ve içinde yaşadığı toplumu çeşitli yönleri ile yansıtan bir hikâyenin tahlili yapılır.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Öğrencilerden gezmek istedikleri üç yeri (yakın çevrelerinden bir yer, ülke sınırları içinde bir yer, dünyadaki bir yer) nedenlerini belirterek not kâğıtlarına yazmaları istenir **(SDB3.3)**. Bu kâğıtların görsellerle desteklendiği bir pano oluşturulur. Okuma metni olarak yaşanan mekânları ve bu mekânların kültürel ve doğal zenginliklerini yansıtan edebî türlerden bir gezi yazısı belirlenir. Öğrencilere göz atarak okuma yöntemiyle metnin başlıkları ve görselleri incelenir, buna bağlı olarak içerik hakkında tahminde bulunmaları istenir. Metinle ilgili çözümleme ve değerlendirme yapılacağı hatırlatılır, yazarın duygu ve izlenimlerini yansıtan unsurların altı çizilerek metin okunur **(SDB2.3)**.

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Gezi yazısı okunurken öğretici metinlerin özellikleriyle ilgili ön bilgiler beyin fırtınası yöntemi ile kontrol edilir **(OB1)**. Metindeki anlamı bilinmeyen kelimeler bağlamdan hareketle tahmin edilir. Metnin içeriği hakkında öğrenilen bilgilerin yardımıyla metne konu olan yerin tarihi, coğrafi ve kültürel özellikleri hakkında görüşler açıklanır. Sınıf gruplara ayrılarak açık uçlu sorularla soru-cevap çalışması yaptırılır ve metinde bahsi geçen yerlerdeki sosyal hayata yönelik tahminlerde bulunulur. Ülkesinin doğal güzellikleri ve kültür mirasının tanıtılmasında gezi yazılarının önemini fark etmesini sağlayacak açık uçlu sorular sorulur **(D19, SDB2.1, SDB2.2, SDB2.3)**. Metinde açıkça sunulan bilgileri, metinden yaptığı çıkarımları, metnin konusunu, ana fikir ve yardımcı fikirleri, metnin yazılma amacını, bilgilerin sunulmuş şeklini belirleyerek gruplardan bir infografik metin hazırlaması istenir. Öğrenciden hazırladığı infografik metinde, metin ile yazar arasındaki ilişkiyi belirlemesi beklenir. Hazırlanan infografik metinler karşılaştırılır, karşılaştırma sonuçlarından genellemelere ulaşılarak gezi yazısının genel özellikleri belirlenir **(E2.1, SDB2.3)**. Metni okumadan önce içerikle ilgili öğrencilerin yaptığı tahminleri metni okuduktan sonra belirlediği içerik ile tahminlerindeki isabet açısından karşılaştırır. Daha sonra öğrenciler okudukları metindeki betimleme, benzetme, açıklama gibi anlatım biçimleri ve düşüncüyü geliştirme yollarının kullanımını tespit ederler. Tespitlerine göre bunları metin içeriğine katkısı bakımından sınıflandırır. Öznel ve nesnel ifadeleri ayırt edip balık kılçığı yöntemi ile belirler. Metni özetlenir. Gezi yazısı metnin yanında kullanılmış görsel varsa bunların metne katkısı ile ilgili görüşler belirlenir. Öğrencilerden metni farklı görsellerle desteklenmesi istendiğinde nasıl bir görsel kullanmayı düşündükleri sözlü olarak ifade etmesi istenebilir.

TDE2.3. Çözümleme

Gruplar, gezi yazısında mekân, zaman, kıyafet vb. unsurların ve bunlar arasındaki ilişkilerin ana fikre ya da içeriğe bir etkisi olup olmadığını belirler. Metnin yapı unsurları ile dil ve anlatım özelliklerini tespit eder. Belirlediği yapı unsurları arasındaki ilişkiyi, üslup seçiminin nedenleri üzerine düşüncelerini açıklar. Metnin yazıldığı dönemin özelliklerini yansıtan kelime ve kelime gruplarını listeleme yöntemi ile tespit eder. Bu tespitten yola çıkarak metnin toplum yaşamı ile ilişkisi hakkında görüş bildirir. Millî, manevi, evrensel değerlerin metne olan yansımalarını tespit eder. Metnin diğer disiplinlerle ilişkisini değerlendirip karşılaştırma tablosu hazırlar. Grupların çalışmalarını sunar. Genellemeye ulaşır. Süreç çalışma kâğıdı ile değerlendirilir.

TDE2.4. Yansıtma

Öğrenci metin hakkında değerlendirme yapmak için ölçütler belirler. Bir tablo şeklinde hazırladığı ölçütler doğrultusunda metni değerlendirir. Metne yönelik beğeni ve eleştirilerini, yazarın amacı ile kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları balık kılçığı yöntemi ile belirtir. Bu tespitlerinin günlük hayatın gerçekliği içindeki yeri hakkında görüş belirtir. Okuduğu metnin hangi disiplinlerle ilişkili olduğunu belirleyip bu disiplinlerin metne katkısı ile ilgili değerlendirme yapar.

- İkinci okuma metni olarak hikâye seçilir. Hikâye metni işlenirken olay çevresinde gelişen edebî metinlere yönelik metin tahlili süreci takip edilir. Hikâye yapı, dil ve anlatım özellikleri doğrultusunda tahlil edilir.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilere tahlil ettikleri gezi yazısının içeriğinden hareketle bir anket hazırlamalarına yönelik performans görevi verilir. Öğrenciler tarafından hazırlanan anket belirlenen hedefe uygulanır ve anket sonuçları yazılı olarak paylaşılır **(D3., E2.2, SDB1.2)**.

TED4.1. Yazmayı Yönetme

Temanın içeriğine uygun bir probleme/konuya odaklanan ankette iş birliği yapılabilecek kişi ve gruplar tespit edilip anketin uygulanabilirliğini artırmak, anlama ve anlamlandırmayı kolaylaştırmak, alternatif fikirler ortaya koymak amacıyla uygun yazma yöntem ve stratejileri seçilir. Yazma sürecine etki eden engeller ortadan kaldırılır. Yapılan grup çalışmalarında insan ilişkilerinde yapıcı davranılarak kişi ve gruplarla iş birliği yapmaya özen gösterilir (D10, SDB 2.2).

TDE4.2. İçerik Oluşturma

Anket içeriği grup çalışmasıyla oluşturulur. İçerik oluşturulurken temayla ilgili ön bilgilerden faydalanılarak ankette ne tür soruların olabileceği hakkında tahmin yürütülür. Anketin temasını yansıtabilecek düşünceler karşılaştırılarak grup içi etkileşimler sonucu elde edilen çıktılar sınıflandırılır (SDB2.2, OB6). Temada edindiği bilgilerden hareketle uygun söz varlığını kullanarak yazısının içeriğini düzenler. Yazısında insanlarla rahat bir iletişim kurmasını sağlayacak dil ve anlatım özelliğine karar verir (SDB1.3). Yazısında görsel öğelerden hangilerini (grafik, tablo vb.) kullanacağına karar verir. Hazırladığı taslak planını sınıfta arkadaşlarına sunar. Arkadaşlarının vereceği geri bildirimler doğrultusunda planına son şeklini verir. Anketin içeriğini desteklemek ve anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak amacıyla liste, grafik, tablo ve şablonlardan faydalanılarak anketle ilgili bilgilendirici ve açıklayıcı bir sunum yapılır (E2.2, OB1).

TDE4.3. Kural Uygulama

Anket sonuçlarına yönelik hazırlayacağı yazıya planına uygun bir şekilde başlar. Yazısını desteklemek için anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır ve düşüncelerini özgün bir üslupla ifade eder. Yazısını hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve destekleyici bilgiler ile devam ettirir. Yazısındaki iletileri açık ve tutarlı bir şekilde ifade eder. Buna bağlı olarak yazısında başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini etkili kullanır. Yazısında Türkçe dil yapılarını dilin işlevine uygun kullanır. Yazısında kelimeler arasındaki uyuma, yazım ve noktalama kurallarına dikkat eder.

TDE4.4. Yansıtma

Öğrenci anket sonuçlarına yönelik hazırladığı yazıyı içerik, dil ve anlatım özellikleri yönünden değerlendirir. Öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilen performans yanında öğrenciden yapacağı değerlendirmeleri öğrenme günlüğüne yansıtmasını beklenir. Arkadaşlarından ve öğretmenden gelen bilgileri göz önünde bulundurarak daha sonra oluşturacağı yazılar için kendisine yeni hedefler belirler. Anket sonuçlarını içeren bu çalışmanın, sınıf/okul panolarında ya da okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşılması sağlanır.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilerin teknoloji ve çevre temalı çok modlu bir metin dinlemeleri/izlemeleri istenir (SDB2.1). Dinletilen/izletilen metnin ilgili tema çerçevesinde teknoloji ve çevre konusunda olmasına özen gösterilir.

TDE1. 1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

Temaya bağlı olarak ele alınan metni dinlemeden önce dinleme/izleme amacı ile yöntem ve stratejisini belirler. Dinleyeceği metni fikri mülkiyet haklarını göz önüne alır ve metnin içerik ve türüne yönelik tahminlerde bulunur (OB2). Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğrencilerin dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel, duyuşsal ve fiziksel etkenleri içeren bir gözlem formu oluşturulabilir. Bu formula öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri notlar tutularak takip edilir. Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır (D14, SDB2.1).

TDE 1.2. Anlam Oluşturma

Çevre ve teknoloji temasının hangi yönünün haber metnine konu olabileceği hususunda tartışma tekniği uygulanarak ön bilgilerle bağlantı kurulur. Temayı ele alan haber metni izletilerek/dinletilerek haber metninde yer alan bilgilerin güvenilirlik, geçerlilik ve tutarlılığı ile ilgili tahminlerde bulunur. Dinlediği/izlediği metindeki söz varlığının anlamını bağlamdan hareketle belirler. Çevre ve teknoloji teması ele alınırken öznel ve nesnel yargılar kullanım amaçlarına göre sınıflandırılır. Çevre ve teknoloji temasının geçmişten günümüze topluma yansımaları hakkında soru-cevap tekniği ile karşılaştırmalar yapılarak çalışma kâğıdı hazırlanır. Çevre ve teknoloji temasının topluma yansıyan olumsuz taraflarının düzeltilmesi için neler yapılabileceği konusunda görüşlerini de belirtmesi istenebilir (**E1.1, OB6, SDB3.1**). Öğrencilerin haber metnindeki iletilerin temayı ne kadar yansıttığına ve sürdürülebilir yaşama etkilerine yönelik bir grup çalışması yaptırılabilir. Buna göre sınıf gruplara ayrılır (**SDB 2.2**). Lotus tekniği kapsamında ortaya "sürdürülebilirlik" yazılır. Kelimenin etrafına onunla ilgili çevresel problemler yazılır. Söz konusu her problemin hayata olan etkileri 8 fikir olarak ilgili problemin etrafına yazılır. Böylece dinleme/izleme metninin düşündürdüğü çevre sorunlarının yaşama etkisi hakkında 8'er fikir oluşmuş olur (**OB5**). Ardından gruplar birbirlerinin çalışmalarını inceler ve öğretmen rehberliğinde ortak olan noktalar tartışılır. Öğrencilerin görüşlerini gerekçeleriyle açıklamaları sağlanır (**E1.5, SDB3.3**).

TDE1.3. Çözümleme

Dinlenen/izlenen çok modlu metnin yapı unsurları ile dil ve anlatım özellikleri beyin fırtınası tekniği kullanılarak belirlenir (**SDB2.1**). Bu çalışmayla dinlediği/izlediği metindeki yapı unsurları arasındaki ilişkiyle üslup seçiminin nedenleri açık uçlu sorularla sıralanır (**E1.1, E3.11**). Ayrıca, metindeki benzerlik, kesinlik, pişmanlık, gereklilik anlamı katan ifade ve yapılar bulunur, bunların işlevleri değerlendirilir. Dinlediği/izlediği metinle yeni metin arasında yapı unsurlarıyla dil ve anlatım arasında ilişki kurar. (**KB2.13 Yapılandırma yapabilme**)

TDE1. 4. Yansıtma

Öğrencinin dinlediği/izlediği çok modlu metni, kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda değerlendirerek çıkış kartı hazırlaması sağlanır (**SDB1.3**). Böylece öğrencide özgün dinleyici kimliği oluşturulur (**D3, E3.11**). Dinlediği/izlediği metnin konu ve ana fikrini kendi dünyasıyla olan ilişkisini belirler.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilere tahlil edilen dinleme/izleme metninden hareketle teknoloji ve çevre ile ilgili güncel bir konuyu/problemi bir sunum vasıtasıyla ele alacakları sözlü üretim gerçekleştirmelerine yönelik bir performans görevi verilir.

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Öğrenciler tarafından temaya bağlı olarak sürdürülebilirlik ile ilişkilendirilebilecek çevreyi kirlilemeyen yeni teknolojik gelişmeleri tanıtmak, yenilenebilir enerji kaynakları ve bunların kullanım alanları hakkında bilgi vermek gibi konularda sunum yapmak amacıyla konuşma, hedef kitleye uygun konuşma yöntem ve stratejileri seçilir. Sunumda iletişim engelleri ortadan kaldırılır ve görgü kurallarına uygun hareket edilir (**SDB2.1**). Öğrencinin çevreye ve canlılara değer vermesi; çevre sorunlarına, iklim krizine karşı duyarlı olması ve bu hususta sorumluluk almasına yönelik farkındalık kazandırmak ayrıca ekosistemi korumada tüketim alışkanlıklarını değiştirmenin önemini kavratmak amacıyla açık uçlu sorular sorulur (**D5, D14, D16, D17, D18, E3.11, OB1, OB6**).

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Sunum metni oluşturulurken öğrenilecek konu/kavram veya bilgiler sahip olunan önceki bilgilerle ilişkilendirilir (**SDB1.1**). Konuşmasının giriş, gelişme ve sonuç bölümü planlanır. Konuşmanın amacına ve ana fikrine ve vermek istediği mesajına karar verir ve bu doğrultuda karşılaştırma içeren iletiler oluşturur (**SDB1.2**). Dilin kullanım alanına göre içeriği belirler (**SDB1.1**). Sunumda konu/kavram veya bilgilerle ilişkili olmayan bilgiler ayırt edilerek öznel ve nesnel yargılar ifade eden cümleler sınıflandırılır. Konuşmasının türüne göre bilgileri toplar ve söz varlığını kullanarak konuşmasının içeriğini düzenler. Öğrenci, gerektiğinde kendi görüş ve düşüncelerini farklı görüş ve düşünceleri dikkate alarak yeniden düzenler (**SDB2.3, E2.1**). Çevre ve teknoloji ile ilgili güncel bir sorunu konu alan metne değer katan unsurlarla ilgili kontrol listesi hazırlanarak mevcut duygu, düşünce ve davranışlar değerlendirilir (**SDB1.3**). Sunum yaparken sesini anlam oluşturmak amacıyla etkili bir biçimde kullanır. Sunumun içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılarak yorumlar içeren bir sunum yapılır.

TDE3.3. Kural Oluşturma

Sunumda kime, neyin, nasıl, nerede, hangi araçlar kullanılarak (5N1K) söyleneceği dikkate alınarak planlama yapılır (**SDB1.2, SDB2.1**). Ele alınan konuyla ilgili yorumları açıklamak amacıyla düşünceleri geliştirme yolları kullanılır. Sunumun içeriğine ve hedef kitleye göre belirlediği söz varlığı unsurları bağlama uygun şekilde kullanılır. Sunumda dinleyiciye/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Sunumda Türkçe dil yapısını, işlevine uygun kullanır ve bağdaşıklık öğelerine dikkat eder. Sunum esnasında beden dili ve konuşma yaptığı mekânın özellikleri metnin temasını desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanılır. İletişim kurulan kişi ya da kişilerle fiziksel mesafe ayarlanır (**SDB2.1**). Gösterilen performans öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir.

TDE3.4. Yansıtma

Öğrenci sunum sürecindeki konuşmasını içerik, anlatım ve arkadaşlarından gelen görüşlerini akran değerlendirme formuyla değerlendirir (**SDB1.2, E3.5, D1, D3, D6**). Bu formdaki değerlendirmeler sonucunda bundan sonra yapacağı konuşmalar için kendisine yeni hedefler belirler. Konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir. Sağlanan etkileşimin iletişime katkısı değerlendirilir. Sözlü etkileşimin gücü ve önemi fark ettirilir (**SDB2.1, E1.5, E3.3, E3.11**).

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda KWL tekniğinin son aşaması olan "Ne Öğrendim?" sorusunun cevabı grup tartışması ile bulunur. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önce kavram yanılgılarının ne düzeyde giderildiği, merak ettiklerinin ne düzeyde karşılandığı ortaya çıkarılır. Tartışmadan elde edilen sonuçlar yazılı hale getirilir ve öğrencilerle paylaşılır.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerin tahlil edilen gezi yazısının tür ve biçim özelliklerinden hareketle bulundukları yörede gezip gördükleri tarihî, kültürel vb. zenginlikler barındıran mekân/mekânlara yönelik izlenimlerini yansıtan yazılar ve/veya görseller hazırlamaları ve bunları sınıf/okul panosunda paylaşmaları sağlanır. “Çevresel sürdürülebilirliği artırmak amacıyla nasıl projeler başlatılabilir?” sorusu kapsamında proje hazırlamaları veya eylem planı hazırlamaları istenir. Çevre ve teknoloji, sürdürülebilir yaşam temalı afiş hazırlama, slogan yazma yarışması düzenlenir. Sürdürülebilir yaşam temalı kısa video çekilir, karikatür hazırlatılır. Tahlili yapılan hikâyenin dijital hikâyeye dönüştürülmesi istenir.

Destekleme Öğrencilerin “sürdürülebilir yaşam” temalı kamu spotları izleyerek verilen iletiyi dile getirmeleri ve bunun üzerine sohbet etmeleri sağlanır. Yörenin tarihî, kültürel vb. zenginliklerini görebilecekleri mekân/mekânlara gezi düzenlenir. “Sürdürülebilir Yaşam” temasına yönelik film, belgesel vb. izlemeleri sağlanır.

ÖĞRETMEN

YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

12. SINIF 4.TEMA: HAYALİMDEKİ YARIN

"Hayalimdeki Yarın" temasında edebî metinler ve öğretici metinler aracılığıyla öğrencilerin gelecekte seçecekleri mesleklerin hayatlarına nasıl etki edeceğiyle ilgili fikir sahibi olmaları, bunu yaparken ilgi alanları ve yeteneklerinin farkına varmaları amaçlanmaktadır. Öğrencilere temayla ilişkili içerikler sunularak onlara gelecekte kendilerini nerede ve nasıl görmek istedikleri konusunda motivasyon sağlanması, gelecekteki yaşamlarına yönelik doğru seçimler yapmalarına destek olunması hedeflenmektedir.

Bu temadaki okuma metinlerinde, seçilen ilk metin bilimsel bir yazı türü olan makaledir. İkinci okuma metni olarak insanların hayatlarındaki değişimlerin yansımalarını kurgusal boyutta ele alan bir hikâye incelenir. Ara metin olarak öz geçmiş türünde bir metin tahlil edilir. Dinleme/izleme için mülakat türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin incelenir. Konuşma becerileri kapsamında öğrencilerden ileride yapmak istedikleri meslekleri belirlemeleri, bu meslekler hakkında farklı kişilerle röportaj yapmaları ve bunu sınıfta sunmaları beklenir. Yazma becerileri çerçevesinde ise öğrencilerden hayallerindeki mesleği tanıttıkları bir metin oluşturmaları istenir.

DERS SAATİ 45 (Alımlama: 25 / Üretim: 20)

ALAN**BECERİLERİ**

Alımlama (Metin Tahlili), Dinleme/İzleme, Okuma, Üretim (Edebiyat Atölyesi), Konuşma, Yazma

KAVRAMSAL**BECERİLER**

KB2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.13. Yapılandırma, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.5. Öz Yeterlilik, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI**BİLEŞENLER****Sosyal-Duygusal****Öğrenme Becerileri**

SDB1.1. Öz Farkındalık, SDB1.2. Öz Düzenleme, SDB1.3. Öz Yansıtma, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI**İLİŞKİLER**

Sosyoloji, Psikoloji

BECERİLER ARASI**İLİŞKİLER**

KB2.18. Tartışma, KB2.15. Yansıtma, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.8. Sorgulama, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Alımlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. İş dünyasına ilişkin deneyimleri, tavsiyeleri içeren metinleri dinlemeye/izlemeye hazırlık yapabilme

TDE1.2. Farklı meslek alanları, özelliklerini yansıtan dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. Dinlediği/izlediği metinlerdeki kişilerin konuşma içerikleri, ifade biçimleri ve diğer özelliklerinden hareketle iş dünyasına ilişkin çözümler ve değerlendirmeler yapabilme

TDE1.4. Kariyer seçeneklerine odaklanan dinlediği/izlediği metinden hareketle kendi gelecek planlarına yönelik yansımalar yapabilme

Okuma

TDE2.1. Gelecekteki meslek seçimini konu alan metinleri okumaya hazırlık yapabilme

TDE2.2. Meslek seçimi konusunu farklı açılardan ele alan okuduğu metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. Mesleklerle ilgili somut verilere dayalı nesnel bilgiler sunan okuduğu metinlerde çözümleme ve değerlendirme yapabilme

TDE2.4. Meslekler için bilimsel içeriğe sahip okuduğu metinlerden hareketle gelecekte seçebileceği mesleklere ilişkin kişisel görüş geliştirebilme ve yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Üretim)

Konuşma

Farklı mesleklerdeki kişilerin deneyimlerini edinerek gerçekleştireceği konuşmasına hazırlık yapabilme

Mesleklerin özelliklerini keyifli yanlarını, zorluklarını ve merak ettiği diğer unsurları ele alan konuşması için içerik oluşturabilme

Soru hazırlama, dinleme, not alma, bilgileri bir araya getirme sürecinden sonra mesleklerin farklı deneyimlerini yansıtan konuşmasını gerçekleştirebilme

Kariyer planlaması süreci için mesleklerle ilgili edindiği deneyime ilişkin gerçekleştirdiği konuşmasını değerlendirebilme

Yazma

TDE4.1. Hayalindeki mesleklere yönelik bilgi edinmek amacıyla gerçekleştireceği bir meslek tanıtım yazısına hazırlık yapabilme

TDE4.2. Araştırma, bilgi toplama, analitik düşünme gibi süreçler sonrasında mesleklerle ilgili ulaştığı bilgilerle yazılı üretiminin içeriğini planlayabilme

TDE4.3. Mesleklerin özellikleri ve kendi özelliklerini ele aldığı yazılı üretimini paylaşabilme

TDE4.4. Hayalindeki mesleklerin özelliklerini farklı açılardan ele aldığı yazısını değerlendirebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

“Hayalimdeki Yarın” temasında içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme
- Yazma

Okuma becerilerinin geliştirilmesi için seçilen ilk okuma metni nesnel anlatım özelliklerine sahip doğru ve güvenilir bilgi sunan makaledir. Diğer okuma metni gerçek ya da gerçeğe yakın olayların ele alındığı hikâyedir. Bu metinler tahlil edilerek öğrencilerin “Hayalimdeki Yarın” teması özelinde meslek seçimlerinin hayatı etkileme düzeyinin farkına varması sağlanır.

Konuşma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilerin okudukları ve çözümledikleri metinleri hayallerindeki meslekle ilişkilendirerek gelecekte yapmak istedikleri meslekleri belirlemeleri ve bu meslekler hakkında farklı kişilerle röportaj yapmaları istenir. Bu doğrultuda hazırladıkları röportajları sunmaya yönelik öğrencilere bir performans görevi verilir.

Dinleme becerilerinin geliştirilmesinde içerik olarak mülakat türü seçilmiştir. Bu metin ile öğrencilerle hayatın her alanında özellikle iş başvurularında yararlanabilecekleri bir türün incelemesi gerçekleştirilecektir.

Yazma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilere dinlenen/izlenen metinden hareketle bir mesleği belirgin özellikleriyle tanıtan bir metin oluşturmalarına yönelik performans görevi verilir.

Anahtar Kavramlar

söz varlığı, edebî dil, günlük dil, gerçeklik, kurmaca, öz geçmiş, sunum, açık ve örtük ileti, iş birliği, tutarlılık

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Gözlem formları
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartları
- Açık uçlu sorular
- Öğrenme günlüğü
- Kontrol listesi
- İnfografik metin

Okumayı yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular anlam oluşturabilmek ve çözümleme yapabilmek için açık uçlu sorular ve çalışma kâğıdı, öz yansıtma yapabilmek amacıyla infografik metin kullanılabilir. Dinleme/izlemeyi yönetebilmeye yönelik meslek seçimleriyle ilgili metinlerde gözlem formu, anlam oluşturma süreci için çalışma kâğıtları, çözümlemelerde çalışma kâğıtları ve açık uçlu sorular, öz yansıtma çıkış kartı kullanılabilir.

Konuşma ve Yazma

Dinlenen/izlenen metinden hareketle öğrencilerin hayallerindeki mesleğe yönelik farklı kişilerle röportaj yaparak bunu sınıfta sunmaya yönelik performans görevi verilir. Öğrencilerin performansları öğretmen tarafından hazırlanan dereceli puanlama anahtarıyla içeriğe uygunluk, özgünlük, dil ve üslup özellikleri, metin planının oluşturulması, düşüncüyü geliştirme yollarının kullanımı, anlatım ilkelerine uygunluk gibi yönlerden değerlendirilir.

Tahlil ettiği makale ve hikâye metninden yola çıkarak istediği mesleğin tanıtılmasına yönelik performans görevi verilir. Öğrencilerin performansları öğretmen tarafından hazırlanan dereceli puanlama anahtarıyla içeriğe uygunluk, akıcılık, dil ve anlatım, metin planının oluşturulması gibi ölçütler ile değerlendirilir.

Öğrencilerin sergilediği yazma performansları için öz değerlendirme formu kullanılabilir.

Tema giriş-çıkış kartı (KWL) ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME**YAŞANTILARI****Temel Kabuller**

Bu temada öğrencilerin meslek seçiminin hayatın her alanına etki ettiğini, öğretici metinlerin yazılma amacını, yapısını, anlatım özelliklerini, hikâye türünün genel özelliklerini, hazırlıklı konuşma (sunum) yapmayı, belirlenen bir konuya ilişkin metin oluşturabilmeyi, dil bilgisi kurallarını; kararsızlık, abartma, istek, plan, tasarı anlamı taşıyan ifade ve yapıları bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

“Hayalimdeki Yarın” temasını yansıtan metinlerle ilgili öğrencilerin bilgi düzeylerini tespit etmek için soru-cevap, görüş geliştirme, tartışma ve beyin fırtınası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Önceki öğrenme yaşantılarında hikâye, mülakat ve makale türü ile ilgili temel bilgiler bu temada işlenen türler için ön bilgi oluşturur.

Sosyoloji ve psikoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur. Öğrencinin günlük hayatta mesleklere yönelik edindiği ve çevresindeki yaşantılardan hareketle sahip olduğu bilgiler, tahlil edilen metinlere yönelik yapılacak yorumların kaynağını oluşturur.

Öğrencilerin önceki sınıflarda öğrendikleri hikâye türüyle ilgili temel bilgiler, bu temadaki hikâyenin inceleme sürecinde kullanılır. Önceki temalarda incelemesi yapılan öğretici metinler ve bunlarla ilgili bilgilerden bu temada işlenen makalenin çözümleme aşamasında yararlanılır. Öğrencilerin bu temada meslek seçimi konusunda ve farklı mesleklerle ilgili edindikleri bilgi, beceri ve izlenimleri günlük yaşamlarıyla bütünleştirmeleri beklenir.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: “Hayalimdeki Yarın” temasında seçilen ilk okuma metni nesnel anlatım özelliklerine sahip doğru ve güvenilir bilgi sunan makaledir. Diğer okuma metni gerçek ya da gerçeğe yakın olayların ele alındığı hikâyledir. Dinleme/izleme için mülakat türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin incelenir. Konuşma becerileri kapsamında öğrencilerden ileride yapmak istedikleri meslekleri belirlemeleri, bu meslekler hakkında farklı kişilerle röportaj yapmaları ve bunu sınıfta sunmaları beklenir. Yazma becerileri çerçevesinde ise öğrencilerden hayallerindeki mesleğin tanıtımına yönelik bir metin oluşturmaları istenir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Okuma**

Öğrencilerden gelecekte hangi mesleklerin ön planda olabileceğiyle ilgili görüşlerini gerekçeleriyle açıklamaları istenir (**SDB3.3**). Bu mesleklerden hangilerinin kendi kariyerleri açısından uygun olabileceğine dair görüşleri alınır. Meslek seçimi konusunda ölçütlerinin neler olduğunu paylaşımları istenir ve seçecekleri mesleklerin toplumdaki yeri hakkında değerlendirmeler yapılır. Öğrencilerin seçecekleri meslekte yetkin ve güvenilir olmayı önemsemesi, yetkinlik kazanmanın sabır ve emek gerektirdiğini fark etmesi beklenir (**D6, D12, D16**).

Öğrencilerden “Hayalimdeki Yarın” temasının kendilerinde uyandırdığı çağrışımlarla ilgili açıklama yapmaları istenir. Bu süreçte, KWL (Ne Biliyorum- Ne Bilmek İstiyorum- Ne Öğrendim) tekniğinin ilk aşaması kullanılabilir (**E1.1, SDB1.1**). Böylece öğrencilerin “Hayalimdeki Yarın” temasıyla ilgili hazır bulunuşlukları belirlenerek derse katılımları sağlanabilir.

TDE2.1. Okumayı Yönetme

Okuma metni olarak bir makale seçilir. Seçilen makalenin meslekler veya meslek seçimleri konusunda bilgiler içermesi, temaya uygun bir metin olması beklenir. Okumaya başlamadan önce metne göz atılır; metnin başlığı, varsa alt başlıkları, yazarı, yazı tipi, yazı punctosu, görsel öğeleri incelenir. Metnin içeriği hakkında görüş oluşturulur. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için öğrencilerden önemli görülen yerleri işaretlemeleri hatırlatılır. Seçilen metni çözümlemek için uygun okuma yöntem ve stratejisi belirlemeleri istenir (**SDB1.1**). Okuma stratejisi oluşturulurken kısa cevaplı sorular yardımıyla öğrencilerin metinle ilgili ilk izlenimlerinden ve ön bilgilerinden yararlanmaları sağlanabilir (**SDB1.1, SDB2.1**).

TDE2.2. Anlam Oluşturma

Makale metninin içeriği ile meslekler arasında bağ kurulur. Bunun için öğrencilerin ön bilgilerinden yararlanmaları sağlanır. İncelenen makalede verilen bilgilerden yola çıkılarak metnin içeriğinin okuyucunun beklentilerini ne kadar karşıladığı sorulur. Bunun için de beyin fırtınası tekniği ile tahminlerde bulunulması sağlanır (**E1.2**). İncelenen makaleden yola çıkılarak metnin içeriğiyle ilişkilendirilen birkaç mesleğin özellikleri çalışma kağıdı kullanılarak sınıflandırılır. Ardından makaleden yola çıkılarak öğrencinin seçeceği meslekle ilgili çıkarımlarda bulunması istenir. Makalede ortaya konulan çeşitli mesleklerle ilgili düşüncelerin yazarın kendi düşünceleri mi yoksa genel kabuller mi olduğu hakkında görüş bildirilir (**SDB2.1**). Okuma metnindeki iletiler çeşitli yönlerden ön bilgilerle karşılaştırılır.

TDE2.3. Çözümleme

Makalenin bölümleri ve bu bölümler arasındaki ilişkiler açık uçlu sorularla belirlenir. Makalenin bilimsel gerçekleri ele alması gerektiği öğrencilere soru-cevap tekniği ile keşsettirilir. Bu noktada makale yazımında uyulması gereken etik kuralların önemi vurgulanır ve bir araştırmacının sahip olması gereken niteliklere vurgu yapılır (**D6**). Makalede ortaya konan argümanlar, neden-sonuç ilişkileri bakımından değerlendirilir. Makalenin içeriğinden hareketle metnin yazılış amacı ve hedef kitlesine yönelik tespitler yapılır. Metnin yapı unsurları belirlenir ve bunlar arasındaki uyum ve bütünlük değerlendirilir. Metinde verilmek istenen ana düşüncenin metnin yapısı etrafında nasıl şekillendirildiği açıklanır. Metnin dil ve anlatım özellikleri incelenerek dil ve üslupla ilgili çıkarımlar yapılır (**E1.5**). Dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulurken metinlerdeki kararsızlık, abartma, istek, plan, tasarı anlamı katan ifade ve yapılar bulunur, bunların işlevleri değerlendirilir. Bu çalışma üç kişilik grup çalışması ile de gerçekleştirilebilir.

İncelenen makale ile ilişkilendirilen mesleklere başvurabilmek için gereken ön koşullarla ilgili öğrencilerin tahminlerde bulunmaları istenir. Bu tahminler çerçevesinde söz konusu mesleklere iş başvurusunda kullanılan öz geçmişler genel ağ taramasıyla bulunur ve incelenir. Bu çalışma gruplara ayrılarak gerçekleştirilebilir, takım çalışması yapılabilir (**SDB2.2**). Öz geçmişler; format, bölümler, mesleğe uygun niteliklere sahip olma, işlevsellik vb. yönlerden grup içinde değerlendirilir. Bu bağlamda öğrencinin kendini tanıması teşvik edilebilir; bireysel beceri, eğilim ve ilgilerini keşfetmesi sağlanabilir (**D1, D3, D4, D10**). Değerlendirme yapıldıktan sonra geri bildirim verilir. Öz geçmişler diğer gruplarla da paylaşılarak akran değerlendirmesi yapılır, öz geçmişlerden yola çıkılarak söz konusu meslekle ilgili başvurunun sonuçlarına yönelik gerekçeli görüşler açıklanır (**E2.3, SDB 2.2, SDB3.3**). Süreç çalışma kâğıdı ile değerlendirilir.

İncelenen makale ile ilişkilendirilen meslekleri tercih edip etmeyeceklerine yönelik öğrenciler görüşleri alınır (**SDB2.1**). Bu mesleklerin gelecekte bugünkü önemini koruyup korumayacağıyla ilgili gerekçeli yorumlar yapılır. (**SDB3.3, SDB1.3**). Daha sonra öğrencilerden gelecekte yapmak istedikleri mesleklerle ilgili bir infografik metin hazırlamaları istenebilir (**SDB1.2**). Infografik metinleri hazırlamak için aynı mesleği yapmak isteyen öğrenciler bir araya gelerek grup oluştururlar. Sınıf bir "sanat galerisi" olarak düşünülerek hazırlanan çalışmalar (infografik metinler) duvarlara asılır. Her grup bütün çalışmaları gezerek ilgili meslek üzerine konuşur ve tartışır.

Öğrenci, bir diğer çalışmadaki düşünceleri okuyup eleştirebilir veya kendi düşüncelerini sunabilir. Bu, son çalışmaya kadar böyle devam eder.

Tüm çalışmalara katkıda bulunarak sınıfı gezdikten sonra, gruplar ilk çalışmaya (kendi çalışmalarına) geri dönerler. Bütün mesleklere yönelik fikir edinmiş olurlar. Böylece sınıfta büyük grup tartışması yapılabilir ve yanlış anlaşılmalardan ortadan kaldırılabilir.

TDE2.4. Yansıtma

Öğrencilerden öğrenme günlükleri ile anlama ve çözümleme sürecinde öğrendikleri, zorlandıkları ve gelecekte seçecekleri meslek ile ilgili yapmaları gerekenleri yazmaları istenir.

- İkinci okuma metni olan hikâye işlenirken hikâye çözümlemeye yönelik daha önce öğrenilen bilgilerden yola çıkılır. Ele alınan hikâye yapı, dil ve anlatım bakımından tahlil edildikten sonra sınıf gruplara ayrılarak makale ve hikâyenin konu, yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri gibi belli başlı konuları içeren bir karşılaştırma tablosu hazırlanabilir. (**SDB2.2, OB1**) Dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulurken hikâyedeki kararsızlık, abartma, istek, plan, tasarı anlamı katan ifade ve yapılar bulunur, bunların işlevleri değerlendirilir. Bu süreçte öğretici bir tür olan makale ile anlatmaya bağlı bir tür olan hikâye arasındaki farklar da ortaya konur.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Konuşma**

Öğrencilerin okudukları ve çözümledikleri metinleri hayallerindeki meslekle ilişkilendirerek değerlendirmeleri beklenir. Gelecekte yapmak istedikleri meslekleri belirlemeleri ve bu meslekler hakkında farklı kişilerle röportaj yapmaları istenir. Bu doğrultuda hazırladıkları röportajları sunmaya yönelik öğrencilere bir performans görevi verilir.

TDE3.1. Konuşmayı Yönetme

Öğrencilerden seçmek istedikleri meslekleri yakından tanımaları için o mesleğin çalışma koşulları, iş bulma imkânları vb. hakkında ön araştırma yapmaları istenir. Öğrenciler, araştırmaları neticesinde elde ettikleri ve önceden sahip oldukları bilgiler yardımıyla bir röportaj yapabilmek için sorular hazırlarlar (**SDB1.1**). Röportaj yapılacak kişiler belirlenir, röportajın amacı ve hedef kitlesi doğrultusunda uygun yöntem ve stratejiler tespit edilir. Bu aşamada öğrencinin bireysel eğilimine göre seçtiği meslek grupları ile görüşmesi teşvik edilebilir ya da bazı mesleklerin toplum tarafından fazla bilinmeyen güçlükleriyle ilgili o mesleği icra edenlerle röportaj yapması sağlanabilir. Böylece empati becerilerinin gelişmesi de desteklenmiş olur (**D14**). Yapılan röportajların sunulması amacıyla konuya ve hedef kitleye göre konuşma yöntem ve stratejisi seçilir (**SDB1.1**). Sunumda iletişimin önündeki engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılır, sunum sırasında nezaket kurallarına uygun hareket edilir (**SDB2.1**). Bu sürecin amacına uygun şekilde düzenlenmesi ve işlenmesi için kontrol listeleri hazırlanabilir. Böylece öğrencilerin konuşmayı yönetebilme becerilerine ilişkin değerlendirmeler yapılabilir.

TDE3.2. İçerik Oluşturma

Sunum metni oluşturulurken öğrenilecek konu/kavram veya bilgiler önceki bilgilerle ilişkilendirilir. Sunum içeriğiyle ilgili araştırma yapılarak hedef kitlenin özelliklerine ve beklentilerine göre görsel ve işitsel öğelerin seçimi, süreyi verimli kullanma, beden dilinin etkili ve güzel kullanımı gibi konularda tahminler yürütülerek hazırlık yapılır (**SDB1.2**). Seçilen meslek ile öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri göz önünde bulundurularak bu mesleğin uygunluğuna yönelik çıkarımlar yapılır. Öğrenciler gruplara ayrılabilir ve her bir grup üyesinin ilgi alanı ve yetenekleri ile seçtiği meslekler karşılaştırma tabloları hazırlanarak karşılaştırılabilir. Hazırlanan karşılaştırma tabloları grup arkadaşlarıyla paylaşılır. (**SDB2.2.SB3-SD4**) Öğrencilerin meslek seçimleri, ilgi alanları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak akranları tarafından değerlendirilebilir (**D16, E2.3, SDB1.2**). Böylelikle öğrenciler, gerek duydukları takdirde, meslek tercihlerini akranlarının görüşlerini dikkate alarak yeniden değerlendirebilir (**SDB2.3, D14., E3.5, SDB2.2**). Sunum yapılırken ses, anlam oluşturmak amacıyla etkili bir biçimde kullanılır. Sunumun içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılarak yorum içeren bir sunum yapılır (**E2.2, SDB2.1**).

TDE 3.3. Kural Uygulama

Sunumda neyin, kime, nasıl, nerede, hangi araçlar kullanılarak aktarılacağı dikkate alınarak planlama yapılır. Konuyla ilgili yorumları açıklamak amacıyla düşünceyi geliştirme yolları kullanılır. (**TAB3.3.SB2.**) Sunumun içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı bağlama uygun şekilde kullanılır. Dinleyici/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Sunumda eksilteli yapı, bağlama, gönderim, değiştirim, sözcük bağdaşıklığı gibi dil yapıları işlevine uygun kullanılır. Sunum esnasında beden dili ve konuşma yapılan mekânın özellikleri, metnin temasını desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanılır. İletişim kurulan kişi ya da kişilerle fiziksel mesafe ayarlanır (**E1.5, E3.7, D3, D16, SDB2.1**).

TDE 3.4. Yansıtma

Sunum sürecine nelerin etki ettiğiyle ilgili hazırlanmış öz değerlendirme formu uygulanır **(SDB1.2)**. Süreçteki hatalar belirlenir, düzeltilir ve sonraki sunumlarda faydalanmak amacıyla saklanır; uygun davranış, duygu ve düşünceler pekiştirilir. Sağlanan etkileşimin iletişime katkısı değerlendirilir **(SDB2.1)**. Sözlü iletişimin gücü ve önemi fark ettirilir **(SDB2.1)**. Öğrencilerin performansları öğretmen tarafından hazırlanan dereceli puanlama anahatıyla içeriğe uygunluk, özgünlük, dil ve üslup özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı, anlatım ilkelerine uygunluk gibi yönlerden değerlendirilir.

Yapılan değerlendirme sonunda öğrencilere performansları ile ilgili geri bildirim verilir.

Metin Tahlili (Alımlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilerden bu temada mülakat özellikleri taşıyan çok modlu bir metin dinlemeleri/izlemeleri istenir. Yaşamın her alanında karşılına çıkabilecek ve “Hayalimdeki Yarın” temasıyla ilişkilendirilebilecek farklı kişilerle gerçekleştirilmiş mülakat örnekleri içerik olarak kullanılabilir.

TDE.1.1. Dinlemeyi Yönetme

Temaya bağlı olarak ele alınan metni dinlemeden önce öğrenciler dinleme/izleme amacı ile yöntem ve stratejisini belirler. Dinleyeceği metnin fikri mülkiyet haklarını göz önüne alır ve metnin içerik ve türüne yönelik tahminlerde bulunur. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğrencilerin dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel, duyuşsal ve fiziksel etkenleri içeren bir gözlem formu oluşturulabilir. Bu formla öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri notlar tutularak takip edilir. Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır **(D14, SDB2.1)**.

TDE1.2. Anlam Oluşturma

“Hayalimdeki Yarın” temasını yansıtan bir mülakat dinletilir/izletilir. Mülakatın yapılış biçimi incelenerek görüş geliştirme tekniği ile ön bilgilerle bağlantı kurulur. Temayı ele alan mülakat izletilerek/dinletilerek mülakatta yer alan bilgilerin güvenilirlik, geçerlilik ve tutarlılığı ile ilgili tahminlerde bulunur. Dinlediği/izlediği metindeki söz varlığının anlamını bağlamdan hareketle belirler. Dinlediği/izlediği metindeki öznel ve nesnel yargılar, mülakatta yer alan sorular kullanım amaçlarına göre sınıflandırılır. Bu sınıflandırma sonrasında dinlediği/izlediği mülakattaki sorularla kendi hazırladıkları sorular çalışma kâğıdı ile karşılaştırılır. Bu etkinlik grup çalışması şeklinde de yapılabilir. Hangi tür soruların meslek seçimine etki ettiğine yönelik analiz yapılarak çıkarımda bulunulur **(E3.7)**. Dinlediği/izlediği mülakata yönelik eleştiriler empati yapılarak ve gerekçelendirilerek açıklanır **(D14, E2.1, SDB3.3, SDB1.2)**.

TDE1.3. Çözümleme

Dinlenen/izlenen mülakattaki üslubu oluşturan söylem, söz varlığı ve beden dili gibi unsurlar ile bunlar arasındaki ilişkiler beyin fırtınası tekniği kullanılarak belirlenir (SDB2.1). Mülakatta yer alan iletiler arasındaki etkileşim açık uçlu sorularla belirlenerek temanın işlenişyle ilgili çözümleme yapılır (E1.1, E3.11).

TDE1.4. Yansıtma

Öğrencinin dinlediği/izlediği mülakata değer katan unsurları kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda değerlendirerek çıkış kartı hazırlaması sağlanır (SDB1.3). Böylece öğrencide özgün dinleyici kimliği oluşturulur (D3, E3.11). Dinlediği/izlediği metnin konu ve ana fikrini kendi dünyasıyla olan ilişkisini belirler.

Edebiyat Atölyesi (Üretim)**Yazma**

Öğrencilere dinlenen/izlenen metinden hareketle hayallerindeki mesleği belirgin özellikleriyle tanıtan bir metin oluşturmalarına yönelik performans görevi verilir.

TDE4.1. Yazmayı Yönetme

Seçilen bir mesleğin yakından tanınması amacıyla belirgin özellikleri, çalışma koşulları, iş bulma imkânları, hedef kitlesi, toplumsal ve psikolojik ihtiyaçları karşılayabilmesi vb. hakkında konuya, hedef kitleye uygun yazma yöntem ve stratejileri seçilir. İletişime engel oluşturabilecek hususlar fark edilerek bunlar ortadan kaldırılır ve nezaket kurallarına uygun hareket edilir (SDB2.1).

TDE4.2. İçerik Oluşturma

İçerik oluşturulurken temayla ilgili ön bilgilerden faydalanılarak hazırlanan yazıda bir meslek hakkında merak edilen konuların neler olabileceği hakkında tahmin yürütülür. Burada öğrencilere içerik oluşturmada yol göstermesi adına mesleklerle ilgili çeşitli görsellerden faydalanılabilir. Yazmaya başlanmadan bu görsellerden yola çıkılarak planlama yapılır (E3.2., SDB1.2) ve meslekle ilişkili olmayan bilgiler ayırt edilir. Tanıtılacak meslekle ilgili düşünceler, grup içi etkinlikle karşılaştırılır ve bu yolla elde edilen çıktılar sınıflandırılır. Öğrenciler yaptıkları sınıflandırmayla ilgili beğeni ve görüşlerini açıklar (SDB2.1). Gerek görüldüğü takdirde diğer öğrencilerden gelen farklı görüş ve düşünceler dikkate alınır ve yeniden yorumlanır (SDB2.2). Yazısının içeriği ve iletilerine uygun dil ve anlatım özelliklerine karar verir (SDB1.3). Tanıtıcı yazının içeriğini desteklemek ve etkileyiciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılarak açıklayıcı bilgiler sunulur.

TDE4.3. Kural Uygulama

Metinde neyin, kime, nasıl, nerede anlatılacağı ve hangi araçların kullanılacağı dikkate alınarak planlama yapılır (SDB1.2). Hayallerindeki mesleğin tanıtılmasına yönelik hazırlanacağı yazıya planına uygun bir şekilde başlar Tanıtım yazısını desteklemek için anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır ve düşüncelerini özgün bir üslupla ifade eder. Yazısını hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve destekleyici bilgiler ile devam ettirir. Dili işlevine ve kurallarına uygun kullanır. İletileri açık ve tutarlı bir şekilde ifade eder. Buna bağlı olarak yazısında başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini etkili kullanır. Yazısında kelimeler arasındaki uyuma, yazım ve noktalama kurallarına dikkat eder.

TDE4.4. Yansıtma

Öğrencinin belirlediği bir mesleğin tanıtımına yönelik hazırladığı üretim öğretmen tarafından içerik, dil ve anlatım özellikleri, akıcılık, dil ve anlatım, metin planının oluşturulması gibi ölçütlerin yer aldığı dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Ayrıca, öğrencilerin öz değerlendirme formu ile kendi performanslarını değerlendirmesi istenir. Olumlu bakış açısı korunarak yazma sürecindeki hatalar düzeltilir **(SDB1.2)**. Arkadaşlarından ve öğretmenlerden gelen bilgileri göz önünde bulundurarak daha sonra oluşturacağı yazılar için kendisine yeni hedefler belirlemesi sağlanır. Hayallerindeki bir mesleğin tanıtımına yönelik hazırlanan bu çalışmanın, sınıf/okul panolarında ya da okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşılması sağlanır.

Tema Sonu İnceleme

Tema sonunda KWL tekniğinin son aşaması olan “Ne Öğrendim?” sorusunun cevabı grup tartışması ile bulunur **(SDB2.1)**. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önce kavram yanılgılarının ne düzeyde giderildiği, merak ettiklerinin ne düzeyde karşılandığı ortaya çıkarılır.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden en az ve en çok tercih edilen meslekler üzerine ayrıntılı bir araştırma yapmaları istenir. Bu meslekler üzerine yapılan çalışmalar bir sunum hâline getirilir. Bu çalışmanın devamında öğrenciler araştırmalarına konu olan mesleklerden birini seçip alanında uzman bir kişiyle, kapsamlı bir röportaj gerçekleştirilir.

Destekleme Öğrencilerden yapmak istedikleri mesleklerle ilgili genel bilgiler içeren bir infografik metin hazırlamaları istenir. Bu öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için sınıf içi etkinlikler düzenlenir ve onların hangi mesleği seçmek istediklerini nedenleriyle anlatacakları kısa konuşmalar yaptırılır.

ÖĞRETMEN**YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

